МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ В ХНМУ

Матеріали XLVIII навчально-методичної конференції

10 грудня 2014 року
м. Харків

Випуск 5

Харків
ХНМУ
2014

УДК 378.147.091.33.:61:044(082) (477.54)
ВВК 74.58(4УКР)

Затверджено вченою радою ХНМУ.
Протокол № 11 від 27.11.14 р.

Редакційна колегія:

В.Д. Марковський, Л.В. Фоміна, С.О. Краснікова, Н.С. Тітова, Ж.І. Логвінова

І 67 Інноваційні технології в системі професійної підготовки студентів в ХНМУ: матеріали XLVIII навч.-метод. конф. (10 груд. 2014 р., м. Харків)/ ред. кол. : В.Д. Марковський та ін. – Харків : ХНМУ, 2014. – Вип. 5. – 252 с.

Збірник містить статті, підготовлені викладачами Харківського національного медичного університету, які відображають тенденції реформування вищої медичної освіти України, метою якого є цільове наближення її до світових стандартів, посилення міжнародної конкурентоспроможності вищої медичної освіти, розширення можливості працевлаштування, мобільності лікарів та студентів. Освіта в Україні повинна перейти в особливий інноваційний режим розвитку, у якому необхідно зберегти кращі тенденції вітчизняної освіти й одночасно врахувати світові тенденції розвитку освітніх систем, співвіднести нашу освіту зі світовими нормами та стандартами. Одним із засобів такого розвитку є інноваційні технології, тобто нові способи та методи взаємодії викладачів та студентів, які забезпечують ефективне досягнення результатів педагогічної діяльності. Статті, наведені у збірнику, дають можливість краще зрозуміти різноманітні інноваційні педагогічні технології, які підвищують активність у навчанні студентів та сприяють покращанню якості освіти.

Збірник розрахований на викладачів вищих медичних закладів.

УДК 378.147.091.33.:61:044(082) (477.54)
ВВК 74.58(4УКР)

© Харківський національний
медичний університет, 2014

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Лісовий В.М., Марковський В.Д., Завгородній І.В.,
Тітова Н.С., Логвінова Ж.І.

На сучасному етапі необхідною є підготовка кваліфікованих робітників відповідного рівня та профілю, конкурентоздатних на ринку праці, компетентних, відповідальних, які вільно володіють своєю професією та можуть орієнтуватись у суміжних галузях діяльності, здатних до ефективної праці за спеціальністю на рівні світових стандартів. Навчання як процес та результат може бути ефективним та якісним може бути тоді, коли чітко сформульовані навчальні цілі та ідеї, прийняті усіма учасниками вказаного процесу. Для цього освіта в Україні повинна перейти в особливий інноваційний режим розвитку, в якому необхідно зберегти кращі традиції вітчизняної освіти й одночасно врахувати світові тенденції розвитку освітніх систем, співвіднести нашу освіту зі світовими нормами та стандартами.

Одним із засобів такого розвитку є інноваційні технології, тобто нові способи та методи взаємодії викладачів та студентів, які забезпечують ефективне досягнення результатів педагогічної діяльності.

Педагогічні інновації – це нововведення в галузі педагогіки, цілеспрямовані прогресивні зміни, які вносять в освітню сферу стабільні елементи, що покращують характеристики як окремих її компонентів, так і самої освітньої системи в цілому. Педагогічні інновації мають народжуватися як за рахунок власних ресурсів освітньої системи (інтенсивний шлях розвитку), так і за рахунок додаткових інвестицій – нових засобів обладнання, технологій, капітальних вкладів та ін. (екстенсивний шлях розвитку).

Необхідно використовувати такі основні напрямки й об'єкти інноваційних перетворень у педагогіці:

– проектування та впровадження нових моделей навчального процесу;

– розробка концепцій стратегій розвитку навчання;

– оновлення змісту навчання, зміни та розробка нових технологій навчання та виховання;

– покращання підготовки педагогічних кадрів;

– забезпечення психологічної, екологічної безпеки студентів, розробка таких технологій навчання, які не впливають на їх здоров'я;

– забезпечення успішності навчання й виховання, моніторинг навчального процесу;

– розробка та видання навчально-методичної літератури, посібників нового покоління.

До інноваційних методів навчання належать інтерактивні та комп'ютерні технології. Поняття «інтерактивний» походить від англійського «interact» («inter» – «взаємний», «act» – «діяти»). Термін «інтерактивне навчання» розуміють по-різному. Ідея його виникла в середині 1990-х років з появою веб-браузера та з початком розвитку мережі Інтернет. Деякі спеціалісти вважають, що поняття «інтерактивне навчання» може використовуватись за наявності комп'ютерних технологій. Найбільш правильним є тлумачення терміну як можливості взаємодії в режимі діалогу як з комп'ютером, так і з людиною [4] .

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності. Вона має конкретні та прогнозовані цілі. Одна з таких цілей полягає у створенні комфортних умов навчання, за яких студент відчуває свою успішність, власний інтелектуальний рівень, а це робить сам процес навчання продуктивним.

У педагогіці виділяють декілька моделей навчання:

1) пасивна – коли той, кого навчають, виступає в ролі об'єкта (слухає та дивиться);

2) активна – студент виступає суб'єктом навчання (самостійна робота, творчі завдання);

3) інтерактивна – взаємодія студента й викладача. Застосування інтерактивної моделі передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми [2]. Зникає домінування якогось учасника навчального процесу або якоїсь ідеї. З об'єкту впливу студент перетворюється на суб'єкт взаємодії, він сам бере активну участь у процесі навчання, враховуючи свої індивідуальні можливості.

Поява та розвиток активних методів обумовлено тим, що перед освітою постали нові завдання: не тільки дати студентам знання, а й забезпечити формування й розвиток пізнавальної діяльності та здібностей, творчого мислення, умінь і навичок самостійної розумової праці. Виникнення нових завдань обумовлено бурхливим розвитком інформатизації. Якщо раніше знання, здобуті під час навчання у ВНЗ, можна було використовувати протягом довгого часу, а іноді й протягом усієї трудової діяльності, то під час інформаційного спалаху їх необхідно постійно оновлювати шляхом самостійної діяльності.

Пізнавальна активність означає інтелектуально-емоційний відгук на процес здобуття знань, прагнення до навчання, виконання індивідуальних та загальних завдань, зацікавленість діяльністю викладача й студентів групи. Пізнавальна самостійність – це прагнення та уміння самостійно мислити, орієнтуватись у новій ситуації, знаходити своє рішення завдань, бажання не тільки зрозуміти навчальну інформацію, а й можливість продемонструвати незалежність власної думки. Пізнавальна активність та пізнавальна самостійність – це якості, що характеризують індивідуальні навчальні здібності студентів. Як і інші здібності, вони виявляються та розвиваються під час діяльності [3].

Головна мета лекцій з інтерактивними технологіями навчання – це надбання знань студентами за безпосередньої їх участі. Серед проблем виділяють такі, що моделюють можливі наукові, соціальні, професійні направлення, пов'язані з конкретним змістом навчального матеріалу. Постановка проблеми спонукає студентів до активної розумової діяльності, можливості самос-тійно відповісти на поставлене питання, викликає в них зацікавленість матеріалом, який подається, й активізує їхню увагу.

Семінар-диспут передбачає колективне обговорення проблеми з метою пошуку шляхів її достовірного вирішення. Семінар проводиться у формі діалогічного спілкування між тими, кого навчають. Він дає можливість активізувати розумову активність студентів, формує вміння вести полеміку, обговорювати проблему, захищати свої погляди, лаконічно висловлюватись та ясно виражати свою думку.

Дискусія на практичних заняттях – один із методів проблемного навчання. Вона використовується для аналізу проблемних ситуацій, коли необхідно дати просту й однозначну відповідь на запитання, при цьому допускаються й альтернативні відповіді. З метою залучення до дискусії всіх присутніх доцільно застосовувати методику навчального спілкування. Існують три основні методи проблемного навчання:

1) проблемне викладання (викладач висловлює проблеми й сам їх вирішує);

2) частково-пошукова діяльність (поступове залучення до рішення проблем студентів);

3) самостійна дослідницька діяльність (студенти самостійно формулюють проблему й вирішують її під керівництвом викладача).

Основна ідея навчального спілкування проста: студенти обмінюються своїми інтелектуальністю та енергією для того, щоб виконати загальне завдання та досягнути єдиної мети у вирішенні проблеми. Технологія такого проектного навчання сприяє створенню педагогічних умов для виявлення й розвитку креативних здібностей та якостей особистості, необхідних для творчої діяльності незалежно від майбутньої конкретної спеціалізації [4]. Одним із сучасних методів є навчання через спілкування, який використовується для роботи в малих групах. Він передбачає ефективне засвоєння студентами навчального матеріалу, створення можливості демонстрації різних точок зору, формування вмінь спілкуватись та вирішувати конфлікти в процесі сумісної праці. Інноваційні методи навчання у ВНЗ, які використовуються на сучасному етапі, передбачають виховання моральних цінностей, що базуються на професійній етиці.

Впровадження інноваційних методів у навчальний процес змінює роль викладача, який повинен бути не тільки носієм знань, а й наставником, який ініціює творчі пошуки студентів.

Література

1. Хасия Т.В. Педагогические инновационные технологии в вузе [Текст] / Т.В. Хасия // Актуальные вопросы современной педагогики: материалы междунар. науч. конф. (г. Уфа, июнь 2011 г.). – Уфа:, 2011. – С. 120–122.

2. Використання новітніх технологій для особистісної підготовки студентів ХНМУ: матеріали Всеукр. навч. наук. конф. / В.М. Лісовий, В.Д. Марковський та ін. – Тернопіль, 2012. – С. 45–47.

3. Справочник по педагогическим инновациям / В.Н. Михелькевич и др. – Самара, 1998.

4. Запорожан В.М. Узагальнення досвіду використання нових технологій для якісної підготовки майбутніх фахівців: матеріали Всеукр. навч. наук. конф. / В.М. Запорожан, В.Й. Кресюн, О.В. Чернецька. – Тернопіль, 2012. – С. 26–30.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ НА ДОДИПЛОМНОМУ ЕТАПІ

Капустник В.А., Коробчанський В.О., Воронцов М.П., Дяченко І.О.

Реформування системи охорони здоров'я України вимагає адекватного перегляду всієї парадигми вищої медичної освіти та концепції базової додипломної підготовки лікарів.

Метою реформування вищої медичної освіти України є цільове наближення її до світових стандартів, посилення міжнародної конкурентоспроможності вищої медичної освіти, розширення можливості працевлаштування, мобільності лікарів та студентів [1].

Ефективне рішення проблем охорони здоров'я потребує адекватного високого рівня фахової підготовки лікарів, проведення цілеспрямованих організаційно-методичних та психолого-педагогічних заходів в усіх розділах доклінічної та клінічної підготовки лікаря, пріоритетом яких є підвищення кваліфікації та практичних фахових умінь, широке використання у навчально-виховному процесі інноваційних технологій навчання.

Актуальність цієї проблеми у сучасних умовах суттєво зростає. Від якості професійної компетенції лікарів безпосередньо залежать позитивні зміни у наданні медичної допомоги населенню. Необхідно навчити майбутніх лікарів у повному обсязі уміло застосовувати у практичній діяльності отримані у навчальному закладі фахові знання [2].

Кваліфікаційно грамотного лікаря необхідно виховувати вже на додипломному етапі. І послідовне виконання обов'язкових організаційно-методичних та психолого-педагогічних вимог на основі міжнародного досвіду є визнаною базою ефективного управління якістю освіти лікаря. Високий рівень додипломної підготовки – основа якості професійної діяльності лікаря. Тому послідовна оптимізація навчально-виховного процесу у ВМНЗ має бути спрямована на забезпечення галузі охорони здоров'я України професійно грамотними кадрами лікарів у відповідності до європейських і світових стандартів освіти. На це спрямована розроблена МОЗ України «Програма розвитку вищої медичної освіти до 2015 року», яка передбачає удосконалення фундаментальної та клінічної підготовки лікарів шляхом впровадження у навчальний процес інноваційних технологій з урахуванням міжнародних стандартів надання медичної та профілактичної допомоги населенню на основі сучасної доказової медицини.

Зміст додипломної підготовки лікаря має забезпечувати досягнення кінцевих цілей фахової підготовки на основі Державного Стандарту Вищої Медичної Освіти України і кваліфікаційних вимог до лікарів з урахуванням міжнародних програм ВООЗ. Стандарт встановлює кваліфікаційні вимоги з боку держави, світового співтовариства та замовників до змісту освіти лікаря, а також визначає виробничі функції, типові задачі професійної діяльності, фахові уміння лікаря стосовно успішного вирішення усіх типових задач лікарської діяльності з проблем профілактики, діагностики, лікування та медичної реабілітації.

Саме у цьому аспекті комплексна міжнародна програма ВООЗ «Здоров'я-21» підкреслює, що в процесі навчання необхідно, щоб медико-санітарні працівники придбали всі необхідні знання, навички та уміння з питань захисту та охорони здоров'я. Це завдання потребує забезпечення цільової підготовки медико-санітарних працівників на основі політики ВООЗ для оздоровчої, профілактичної, лікувальної та реабілітаційної допомоги гарної якості. Працівники медико-санітарної сфери зобов'язані володіти навичками і уміннями, щоб адекватно реагувати на потреби охорони здоров'я, що передбачає перегляд програм додипломної підготовки, а також безперервної освіти лікарів [3].

З урахуванням кінцевих цілей фахової додипломної підготовки необхідна послідовна реалізація системи дидактичних принципів навчально-виховного процесу, що забезпечують формування лікаря на основі інноваційних технологій навчання:

1. Принцип науковості навчання і послідовне забезпечення в усіх розділах професійно-орієнтованої доклінічної та клінічної підготовки глибокого вивчення наукових даних стосовно організації медико-санітарної допомоги, впровадження діагностичних і лікувальних програм на основі наукових даних сучасної доказової медицини.

2. Послідовне забезпечення глибокої міжпредметної інтеграції розділів фахової додипломної підготовки на основі ОПП Стандарту, до яких віднесені програми: а) гуманітарна і соціально-економічна; б) природничо-наукова; в) професійна та практична, що цілеспрямовано формує необхідний рівень базової лікарської освіти. При цьому усі базові науки обов'язково мають бути медико-орієнтовані, більш практичними і повністю адаптовані до потреб клінічної підготовки майбутнього лікаря [1].

3. Обов'язкове опанування випускником ВМНЗ системою професійних умінь, практичних навичок, що дозволить самостійно виконувати виробничі функції, типові задачі лікарської діяльності з питань профілактики, діагностики, лікування та медичної реабілітації відповідно до ОКХ Стандарту. Професійні уміння та навички лікаря потребують обов'язкового міжпредметного інтегрування.

4. Підвищення обсягу контрольованої самостійної аудиторної та позааудиторної роботи студентів, що стимулює пізнавальну активність, а також формує необхідні навички цільового використання студентом отриманих професійних знань. Кінцевий результат і якість професійної підготовки лікарів безпосередньо залежать від змісту та успішності самостійної роботи. Цільове підвищення обсягу самостійної роботи студентів сприяє розвитку у студентів уміння навчатись, формуванню здібності до саморозвитку, творчому застосуванню отриманих знань, а також готовності активно адаптуватись до умов професійної діяльності лікаря [4].

5. Забезпечення систематичного контролю рівня професійної підготовки в межах кожного модуля до клінічного та клінічного розділів програми: тестовий контроль, «Крок 1», «Крок 2», інтегрований державний іспит та ін.

Регулярне оцінювання знань є одним з найважливіших організаційно-методичних принципів на усіх етапах додипломної підготовки з урахуванням індивідуальних якостей особистості і здібностей студента на основі

модульно-рейтингової системи оцінювання успішності навчання і моніторингу якості навчального процесу. Дидактична ефективність регулярного контролю фахової компетентності майбутніх лікарів має забезпечуватись адекватними змісту та кінцевим цілям видами оцінювання знань студентів: попередня, поточна, періодична, підсумкова і обов'язково відповідати певним вимогам: індивідуальність, систематичність, об'єктивність, всебічність [1].

6. Пріоритентним напрямом організаційно-методичного вдосконалення додипломної підготовки лікарів на основі інноваційних технологій є цільове використання у навчальному процесі нових форм інформатики: комп'ютерна техніка, Інтернет-технології, методи дистанційного навчання та ін. На етапі додипломного навчання в розділах доклінічної та клінічної підготовки студентам необхідно оволодіти умінням роботи зі мікропроцесорною технікою, персональним комп'ютером, які широко використовуються у медичній практиці під час впровадження і використання діагностичних та лікувальних програм.

7. Обов'язкове забезпечення у навчальному процесі сприятливих взаємовідносин викладачів та студенів на основі індивідуального підходу та регулярного цільового співробітництва у системі «викладач–студент». З цього приводу ВООЗ спеціально підкреслює, що система підготовки лікаря має забезпечувати обов'язкову активну участь студентів в усіх формах навчання. Тому викладачеві необхідно сприяти саме активному навчанню студента, а не тільки лише формально передавати існуючі знання [3]. Для підвищення якості професійно-орієнтованої підготовки лікаря додипломна медична освіта має акцентуватись на студентах, а ні на дисциплінах [1]. За усіма дидактичними принципами організація навчального процесу робить студента і викладача партнерами у досягненні кінцевих цілей освіти і передбачає постійне активне співробітництво і партнерство викладача і студента на шляху до отримування їм вищої медичної освіти [3].

8. Послідовна реалізація на усіх етапах додипломної підготовки програми морально-етичного виховання майбутніх лікарів: формування лікарського світогляду, деонтології, гуманізму, біоетики, суворого дотримування вимог «Етичного кодексу лікаря України». Формування високих морально-етичних і професійних якостей є принципово важливим пріоритетом виховної роботи в усіх розділах доклінічної та клінічної підготовки лікаря.

9. Забезпечення переходу від навчання до самоосвіти, стимулювання психолого-педагогічними методами у студентів потреби у самоосвіті, постійному оновленню і поглибленню отриманих знань як умов міжнародно визнаного безперервного професійного розвитку лікаря. Навчити студентів відповідним умінням самоосвіти з урахуванням потреб охорони здоров'я шляхом організації навчання за індивідуальним планом, а також регулярного виконання самостійної позааудиторної роботи.

Література

1. Медицинское образование в мире и в Украине / Ю.В. Поляченко, В.Г. Передерий, А.П. Волосовець и др. – Харьков : ИПП Контраст, 2005. – 462 с.

2. Веденко Б.Г. Індивідуальна підготовка медичних працівників – суттєвий крок безперервного професійного розвитку / Б.Г. Веденко, Г.В. Даценко // Новини медицини і фармації. – 2012. – №16 (426). – С. 26.

3. Здоровье-21. Политика достижения здоровья для всех в Европейском регионе. ВОЗ-21. Задача на XXI столетие. ВОЗ. Европейский региональный комитет. – Копенгаген, 1998. – 231 с.

4. Самостоятельная работа студентов в процессе обучения физиологии в медицинском университете / В. Казаков, Т. Панова, Н. Прокофьева и др. // Новий колегіум. – 2011. – № 1. – С. 34–37.

СУПЕРЕЧЛИВИЙ ХАРАКТЕР ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ У ВИКЛАДАННІ ФІЛОСОФІЇ

Алексеєнко А.П.

Сучасний освітній процес якісно відрізняється як у змістовному, так і у формальному плані. Величезна інформаційна база, що використовується в процесі навчання, вимагає значного розширення засобів і методів організації навчальної діяльності, починаючи від традиційних форм і закінчуючи сучасними комп'ютерними технологіями. У перекладі з англійського multimedia – багатокомпонентне середовище, що дозволяє використовувати текст, графіку, відео й мультиплікацію в режимі діалогу, розширюючи області застосування комп'ютера в навчальному процесі. Образотворчий ряд, включаючи образне мислення, допомагає студенту цілісно сприймати запропонований матеріал. З'являється можливість поєднувати теоретичний і демонстраційний матеріали.

Використання мультимедійних технологій в умовах аудиторних занять має свої позитивні й негативні сторони, що вимагає більш детального її аналізу. Це обумовлено зростаючою необхідністю її вдосконалення в сучасних умовах, а також відсутністю системної моделі підготовки студентів засобами мультимедійних технологій.

Особливості застосування мультимедійних технологій у навчальному процесі докладно обговорюються в роботах А.В. Осіна, Г.А. Саприкіна, Ю.Г. Молокова, О.Г. Смолянинова, С.Г. Григор'єва, В.В. Гриншкуна, Н.Г. Семенової, В.М. Вакулюка та ін. Разом із тим за межами науково-педагогічних дискусій про використання мультимедійних технологій залишається ряд питань, які вимагають свого подальшого осмислення, а саме: характеристика тих протиріч, які мають місце, і причини їхнього виникнення.

Передбачається в статті звернути увагу на те, що ефективність використання мультимедійних технологій у процесі викладання природничих і гуманітарних дисциплін різна. Гуманітарні дисципліни за своєю суттю й змісту зовсім інші, чим дисципліни природничого профілю. По-різному виглядає справа з використанням мультимедійних засобів на лекції й на семінарському занятті.

До переваг використання мультимедіа технологій у навчанні можна віднести наступні: візуалізація навчального матеріалу, можливість конструювання комп'ютерного матеріалу для конкретної лекції або семінару; можливість адаптації до умов і потреб конкретного навчального закладу

з урахуванням профілю вузу; активізація діяльності студентів; доцільне застосування комп'ютерної підтримки навчального процесу. Це створює передумови для інтенсифікації освітнього процесу. Вони дозволяють широко використовувати на практиці психолого-педагогічні розробки, що забезпечують перехід від механічного засвоєння знань до оволодіння вмінням самостійно здобувати нові знання. Застосування мультимедіа технологій доповнює мету й зміст навчання: з'являються нові методи й організаційні форми. Такі заняття ведуть ніби два викладачі: поряд з педагогом у поясненні, бесіді, опитуванні бере участь техніка. Звичайно, головним залишається педагог, він надає слово своєму «колезі», через нього здійснюється зв'язок «учень–учитель», без якого немислиме навчальне заняття. Однак у певні моменти викладач в аудиторії може поступитися місцем технічним засобам навчання як джерелу навчальної інформації й засобу навчання, тому, хто веде, керує або контролює процес пізнання.

До числа основних недоліків використання мультимедіа можна віднести:

- орієнтацію на середнього студента, у результаті якої створюються труднощі при навчанні слабких студентів і відбувається затримка розвитку сильних;
- недостатній ідейно-емоційний вплив на студентів з боку викладача;
- орієнтація уваги студентів на той матеріал, який подається на слайдах (у такий момент найчастіше не сприймають ту супутню інформацію, що супроводжує показ слайдів);
- перевага фронтальних форм роботи при викладі нового матеріалу.

Варто особливо підкреслити, що технічні засоби навчання вдало (або невдало) доповнюють й супроводжують навчальний процес, але ніколи не визначають його обличчя. Комп'ютер, мультимедіа-ресурси дозволяють інтегрувати й істотно збагатити можливості технічних засобів навчання й, таким чином, змінити конструювання й проведення всіх занять.

Надмірне захоплення мультимедійними технологіями у викладанні гуманітарних дисциплін, зокрема, мова йде про філософію, може привести до втрати викладачем багатьох традиційних методів і методик, які лежать в основі класичної педагогіки і які не замінять ніякі технічні засоби навчання.

До традиційних вимог до викладача відносяться наступні:

- організаторські (планування роботи, об'єднання студентів і т.д.);
- дидактичні (конкретне вміння підібрати й підготувати навчальний матеріал, устаткування; доступний, ясний, виразний, переконливий і послідовний виклад навчального матеріалу; стимулювання розвитку пізнавальних інтересів і духовних потреб);
- перцептивні (що виявляються в умінні проникати в духовний світ студентів, об'єктивно оцінювати їхній емоційний стан, виявляти особливості психіки);
- комунікативні (уміння встановлювати педагогічно доцільні відносини зі студентами);
- суггестивні (емоційно-вольовий вплив на студентів);
- дослідницькі (уміння пізнати й об'єктивно оцінити педагогічні ситуації й процеси);

• науково-пізнавальні (здатність засвоєння наукових знань в обраній галузі);

• предметні (професійні знання предмета навчання).

Варто пам'ятати, що, незважаючи на використання сучасних комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, мультимедійних засобів навчання, для процесу сприйняття інформації велике значення має жива мова викладача, яку неможливо замінити іншими засобами й технологіями, його особистісні якості, захопленість предметом, уміння образно піднести ті питання, які розглядаються на даній лекції або семінарському занятті. Щоб досягти ефективності сприйняття, педагог повинен використовувати слова, що відповідають тій моделі світу, яка сформувалася у студентів на момент навчання.

Вимоги до викладача, який використовує мультимедійні засоби в освітній діяльності, повинні складатися із традиційних вимог, які пред'являються до будь-якого педагога, і специфічних, пов'язаних з використанням сучасних інформаційних технологій і засобів практичного використання мультимедійних технологій у процесі інформатизації освітньої діяльності. На жаль, іноді викладачі найчастіше віддають пріоритет сучасним мультимедійним технологіям, відтісняючи на другий план педагогічну майстерність, на якій завжди базувалася класична система навчання. Тому основне завдання сучасного освітнього процесу полягає в тому, щоб усунути протиріччя, що виникає між використанням мультимедійних технологій і збереженням зразків класичної педагогіки, якими завжди був багатий навчальний процес.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ У МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Алексеєнко Р.В., Рисована Л.М.

Сьогодні суспільство сповнене безпрецедентних проблем і суперечностей. Їх вирішення багато в чому залежить від інноваційного підходу, інноваційного мислення, зрештою, від успішного формування та розвитку інноваційної людини. За цих вимог особливо важливі завдання постають в галузі освіти, яка й покликана сформувати нову людину, яка мусить мислити і жити у цивілізаційних вимірах, тобто бути інноваційною людиною.

Інноваційне мислення й інноваційна діяльність набули надзвичайного значення для всіх сфер життєдіяльності, а особливо для медичної освіти. Саме через освіту насамперед ми почали готувати людину з інноваційним типом мислення, культури и здатності до інноваційної діяльності. Без цього ні людина не буде конкурентоспроможною, ні країна не буде успішною в сучасних умовах розвитку [1].

Аналіз існуючої системи навчання теоретичних дисциплін виявив недостатній рівень застосування інтерактивних технологій у навчальному процесі. Поглиблений аналіз результатів підготовки майбутніх лікарів показав, що це негативно відбивається на рівні сформованості їхніх професійних умінь. У зв'язку з цим виникають суперечності між вимогами сучасного ринку праці та рівнем підготовки майбутніх лікарів, необхідністю викорис-

тання інтерактивних технологій в процесі формування професійних умінь у майбутніх фахівців та недостатнім рівнем їхнього застосування [2, 3].

Сучасні тенденції розвитку України визначаються у загальному контексті Європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності західної культури, серед яких одне з найважливіших місць посідає медичне обслуговування, що є одним із атрибутів громадянського демократичного суспільства [2].

Це зумовлює необхідність озброєння спеціалістів комплексом професійних умінь для реалізації їх виробничої діяльності, що є одним із пріоритетних завдань вищої освіти взагалі і медичної підготовки зокрема [1].

Необхідність вирішення цих протиріч і обумовила вибір нами дослідження «Методика формування професійних умінь у майбутніх лікарів засобами інтерактивних технологій».

Для вирішення завдань можна використати такі методи дослідження як, аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури з метою вивчення проблеми та визначення теоретико-методологічних основ дослідження; вивчення й узагальнення педагогічного досвіду з метою вибору педагогічного інструментарію для формування професійних умінь у студентів-медиків.

Професійні уміння майбутніх лікарів – це високий рівень професійних знань, практичні навички, клінічне мислення, постановка діагнозу, призначення лікування.

Інтерактивна діяльність на практичних і семінарських заняттях припускає організацію й розвиток діалогового спілкування, що веде до взаєморозуміння, взаємодії, до спільного рішення загальних, але значимих для кожного учасника завдань. Інтерактив виключає домінування як одного виступаючого, так і однієї думки над іншим. У ході діалогового навчання студенти вчаться критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, зважувати альтернативні думки, приймати продумані рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими людьми. Для цього потрібно на практичних і семінарських заняттях організовувати індивідуальну, парну й групову роботи, застосовувати дослідницькі проекти, рольові ігри, навчати роботі з документами й різними джерелами інформації, використовувати творчі роботи.

Основні критерії інтерактивної моделі навчання полягають в наступному: можливість неформальної дискусії, вільного викладення матеріалу, збільшення кількості семінарів, ініціатива студента, наявність групових завдань, які потребують колективних зусиль, постійний контроль впродовж семестру, виконання письмових робіт.

Поєднання інноваційних технологій інтерактивного навчання та роботи в групах вимагає диференційованого й індивідуального підходу до оцінювання результатів підготовки студентів. У ході контролю за навчальною діяльністю викладач не лише оцінює результати роботи студентів-медиків, але й розвиває у них здатність до самоаналізу та самооцінки, які сприяють творчому становленню особистості, оптимальній організації процесу засвоєння необхідних знань, вироблення студентом особистого стилю та темпу навчання, зумовлює підвищення навчальної успішності.

Нові форми та методи інтерактивного навчання дозволяють застосувати нову педагогічну етику спілкування викладача та студента (принцип творчого співробітництва), використання діалогу як домінуючої форми співпраці, що формує уміння вільно обмінюватися думками, моделювати життєві ситуації, орієнтацію на розвиток творчої, активної особистості та ін.

Таким чином, одним з основних завдань сучасної медичної освіти є підготовка висококваліфікованих лікарів, які володіють професійними уміннями на високих рівнях сформованості на основі застосування сучасних інноваційних технологій. Інтерактивне навчання дозволяє вирішувати одночасно кілька завдань, таких, як розвиток комунікативних умінь й навичок, забезпечення виховного завдання, оскільки привчає працювати в команді й прислухатися до думки своїх однокурсників. Інтерактивні методи можуть виступати на початкових етапах навчання як своєрідні діагностичні процедури, що виявляють характер навчальної мотивації й сформованість навчальної діяльності студентів. Використання інтерактиву в процесі семінарського заняття дає можливість міняти форми діяльності студентів, перемикати увагу на вузлові питання теми заняття.

Література

1. Кошелєва В.С. Індивідуалізація навчання як одна з особливостей модульних технологій // Проблеми розробки та впровадження модульної системи професійного навчання: III Міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 18–21 квітня 2005 р. – Харків: УІПА, 2005. – Ч.2. – С. 43.

2. Коваленко Е.Э. Методика профессионального обучения: учебник для инженеров-педагогов, преподавателей спецдисциплин системы профессионально-технического и высшего образования. – Харьков : ЧП «Штрих», 2003. – 480 с.

3. Инновационный менеджмент: учебник для вузов: под ред. С.Д. Ильенковой. – М. : ЮНИТИ, 2001. – 327 с.

ВИКЛАДАННЯ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ДОКАЗОВОЇ МЕДИЦИНИ В КОНТЕКСТІ ОТРИМАННЯ ДОСТОВІРНОЇ НАУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ПОШУК ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

Амбросова Т.М., Ащеулова Т.В., Смирнова В.І.

Важливим напрямком курсу «Основи біоетики та біобезпеки» є ознайомлення студентів з основними поняттями, правилами, принципами та термінологією науково-обґрунтованої медичної практики, або доказової медицини. Доказова медицина - це новітній підхід технології збору, аналізу, узагальнення та інтерпретації наукової інформації, яку може використовувати майбутній лікар при лікуванні конкретного пацієнта з урахуванням сучасних даних клінічних досліджень [1, 2].

Зміна інформаційної доктрини в сучасній медицині пов'язана з такими факторами, як глобалізація інформаційних процесів, прогресивно зростаюча кількість клінічних досліджень, широкий спектр лікарських засобів на фармацевтичних ринках, збільшення потоку медичної інформації, проблеми раціонального витрачання коштів в системі охорони здоров'я. Ці ос-

новні тенденції визначають наступні потреби практичної медицини: необхідність критичної оцінки інформації, призначеної для практичних лікарів і керівників охорони здоров'я; вибір системних підходів для прийняття рішень в медицині (лікувальних, діагностичних, управлінських та ін.) [3, 4]. Отже, існує необхідність узагальнення біомедичних знань та широкого інформування медичної громадськості про результати новітніх досліджень. І на етапі навчання дуже важливим питанням є ознайомлення студентів, майбутніх лікарів, з основними поняттями та термінологією, яка застосовується у сучасному медичному інформаційному просторі для опублікування результатів доказової медицини [4, 5].

Вивчення студентами-медиками доказової медицини дають можливість з урахуванням новітньої і достовірної інформації оптимізувати процес прийняття лікарських рішень. Доказова медицина передбачає об'єднання індивідуального клінічного досвіду лікаря з найкращими доступними незалежними клінічними доказами з систематизованих досліджень. При цьому принципи доказової медицини дозволяють розробляти найбільш ефективні, безпечні і економічні сучасні терапевтичні стратегії, які можуть бути реалізовані на державному, регіональному, популяційному та індивідуальному рівнях, сприяючи вибору оптимального варіанту в кожному конкретному клінічному випадку. Сучасний лікар повинен володіти основними визначеннями, знати їх тлумачення, для того щоб орієнтуватися в динамічній зміні інформації щодо застосування нових та новітніх діагностичних та терапевтичних втручань.

Достовірність доказів з різних джерел не однакова і зменшується в наступному порядку: 1) рандомізоване контрольоване клінічне випробування; 2) нерандомізоване клінічне випробування з одночасним контролем; 3) нерандомізоване клінічне випробування з історичним контролем; 4) когортне дослідження; 5) дослідження типу «випадок–контроль»; 6) перехресне клінічне випробування; 7) результати спостережень; 8) опис окремих випадків [4].

Систематичні дані допомагають демократизувати наукові дослідження і використання їх результатів, сприяють більшій відкритості бази знань, у тому числі для громадськості; надають науковій громадськості безцінне джерело інформації, яке дозволяє узагальнювати накопичений в минулому матеріал, упорядковувати нові матеріали і розробити методологію визначення тем і ключових напрямів наукових досліджень; надають можливість для дослідників визначити основні прогалини в дослідженнях, пропонувати нові рішення в рамках накопичених знань і уникнути непотрібного дублювання досліджень; надають базу знань для практикуючих лікарів та організаторів охорони здоров'я які можуть використовувати огляди для оцінки ефективності різних форм і видів надання медичної допомоги; сприяють кумулятивному розвитку науки, допомагають більш ясно визначити невирішені питання [3, 6, 7].

Використання систематичних оглядів не тільки дозволяє отримати кращі результати, але і підвищити їх якість і ступінь довіри до них. Мета-аналіз (meta-analysis) – застосування статистичних методів при створенні систематичного огляду в цілях узагальнення результатів, включених в огляд

досліджень. Систематичні огляди іноді називають мета-аналізом, якщо цей метод застосовувався в огляді. Мета-аналіз проводять для того, щоб узагальнити наявну інформацію і поширити її в зрозумілому для читачів вигляді. Мета-аналіз – це статистичний метод, що дозволяє об'єднати результати незалежних досліджень [6, 7]. Найчастіше його використовують для оцінки клінічної ефективності терапевтичних втручань; для цього об'єднують результати двох і більше рандомізованих контрольованих досліджень. Переваги мета-аналізу: отримання достовірних результатів, усунення можливих помилок, точність оцінок, прозорість інформації [7].

Інформаційний пошук в області доказової медицини вимагає від дослідника відповідного досвіду і використання системного підходу. Для успішного пошуку необхідної інформації з питань доказової медицини велике значення мають вибір доступних баз клінічних даних (MedLine, Embase, Cochrane Library, Adonis і ін.) [8] і розробка адекватної методології пошуку (за ключовими словами або словосполученнями, прізвищами провідних фахівців тощо). Тому в навчальному процесі в вищому медичному навчальному закладі слід приділяти значну увагу формуванню практичних навичок майбутніх лікарів в сфері отримання достовірної науково-обґрунтованої сучасної медичної інформації. Ці навчальні програми повинні бути основою викладання клінічних дисциплін, щоб студенти вже на етапі навчання використовували сучасні інформаційні джерела, опановували національні та міжнародні рекомендації щодо тактики ведення хворих з різноманітною патологією.

Література

1. Петров В.П., Седова К.Н. Практическая биоэтика. – М. : Триумф, 2002. – 72 с.

2. Принципы клинической практики, основанной на доказанном / под ред. Г. Гайятта и Д. Ренни. – М. : Медиа Сфера, 2003. – 103 с.

3. Сергиенко В.И., Бондарева К.Б. Математическая статистика в клинических исследованиях. – М.: Гэотар-мед, 2001. – 56 с.

4. Sackett D.L., Haynes R.B. On the need for evidence-based medicine // Evidence-Based Medicine. – 1995. – Vol. 1. – P. 5–6.

5. Naylor C.D. Grey zones of clinical practice: some limits to evidence-based medicine // Lancet. –1995. – Vol. 345. – P. 840–842.

6. Chalmers T.C., Lau J. Meta-analytic stimulus for changes in clinical trials // Stat Methods Med Res. – 1993. – Vol. 2. – P. 161–172.

7. L'Abbe K.A., Detsky A.S., O'Rourke K. Meta-analysis in clinical research // Ann Intern Med. – 1987. – Vol. 107. – P. 224–233.

8. Bero L., Rennie D. The Cochrane Collaboration. Preparing, maintaining, and disseminating systematic reviews of the effects of health care // JAMA. – 1995. – Vol. 274. – P. 1935–1941.

ЕЛЕКТРОННІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Астап'єва О.М., Вікман Я.Е., Слабодчиков М.Є.

Сучасні соціально-економічні зміни, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, гуманітаризація навчання визначають напрямки модернізації навчального процесу. Вивчення особливостей розробки та використання в навчальному процесі електронних ресурсів стає все більш актуальним, що зумовлено низкою організаційних і дидактичних причин. До них належать потреби використання відео- та аудіозображень, які дозволяють віддзеркалити зміст розділів навчального курсу; необхідність актуальних змін залежно від впровадження наукових досягнень; можливість надати студентам доступ до великих обсягів матеріалів, які відповідають специфіці, що вивчається.

Впровадження інформатизації до навчального процесу сприяє розвиткові розумового потенціалу студентів, формуванню навиків самостійного отримання знань, надає можливість виконувати інформаційно-навчальну, дослідну діяльність, самостійно обробляти інформацію. У вищій школі нині широко застосовуються інформаційні ресурси глобальної мережі. Очевидна перевага використання комп'ютерних технологій полягає в тому, що методичні матеріали, які пропонує мережа Інтернет можна регулярно оновлювати і поповнювати. Крім того, для подання навчального матеріалу можуть бути використані сучасні візуальні технології. У процесі використання інформаційних технологій виникають деякі проблеми. Зокрема, це співвідношення обсягу інформації, який може надати комп'ютер студенту та обсяг знань, які студент може розумово охопити, зрозуміти, і згодом засвоїти. Утруднює навчальний процес і проблема комп'ютерної грамотності студентів, а також наявності самих комп'ютерів для навчального процесу.

Всі наведені вище недоліки інформаційних технологій можна подолати за наявності двох головних вимог:

– межі інформатизації навчання в медичному університеті повинні бути чітко визначені;

– використання електронних ресурсів для навчання загалом базується на наявність мотивації, тобто кожен студент повинен твердо усвідомлювати, що він вступив до медичного вузу з метою зрости до рівня висококваліфікованого фахівця, всебічно розвиненої особистості.

Для того, щоб з ефективністю використовувати електронні ресурси в навчанні необхідний ще один важливий компонент. А саме: електронний ресурс повинен бути правильно вбудований у систему і процес навчання. Кожен ресурс у навчальному процесі відграє свою особисту роль. Частина з них присвячена послідовному викладенню матеріалу, частина ресурсів - для оцінки знань студентів, інші – модулюють практичні заняття і т. ін.

Сучасні методи променевої діагностики принципово можна розподілити на 6 рівнів:

1 – рентгенологічні методи;

2 – комп'ютерна томографія;

3 – методики з використанням радіонуклідів (радіонуклідна діагностика);
4 – позитронно-емісійна томографія;
5 – магнітно-резонансна томографія;
6 – ультразвукова діагностика.

Результатом усіх цих методів дослідження є радіологічні зображення різних органів та систем, що зумовлюють украй необхідне використання електронних ресурсів для демонстрації таких зображень студентам.

Упродовж багатьох років на кафедрі з успіхом використовують тестовий комп'ютерний контроль, який дозволяє в короткій та доступній формі провести скринінгову оцінку знань студента за кожною темою практичних занять. Позитивними моментами є також об'єктивізація оцінки знань, відсутність психологічного впливу «викладач–студент». Це також має бути актуальним для зарубіжних студентів, допомагає їм у подоланні мовного бар'єру, особливо у сприйнятті інформації на слух, за рахунок чого досягається більш повне засвоєння матеріалу.

Кафедра використовує мультимедіа презентації при читані лекцій для студентів усіх факультетів. Постійно проводиться робота з підготовки презентацій англійською мовою для факультету іноземних студентів. Упровадження презентацій у структуру практичних занять здатне вирішити проблеми стосовно контролю знань, індивідуалізації та комфортності при навчанні (особливо для іншомовних студентів), нелінійної подачі інформації. Завдяки переліченому спостерігається концентрація уваги, більш глибоке та прискорене сприйняття навчального матеріалу, підвищення інтересу до вивчання предмета. Для створення мультимедійної презентації використовуються сотні слайдів, серед яких різні радіологічні зображення (ультразвукові, комп'ютерно-томографічні та магніто-резонансні, радіологічні зображення) за кожною темою окремого практичного заняття.

На сайті університету викладена електронна база посібників, наочних навчальних матеріалів для самопідготовки студентів. Деякі розділи стосовно з діагностичної радіології з часом змінюються залежно від удосконалення радіологічної апаратури, методик дослідження та лікування хворих.

Таким чином, створення та впровадження до навчального процесу електронних ресурсів набуває розповсюдження і стає закономірним явищем, що дозволяє комплексно підходити до вирішення навчальних задач та сприяє підвищенню рівня знань студентів з даної дисципліни. Однак, незважаючи на організаційні, методичні і технічні проблеми щодо підготовки та впровадження електронних навчальних ресурсів, сьогодні вкрай необхідне широке застосування сучасних інформаційних та навчальних технологій.

Література

1. Романцов М.Г. Основы педагогической грамотности преподавателя медицинского вуза / М.Г. Романцов, Т.В. Сологуб. – СПб., 2009. – 71 с.

2. Гарова Н. Информационно-образовательные технологии в повышении качества обучения студентов ВУЗа / Н. Гарова // Учитель. – 2007. – № 3. – С. 89–90.

3. Емельянова Т.В. Информационные образовательные технологии в школе / Т.В. Емельянова // Фестиваль педагогических идей (открытый урок) [Электронный ресурс]. – 2011. – Режим доступа :
http: festival. 1 september.ru.
4. Lesaard Y., Siregar P., Julen N., Sintef J.P., Le Beux P. Multimedia and physiology: a new way to ensure the quality of medical education and medical knowledge // Stud health Technol Inform. – 2006. – Vol. 124. – P. 899–904.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ВУЗІВ

Бабак О.Я., Гопцій О.В., Зелена І.І., Железнякова Н.М., Степанова О.В.

Однією з важливих проблем, що стоять перед вищою школою, є підвищення якості підготовки фахівців. У зв'язку з цим в основі освітніх програм медичного профілю лежить мета – формування компетенції майбутнього лікаря (когнітивна, операційна, аксіологічна, правова компетенція, а також компетенція самовдосконалення), розвиток професійних, інтелектуальних, поведінкових умінь і навичок, застосування інноваційних методик є об'єктивною закономірністю [1].

Одним з найбільш перспективних напрямків розвитку творчих здібностей особистості, необхідних майбутньому фахівцю-медику, є проблемне навчання. Проблемне навчання – навчання рішенню нестандартних завдань, у ході якого студенти засвоюють нові знання, вміння та навички. Головним підсумком даного методу навчання є формування професійного мислення студентів. Проблемне навчання формує у фахівця можливість самостійно побачити і сформулювати проблему; здатність висунути гіпотезу, знайти або винайти спосіб її перевірки; зібрати дані, проаналізувати їх, запропонувати методику їх обробки; здатність побачити проблему в цілому, всі аспекти та етапи її вирішення, а при колективній роботі – визначити міру особистої участі у вирішенні проблеми.

Проблемне навчання укладено в тому, що педагог не повідомляє знань в готовому вигляді, а ставить перед учнем проблемні завдання, спонукаючи шукати шляхи та засоби їх вирішення. Рішення проблеми вимагає включення творчого мислення. У сучасній педагогіці практикуються три форми проблемного навчання: проблемний виклад навчального матеріалу в монологічному режимі лекції або діалогічному режимі семінару; частково-пошукова діяльність при виконанні експерименту на лабораторних роботах; самостійна дослідницька діяльність.

Підвищення якості, ефективності навчання студентів прямо залежить від умілого підбору і використання різноманітних, найбільш адекватних тематиці і ситуації методів навчання, а також від активізації суб'єкт-суб'єктних відносин всього навчального процесу. Сучасні умови навчання студентів відрізняються необхідністю впровадження інновацій, новин і нововведень. Дані методи навчання дозволяють розвинути у студентів клінічне та критичне мислення, формувати досвід творчої та інноваційної діяльності, вдосконалюють компетенції, навчити працювати на випередження,

стимулюють розвиток не тільки студента, але й викладача. Відзначено, що при застосуванні активних методик навчання студенти утримують в пам'яті 80% того, що говорили самі, 90% того, що робили самі [2].

Серед активних технологій навчання при проведенні семінарських і практичних занять виділяють технологію аналізу ситуацій. Аналіз конкретних ситуацій – один із найбільш ефективних і поширених методів організації активної пізнавальної діяльності студентів. Метод аналізу конкретних ситуацій розвиває здатність до аналізу життєвих і професійних завдань. Стикаючись з конкретною ситуацією, студент повинен визначити: чи є в ній проблема, в чому вона полягає, визначити своє ставлення до ситуації, запропонувати варіанти вирішення проблеми. Робота в групі з аналізу ситуації дозволяє студентам не тільки краще засвоїти матеріал, а й розглядати різноманітні можливості та підходи до вирішення тієї чи іншої практичної задачі або проблеми. Технології аналізу ситуацій дозволяють розвивати аналітичні здібності і критичне мислення; більш осмислено з'єднувати теоретичні знання з практикою, формувати навички оцінки альтернативних варіантів в умовах невизначеності, більш детально висловлювати свою точку зору й аргументувати її, формувати навички вирішення комплексних завдань, що має важливе значення для практичної діяльності майбутнього фахівця.

Серед інноваційних технологій, які активізують навчальний процес, побудованих на аналізі ситуацій в даний час найбільш часто використовуються: метод ситуаційного аналізу, що включає аналіз конкретних ситуацій (ситуаційні задачі, ситуаційні вправи), метод ситуаційного навчання – метод кейсів, метод «інциденту»; метод програвання ролей, ігрове проектування.

Ділові, рольові ігри – методи навчання, що дозволяють студентам виступити в різних професійних ролях та створити на занятті проблемну ситуацію. Розробляється сюжет-п'єса, між студентами розподіляються ролі з обов'язковим змістом. Такі ігри обов'язково сформують у студентів вміння та бажання виконувати правила.

У нашій методиці будуть використані такі етапи підготовки та проведення навчальної гри.

Підготовчий етап. Розробляється сценарій, план гри, даються консультації, інструкції, пакети матеріалів студентам-учасникам, готується матеріальне забезпечення.

Етап проведення гри. На практичному занятті вводяться різні рольові позиції гравців: пацієнт, лікар, лаборант, лікар функціональної діагностики, експерти. Практикується групова робота над завданнями, міжгрупові дискусії.

Етап аналізу, обговорення та оцінки результатів гри. Гравці мають максимальну свободу інтелектуальної діяльності, яка обмежується тільки умовами та правилами гри. Студенти самі вибирають власну роль, створюють проблемну ситуацію, шукають шляхи її вирішення тощо. Викладач є інструктором (ознайомлює з правилами, консультує), суддею-рефері (дає поради про розподіл ролей), тренером (підказує студентам для прискорення проведення гри), ведучим (організовує обговорення результатів гри). Ефек-

тивність гри значною мірою залежить від низки факторів, серед яких найголовнішими є такі:

- чітко продумана мета;
- здійснення мотивації ігрової діяльності;
- чітка організація підготовки, проведення і підбиття підсумків;
- постановка пізнавальних і проблемних запитань у процесі гри;
- залучення всіх студентів групи;
- тривалість не більше однієї – двох навчальних годин.

У процесі підготовки до ділової гри у студентів з'являється мотив для активного пошуку діагностичної інформації відповідно ролі, яку він виконує, формуються навички роботи з отриманою інформацією. Пошук конкретного вирішення поставленого завдання змушує студента переключитися на активні форми навчання, зокрема самонавчання. У результаті цього пошуку студент використовує як мінімум 3–4 види самостійної роботи як у навчальний, так і позанавчальний час (самостійна робота з літературою, конспектування підручників, статей, аналіз конкретних ситуацій, пошук інформації в інтернет-мережі і т. п.). Це дозволяє йому не тільки розширити міждисциплінарний кругозір, але і значно підвищує інтерес до предмета і навчального процесу в цілому. А це в кінцевому підсумку є кінцевою метою всього процесу навчання студентів у ВНЗ. Студент виробляє навик контролю своєї поведінки, вчиться адекватно сприймати і аналізувати чужу думку.

Переваги ділової гри перед іншими видами навчання полягають у тому, що ділова гра імітує реальні ситуації у майбутній професії, тим самим розвиває уміння шукати і працювати з інформацією, дозволяє значно активізувати творчі можливості студента; дає можливість вчитися на своїх і чужих помилках, без шкоди для хворого.

Таким чином, використання активних технологій і методів навчання в підготовці фахівців медичних ВНЗ дозволяє успішно розвивати професійні і загальнокультурні компетенції, стимулювати і активізувати пізнавальну активність студентів, домагатися високого ступеня самостійності.

Література

1. Калашнікова С. Механізми забезпечення інноваційного організаційного розвитку сучасного університету / С. Калашнікова. – Вища школа, 2009. – № 11. – С. 17–22.

2. Кічук Н.В. Ігрове проектування як інтерактивна дидактична технологія підготовки фахівців / Н.В. Кічук // Наука і освіта. – 2005. – №3–4. - С. 61–65.

ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ № 1 ХНМУ НА ОСНОВІ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Бабак О.Я., Панченко Г.Ю., Масляєва Л.В., Нестерцова І.А., Зайченко О.Є., Кліменко М.І., Фролова-Романюк Є.Ю.

Принцип оптимізації навчального процесу в Харківському національному медичному університеті передбачає, як відомо, вибір оптимальних варіантів діяльності викладача в конкретних умовах застосування своїх про-

фесійно-педагогічних знань, умінь та навичок, оскільки сам термін «оптимальний» означає найбільш відповідний вид або вибір діяльності в даних умовах і відповідно до поставлених завдань діяльності [1, 5, 6].

Процеси глобалізації суспільних процесів, розповсюдження інформаційних технологій, а також міжнародна конвергенція відбуваються на тлі швидкої зміни інформаційних потоків, постійних змін у сфері економіки. Всі ці стрімкі зміни впливають на формування нового соціального замовлення, висунутого суспільством до якості підготовки фахівців медичного профілю, зокрема лікарів-інтернів за спеціальністю «Лікувальна справа» [1, 3].

На кафедрі внутрішньої медицини №1 відбувається заміна традиційних програм освіти інтернів на нову, в основу якої покладено принцип формування «людини мислячої» здатної до творчості, самовдосконалення.

Для вирішення проблеми навчання лікарів-інтернів на нашій кафедрі та впровадження оптимізації викладання вважаємо необхідним:

- наявність найбільш прийнятного набору методів, форм, засобів навчання і виховання студентів;
- забезпечення чіткого нормування витрат часу і зусиль;
- створення найкращих умов для здійснення професійно-педагогічної діяльності та введення інновацій в педагогічний процес;
- регулювання професійно-педагогічної діяльності викладача кафедри в ході самого навчального процесу;
- оперативний контроль і облік навчально-виховної діяльності.

У самому понятті «оптимізація» навчання лікарів-інтернів, співробітники кафедри внутрішньої медицини № 1 передбачають встановити стабільність, структурування і сегментування навчально-виховного процесу, утримати його на певному рівні, яке ставиться деканатом Навчально-наукового інституту післядипломної освіти [1, 5].

Введення інновацій нами розглядається як прискорення просування до реалізації діалектичних законів:

1) закону єдності та боротьби протилежностей, який проявляється в тому, що інновація та оптимізація, взаємно пов'язуючи і доповнюючи один одного, забезпечують розвиток в методологічному розумінні цього слова;

2) закону заперечення, оскільки інноваційна діяльність викладача вищої школи, заперечуючи стабільно побудовану оптимальність навчального процесу, тільки народжує на її місці нову оптимальність, наділену більш ефективними характеристикам ;

3) закон про перехід кількісних змін у якісні, який проявляється, як мінімум у двох явищах:

– по-перше, наростання кількості інновацій у професійній діяльності саме по собі свідчить про нову якість викладання лікарям-інтернам на нашій кафедрі;

– по-друге, сама інновація, як правило, є результатом перетворення певної кількості нововведень у системі освіти [3].

Викладачі кафедри внутрішньої медицини № 1 вважають, що процес оптимізації навчально-виховної діяльності є структурно-функціональним утворенням, яке може бути представлене у вигляді синергічного об'єднання ряду компонентів .

Розглядаючи проблему оптимізації педагогічного процесу в ХНМУ, співробітники кафедри внутрішньої медицини № 1 відзначають її залежність від впровадження інновацій у діяльність викладача на декількох рівнях:

– методологічному – як можливість розробки парадигмальних інновацій в системі вищої школи та реалізації зазначених інновацій із застосуванням методологічного аналізу;

– теоретичному – як відповідний внесок розробників інновацій та викладачів, які реалізують інноваційні підходи в навчанні лікарів-інтернів;

– прикладному – як інструмент щоденної творчої професійно-педагогічної діяльності викладача вищого навчального закладу.

Оптимальними умовами реалізації інформаційно-освітніх технологій у навчальному процесі лікарів-інтернів на нашій кафедрі є змішане навчання, яке дає цілий ряд переваг як для лікарів-інтернів, так і для викладачів.

Освітня діяльність на кафедрі внутрішньої медицини № 1 характеризується прискореним розвитком і широким впровадженням електронних технологій навчання, що включають використання мережі Інтернет, навчально-методичних мультимедіа-матеріалів, різноманітністю навчального процесу лікарів-інтернів із застосуванням дистанційних освітніх технологій [2, 4].

На кафедрі ми враховуємо, що ефективність інформаційно-освітніх технологій багато в чому залежить від якості взаємодії між викладачем і лікарем-інтерном, використовуваних освітніх технологій, рівня пізнавальної активності учнів, а також визначається умовами організації на кафедрі навчального процесу.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 17.01.2002 р. № 2984-III із змінами від 19.01.2010 р.

2. Богатирьова Р. Роль та місце лікаря в сучасному світі: відкрита лекція Міністра охорони здоров'я України від 03.09.13 р. [Електронний ресурс] // Опубліковано 24.09.13 р. – Режим доступу:
http://moz.gov.ua/ua/portal/mt_infoevents/

3. Козловская О.В. Особенности инновационной конкуренции в условиях глобализации / О.В. Козловская, Е.Н. Акерман // Вестник ТГУ. Экономика. – 2010. – № 2 (10). – С. 5–13.

4. Проблемы развития региональной инновационной системы на принципах открытых инноваций / Н.О. Чистякова, И.В. Краковецкая, И.Г. Видяев, Е.С. Воробьева // Инновации. – 2010. – № 7 (141). – С. 81–86.

5. Кожевников В. Оптимізація навчальної діяльності / В. Кожевников // Рідна школа. – 1995. – № 2.

6. Лозова В.І. Стратегічні питання сучасної дидактики / В.І. Лозова // Розвиток педагогічних і психологічних наук в Україні 1992–2002. – Харків : «ОБО», 2002. – Ч.1.

СУЧАСНІ МЕТОДИ ТЕСТУВАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ

Бабак О.Я., Панченко Г.Ю., Кліменко М.І., Масляєва Л.В.,
Фролова-Романюк Є.Ю., Зайченко О.Є., Нестерцова І.А.

Вища освіта відіграє винятково важливу роль у соціально-економічному та технологічному прогресі, розвитку людського потенціалу, насамперед у вирішенні проблем загальної грамотності, підготовки фахівців для майбутнього і формуванні покоління людей в дусі миру, взаєморозуміння, толерантності та демократії.

Сучасна система освіти за своїм значенням і впливом на інші сфери соціально-економічного і соціокультурного життя є однією з найбільш важливих та пріоритетних. Політика ЮНЕСКО в галузі вищої освіти включає стратегію освітньої діяльності, її законодавчо-правову базу та освітню практику, що в сукупності дає можливість інтегрувати освітні процеси як на національному, так і в міжнародному рівнях.

Засідання ЮНЕСКО 2009 р., а також у жовтні 2013 р. з питань вищої освіти зазначило, що академічна мобільність і в тому числі крос-граничне отримання освітніх послуг є факторами підвищення якості та ефективності вищої освіти. Слід враховувати, що сучасна освіта повинна не лише спиратися на новітні досягнення у певній галузі знань, але й бути технологічною, що гарантує досягнення певного результату, та неможлива без отримання оперативного зворотного зв'язку і організації на цій основі подальшої корекційної діяльності [1, 3].

Сьогодні, коли прискорені темпи технічного розвитку, сучасні процеси глобалізації стосуються не лише комерційних і ділових структур, а також системи вищої освіти.

Вища медична освіта в Україні у даний час знаходиться на етапі реформ. Загальний напрямок реформування задано політичною волею Болонського процесу. Усі країни – учасниці Болонського процесу вважають одним з найважливіших компонентів розвитку вищої освіти процес зближення та «гармонізації» національних систем вищої освіти з метою підтримки академічної мобільності та спільних освітніх програм, які, у свою чергу, є важливим інструментом для підвищення якості освіти і наукових досліджень [2, 3].

Відсутність викладацького досвіду в удосконаленні процесу підготовки з алгоритмічного вирішення завдань, проблема ефективного вирішення ситуаційних завдань на основі лінійних алгоритмів у циклі предметів терапевтичного профілю через відсутність в Україні єдиного стандартизованого та якісного підручника ускладнює складання різних варіантів ситуаційних завдань з використанням різних логічних ключів [4].

Дослідження у галузі викладання внутрішніх хвороб і дисциплін терапевтичного профілю в медичних вузах та галузях післядипломної освіти з метою покращання у інтернів природничо-наукових і гуманітарних знань передбачає реалізацію нових підходів, розробку нових методів і використання нових засобів, способів і форм навчання, щоб зробити навчання більш зацікавленим і активно підвищувати у них власну систему знань.

Самостійна підготовка до вирішення завдань, враховуючи нюанси клініко-лабораторних та інструментально-діагностичних показників, а також тонкощі логічного стартового вибору лікарських препаратів дозволяють вибрати основний або підтримуючий курс лікування та профілактики захворювання індивідуального хворого як в моно-, так і комплексній етіопатогенетичній терапії [4].

Корінні зміни у ставленні викладачів до тестування студентів та лікарів-інтернів за загальновизнаною єдиною системою відбулися у зв'язку з початком єдиного державного іспиту «Крок 1, Крок 2, Крок 3», завдяки якому тести отримали офіційне визнання в Україні. За роки експерименту значно підвищився рівень довіри до результатів тестування з боку освітніх установ, самих викладачів, які переконалися у високій об'єктивності та обґрунтованості балів. Встановлено, що комплексне застосування тестових завдань з єдиною правильною відповіддю та комп'ютерних програм навчального призначення дозволяє реалізувати основні функції контролю (оціночну, навчальну, розвиваючу і мотиваційну) та забезпечити його систематичність, об'єктивність, диференційність [1, 4].

Комп'ютерне тестування має певні переваги порівняно з традиційним бланковим тестуванням, пред'явлення варіантів тесту на комп'ютері дозволяє заощадити кошти, що витрачаються зазвичай на друк і транспортування бланкових тестів. Традиційні засоби поточного контролю менш ефективні й в основному орієнтовані на перевірку і систематичну оцінку знань студентів та лікарів-інтернів з невеликою кількістю навчального матеріалу. Завдяки комп'ютерному тестуванню можна підвищити інформаційну безпеку і запобігти розсекречення тесту за рахунок високої швидкості передачі інформації та спеціального захисту електронних файлів. Спрощується також процедура підрахунку підсумкових балів у тих випадках, коли тест містить тільки завдання з вибором відповідей [3, 4].

Інші переваги комп'ютерного тестування проявляються в поточному контролі, при самоконтролі та самопідготовці лікарів-інтернів; завдяки комп'ютеру можна негайно видати тестовий бал і прийняти невідкладні заходи з корекції засвоєння нового матеріалу на основі аналізу протоколів, за результатами виконання коригувальних та діагностичних тестів. Можливості педагогічного контролю при комп'ютерному тестуванні значно збільшуються за рахунок розширення спектра вимірюваних умінь і навичок в інноваційних типах тестових завдань, що використовують різноманітні можливості комп'ютера при включенні аудіо-і відеофайлів, інтерактивності, динамічної постановки проблем за допомогою мультимедійних засобів та ін. [4].

Комп'ютерне тестування має низку недоліків. Комп'ютерні тести повинні враховувати те, що деякі медичні терміни важко формалізуються, часто не вкладаються в коротку форму тестового завдання, тому робота викладача повинна бути також спрямована на усунення або зменшення впливу таких особливостей на оцінку базових знань лікаря. Негативні реакції зазвичай викликають різні обмеження, які іноді накладаються при видачі завдань в комп'ютерному тестуванні. Наприклад, фіксується або порядок пред'явлення завдань, або максимально можливий час виконання

кожного завдання, після закінчення якого незалежно від бажання випробуваного з'являється наступне завдання тесту. В адаптивному тестуванні лікарі-інтерни бувають незадоволені тим, що вони не мають можливості пропустити чергове завдання, переглянути весь тест до початку роботи над ним і змінити відповіді на попередні завдання [3, 4].

З метою покращення теоретичних та практичних навичок майбутніх лікарів, сучасні методи викладання клінічних дисциплін у системі післядипломної освіти базуються на застосуванні різних комп'ютерних моделей і технологій. На кафедрі внутрішньої медицини № 1 Харківського національного медичного університету дана проблема розробляється в декількох основних аспектах, головними з яких є розробка та використання навчальних і контролюючих комп'ютерних програм та застосування лікувально-діагностичних програм. За сучасними уявленнями, медицина – це технології: діагностичні, терапевтичні, фармакологічні, хірургічні та інші, коли від лікаря як від ученого потрібно пізнання всього нового, що є в сучасній медицині на тому чи іншому рівні її розвитку.

Ми вважаємо, для того, щоб бути конкуренто здатним, лікар-інтерн не лише повинен вміти мислити по-лікарському, відрізняти очевидне від цікавих думок, ймовірність від реальності, раціональність мислення від упередженості, факти від голослівного твердження, теорію від догми і, нарешті, щасливий випадок від кризового стану, але й комплексно, з достатнім рівнем умінь та професіоналізму використовувати отримані теоретичні знання на практиці.

Майбутньому лікарю, допомогти в цьому непростому шляху може застосування стандартизованих методів комп'ютерного тестування, вирішення клінічних завдань з найпоширенішої терапевтичної патології, а також створення єдиного програмно-методичного комплексу контролюючих і навчальних програм та розробка методики проведення контролю знань і умінь інтернів з використанням комп'ютерної системи сприятиме підвищенню якості навчання.

Література

1. The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new decade, Communique of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28–29 April 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.ond.vlaanderen.be/ hogeronderwijs/bologna/conference / documents/ Leuven_Louvain-la-Neuve_Communiqu%C3% A9_April_2009.pdf

2. Ляшенко М.А. Политика и деятельность ЮНЕСКО в области образования, вторая половина XX века: автореферат дис. на соискание ученой степени канд. исторических наук; спец. 07.00.03 / М.А. Ляшенко. – М., 2001. – 21 с.

3.Козловская О.В. Особенности инновационной конкуренции в условиях глобализации / О.В. Козловская, Е.Н. Акерман // Вестник ТГУ. Экономика. – 2010. – № 2 (10). – С. 5–13.

4. Проблемы развития региональной инновационной системы на принципах открытых инноваций / Н.О. Чистякова, И.В. Краковецкая, И.Г. Видяев, Е.С. Воробьева // Инновации.– 2010. – № 7 (141). – С. 81–86.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ІНОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бабак О.Я., Панченко Г.Ю., Масляєва Л.В., Нестерцова І.А., Зайченко О.Є., КліменкоМ.І., Фролова-Романюк Є.Ю.

Інтеграція України в Європейській спілці ставить перед викладачами завдання кардинальних змін у сфері освіти, спрямованих на підвищення якості та конкурентоспроможності освіти в нових економічних і соціокультурних умовах, прискорення інтеграції України в міжнародний освітній простір [8].

З метою удосконалення правових і організаційних основ розвитку освіти в була схвалена «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», яка конкретизує основні шляхи реалізації концептуальних ідей та поглядів розвитку освіти, визначених Національною доктриною розвитку освіти [5, 6]. Національна доктрина розвитку освіти передбачає реформу освіти, підвищення її якості, доступність і конкурентноздатність, модернізацію змісту і удосконалення організації всіх ланок освіти. Стабільного підвищення якості підготовки майбутніх лікарів неможливо добитися без систематичного впровадження інноваційних методик викладання і сучасних технічних засобів у навчальний процес.

Питання інновації в освіті широко обговорюються в наукових виданнях. Так Яровенко Т.С. розглядає питання трактування категорії «інновації в освіті», а також авторський підхід щодо системної класифікації освітніх інновацій за факторами, що включають їхні рівні, властивості та характеристики [10]. Питання класифікації розглядаються також і в статті Буркової Л.В. [1]. На основі аналізу класифікацій запропонована класифікація освітніх інновацій, що побудована на принципах комплексності та системності яка представлена у вигляді ієрархічної системи. У роботі Клімової Г.П. представлено теоретико-методологічний аналіз інноваційної діяльності у вищій школі, проаналізовано концептуальні основи парадигми інноваційного розвитку вищої освіти, розглянуто структуру інноваційного процесу в сфері вищої освіти України [4].

Поняття «інновація» у перекладі з латинської мови означає «оновлення, новація або зміни». Інновації, характерні для будь-якої професійної діяльності людини, в тому числі й у сфері освіти. Інновації самі по собі не виникають, вони є результатом наукових пошуків. Стосовно педагогічного процесу інновація означає введення нового в мету, зміст, методи і форми навчання та виховання, організацію спільної діяльності викладача і студента.

Як зміст педагогічної інновації можуть виступати: науково-теоретичне знання певної новизни, нові ефективні освітні технології, що виконані у вигляді технологічного опису, проект ефективного інноваційного педагогічного досвіду, готового до впровадження. Нововведення – це нові якісні стани навчально-виховного процесу, що формуються при запровадженні в практику досягнень педагогічної науки та використані для передового педагогічного досвіду. Інновації повинні розробляютися і проводитися не органами державної влади, а працівниками і організаціями системи освіти й науки [2, 3, 7].

Існують різні класифікації інноваційних методів навчання, залежно від ознак, за якими їх розділяють: за видами діяльності: педагогічні, керівні, та такі, що забезпечують педагогічний процес. За мірою новизни та потенціалом: абсолютна новизна, відносна новизна, радикальні інновації, базові інновації, модифікаційні інновації та комбінаторні інновації.

На нашу думку, розвиток інноваційної діяльності ВУЗу має базуватися за наступними принципами:

• єдність навчального, наукового, виховного й інноваційного процесів та їх зв'язок з економікою, наукою і соціальною сферою регіону;

• наявність системи управління інноваціями, включаючи комерціалізацію (збут) навчальної, наукової та інноваційної продукції як частини загальної системи управління вузом;

• залучення до інноваційного процесу більшу частину викладачів, співробітників, аспірантів, студентів.

Розвиток вищої освіти не може здійснюватися інакше, ніж через освоєння нововведень, через інноваційний процес. Щоб ефективно керувати цим процесом, його необхідно зрозуміти, а потім – пізнати. Останнє припускає вивчення його будови або, як говорять в науці – структури. Структура являє собою сукупністю наступних компонентів: мотиви – мета – завдання – зміст – форми – методи – результати. Дійсно, все починається з мотивів (спонукальних причин) суб'єктів інноваційного процесу (ректора, викладачів, студентів і ін.), визначення мети нововведення, перетворення мети в «віяло» завдань, розробок вмісту інновацій і т. д. Не забуватимемо, що всі названі компоненти діяльності реалізуються в певних умовах (матеріальних, фінансових, гігієнічних, морально-психологічних, тимчасових і ін.), які до самої структури діяльності, як відомо, не входять, але при ігноруванні яких інноваційний процес би був паралізований або протікав би неефективно.

Отже, інноваційна діяльність ВНЗ має бути спрямована на досягнення єдності наукового, навчального і виховного процесів.

Таким чином, можна визначити основні напрямки інноваційної діяльності:

– розробка нових програм, які забезпечують використання інноваційних методів навчання і контролю знань;

– створення і застосування нових наукомісних технологій в освіті;

– формування у педагогів новаторських якостей.

Центральною задачею інноваційної діяльності у сфері освіти є модернізація освітнього процесу, орієнтована на потребі суспільства з інноваційною економікою. Сьогодні ці потреби відображають концепцію знань як найважливішого продуктивного ресурсу. При цьому особливе значення надається «знаючому лікарю», задачею якого стає не тільки застосування є, але і участь в створенні нових знань, що сприяє підвищенню ефективності його діяльності.

На додаток до професійних компетенцій вимагається розвивати особу студента, допомогти йому розкрити свої здібності. Студент повинен бути готовий не тільки до своєї майбутньої професійної діяльності, але і до життя в сучасному суспільстві з його високою конкуренцією, боротьбою за робочі місця, за професійний успіх. У той же час сучасний лікар повинен бути готовий до виконання керівних функцій, уміти визначати мету і задачі розвитку в будь-якій ситуації, визначати ефективні стратегії досягнення цієї мети.

Література
1. Буркова Л.В. Класифікація інновацій в освіті [Електроний ресурс] // Теорія та методика управління освітою. – 2010. – № 4. – Режим доступу:
http://www.umo.edu.ua/katalog/515-elektronne-naukove-fahove-vydannja-qteorija-ta-metodyka -upravlinnja-osvitojuq-vypusk-4-2010.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: практикум: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / І.М. Дичківська; М-во освіти і науки, молоді та спорту України. – К. : Слово, 2013. – 447 с.
3. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія / за ред. П.Ю. Сауха. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – 444 с.
4. Клімова Г. П. Інноваційний розвиток вищої освіти україни: методологічний аспект аналізу // Актуальні питання інноваційного розвитку. – 2012. – № 3. – С. 90–103.
5. Національна доктрина розвитку освіти. Затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002 [Електронний ресурс] // Офіційний вісник України. – 2002. – № 16. – С. 11. – Режим доступу:
http://www.president.gov.ua/documents/151.html.
6. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/344/2013/print1391434149727881.
7. Сініцина І. Проблеми та перспективи інноваційної діяльності вищих навчальних закладів України / І. Сініцина // Освіта і управління. – 2012. – Т. 15, № 4. – С. 77–80.
8. Ціпан Т.С. Концептуальні засади розвитку вищої школи в єдиному Європейському просторі / Т.С. Ціпан. – Рівне : РДГУ, 2012.–18 с.
9. Яровенко Т.С. Види інновацій в освіті та їх класифікація // Вісник Дніпропетровського університету Серія «Економіка». – 2012. – Випуск 6/4.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ № 1

Бабак О.Я., Панченко Г.Ю., Масляєва Л.В., Нестерцова І.А., Зайченко О.Є., Кліменко М.І., Фролова-Романюк Є.Ю., Просоленко К.О.

Підготовка лікаря в сучасних умовах повинна відповідати як питанням охорони здоров'я, так і суспільства в цілому, при цьому сучасний лікар не тільки повинен бути компетентний в області своїх вузькопрофесійних завдань, але і легко орієнтуватися в питаннях діагностики і лікування, основ доказової медицини, володіти інформацією по міждисциплінарних областях. Від якості медичної освіти залежатиме якість надання медичної допомоги в Україні.

За даними американських вчених, під час лекції учень засвоює всього 5% матеріалу, під час читання – 10%, роботи з відео-, аудіоматеріалами – 20%, під час демонстрації – 30%, під час дискусії – 50%, під час практики – 75%, а коли учень навчає інших чи відразу застосовує знання – 90%. Особлива цінність інтерактивного навчання в тому, що учні навчаються ефек-

тивній роботі в колективі [2]. Питання використання інтерактивних методів навчання активно обговорюється у педагогічній пресі [1, 3, 6].

Більшість нових освітніх форматів базуються на принципах активного навчання та взаємодії студентів і викладача. Сьогодні стоїть гостро питання про необхідність зміни ситуації у ВНЗ, ставиться акцент на формування практичних навиків. Так, наприклад, при складанні навчально-методичного комплексу необхідно включати в число завдань не тільки формування знань, але й уміння застосовувати їх на практиці.

У процесі навчання необхідно виділити наступні цілі:

– ***інтенсифікація*** процесу навчання, у тому числі за допомогою інтерактивності і використовування інноваційних методів навчання;

– ***індивідуалізація*** процесу навчання;

– ***інтеграція*** знання;

– ***інфраструктура*** освітнього процесу: технічне забезпечення, кадри, мотивація кадрів (матеріальна зацікавленість, кар'єрний ріст).

Зупинимося на інтерактивних методах навчання. Інтерактивність – це здатність взаємодіяти або знаходитися в режимі діалогу з ким-небудь (людиною) або навіть з чим-небудь (наприклад, комп'ютером). Інтерактивне навчання це особлива, спеціальна форма організації пізнавальної діяльності. Використовування інтерактивної моделі навчання передбачає відтворення життєвих ситуацій і спільне рішення проблем. З об'єкту дії студент стає суб'єктом взаємодії, він сам бере активну участь у процесі навчання. У тих, що навчаються паралельно виробляються і практичні навики.

До освітніх технологій, способів і методів навчання відносяться: дебати, мозковий штурм, ділові і ролеві навчальні ігри, майстер-клас, дискусія типу форум, дискусія, «круглий стіл», метод малих груп, лекція – «прес-конференція», розбір клінічних випадків, підготовка і захист історії хвороби, використовування комп'ютерних навчальних програм, відвідини науково-практичних конференцій, з'їздів, симпозіумів, навчально-дослідна робота студента, проведення предметних олімпіад, підготовка і захист рефератів, курсових робіт. Проте для того, щоб ці методи були ефективними, необхідно використовувати їх вибірково. Зловживання такою методикою знижує її ефективність. Навчальний процес, що опирається на використовування інтерактивних методів навчання, організовується з урахуванням включеності в процес пізнання всіх студентів групи без виключення. Спільна діяльність означає, що кожний вносить свій особливий індивідуальний внесок, в ході роботи йде обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Створюється середовище освітнього спілкування, яке характеризується відвертістю, взаємодією учасників, рівністю їх аргументів, накопиченням спільних знань, можливість взаємної оцінки і контролю.

Мозковий штурм є ефективним методом залучення всіх студентів у групі до аналізу поставлених завдань. Викладач задає питання всій групі і просить студентів пропонувати різні варіанти. Кожна ідея повинна записуватися концентровано, при необхідності у видозміненій формі. Всі ідеї повинні вітатися, ніяку ідею не можна критикувати або відкидати. Заняття повинні бути обмежені за часом 10–15 хвилинами. Результатом мозкової атаки стає список творчих рішень або варіантів рішення проблеми, яка

склалася завдяки участі студентів. Оскільки студентів просять брати активну участь в процесі критичного мислення, вони можуть краще зрозуміти і запам'ятати інформацію, що обговорювалася.

Ролеві ігри – це ефективний метод навчання студентів практичним навикам роботи, оскільки вони базуються на принципі навчання в процесі гри: студентам надається можливість застосувати теорію – те, що вони вивчали на заняттях і по підручниках – на практиці. У діловій грі відтворюється професійна обстановка, подібна за основним суттєвим характеристикам з реальною. Використання ролевих ігор на кафедрі внутрішньої медицини № 1 дозволяє моделювати ситуацію лікар-пацієнт, коли один студент виступає в ролі лікаря, а інший в ролі пацієнта. Студент вчиться задавати «правильні питання», щоб поставити діагноз і призначити лікування, інший студент повинен знати симптоми захворювання, щоб розказати їх «лікарю». У діловій грі відтворюються типові, узагальнені ситуації, які учать майбутнього лікаря умінню розговорити пацієнта, зібрати анамнез і поставити правильний діагноз.

Робота в малих групах: серйозне обговорення будь-якого питання неможливо провести у великій аудиторії і за короткий час. Один з кращих способів максимізувати їх участь – це робота у дусі співпраці. Оптимальна кількість учасників 5–7 чоловік. Щоб навчитися працювати в колективі, краще періодично міняти склад груп.

Спрямована дискусія: ключем до обговорення є вміння задавати дискусійні питання. Завдання викладача допомогти групі виділити певну проблему, і спрямувати хід обговорення в сторону прояснення і вирішення цієї проблеми. Використовуючи відповіді і міркування, висловлені студентами, з тим, щоб зробити акцент на правильному положенні, викладач залучає студентів до роботи над матеріалом і підвищує їх зацікавленість в обговорюваному питанні. «Спрямована дискусія» вимагає з боку викладача уміння чітко задавати спрямованість обговорення, плавно міняти хід дискусії, а також перефразовувати відповідь, додавши йому потрібне забарвлення шляхом розстановки акцентів. Спрямованій дискусії, можна присвятити заняття повністю, а можна вмонтувати і невелику серію питань-відповідей у виступ викладача.

У роботі із студентами, співробітники кафедри внутрішньої медицини № 1, роблять акцент в навчанні на активізацію навчально-пізнавальній діяльності студентів і самостійну роботу – позааудиторну і на практичних заняттях. Орієнтація студентів на розвиток самоосвіти стала особливо актуальною у зв'язку з тим, що Українська система вищої освіти повинна відповідати європейським стандартам в контексті болонського процесу [3]. Досягнення високої якості підготовки фахівців можливо тільки шляхом інтеграції освітньої, наукової та інноваційної діяльності, тому заняття студентами науково-дослідною роботою є невід'ємною частиною освітнього процесу, запорукою якості підготовки фахівців. Ефективним засобом, щоб забезпечити якості підготовки студентів у ВНЗ є залучення їх до науково-дослідницької роботи, що проводиться на кафедрі, до роботи в студентському науковому товаристві, що сприяє формуванню науково-дослідних компетенцій. Так, на кафедрі внутрішньої медицини № 1 членами студент-

ського наукового гуртка є 27 чоловік, це в основному студенти 5-х курсів. У 2014 році 11 студентів-гуртківців брали активну участь у наукових форумах, які проводилися на базі ХНМУ та ДУ «Національний інститут терапії ім. Л.Т. Малої НАМН України», яка є клінічною базою підготовки студентів кафедри:

• Підсумкова студентська наукова конференція «Актуальні питання клініки внутрішніх хвороб», Харків, 16.04.2014 р.

• Науково-практична конференція з участю міжнародних спеціалістів, присвячена Дню науки «Внесок молодих спеціалістів в розвиток медичної науки і практики», 15.05.2014 р.

• 7th International Scientific Interdisciplinary Conference (ISIC), May 15–16th, 2014, Kharkiv

• міжвузівська конференція молодих вчених та студентів «Медицина третього тисячоліття», Харків, 14 січня 2014 р.

Інноваційні педагогічні технології використовуються співробітниками кафедри не тільки в аудиторній роботі із студентами, але і при організації самостійної роботи студентів у формі підготовки рефератів з презентацією з метою розвитку і поглиблення теоретичних знань.

Головним завданням впровадження інтерактивних форм навчання є підготовка висококваліфікованих, інноваційно орієнтованих фахівців на основі єдиного процесу отримання, розповсюдження і застосування нових знань. Використовуючи інтерактивні методи, ми ставимо перед собою завдання не тільки дати студентам загальні знання, але і сформувати певний рівень умінь і навиків з тим, щоб при роботі вони могли відчувати упевненість в собі і демонструвати зрілість і здоровий глузд. Таким чином, використовування інноваційно-педагогічних технологій в учбовому процесі на кафедрі внутрішньої медицини № 1 відповідає сучасним вимогам високоякісної підготовки лікаря.

Література

1. Власенко О.М. Використання інтерактивних методів навчання у сучасній вищій школі / О.М. Власенко // Вісник Житомирського державного університету. – 2012. – № 64. – С. 94–97.

2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: практикум: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / І.М. Дичківська; М-во освіти і науки, молоді та спорту України. – К. : Слово, 2013. – 447 с.

3. Іванова-Комарщук О. Корисність інтерактивних методів навчання / О. Іванова-Комарщук // Відкритий урок. – 2010. – Режим доступу: http://ru.osvita.ua/publishing/

4. Носаченко І.М. Інноваційні освітні технології / І.М. Носаченко // Проблеми освіти. – 2005. – С. 7–9.

5. Ціпан Т.С. Концептуальні засади розвитку вищої школи в єдиному Європейському просторі. / Т.С. Ціпан. – Рівне: РДГУ, 2012. –18 с.

6. Шамов И.А. Деловая игра в медицинском ВУЗе: пособие для преподавателей / И.А.Шамов, Г.Э. Гаджиев. – Махачкала: ИПЦ ДГМА, 2008. – 56 с.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У МЕДИЧНОМУ ВНЗ

Бабак О.Я., Степанова О.В., Зелена І.І., Железнякова Н.М., Гопцій О.В.

Світові тенденції в галузі вищої освіти визначають найбільш пріоритетні завдання з підготовки кваліфікованого фахівця, конкурентоспроможного на ринку праці, професійно компетентного, відповідального, здатного до ефективної роботи на рівні світових стандартів, готового до постійного особистісного росту, соціальної та професійної мобільності.

Головною рисою оновленої парадигми освіти стає перехід до концепції особистісно орієнтованої освіти, яка передбачає досягнення майбутнім фахівцем такого рівня професійної компетенції, який гарантує пріоритетний розвиток інтелекту на основі синтезу принципів фундаментальності, індивідуалізації, створює умови для саморозвитку особистості, актуалізації творчих здібностей, професійної та соціальної самореалізації. Пріоритетною метою медичної освіти і критерієм його ефективності стає розвиток особистісного потенціалу та реалізація професійної складової майбутнього лікаря.

Актуальність проблеми оволодіння студентами методами самостійної пізнавальної діяльності зумовлена тим, що в період навчання у вузі закладаються основи майбутньої самостійної професійної діяльності. У цьому зв'язку особливо важливо, щоб студенти усвідомлювали, що самостійна робота покликана завершувати завдання всіх інших видів навчальної роботи, бо знання, що не стали об'єктом власної діяльності, не можуть вважатися справжнім надбанням особистості. У цьому зв'язку навчальний процес у ВНЗі передбачає поетапне і послідовне оволодіння кожним студентом знаннями на теоретичному і практичному рівні. Важливу роль у процесі навчання відіграє самостійна роботі студента над навчальним матеріалом на тлі посилення відповідальності викладачів за розвиток навичок самостійної роботи, за стимулювання професійного зростання студентів, виховання їх творчої активності та ініціативи.

В освітньому процесі вищого професійного освітнього закладу виділяється два види самостійної роботи студентів: у навчальний та позанавчальний час [1]. Самостійна робота студентів в навчальний час включає в себе роботу на лекціях і практичних заняттях, яку можна проводити в різних формах: «мозкової атаки», дискусій, обговорення конкретних ситуацій тощо. Самостійна робота студентів в позаурочний час складається з: робота з літературою за фахом; реферування літератури (лише цінне і корисне); анотування книг, статей; повторення пройденого теоретичного матеріалу; вправи, рішення задач; підготовка до доповіді; самостійна робота в інтернеті (пошук інформації в мережі, організація діалогу в мережі, створення тематичних web-сторінок і web-квестів); портфоліо.

Активна самостійна робота студентів можлива тільки за наявності серйозної і стійкої мотивації. Найсильніший мотивуючий фактор – підготовка до подальшої ефективної професійної діяльності. Одним із методів активізації навчальної діяльності може служити створення проблемної си-

туації. Проблемні ситуації ставлять студента перед необхідністю вибору в процесі прийняття рішення, що формує не тільки його волю, але і його мислення. З найдавніших часів найважливішим методом придбання знань, як теоретичних, так і практичних, вважається організація «ділової гри» (імітація професійної діяльності в обстановці максимально наближеної до умов реального життя) [2, 3].

Сенс навчальної ігрової імітації полягає в тому, щоб виховати у студента і лікаря практичне вміння безпомилкової диференціальної діагностики, клінічно подібних захворювань, економного встановлення достовірного діагнозу та оптимального лікування хворого в найкоротші терміни [4]. Загальні цілі ділових ігор у медицині [2]: занурювати учнів в атмосферу інтелектуальної діяльності, гранично близьку до професійної практичній роботі лікаря; створювати граючим динамічно мінливу картинку в залежності від правильних і помилкових дій і рішень; нести відповідальну виховну функцію; вміння проводити диференційну діагностику найкоротшим шляхом, за мінімальний період часу і призначати оптимальну тактику лікування; сформувати оптимальний психологічний клімат спілкування з хворими та колегами по роботі; ефективно діяти не в умовах багато оснащених клініках, але на амбулаторному прийомі в поліклініці, на швидкій допомозі, в ролі дільничного лікаря; в якості контролю професійної підготовки.

В якості ще одного системотворчого блоку в процесі самостійної роботи студентів на клінічних кафедрах медичного ВНЗ виявляється модуль навчання у вигляді самостійної курації хворого з наступним написанням навчальної історії хвороби (чи протоколу спостереження за хворим). Важливим моментом такого підходу до формування клінічного досвіду студента є прямий доступ до пацієнта і безперервність спостереження. Проведений аналіз показав, що використання такого навчання створює найбільшу мотивацію до самостійної роботи студента.

Для забезпечення успішного процесу самоосвіти студента викладач повинен приділяти увагу на: не перевантажувати учнів творчими завданнями; чергувати творчу роботу на уроках із завданнями в позаурочний час; давати учням чіткий і повний інструктаж (мету завдання, умови виконання, обсяг, терміни, зразок оформлення); здійснювати поточний контроль та облік; оцінювати, дати рецензію на роботу, узагальнити рівень засвоєння навичок самостійної, творчої роботи.

Викладач повинен використовувати такі форми: вибіркова перевірка, розробка тем і перевірка, зразки анотації та оцінка, розробка завдань, створення пошукових ситуацій, спецкурс, спецсемінар, складання картотеки по темі; співбесіду по проробленою літературі, складання плану подальшої роботи, розробка методики отримання досвідченої інформації; пропозиція готового плану або пропозицію скласти свій план по ходу або на закінчення лекції; в лекціях ставити питання для самостійної роботи студентів, дати вказівки на джерело відповіді в літературі; в ході лекції можливі так звані «вкраплення» – виступи, повідомлення студентів з окремих питань плану; давати випереджаючі завдання – самостійно вивчити фрагменти майбутніх тем занять, лекцій (в статтях, підручниках та ін.); також до завдань викладача входить рекомендація літератури, перевірка зав-

дань, складання методичних вказівок, алгоритму дій, показників рівня досягнення результату, розробка тематики самостійних, курсових і дипломних робіт, консультації, керівництво ними, розробка контрольних завдань.

Таким чином, важливість і необхідність якісної підготовки студентів-випускників медичних вузів в системі підготовки майбутнього фахівця незаперечна. Дуже важливо, щоб в результаті цього навчання кожен студент опанував тими знаннями, вміннями і навичками, які дозволять йому після закінчення внз працювати в закладах первинної ланки охорони здоров'я, звичайно ж, протягом першого року під контролем старших колег, але все ж самостійно. Основними завданнями самостійної роботи студентів при навчанні в медичному вузі повинні стати: визначення та обґрунтування необхідного мінімуму розділів, тем, питань, завдань, що пропонуються для аудиторної та позааудиторної самостійної роботи студентів; визначення змісту та обсягу теоретичної навчальної інформації та практичних завдань з кожної теми, які пропонуються для самостійної роботи; відбір і пропозиція методів і форм самостійної роботи студентів згідно з сучасними технологіями навчання; визначення форм і методів контролю виконання самостійних завдань студентами; розробку критеріїв оцінки результатів позааудиторної самостійної роботи, з урахуванням вимог до рівня підготовки студентів, визначених державним стандартом вищої освіти.

Література

1. Морозова Л.А. Особливості самоосвітньої діяльності в умовах ВНЗ// Проблеми уч.-метод. та виховної роботи у вузі: матеріали III межрегіон. наук.-практ. конф. – Сургут: Вид-во Сурги, 2006. – Т. 2. – С. 124–130.

2. Наумов Л.Б. Навчальні ігри в медицині. – М., 1996.

3. Ділова клінічна гра в медичному інституті / М.Ф. Дещекіна, М.С. Діанкіна, Л.І. Ільєнко, В.П. Ленічеко // Педіатрія імені Сперанського. –1999. – № 3. – С. 69–72.

4. Шамов І.А., Гаджієв Г.Е. Ділова гра в медичному вузі: посібник для викладачів. – Махачкала: ІСЦ ДДМА, 2008. – 56 с.

ІМІДЖ ВИКЛАДАЧА У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЛІКАРІВ

Біловол А.М., Ткаченко С.Г.

Актуальність. Нова соціально-економічна і політична ситуація в Україні спричинила зміни як у житті соціальних груп, так і в житті окремо взятої людини. Звернення до особистості як центру суспільної системи зумовило зростання значущості людської індивідуальності. Яскраво виражену соціальну значимість набувають особливості людини, її здатності, професійна підготовка, сприйнятливість до нововведень, готовність до творчого пошуку і контакту. Необхідність формування нового стилю соціальної поведінки, що відповідає завданням сучасного етапу розвитку суспільства, веде до актуалізації проблем, пов'язаних з таким явищем, як імідж, і викликає нагальну потребу у вивченні умов і механізмів його виникнення і функціонування в суспільстві. Позитивний індивідуальний імідж

викладача – це гармонійна сукупність зовнішніх і внутрішніх індивідуальних і професійних якостей педагога, покликаних продемонструвати його бажання, готовність і здатність до спілкування з учасниками освітнього процесу. У період реформування системи охорони здоров'я особлива роль належить первинній ланці надання медико-санітарної допомоги населенню, що викликає необхідність гідної підготовки фахівців цієї галузі, в тому числі з питань професійного іміджу [5, 6]. Тому імідж викладача вищої медичної школи повинен складатися не тільки з педагогічних якостей, а й відповідати специфіці медичної професії, нести в собі одночасно позитивний загальний образ учителя та лікаря.

Метою роботи був пошук та вивчення науково-практичної та науково-методичної літератури з питань ролі іміджу педагога в системі вищої медичної освіти.

Матеріали та методи. Стаття є оглядом наукової та методичної літератури з питань ролі іміджу викладача системи вищої медичної освіти. Пошук проводили за допомогою пошукових систем www.google.com та www.google.com.ua. Для аналізу були відібрані сучасні наукові джерела не старіші за 10 років, більш старі включали тільки за умов виняткової важливості інформації, однак не більше 20% від загальної кількості використаної літератури.

Основна частина. У перекладі з англійської поняття «імідж» буквально означає «образ», «уявлення», «репутація», «престиж», «зразок». Імідж – цілеспрямовано сформований образ (будь-якої особи, явища, предмета), що виділяє певні ціннісні характеристики, покликаний надавати емоційно-психічний вплив на будь-кого. Він включає в себе зовнішність, манеру поведінки, спілкування, що сприяють впливу на оточуючих. Індивідуальний імідж – це образ соціально професійної ролі, що формується особистістю, подається в процесі взаємодії партнерам та контролюється виконавцем та суспільством [1].

У теперішній час формування позитивного іміджу стає актуальною проблемою не тільки в політичній та діловій сферах, але і в діяльності викладачів вищої школи, завдання яких готувати висококваліфікованих конкурентоспроможних спеціалістів. Аналіз практики педагогічної діяльності в медичному вузі виявив ряд суперечностей, головна з яких зменшення поваги до професії лікаря та викладача у сучасному українському суспільстві, що втратило деякі колишні орієнтири. Необхідність реабілітації цих найважливіших для суспільства професій не викликає сумніву, та заразом до діяльності педагога вищого медичного закладу пред'являються дуже високі вимоги. Основи професійного іміджу майбутні лікарі отримують, спостерігаючи саме за поведінкою викладачів. Він включає дотримання професійного дрес-коду, культури усного та письмового спілкування, манеру етикетної поведінки, спілкування з пацієнтами, колегами, наявність емпатії, тактовності, ввічливості, вміння дотримуватися конфіденційності [8, 10].

Імідж викладача-важливий аспект його професіоналізму та засіб впливу на студентів. Формування його відбувається у три етапи: особистісний, професійний та репутаційний. Перший етап відповідає бажанню вчити та

передавати знання. Він може перетворитися на професійний, що починається при отриманні професійних навиків. Репутаційний імідж формується в процесі безпосередньої роботи в навчальному закладі за рахунок особистої домінанти викладача [3].

Характер педагогічної діяльності постійно ставить викладача в комунікативні ситуації, потребуючи якостей що сприяють ефективній міжособистісній взаємодії. До таких якостей можна віднести здатність до рефлексії, емпатію, гнучкість, товариськість, здатність до співробітництва. Саме такі якості, на наш погляд, стимулюють стан емоціонального комфорту, інтелектуальної активності, творчого пошуку, сприяють взаєморозумінню та співпереживанню. Переважними рисами досвідченого викладача є цілеспрямованість,самовладання та самостійність; наполегливість та послідовність; терплячість та рішучість; толерантність, ініціативність, авторитетність як міра впливу на студентів, що також виявляється у відносинах з колегами; творчий підхід до вирішення будь-якої задачі виховання слухачів [2, 9].

Формування іміджу викладача вищої школи є поетапним процесом, що відбувається за таких умов: 1) розвиток у викладача інтересу до себе та світу; 2) усвідомлення необхідності формування позитивного іміджу; 3) прояв власної активності при роботі над своїм іміджем; 4) знання вимог студентської аудиторії до особистості та діяльності викладача; 5) розвиток якостей, що складають позитивний імідж викладача, 6) опанування педагогом заходів самопізнання та самооцінювання, а також навиків самоіміджевання та проектування індивідуального іміджу; 7) дотримання принципу систематичності при формуванні іміджу; 8) дотримання принципу різноманітності форм та методів роботи з формування та корекції іміджу [2, 7].

Висновки та заключення. Аналіз науково-практичної та науково-методичної літератури показав недостатню розробленість педагогічної іміджелогії як нової галузі знання, необхідність вивчення та формування іміджу педагога. Не розроблена типологія викладача медичного ВНЗ, яка б дозволила виділити найбільш відповідний типаж і реалізувати або змінити свій первинний імідж.

Українська система вищої освіти перебуває в умовах соціальної трансформації, що пов'язана з необхідністю «вписування» у світовий освітній простір. Освіта може зробити людину здатною до модернізації життя, але може викликати і зворотну дію. Процеси трансформації змісту і форми освітньої взаємодії в українських вузах викликають необхідність змін у роботі викладачів, як з її змісту, так і за характером взаємодії зі студентами. Система вищої освіти з авторитарної повинна перейти в гуманістично-партнерську. Взаємна рольова трансформація студентів і викладачів стає необхідною. При цьому імідж виступає засобом готовності і здатності соціального фактора до очікуваної (часом вимушеної) трансформації.

Отже, формування іміджу викладача ВНЗ в умовах трансформації системи набуває все більшого значення. Імідж є вершина айсберга, яку викладач навмисно демонструє студентам. Ця відкритість дозволяє соціологам вивчати процес розвитку освітньої взаємодії, а в період його трансформації виділяти його диспропорції і протиріччя [4].

Визначаючи, яким повинен бути імідж викладача вищої школи, здатного реалізувати завдання розвитку гармонійної і конкурентоспроможної особистості, відзначимо, що це має бути людина гідна, гуманіст, що й повинно проявлятися в її фізичному вигляді, промовах, в умінні будувати суб'єкт-суб'єктні відносини зі студентами, у професійній діяльності; її внутрішній зміст повинен відповідати зовнішньому і навпаки; крім того вона повинна знаходитися в гармонійних відносинах із середовищем. Формування позитивного індивідуального іміджу викладача вищої школи, що враховує специфіку підготовки медика - це один із шляхів гуманізації освіти та підвищення ефективності педагогічної діяльності.

Література

1. Актуальные проблемы соціального имиджмейкинга. Материалы IV Международного симпозиума по имиджелогии / под ред. Е.А. Петровой. – М. : РИЦ АИМ, 2006. – 358 с.

2. Донская Л.Ю. Психологические условия формирования имиджа преподавателя высшей школы : дис. … канд. психол. наук : 19.00.07. / Л.Ю. Донская. – Ставрополь, 2004. – 212 с.

3. Камышева Е.Ю. Педагогический имидж учителя / Е.Ю. Камышева // Известия Уральского государственного университета. – 2009. – № 4 (68). – С. 48–53.

4. Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції з міжнародною участю «Впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у ВМ(Ф)НЗ України: результати, проблеми та перспективи» 20–21 травня 2010 р., м. Тернопіль. – Тернопіль, 2010. – 494 с.

5. Наказ МОН. № 612 від 13.07.2007 р. «Про затвердження Плану дій щодо забезпечення якості вищої освіти України та її інтеграції в європейське й світове освітнє співтовариство на період до 2010 року».

6. Проблеми вищої медичної освіти України в умовах болонського процесу / О.І. Панасенко та ін. // Запорожский медицинский журнал. – № 3. – Т. 13. – 2011.

7. Панасюк А.Ю. Формирование имиджа. Стратегия, психотехнологии, психотехники / А.Ю. Панасюк. – М. : ОМЕГА-Л, 2008. – 266 с.

8. Пасічник І.П. Проблеми формування професійного іміджу майбутнього лікаря / І.П. Пасічник // Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України на новому етапі (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку) : матеріали X ювілейної Всеукраїнської навчально-наукової конференції з міжнародною участю, Тернопіль, 18–19 квітня 2013 р. / ТДМУ. – Тернопіль, 2013. – Ч. 2. – С. 611–613.

9. Попова О.И. Имидж преподавателя вуза: проблема трансформации в современной России : проблема трансформации в современной России : диссертация… кандидата социологических наук : 22.00.04 / О.И. Попова. – Екатеринбург, 2007. – 152 с.

10. Черемушникова И.К. Роль медицинского ВУЗа в формировании коммуникативных навыков будущего специалиста / И.К. Черемушникова, И.А. Захарова // Лечебное дело. – 2011. – № 2. – С. 123–126.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ МЕДИЧНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Біловол О.М., Бобронніков Л.Р., Ільченко І.А.,
Немцова В.Д., Шапошнікова Ю.М.

У сучасному світі вирішальним чинником розвитку суспільства стають інформаційні технології. Діяльність людей, навчання студентів, професійний розвиток дедалі більше залежать від обізнаності, здатності ефективно використовувати увесь арсенал інформації. Це постійно підвищує рівень вимог до професійної підготовки фахівців, їх майбутньої діяльності та взагалі до повноцінного життя в сучасному інформаційному просторі [1].

Сьогодні, відповідно до вимог Болонської освітньої системи відбудова нової системи освіти орієнтується на застосування інформаційних технологій не тільки в статусі допоміжного компоненту, а інколи й основної ланки навчального процесу, зокрема дистанційного.

Перед медичним вищим навчальним закладом (ВНЗ) постає завдання підготувати лікаря, який повинен бути не тільки освіченою людиною, але й фахівцем, що вільно володіє сучасними інформаційними технологіями, здатний самостійно одержувати та застосовувати набуті знання на практиці.

Інформатизація, широко впроваджувана в освітній процес, забезпечує активне використання інтелектуального потенціалу суспільства, що постійно поширюється та концентрується в друкованому вигляді, у науковій, виробничій та інших видах діяльності. Вона сприяє розвитку розумового потенціалу студентів, формуванню в них умінь самостійно здобувати знання, здійснювати інформаційно-навчальну, експериментально-дослідницьку діяльність, різноманітні види самостійної роботи, що використовуються під час обробки інформації.

Застосування інформаційних технологій студентами під час самостійної підготовки дозволяє значною мірою інтенсифікувати і активізувати цей процес. Створення та використання комп'ютерних завдань для тестування, діагностики і контролю оптимізує роботу викладача, дозволяє при мінімальних затратах часу оцінити знання всіх студентів, розвинути в них швидкість мислення, увагу, сприяє більш регулярній та якісній праці.

Але, на нашу думку, значне захоплення в освітньому процесі тестовими програмами призводить до певної низки проблем. До негативних моментів цієї форми навчання та контролю знань слід віднести обмежене опитування, відсутність повноцінного діалогу студентів з викладачем. Крім того, тестування не сприяє формуванню в студентів умінь висловлювати свої думки чітко, вичерпно та послідовно, що дуже допомогло б їм в подальшій роботі.

Використання в навчанні тільки тестових завдань призводить до засвоєння матеріалу в автоматичному режимі, при цьому спостерігається зниження клінічного мислення в студентів, а також певна клінічна малограмотність, а гальмує процес осмислення конкретної клінічної ситуації, що в подальшому призводить до певних труднощів під час проведення дифе-

ренційного діагнозу та призначення потрібного додаткового обстеження і лікування майбутніх пацієнтів. Вірогідно, це відбувається тому, що студенти, коли готуються до модульних занять, перш за все основну увагу приділяють саме тестуванню – механічному запам'ятовуванню правильних відповідей на запитання. Ми помічали, що інколи існує певна невідповідність між кількістю сумарних одержаних балів після кінцевого тестового заняття та здатністю студента логічно мислити.

Інколи «середні» студенти після тестового контролю отримують більшу кількість балів, ніж ті студенти, які одержували нижчий бал при тестовому контролі, але мали значно вищі показники при поточному оцінюванні при проходженні циклу та можливості усних відповідей, вирішення нестандартних завдань, коли потрібно було мислити логічно, знаходити взаємозв'язки в конкретних клінічних ситуаціях.

Для підвищення якості навчання використовуються інформаційні ресурси глобальної мережі Інтернет. Велика перевага застосування комп'ютерних технологій полягає в тому, що методичні матеріали, які надаються через Інтернет, регулярно оновлюються та поповнюються. Крім того, для презентування навчального матеріалу можуть бути використані сучасні технології візуального представлення. Ще однією перевагою Інтернет-ресурсів під час навчання є можливість для взаємозв'язку та взаємодоповнення учбового матеріалу однієї дисципліни матеріалами іншої за допомогою гіперпосилань та спеціально організованої пошукової системи.

Однак і тут більшість викладачів стикається з проблемою, коли студенти «скачують» з Інтернету готові реферати, контрольні роботи, доповіді, унаслідок чого в останніх зникає стимул працювати творчо. Доступність та постійне розширення бази готових робіт істотно погіршує ефективність навчального процесу та ставить перед викладачем завдання знизити ризик використання студентами готових рішень. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми може стати складання викладачем авторських завдань для позааудиторної роботи студентів та систематичне їх оновлення, що істотно загальмує процес публікації цих матеріалів на сайтах.

У процесі використання інформаційних технологій виникають деякі проблеми. Це й співвідношення обсягу інформації, яку може отримати студент за допомогою комп'ютера, й обсяг даних, які студент може опрацювати, а потім засвоїти. Також ускладнює навчальний процес і проблема комп'ютерної грамотності студентів. Різний ступінь їхньої підготовки потребує диференційованого підходу до навчання.

Негативним чинником впровадження електронних ресурсів у навчальний процес є скорочення спеціальної взаємодії та спілкування, а також труднощі переходу від знакової форми надання знань на сторінках підручника до системи практичних дій, які мають логіку, що відрізняється від логіки організації системи знаків [2].

Підсумовуючи, слід зазначити, що всі вказані недоліки інформаційних технологій є, на наш погляд, такими, які можливо подолати за певних умов. По-перше, потрібно чітко визначити межі інформатизації навчання в медичному університеті. Є знання в середині предметної галузі, які можна ефективно передавати за допомогою комп'ютерних засобів. Але разом із

тим частину знань варто передавати тільки за допомогою традиційної системи навчання: «викладач як донор знань та досвіду – студент як реципієнт». І тут дуже важливим є не стільки спосіб передачі інформації, скільки форма подачі знань, їх емоційна складова. У цьому випадку студент на свідомому та підсвідомому рівнях моделюється як людина, яка вже досягла знань і має певний досвід.

Другою, а швидше за все головною, обов'язковою умовою успішного використання електронних ресурсів в освітньому процесі в цілому є наявність стійких мотивацій. Не секрет, що під час навчання часто відбувається заміна мотивації студента, коли замість зацікавленості в покращенні якості власних знань та навичок студент намагається лише одержати їх позитивну оцінку.

Кожен студент повинен чітко усвідомлювати, що він вступив у медичний університет, щоб стати передусім висококваліфікованим спеціалістом, усебічно розвиненою особистістю, яка атілює в життя все нове й сучасне. А завдання викладача - допомогти йому в цьому.

Література

1. Лобанов Ю. И. Управление знанием в открытом образовании / Ю.И. Лобанов, О.А. Ильченко. – М., 2008. – Ч. 2. – 21 с.

2. Пальцев М.А. Врач XXI века / М.А. Пальцев, И.Н. Денисов, В.П. Мелешко. – М., 2008. – 14 с.

СУЧАСНІ КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОПТИМІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА ПОЛІПШЕННІ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ ТА ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ХІРУРГІЯ»

Бойко В.В., В'юн В.В., Макаров В.В., Гончаренко Л.Й., Григоров Ю.Б.

Метою сучасного освітнього процесу є становлення майбутнього висококваліфікованого фахівця, який володітиме не тільки відмінними професійними якостями, але й буде являти собою інтелектуально розвинену, духовно і морально зрілу особистість, готову протистояти асоціальним впливам, вправлятися з особистими проблемами, творити себе і оточуючий світ.

Суттєве місце у вирішенні цих завдань належить доцільно та вміло організованій навчально-виховній роботі у вищих навчальних закладах. Поряд із традиційними ресурсами впроваджуються й інформаційні технології, що дозволяють створювати, зберігати та забезпечувати ефективні способи зображення інформації. Тому одним із пріоритетних напрямків психолого-педагогічних та методичних досліджень є впровадження комп'ютерних технологій в навчально-виховний процес.

Сучасний період розвитку суспільства характеризується сильним впливом на нього комп'ютерних технологій, які проникають у всі сфери людської діяльності та забезпечують поширення інформаційних потоків, утворюючи глобальний інформаційний простір.

Нині помітно зросла кількість досліджень, предметом яких стало використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі.

Незважаючи на зростання інтересу до проблеми підвищення якості освіти за допомогою інформатизації освіти, аналіз літератури свідчить, що проблема організації навчально-виховної роботи з використанням комп'ютерних технологій не знайшла належного відображення у педагогічній науці та практиці.

Підвищення ефективності використання існуючих комп'ютерних технологій у навчальному процесі, створення та впровадження нових треба визначити важливою складовою підвищення якості освіти.

Сьогодні в Україні відбувається становлення пової системи освіти, яке супроводжується суттєвими змінами в педагогічній теорії і практиці навчально-виховного процесу. Сучасний освітній процес характеризується все більш широким застосуванням в ньому комп'ютерних технологій. Вони мають стати не додатковим «довантаженням» у навчанні, а невід'ємною частиною цілісного навчально-виховного процесу, що значно підвищить ефективність всього освітнього процесу в цілому.

Технологія – комплекс організаційних заходів, операцій і прийомів, спрямованих на виготовлення, обслуговування, ремонт і експлуатацію виробу з номінальною якістю і оптимальними витратами, обумовленими поточним рівнем розвитку науки, техніки та суспільства в ці-лому.

Інформаційні технології – широкий клас дисциплін та галузей діяльності, що відносяться до технологій керування та обробки даних, в тому числі, із застосуванням обчислювальної техніки. В основному, під інформаційними технологіями мають на увазі комп'ютерні технології.

Комп'ютерні технології – це узагальнена назва технологій, що відповідають за зберігання, передачу, обробку, захист і відтворення інформації з використанням комп'ютерів, а також відповідна наука. Але комп'ютерні технології це більш вузьке поняття, тому що Інформаційні технології можуть використовувати комп'ютер як одне з можливих засобів, не виключаючи при цьому застосування аудіо- та відеоапаратури, проекторів та інших технічних засобів навчання.

Комп'ютеризація освіти призводить до перебудови змісту і методів виховання і навчання. Нові інформаційні технології характеризуються наявністю всесвітньої мережі Internet, що надає дуже широкі можливості для розвитку методів і організаційних форм навчання і виховання, вони стають новими засобами розумового, мовного та фізичного розвитку студентів, та лікарів-інтернів збагачують новим змістом їх спілкування один з одним та з куратором.

Під комп'ютерними технологіями навчання розуміють сукупність методів, форм і засобів навчання, які базуються на використанні сучасних комп'ютерних засобів і спрямованих на ефективне досягнення поставлених цілей у навчанні. Комп'ютерні технології дозволяють істотно оптимізувати процес управління навчально-виховною роботою у вищому навчальному закладі.

Таким чином, під комп'ютерною технологією навчально-виховного процесу у професійній підготовці фахівців ми розуміємо систему загально-

педагогічних, психологічних, дидактичних і методичних процедур взаємодії викладачів і учнів з урахуванням технічних і людських ресурсів. Форми подання інформації за допомогою комп'ютерних технологій дозволяють краще структурувати матеріал та організувати швидкий ефективний спосіб його розуміння.

Переваги використання комп'ютерних технологій у навчальній роботі з студентами та лікарями-інтернами можна звести до двох груп:

1) Технічні переваги (швидкість, маневреність, оперативність, можливість перегляду і прослуховування фрагментів та інші мультимедійні функції).

2) Дидактичні переваги (створення ефекту присутності, відчуття автентичності, реальності подій, інтерес, бажання дізнатися і побачити більше).

Використання комп'ютерних технологій у навчально-вихованій роботі здатне стимулювати пізнавальний інтерес студентів, надати навчальній роботі проблемний, творчий, дослідницький характер і розвивати самостійну діяльність студентів та лікарів-інтернів за допомогою реальних об'єктів (комп'ютер, телевізор, проектор) та інформаційних технологій (інтернет, відеозаписи), формувати вміння студентів та лікарів-інтернів самостійно шукати, аналізувати і відбирати необхідну інформацію, організовувати, перетворювати, зберігати і передавати її.

Серед технологій організації навчального пронесу можна виділити наступні сучасні тех-нології:

– самостійна робота (використання специфічних можливостей комп'ютера для підвищення наочності матеріалів, адаптація до рівня знань студентів та лікарів-інтернів і їх психологічним особливостям, використання методу проектів, що дає можливість самостійно планувати, організовувати і контролювати навчальну діяльність;

– організація спілкування на основі телеконференцій та відеоконференцій;

– організація навчальних годин на основі навчальних програм і тренажерів;

– підготовка навчальних годин на основі найсучаснішої інформації з обраної теми;

– організація швидкої передачі необхідної інформації за допомогою інтернату (електронною поштою, через соціальні мережі, форуми та ін.) та забезпечення зворотного зв'язку;

– самоосвіта педагога-вихователя, підвищення його професійного рівня;

– розробка ситуаційно-рольових та інтелектуальних ігор з використанням комп'ютерних технологій.

Отже, головними перевагами електронної форми подання навчально-виховної інформації є компактність, значні виражальні можливості у поданні навчального матеріалу (відео, звук, анімації), інтерактивність і т. д. Представлення інформації в електронній формі дозволяє краще структурувати матеріал, дає можливість альтернативних варіантів його використання та організувати швидкий і ефективний пошук необхідної інформації в електронних базах даних і бібліотеках.

На кафедрі хірургії № 1 ХНМУ комп'ютерні технології використовуються з метою поліпшення та спрощення методичного забезпечення навчання студентів V та VI курсів та лікарів інтернів з дисципліни «Хірургія».

Студенти V курсів на початку навчального року отримують в електронному варіанті блоки методичних вказівок до аудиторних практичних занять та для самостійного позааудиторного опрацювання тем, виділених наскрізною типовою навчальною програмою «Хірургія» (Київ, 2008 р.) для самостійної роботи студентів за тематикою Модуля 2. Таким чином вони отримують теоретичний інформаційний блок з кожної теми занять а також мають можливість перевірки самостійної підготовки до практичного заняття, яке має бути, вирішуючи тестові завдання у форматі «Крок 2», які є у кожній методичці.

Студенти VI курсів окрім блоків методичних вказівок до аудиторних практичних занять та для самостійного позааудитороного опрацювання тем за тематикою Модуля 4 отримують також в електронному варіанті блоки т. з. «Якірних» тестових завдань з хірургії у форматі «Крок 2» із сайту Центра тестування МОЗ України, які підготовлені викладачами кафедри і щороку поповнюються.

Введене у 2012 році обов'язкове вирішення блоків «Якірних» тестових завдань з хірургії із сайту Центра тестування на кожному практичному занятті з ретельним аналізом допущених студентами помилок дозволяє підвищити якість підготовки випускників до Медичного ліцензійного іспиту «Крок 2. Загальна лікарська підготовка».

Крім того, на кафедрі на VI курсі для «якісної»оцінки заключного Підсумкового модульного контролю за тематикою Модуля 4 використовується комп'ютерна програма з тематики ургентної хірургії – абдомінальної, торакальної, серцево-судинної, ендокринної. Підготовка студентів протягом циклу з хірургії до комп'ютерного тестування під час проведення Підсумкового модульного контролю значно підвищує рівень підготовки випускників з питань діагностики та лікування хворих з ургентною хірургічною патологією.

На кафедрі використовується комп'ютерна програма з тематики «Крок 3» для підготовки до складання лікарями-інтернами ліцензійного іспиту, складається з завдань минулих років.

В заключенні вважаємо необхідним підкреслити, що інформаційні технології набувають все більшої значимості в розвитку нашої країни, як і в провідних країнах світу. Від масштабів і якості використання сучасних медичних комп'ютерних технологій у професійній діяльності майбутніх фахівців-лікарів залежить якість діагностично-лікувального процесу і здоров'я нації в нашій країні, а відповідно рівень економічного і соціального розвитку суспільства, його інтеграція у світову економічну систему. Використання комп'ютерних технологій у навчально-виховній роботі у медичних ВНЗ – це необхідність, продиктована сьогоднішнім рівнем розвитку освіти та обов'язкова складова підвищення якості системи освіти в цілому і в медицині – зокрема.

Література

1. Гиркин І.В. Нові підходи до організації учбового процесу з використанням сучасних комп'ютерних технологій // Інформаційні технології № 6, 2008. – С. 25–31.

2. Коваль Т.І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності : навч.-метод. посіб. / Т.І. Коваль. – К. : Вид. центр НЛУ, 2009. – 380 с.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЛЕКЦІЙНІЙ ФОРМІ ВИКЛАДАННЯ ФАРМАКОЛОГІЇ

Ганзій Т.В.

Лекція є однією з традиційних форм навчання. Лекторами завжди були високоосвічені люди, добре обізнані з галуззю науки, яку вони викладали у своєму лекційному курсі. Саме тому лекція була провідною формою навчання у вищих навчальних закладах. Але, починаючи з минулого століття й понині, лекція піддається критиці як форма навчання, що забезпечує односторонній рух інформації, де є монолог лектора і пасивні слухачі – студенти. Опоненти лекційної форми вважають, що вона є пасивною і малопродуктивною формою навчання. З їх точки зору, лекція не сприяє розвиткові творчості та самостійності студентів в набутті необхідних знань. У зв'язку з цим у деяких зарубіжних вищих навчальних закладах з'явилася тенденція до скорочення часу, що відводиться на лекції. Професори стенфордського університету упевнені, що для більш ефективного використання ресурсу навчального часу, відведеного для підготовки лікарів, необхідні суттєві зміни в медичній освіті, включаючи переосмислення традиційного формату лекції. Вони запропонували «лекційні зали без лекцій», де формат лекції замінений короткими онлайн-відео, які студенти можуть дивитися в зручний для них час. Автори ідеї запевняють, що студенти будуть мати більше можливостей для аналізу клінічних випадків, вирішення проблемних ситуацій, сумісного відпрацювання навичок, а викладачі зможуть фактично навчати, а не просто «виступати з промовами» [1]. Прихильники лекційної форми вбачають її переваги над іншими формами в тому, що вона дозволяє передавати інформацію одночасно великій кількості студентів, є дороговказом, який дає студенту можливість зорієнтуватись у величезному потоці сучасної інформації і відібрати найбільш необхідну і корисну. Виходячи з цього, лекція, на їх думку, була і залишається однією з провідних форм навчання у вищих навчальних закладах [2, 3]. Прихильники лекційної форми розуміли, що необхідно змінювати методику подавання матеріалу на лекції з метою підвищення пізнавальної активності студентів. Для збільшення уваги до матеріалу лекції вдосконалювалася візуалізація, деякі лектори починали лекцію з проблеми, яку потім аналізували й описували шлях до її вирішення. В Англії ж лектори використовували гумор, вважаючи, що він сприяє контакту з аудиторією, збільшує інтерес до лекції та зменшує напругу [4]. Проте студент залишається пасивним слухачем при класичній формі подання лекційного матеріалу. Вирішенню цієї проблеми сприяє використання сучасних інтерактивних технологій, що активізують мислення студентів [5, 6]. При інтерактивній формі лекції центр уваги переміщується з лектора на слухача як головного об'єкта навчального процесу і активного учасника [7].

У лекційній роботі кафедри фармакології ми використовуємо інноваційні технології з метою підвищення якості цієї форми роботи, що, в свою чергу, має сприяти формуванню надійних знань щодо лікарських засобів у майбутніх лікарів. А оскільки лікарські засоби є одним із найважливіших інструментів надання допомоги хворим, формування знань з фармакології є вагомим внеском у підготовку висококваліфікованих лікарів.

У наших підходах до вдосконалення лекційної роботи ми зосередили увагу на підвищенні мотивації, модернізації засобів візуалізації, залученні студентів до діалогу та використанні зворотного зв'язку. На лекціях ми користуємося сучасними комп'ютерними технологіями. Так, для візуалізації основного матеріалу лекції ми використовуємо програму PowerPoint, що позволяє нам подавати матеріал у формі презентацій. При цьому ми категорично проти безсловесного показу слайдів. Кожному слайду передує словесна інформація стосовно його змісту, а показ супроводжується коментарями лектора. Наші лекції мають інтерактивний характер, між лектором і студентом встановлюється діалог, здійснюється взаємодія. Іншими словами, інтерактивне навчання – це, перш за все, діалогове навчання. Це означає, що студенти залучаються до активного сприйняття матеріалу лекції. Для цього лектор, викладаючи матеріал, періодично звертається до аудиторії з усними запитаннями. З нашої точки, зору ці запитання мають бути простими, щоб більшість студентів могли дати вірну відповідь. Їх мета – активізувати увагу студентів, використати попередньо набуті знання як базу для розуміння нової інформації, що подається на лекції. Деякі питання можуть відігравати також мотиваційну роль. Наприклад, якщо лекція стосується засобів, що діють на вегетативну нервову систему (ВНС), то доцільним буде питання стосовно функції цієї системи. Переважна більшість студентів дає правильну відповідь, оскільки вони вивчали нормальну фізіологію і знають, що ВНС регулює функції всіх внутрішніх органів. Лікарські засоби, які лектор пропонує до розгляду, при дії на ВНС здатні впливати на функції внутрішніх органів, отже, ці засоби можуть застосовуватись для нормалізації порушених функцій. Так лектор формує у студентів розуміння важливості знань щодо фармакологічних властивостей даної групи лікарських засобів і мотивацію до їх вивчення. Таких питань протягом лекції може бути декілька, але небагато. Лекція не має перетворюватися на спілкування за типом «питання–відповідь». Кваліфікований лектор, який добре відчуває аудиторію і досконало знає матеріал лекції, здатен вміло і доречно звертатися з питаннями до студентів, підтримуючи зв'язок з ними і їх увагу протягом всієї лекції. Крім словесного звернення до студентів з питаннями, ми використовуємо також програму PowerPoint, за допомогою якої після викладення блоку інформації, презентуємо слайд із ситуаційною задачею, що стосується поданої інформації. Після спроб студентів дати відповідь, показується наступний слайд з вірною відповіддю та її обґрунтуванням. Цей вид взаємодії з аудиторією забезпечує зворотний зв'язок, оскільки з почутих відповідей можна скласти приблизне уявлення про ефективність сприйняття матеріалу лекції студентами; крім того, представлення ситуаційних задач сприяє активації уваги та розумової діяльності студентів під час лекції.

Отже, лекція є важливою формою навчання у вищих навчальних закладах, саме на лекції студент отримує найсучаснішу інформацію, структуровану в чіткій логічній послідовності.

При вивченні фармакології лекції належить особливе місце, оскільки інформація про лікарські засоби оновлюється дуже швидко в порівнянні з іншими пре клінічними дисциплінами.

Лекція має бути співпрацею лектора і його слухачів, що досягається із застосуванням інтерактивних технологій.

Використання інноваційних технологій у лекційній формі навчання сприяє пробудженню у студентів інтересу до фармакології, ефективному засвоєнню навчального матеріалу, встановленню зв'язку між новою інформацією й попередньою, самостійному пошуку шляхів і варіантів розв'язання поставленої навчальної задачі.

Література

1. Prober C.G. Lecture halls without lectures – a proposal for medical education / C.G., Prober, C.N. Heath // Engl. J. Med. – 2012. – 366. – P. 1657–1659.

2. Brown G. AMEE Medical Education Guide No 22.Refreshing lecturing / G. Brown and M. Manogue: // Med. Teacher. – 2001. – Vol. 23, №3. – P. 231–244.

3. Мухина Т.Г. Активные и интерактивные образовательные технологии (формы проведения занятий) в высшей школе: учебное пособие / Т.Г. Мухина // Н. Новгород: ННГАСУ, 2013. – С. 2–46).

4. Nesi Hilary Laughter in university lectures / Hilary Nesi // Journal of English for Academic Purposes, Volume 11. – Issue 2. – June 2012. – P. 79–89.

5. Сорокина Е.И. Использование интерактивных методов обучения при проведении лекционных занятий / Е.И. Сорокина, Л.Н. Маковкина, М.О. Колобова // Теория и практика образования в современном мире: материалы III междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, май 2013 г.). – СПб. : Реноме, 2013. – С. 167–169.

6. Harvey F. The Interactive Lecture : How to Engage Students, Build Memory, and Deepen Comprehension / F Harvey , Silver and Matthew J. Perini // Association for Supervision & Curriculum Deve. – July. – 2010. – 82 p.

7. White G. Interactive lecturing / G. White // Clin Teach. – 2011. – Dec. – 8 (4). – P. 230–235.

ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ДОСЯГНЕНЬ В ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ З ОРТОПЕДІЇ ТА ТРАВМАТОЛОГІЇ

Голка Г.Г., Олійник А.О., Рябов О.В., Істомін Д.А., Фадєєв О.Г.

Постановка проблеми. Сьогодні вже ні в кого не викликає сумніву, що повноцінна та якісна підготовка майбутніх спеціалістів у вищих навчальних закладах будь-якого профілю не може здійснюватися без використання новітніх досягнень у галузі комп'ютерних технологій, а випускник ВНЗ повинен вільно орієнтуватися у просторах Інтернет і вміти ефективно використовувати його можливості у своїй професійній діяльності.

У національній доктрині розвитку освіти в Україні зазначається, що «Пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, які забезпечують подальше удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві» [2, с. 154].

Володіння інформаційними та комунікативними технологіями дозволяє впевнено почувати себе будь-якій людині, як у стінах освітнього закладу, так і за його межами, в інформаційному суспільстві, дає можливість і створює умови для формування творчої особистості, подальшої безперервної самоосвіти та самовдосконалення.

Запровадження комп'ютерної техніки і програмно-інформаційних засобів у навчально-виховний процес у вищій школі дозволяє в комплексі розв'язати низку актуальних проблем, що постають перед нею в сучасних умовах: підвищити інформаційну культуру майбутнього фахівця, зробити доступним для нього світові інформаційні ресурси; посилити інформаційну насиченість усього навчально-виховного процесу в медичних закладах освіти. Такі зміни в організації навчального процесу дозволяють формувати в майбутніх фахівців необхідні для кожної сучасної людини компоненти інформаційної культури.

Аналіз матеріалів та публікацій. Різні аспекти використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій у навчальному процесі у вищих навчальних закладах, у тому числі в медичних університетах, досліджувались у працях Ю.І. Волчелюк, Л.А. Мазур, Б.І. Мокіна, Л.А. Мікешиної, В.С. Шункова та інших вчених. Разом із тим не всі питання цієї складної та багатогранної проблеми отримали остаточного вирішення і потребують подальших розробок. Усі це підтверджує значущість та актуальність обраної теми статті, що зумовлює її мету та завдання.

Мета статті: здійснити теоретичний аналіз форм і методів використання комп'ютерних технологій (КТ) у навчальному процесі студентів на клінічних кафедрах медичних університетів.

Відповідно до мети визначено такі завдання дослідження:

– розкрити сутність сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;

– охарактеризувати основні форми і методи використання комп'ютерних технологій у викладання курсу «ортопедії та травматології» в ХНМУ.

Виклад основного матеріалу. Комп'ютерна технологія, за визначенням В.С. Шункова, це сукупність методів, форм і засобів впливу на людину в процесі її розвитку. Вона передбачає використання адекватних способів подання і засвоєння різних видів знань, отриманих студентами у процесі вивчення ортопедії та травматології за допомогою сучасної комп'ютерної техніки [5, с. 282].

Сьогодні важко заперечити, що майбутнє за системою навчання, яке вкладається в схему «студент–мультимедійні технології–викладач», за якою викладач перетворюється на педагога-методолога, технолога, а студент стає активним учасником процесу навчання.

Тобто, якщо в навчальному процесі, що виконується за схемою «студент–викладач–підручник», з'явиться новий елемент – комп'ютер, то зміст праці викладача суттєво змінюється : основною стане не передача знань, а організація самостійної пізнавальної діяльності студентів.

Отже, величезний дидактичний потенціал використання інформаційних технологій навчання зможе бути розкритим лише за умов, якщо провідна роль у навчально-виховному процесі належатиме викладачу, а комп'ю-тер буде виступати не тільки потужним засобом, а й повною мірою третім партнером у педагогічній діяльності.

Ефективність навчання з використанням комп'ютерів можна пояснити значним унаочненням програмного матеріалу, що дозволяє краще зрозуміти та засвоїти абстрактні поняття, сформувати практичні вміння та навички. Ефективне використання комп'ютера в навчально-виховному процесі залежить від програмного забезпечення.

Фахівці в галузі інформаційно-комунікаційних технологій відокремлюють три покоління комп'ютерних технологій.

Комп'ютерна технологія першого покоління, яка зберігає у своїй основі традиційні форми і методи навчання. Опора робиться на класичні підручники і навчальні посібники, але для поліпшення способу пред'явлення готових знань і зусиль контролю за їх засвоєнням використовується комп'ютер.

Комп'ютерна технологія другого покоління, яка ґрунтується на традиційному змісті, у якому використовується не систематизована комбінація з класичних і модернізованих форм та методів навчання: підручники, практикуми та методичні посібники, а також сучасні комп'ютерні програми та освітні засоби.

Комп'ютерні технології навчання третього покоління – це єдиний освітній процес, який ґрунтується на міждисциплінарному нетрадиційному змісті, формах і методах, засобах навчання.

Як відомо, інноваційні освітні технології – це інформаційні та комунікаційні технології з використанням сучасних технічних та мультимедійних засобів навчання (смартфонів, нет- та ноутбуків, LCD-панелей, електронних навчально-методичних комплексів, мультимедійних презентацій у системі MS Power Point за кожною темою лекції з курсу ортопедії та травматології, бездротовий Інтернет (Wi-Fi-технології, Web-ресурси тощо) надають можливість органічно поєднувати інноваційні педагогічні прийоми з інформаційними технологіями.

Мультимедійна демонстрація є особливо доцільною, оскільки дає можливість раціонально розподілити лекційний час, приділити більше уваги поясненню матеріалу, визначити більш значні розділи в лекції.

Це покращує сприйняття й опанування питань. що розглядаються на заняттях з майбутніми лікарями, створює більш комфортні умови для аудиторної та позааудиторної роботи студента і викладача.

Крім того, Wi-Fi-технологія дає можливість візуалізувати завдання та максимально наблизити до дійсності.

Викладач отримує замість дошки та крейди потужний інструмент для подачі інформації в різноманітній формі (текст, графіка, анімація, звук, цифрове відео тощо).

У сполученні зі стрімким розвитком інформаційних технологій мультимедіа і віртуальної реальності, Інтернет відкриває нові можливості у представленні студентській молоді навчальних матеріалів, підвищенні ступеня мотивації і самостійності роботи студентів, реалізації індивідуального підходу до навчання.

Висновки і перспективи у даному напрямку. Проведений у статті аналіз використання інформаційних технологій у навчальному процесі в медичних університетах дозволяє суттєво покращити якість та підвищити ефективність підготовки майбутніх лікарів.

Упровадження інформаційних технологій також дозволяє розробляти моделі віртуальних середовищ для підготовки спеціалістів шляхом побудови структурованої навчальної мережі для забезпечення підтримки, інтеграції та зростання ефективності навчальних процесів, студентської та викладацької наукової діяльності та презентацію досягнень у зовнішніх мережах.

Література

1. Волчелюк Ю.І. Комп'ютерні технології як чинник соціалізації студентської молоді з особливими потребами // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http:// hist.km.ua/ uploads/file/visnik/2009_1/09/.

2. Мазур Л.А. Освітні комп'ютерні програми як складова підготовки майбутнього фахівця // Шляхи удосконалення навчального процесу і необхідність впровадження нових підходів у роботу кафедр медичного університету в сучасних умовах. Тези доповідей навчально-методичної конференції (м. Вінниця, 26 лютого 2014 року). – Вінниця, 2014. – С. 153 –154.

3. Досвід використання інтернет-технологій у Вінницькому державному технічному університеті / Б.І. Мокін, В.В. Грабко, В.І. Месюра, С.В. Юхимчук // Матеріали IV науково-практичної конференції «Інтернет-Освіта-Наука (ІОН-2004)». – Вінниця, 2004. – С. 23–28.

4. Микешина Л.А. Новые информационные технологии и судьбы рациональности в современной культуре : Материалы «круглого стола» / Л.А. Микешина // Вопросы философии. – 2003. – № 12. – С. 38–52.

5. Шунков В.С. Шляхи удосконалення навчального процесу і необхідність впровадження комп'ютерних технологій // Шляхи удосконалення навчального процесу і необхідність впровадження нових підходів у роботу кафедр медичного університету в сучасних умовах. Тези доповідей навчально-методичної конференції (м. Вінниця, 26 лютого 2014 року). – Вінниця, 2014. – С. 282.

ОСВІТА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Гончаренко Л.О.

Велика мета освіти – це не знання, а дії.
Герберт Спенсер, англійський філософ XIX ст.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний соціум демонструє нескінченний калейдоскоп ідей, концепцій, теорій, напрямків, в яких проглядається намагання осмислити кардинальні зміни в житті суспільства. Нові умови існування людини піддали сумніву традиційні гуманістичні принципи. Суспільство у своїх освітніх, культурних програмах докладає величезних зусиль щодо подолання незнаних раніше проблем, але що далі, то більше вони загострюються. Тому осмислення місця і ролі освітнього простору у формуванні особистості актуалізує наше завдання.

Аналіз публікацій даної проблематики свідчить про те, що питання впливу освіти на формування особистості постійно знаходяться в центрі уваги

наукової спільноти. Ці аспекти знайшли своє відображення в працях зарубіжних (М. Бахтін, Д. Белл, В. Біблер, А. Виговський, Б. Гершунський, С. Гессен, І. Кон, О. Лосєв, Х. Ортега-і-Гасет, А. Печеї, О.Тофлер та ін.) та вітчизняних (В. Андрущенко, С. Вітвицька, І. Зязюн, В. Кремень, М. Култаєва, В. Лутай, І. Предборська, В. Сухіна, В. Табачковський, Н. Чибісова та ін.) авторів. Але в умовах стрімкого розвитку глобалізаційних процесів у світі, загострення соціально-політичних і економічних проблем українського суспільства, розриву етико-гуманістичного поля освіти та культури означена проблема не позбавлена свого важливого значення.

Метою і завданням статті є аналіз тенденцій впливу освітнього простору на формування особистості, визначення ролі та місця в цьому процесі університетської освіти.

Виклад основного матеріалу. Історія розвитку суспільства свідчить, що однією із пріоритетних цінностей, які забезпечують його прогрес, є освіта. Вона має практичну значущість для всіх сфер життєдіяльності людини – від засвоєння зразків культури до професійного використання в різних формах праці. Призначення освіти в суспільстві в цілому лежить у руслі культури, оскільки освіта є одним із її елементів. Поняття «освіта» тісно пов'язане з поняттям «культура» і означає специфічний людський спосіб розвитку природних задатків і можливостей. У процесі освіти людина освоює культурні цінності. Оскільки досягнення пізнавального характеру є сукупністю матеріального і духовного надбання людства, остільки освоєння початкових знань так само є отриманням культурних цінностей.

Завдання будь-якої освіти – це залучення людини до культурних цінностей, науки, мистецтва та ін. Культура транслює накопичений соціальний досвід, універсалії культури забезпечують відтворення певного образу соціального життя і типів особистості. У освіті закладаються механізми життєдіяльності, соціалізації особистості, підготовки до буття в сучасній культурі. Нарешті, освіта формує людину.

Сучасна ситуація дезадаптує людину, змінює основи організації її життя, висуваючи на передній план проблему захисту цілісного «Я». За такої історичної кризи, вказував Х. Ортега-і-Гасет, «світ не просто модифікується, його, або систему переконань попереднього покоління, змінює такий життєвий стан, коли людина виявляється без переконання, а значить і без світу. Вона знову не знає, що робити, оскільки не знає, що думати про світ» [6, с. 295–297]. Детальна характеристика кризового стану розвитку суспільства, яку дав Х. Ортега-і-Гасет, значною мірою стосується й українського суспільства, системна криза якого є передумовою кризи в розвитку особистості. Ця проблема набула особливої гостроти в доробках Б. Гершунського, І. Предборської, В. Табачковського та інших [2; 8; 9], в яких акцентується увага на кризовому потенціалі особистості, що виявляється в різних сферах культури і освіти. У кінцевому рахунку, результатом деперсоналізації особистості може бути ситуація, коли, на думку А. Печеї, «людська істота... може просто захлинутись, розчинитися або загубитись як анонімна безлика частка бездушної системи» [7, с. 243].

Ціннісна картина світу молодої людини найефективніше формується в період інтенсивної соціалізації. У цей життєвий період у індивіда поси-

люється зацікавленість до знань, формуються ціннісні установки, життєві орієнтири. І тут на перший план виходить освіта, яка в якості своєї мети розглядає самоактуалізацію, яка можлива за умов, коли людина свідомо і глибоко вірить у своє індивідуальне, неповторне призначення; відчуває свої здібності, інтереси, життєві переваги та мотиви поведінки, усвідомлює себе частиною природи та людської спільноти; здатна до цілеспрямованих зусиль, необхідних для повноцінної самореалізації [2, с. 6].

Між тим, незважаючи на певні зрушення, багато фактів свідчать про недооцінку значення освіти, а її якість не завжди відповідає характеру тих труднощів, що стоять перед сучасним українським суспільством [9, с. 73]. По-перше, йдеться про суперечливість стосунків між суспільством та освітою. По-друге, це недостатня адекватність освіти потребам цивілізаційних і культурних процесів. Фрагментарність освіти веде до деформованого бачення реальності та не дозволяє людині адекватно реагувати на кризу у всіх природних та соціальних сферах. Переважно лінійний, детермінований характер сучасної освіти уніфікує освітній процес, робить його відірваним від реалій сьогодення, зорієнтованим на дисциплінарне розгалуження. У ситуації, коли кожний викладач несе відповідальність лише за свою ланку вузько наукової підготовки, кінцевий результат виявляється втраченим. Така освіта сприяє становленню особистості, котра зорієнтована на те, що вже було в минулому.

Висновки

1. Людство прагне скорегувати нову освітню парадигму з тим, щоб підтримати входження нових поколінь у бурхливий світ, допомогти їм придбати «символічний капітал» (П. Бурд'є) та забезпечити «м'яку посадку» у майбутньому (О. Тофлер).

2. Освіта є соціальним мікрокосмом соціального макрокосму, відносин рівності та ієрархії водночас, що мають вирішальне значення для життєвої та професійної інтеграції особистості в суспільство.

3. Університетська освіта повинна активно формувати гуманістичний світогляд, толерантну ментальність, виховувати творчу активність громадян країни й майбутніх лікарів.

Література

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури / С.С. Вітвицька. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.

2. Гершунский Б.С. Философия образования для XXI века. (В поисках практико-ориентированных концепций) / Б.С. Гершунский. – М. : Совершенство, 1998. – 608 с.

3. Гессен С.И. Основы педагогики: введение в прикладную философию / С.И. Гессен. – М. : «Школа-Пресс», 1995. – 448 с.

4. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі / В.Г. Кремень [2-е вид.]. – К. : Т-во «Знання України», 2010. – С. 282.

5. Образование, общество, культура: монография / Нар. укр. акад.; под общ. ред. В.Ф. Сухиной. – Харьков : Изд-во НУА, 2006. – 252 с.

6. Ортега-и-Гассет Х. Избранные труды / Х. Ортега-и-Гассет. – М. : Весь мир, 1997. – 704 с.

7. Печчеи А. Человеческие качества / А. Печчеи. – 2-е изд. – М. : Прогресс, 1985. – 312 с.

8. Табачковський В. Антропокультурне та соціокультурне у людському світовідношенні / В. Табачковський // Філософська і соціологічна думка. – 1996. – № 3–4. – С. 240–244.

9. Філософські абриси сучасної освіти: монографія / за заг. ред. І. Предборської. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. – 226 с.

ВИВЧЕННЯ ПАТОЛОГІЇ ЩЕЛЕПНО-ЛИЦЬОВОЇ ДІЛЯНКИ З ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДОСЛІДЖЕННЯ

Гречко Н.Б., Кузіна В.В.

Висока інформативність рентгенологічного дослідження робить його незамінним у діагностиці захворювань щелепно-лицьової ділянки. Прогрес рентгенівської техніки не міг не відобразитися на методичних підходах до рентгенологічного дослідження зубо-щелепної ділянки.

При тому, що основні принципи метода є розділення способів рентгенівської зйомки, які використовуються для дослідження зубних рядів, альвеолярних паростків щелеп та розташованих вище відділок лицьового черепу, залишилися колишніми, самі методи рентгенодіагностики досягли високого рівня розвитку, а методологічні прийоми зазнали суттєвих змін.

У зв'язку з цим сучасний фахівець повинен орієнтуватися в інформативних можливостях нових методів дослідження, оцінювати показання та протипоказання для виконання стосовно до вузької спеціалізації, вміти інтерпретувати результати.

Томографія є одним із найбільш надійних додаткових методів діагностики захворювання. Переваги комп'ютерної томографії, порівняно з іншими методами рентгенодіагностики, перш за все в тому, що при стандартній рентгенографії або, наприклад, ортопантомографії, зрештою отримують єдине плоске та сумаційне зображення об'єкту, а при КТ-дослідженні повністю сканується трьохвимірний об'єкт.

Метод 3D-комп'ютерної томографії дозволяє достовірно обстежити пацієнтів на сучасному конусно-променевому комп'ютерному томографі. Обстеження здійснюється швидко та безпечно, с бездоганною якістю та безкоштовною програмою для перегляду і аналізу, з мінімальним променевим навантаженням.

3D-комп'ютерна томографія знайшла масове розповсюдження в стоматології, особливо в зв'язку з зростанням кількості пацієнтів, які звертаються в клініки для імплантації зубів. Однак можливості цього методу не обмежуються лише показаннями до обстеження при плануванні операції імплантації.

Сучасні плоско-сенсорні комп'ютерні томографи можуть бути використані лікарями стоматологами будь-якої спеціальності. Під час терапевтичних маніпуляцій стоматолог може провести визначення топографії ко-

реневого каналу перед ендодонтичним втручанням або вивчити пародонтологічний статус щелепи у панорамній 3D реконструкції, одержавши низку профільних томограм заданої області. У хірургічній практиці можливо визначення просторового положення надкомплектних або ретенованих зубів при двосторонній ущелині альвеолярного відростка і твердого піднебіння.

На заняттях студенти разом з викладачем вивчають 3 вимірні зображення зубо-щелепної системи пацієнта. Оскільки діагностичний знімок будь-якого зуба може бути виділений з комп'ютерної томограми шляхом обробки відповідного фрагменту (зонограмма області з товщиною шару10 мм відповідає внутрішньоротовій рентгенограмі зуба), вони мають можливість оцінити інформативність різних рентгенологічних методів, освоїти сучасні методи рентгенологічної діагностики захворювань, які найбільш часто зустрічаються на амбулаторному прийомі.

3D-візуалізація дозволяє мислити об'ємно, в прямому значенні цього слова, а не оцінювати стан тривимірних об'єктів (зуби, щелепи, суглоби, пазухи, патологічні вогнища, новоутворення, аномалії кількості і положення зубів) за традиційним плоским рентгензнімком.

Література

1. Бер Р. Атлас по стоматологии «Эндодонтология» / Р. Бер, М. Бауманн, С. Ким. – 2006.

2. Рабухина Н.А. Рентгенодиагностика в стоматологии / Н.А. Рабухина, А.П. Аржанцев. – 2003.

3. Рабухина Н.А. Атлас рентгенограмм «Стоматология и челюстно-лицевая хирургия» / Н.А. Рабухина, А.П. Аржанцев. – 2002.

4. Харьков Л.В. Атлас хирургических стоматологических заболеваний челюстно-лицевой области у детей / Л.В. Харьков, Л.Н. Яковенко, И.Л. Чехова. – 2012.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА КАФЕДРІ НЕВРОЛОГІЇ № 1 ХНМУ

Григорова І.А., Сало В.І., Тихонова Л.В., Тесленко О.О., Куфтеріна Н.С.

Вступ. Збагачення досвіду в XXI столітті отримало неймовірне прискорення, воно описується експонентним законом, що призводить до безперервного накопичення знань, у результаті чого їх обсяг значно перевищує обсяг знань попереднього покоління. За різними підрахунками воно подвоюється в середньому кожні 5–7 років. Тому необхідне швидке засвоєння нових знань і викладачами, і студентами, при цьому головне значення надається застосуванню досягнень інформаційно-комп'ютерних технологій у навчанні. Реалізація можливостей сучасних інформаційних та комп'ютерних технологій спричиняє розширення спектру навчальної діяльності, вдосконалення існуючих і виникнення нових організаційних форм і методів навчання, зміну критеріїв відбору змісту навчального матеріалу. Комп'ютеризація освіти актуалізує проблему впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів нових інформаційних і комп'ютерних технологій.

Основна частина. Дослідження полягає в розробці та вдосконаленні форм, методів, прийомів роботи з використанням нових інформаційних технологій у навчальному процесі, у створенні і накопиченні необхідного комплексу програмно-методичного забезпечення, у вирішенні проблеми психолого-педагогічної адаптації студентів у процесі засвоєння нового матеріалу з використанням комп'ютерних технологій. Педагогічна мета полягає в наступному:

– підвищення якості знань студентів;

– удосконалення методики проведення занять шляхом застосування інформаційних і комп'ютерних технологій;

– забезпечення диференційного підходу до студентів у навчальному процесі;

– забезпечення умов для адаптації студентів у сучасному інформаційному суспільстві;

– реалізація можливості дистанційного навчання для студентів.

Основними причинами переходу від старої методики викладання до методики з використанням інформаційних та комп'ютерних технологій є:

– скорочення кількості навчальних годин, що викликає різноманіття і швидку зміну тем лекційних та практичних занять;

– здорожчання і відсутність сучасних навчальних посібників, особливо загального методичного характеру.

Мета роботи полягає в розробці науково обґрунтованої системи освітньої діяльності з використанням комп'ютерного інструментарію та інформаційних технологій під час викладання. Для досягнення поставлених цілей необхідно розв'язати наступні завдання:

– удосконалити накопичені комп'ютерні програми;

– продовжити розробку методик використання інформаційних та комп'ютерних технологій у педагогічній діяльності;

– удосконалити професійну компетентність викладачів;

– узагальнити та передати досвід роботи викладачів вишів;

– провести психолого-педагогічні дослідження та діагностику діяльності викладача і студента з метою визначення ступеня впливу педагогічних технологій на розумовий, психічний і фізичний стан учасників навчального процесу.

Навчання в сучасному медичному виші висуває перед студентом високі вимоги: засвоєння великих обсягів інформації, наприклад, довідкових даних, великої кількості назв фармацевтичних препаратів, володіння різноманітними вміннями, зокрема від простого огляду до використання складної електронної апаратури, самостійне знаходження відомостей з міжнародних інформаційних джерел для знайомства з досягненнями в медицині тощо. Інформаційні технології дозволяють реалізувати потребу в демонстрації процесів, що протікають в організмі, за допомогою мультимедійних засобів. Але поряд з позитивними чинниками є і деякі недоліки, які необхідно подолати. У першу чергу, це великі фінансові витрати. Існує і брак хороших авторських систем навчання, які б задовольнили як студентів з достатнім досвідом роботи на комп'ютері, так і дилетантів. Застосування засобів мультимедіа в навчанні дозволяє вирішити завдання гуманізації

освіти; підвищити ефективність навчального процесу; розвинути особисті якості студентів (здатність до навчання, здатність до самоосвіти, самовиховання, самонавчання, саморозвитку, творчі здібності, вміння застосовувати отримані знання на практиці, пізнавальний інтерес, ставлення до праці); розвинути комунікативні і соціальні здібності студентів; істотно розширити можливості індивідуалізації і диференціації відкритого та дистанційного навчання за рахунок надання кожному персонального педагога, роль якого виконує комп'ютер; визначити студента як активного суб'єкта пізнання, визнати його самоцінність; врахувати суб'єктивний досвід студента, його індивідуальні особливості; здійснити самостійну навчальну діяльність, у ході якої студент самонавчається і саморозвивається; прищепити студенту навички роботи із сучасними технологіями, що сприятиме його адаптації до швидкозмінюваних соціальних умов, успішній реалізації власних професійних завдань.

На кафедрі неврології № 1 ХНМУ згідно з навчальним планом для вітчизняних та англомовних студентів 4 курсу медичних факультетів виділено 20 лекційних годин. Більшість лекцій проводиться із застосуванням мультимедійної апаратури: «Гострі порушення мозкового кровообігу», «Захворювання периферичної нервової системи», «Цефалгії», «Структурно-функціональні методи дослідження неврологічних захворювань» та ін.

На лекції «Пароксизмальні стани в клініці нервових хвороб» за допомогою сучасної апаратури демонструються хворі з різними видами епілептичних нападів – судомних та безсудомних. На практичних заняттях та лекціях проходить демонстрація хворих як із неврологічною патологією, які знаходяться на лікуванні у стаціонарі обласної лікарні, так і раритетні нозологічні форми за допомогою мультимедійних технологій. В освітньому процесі для студентів застосовуються навчаючі комп'ютерні програми «Черепно-мозкові нерви» та «Лікарські препарати, які призначаються в неврології». Також студенти використовують на практичних заняттях та під час підготовки домашнього завдання розроблені кафедрою електронні варіанти навчальних посібників та методичних вказівок, які розміщені на сайті кафедри неврології № 1.

Висновки. Таким чином, інформатизація освіти сприяє істотним змінам у дидактичному процесі. Студент може оперувати великою кількістю різноманітної інформації, інтегрувати її, має можливість автоматизувати її обробку, моделювати процеси і вирішувати проблеми, бути самостійним у навчальних діях та інше. Викладач також звільняється від буденних операцій, отримує можливість стежити за динамікою навчання та розвитку студента.

Література

1. Батурин Ю.М. Компьютеризация – путь к хаосу? / Ю.М.Батурин, А.М. Жодзишский // Интерфейс. – 1991. – № 1.

2. Болотов В.А. О дистанционном образовании. / В.А. Болотов // Информатика и образование. – 1998. – № 1.

3. Власова Ю.Ю. Личностный аспект проблемы восприятия информации / Ю.Ю. Власова // Информатика и образование. – 1998. – № 1.

4. Гиркин И.В. Новые подходы к организации учебного процесса с использованием современных компьютерных технологий / И.В.Гиркин // Информационные технологи. – 1998. – № 6.

5. Медична освіта у світі та в Україні / [Полясенко Ю.В., Передерій В.Г., Волосовець О.П. та ін.]. – К. : Книга плюс, 2005. – 384 с.

6. Растригин Л. Компьютерное обучение и самообучение / Л. Растгин // Информатика и образование. – 1991. – № 6.

7. Борзых А.А. Виртуальные миры, информационные среды и амбиции e-Leaming / А.А. Борзых, А.С. Горбунов // Образовательные технологии и общество (Educational Technology & Society). – 2009. – Т. 12, № 2. – С. 423–437.

ЕКСТЕРНАЛІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ГУМАНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Громов А.А.

Найважливіша потреба сучасної вищої освіти – впровадження інноваційних технологій, спрямованих на підвищення його якості та ефективності. Сучасний соціум – це інноваційне суспільство з постіндустріальними тенденціями розвитку, в якому знання, інтелектуальний людський капітал, менталітет креативної і новаторської поведінки людей, бізнесу і держави стають основним ресурсом. Тому неухильно зростає значущість наукового дослідження проблем інноваційної освіти, а також її екстерналій (побічних зовнішніх ефектів) для соціального розвитку.

У сучасній науці проблему ефектів освіти досліджують такі вчені, як Н.А. Азьмук, Л.С. Шевченко, І.Ф. Радіонова, Н.А. Ткаченко, О.О. Василець, В.П. Ващенко, В.О. Жукова, М.С. Каллас, Г.П. Клімова, С.В. Кортів, О.О. Крейдер, О.О. латуха, Г.І. Мальцева, О.С. Марченко, М.С. Мотішіна, Т.Є. Мжачіх, Т.Г. Проценко, Є.Н. Черемісіна, І.П. Чорна, О.Г. Шаріпов та ін. Розглядається роль освіти, можливості поєднання різних джерел його фінансування, структурної перебудови, впливу на ринок праці. Але недостатньо уваги приділяється інноваціям та їх ролі у створенні кінцевого освітнього продукту, ролі гуманітарної освіти і особливостям його вдосконалення в медичній сфері.

Тому метою нашої статті є аналіз екстерналій інноваційних технологій саме в гуманітарній підготовці майбутніх лікарів.

У першу чергу слід чітко усвідомити суть інноваційної освіти. На думку більшості філософів і соціологів, вона є цілеспрямованим процесом виховання і творчого навчання людини, щодо розвитку її креативних здібностей, навичок самонавчання та саморозвитку, тобто формування інтелектуального капіталу суспільства. Освіта повинна вчити пізнавати реальність і одночасно створювати її, не пристосовуватися до об'єктивних змін, а випереджати і продукувати їх, формуючи нові трансформації. Основним стає не стільки накопичення знань, скільки здатність знаходити і аналізувати інформацію, відокремлювати ключову проблему і переносити отримані раніше знання на нову ситуацію [8]. «Конечный результат инновацион-

ного образования, – пишет В.П. Ващенко, – выявление и развитие у обучающегося, способности видеть то, чего другие не видят, осознавать увиденное, имея потенциальную возможность создания чего-то нового, искать пути порождения этого нового… Именно в таком контексте стремление к обновлению должно восприниматься как движущая сила инноваций» [1].

У цьому зв'язку пошук нових, прогресивних методів формування індивідуального мислення студентів-медиків дозволяє не тільки підвищити рівень їхньої теоретичної підготовки, а й розширити його за рахунок розуміння глобальних проблем сучасності. Гуманітарний аспект у професійній підготовці студента-медика набуває сьогодні особливого значення, бо кінцева мета – не ремісник, а громадянин, який усвідомлює свою значущість не тільки, як фахівець, але й як член суспільства з активною життєвою позицією. Такий підхід дозволяє домогтися позитивних екстерналій інноваційної освіти майбутніх медиків, через посилення гуманітарної складової. Так, моделювання різних ситуацій, побудованих на реальних політичних процесах, дозволяє не тільки оволодіти навчальним матеріалом, але й виробити власну громадянську позицію, використовуючи методи інтерактивної побудови лекцій, наукових дискусій на семінарах, а також «мозкових штурмів», ділових ігор, розв'язування ситуаційних колізій і т. ін. Зокрема, використання практики «мозкових штурмів» дозволяє поєднувати самостійне рішення навчальних проблем і вироблення узгодженої позиції, формування колективного наукового пошуку.

Зрештою, досягається позитивний ефект як в навчанні, так і у формуванні громадської позиції студента. Активізація його мислення через ділові ігри з управління різними громадськими інститутами (партіями, суспільно-політичні рухами, органами державної влади тощо) досягається позитивний ефект підвищення відповідальності за якість прийняття управлінського рішення. Знижується негатив традицій патерналізму, пасивності та приреченості, а посилюється позитив індивідуального (як частини суспільного), самодостатнього і активної поведінки. Інноваційні гуманітарні інструменти повинні бути також спрямовані на здатність майбутнього медика бачити у хворої людині особистість, а не просто фізіологічну істоту, і коригувати терапевтичні методики.

Найважливіша складова інноваційної освіти – самостійна робота, яка надає студенту можливість реалізувати себе. Йому слід пропонувати вироблення власного варіанта рішення навчальної проблеми на основі роботи із соціологією, у результаті чого визначаються тренди розвитку реальних політичних процесів. Такий підхід дозволяє сформувати нестандартне мислення, здатне до нових висновків, а також реалізувати прогностичну і пізнавальну функції гуманітарної підготовки.

Таким чином, сучасні вимоги до підготовки майбутніх медиків обумовлені не тільки необхідністю підвищення якості їх кваліфікаційно-професійного навчання, а й посилення гуманітарної складової як найважливішої умови становлення інноваційної освіти в Україні ХХ1 сторіччя.

Література
1. Ващенко В.П. Инновационное образование : обусловленность и сущность [Електронний ресурс] / В.П. Ващенко. – Режим доступу :
http://www.riep.ru/works/almanach/0001/almanach0001_219-226.pdf. – Заголовок з екрана.
2. Жукова В.О. Інноваційна модель розвитку вищого навчального закладу як чинник забезпечення високої якості підготовки фахівців [Електронний ресурс] / В.О. Жукова. – Режим доступу :
http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/52.pdf. – Заголовок з екрана.
3. Коваленко Е.М. Инновационные образовательные технологии и их внедрение в вузе [Електронний ресурс] / Е.М. Коваленко. – Режим доступу :
http://www.universitys.ru/j/images/stories/nir/10/Kovalenko.pdf. – Заголовок з екрана.
4. Мальцева, Г.И. Социальное измерение инновационного образования / Г.И. Мальцева, И.Г. Черная // Университетское управление : практика и анализ. – 2010. – № 1. – С. 35–40.
5. Радіонова І. Аналіз екстерналій освітньої сфери / І. Радіонова, Н. Ткаченко // Актуальні Проблеми Економіки. – 2013. – № 10. – С. 36–45.
6. Шабанов А.Г. Образовательная среда инновационного вуза [Электронный ресурс] / А.Г. Шабанов. – Режим доступа :
http://www.edit.muh.ru/content/mag/trudy/02_2009/06.pdf. – Заголовок з екрана.
7. Шевченко Л.С. Типологізація інноваційної діяльності та інновацій в освітній сфері [Електронний ресурс] / Л.С. Шевченко // Право та інновації. – 2013. – № 4. – Режим доступу :
http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2014/01/Shevchenko.pdf. – Заголовок з екрана.
8. Шитов С.Б. Интеллектуальный капитал общества знаний / С.Б. Шитов // Вестник Челябин. гос. ун-та. – 2009. – № 33 (171). Философия. Социология. Культурология. – Вып. 14. – С. 54–58.

МОТИВАЦІЯ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Гусак О.Г.

Постановка проблеми. Успішність діяльності може визначатися як зовнішніми умовами, у яких вона протікає, так і суб'єктивними факторами, які можуть заважати або сприяти продуктивному вирішенню професійних завдань. При цьому суб'єктивну сторону становить багатофакторна структура властивостей людини як індивіда, особистостей і суб'єкта діяльності, основним з яких є професійна спрямованість. Її важливість відзначається у всіх авторів, що вивчали проблему діяльності. У дослідженнях проблеми мотивації значна увага приділена мотивації професійної діяльності. Мета даної статті полягає в визначенні тих факторів, які впливають на діяльність, відношення до професії, задоволеність нею, прагнен-

ня до вдосконалювання, досягненню високого рівня професіоналізму й компетентності, тобто ті фактори, які обумовлюють успішність професійної діяльності.

Основна частина. Вивчення впливу мотивів на ефективність діяльності почалося ще на початку XX століття у зв'язку з дослідженням впливу різної по силі стимуляції на рівень активності, силу емоційної реакції й ефективність навчання. У ході досліджень (Р. Йеркс, Дж. Додсон) були виявлені закономірності, що одержали назву закону Йеркса-Додсона, що встановлює залежність ефективності діяльності від сили мотиву [5, 53]. З нього виходить, що чим вище сила мотивації, тим вище результативність діяльності. До цього необхідно додати те, що слабкий мотив, зустрівши на своєму шляху перешкоду, вгасає, поступаючись місцем конкуруючим мотивам, і навпаки, сильний мотив, зіткнувшись із перешкодою, посилюється, залучаючи для її подолання всі доступні резерви. Однак треба мати на увазі, що прямий зв'язок ефективності діяльності й сили мотивації зберігається до певної межі. При досягненні результатів, якщо сила мотивації продовжує збільшуватися, ефективність діяльності починає падати.

Досить докладну теоретичну розробку зв'язку між силою мотивації і якістю досягнень здійснив Дж. Аткинсон [1]. Він відзначає, що максимальна ефективність відповідає не максимальній, а оптимальній силі мотивації, при цьому для кожної діяльності існують свої недомотивація й перемотивація, що негативно позначаються на її ефективності. Для дослідження проблеми мотивації принциповим є положення Дж. Аткинсона про те, що сила мотивації й тим самим ефективність вирішення завдання є результатом взаємодії трьох незалежних величин, а саме особистості (мотив), завдання (суб'єктивна ймовірність успіху) і ситуації (привабливість результатів успіху або невдачі, наприклад, досягнення більш високої мети, висока оцінка іншими людьми та ін.). При цьому якщо ситуація значуща для людини, то певну роль грає й сила відповідного зовнішнього мотиву. Таким чином, ефективність професійної діяльності, поряд із кількісною характеристикою мотивації (сильна – слабка), обумовлена й її якісною (змістовною) характеристикою, за принципом внутрішньої й зовнішньої (обумовленою зовнішніми факторами, стимулами) мотивації. Якщо для фахівця професійна діяльність значуща сама по собі, він одержує від неї задоволення, прагне самореалізуватися саме в ній, то правомірно вести мову про наявність у нього внутрішньої мотивації. Якщо ж професійна діяльність збуджується мотивами заробітку, престижу, необхідності, нормативного розпорядження та ін., то мова йде про зовнішню мотивацію (зовнішні стимули).

Інтегративним показником відношення до професії є задоволеність її людиною. На думку ряду авторів він цілком необхідний і надзвичайно важливий саме як узагальнена характеристика. Низька задоволеність професією в більшості випадків стає причиною плинності кадрів, а вона у свою чергу приводить до негативних економічних наслідків. Крім того, від задоволеності обраною професією в чималому ступені залежить і психічне здоров'я людини. Задоволеність є індивідуально-психологічною характеристикою. Вона багато в чому визначається такими особистісними якостями

суб'єкта трудової діяльності, як рівень домагань, професійна компетентність, працездатність та ін.

Задоволеність працею як особистісна характеристика формується в процесі оволодіння професійними й комунікативними вміннями й навичками при адаптації особистості до умов професійної діяльності колективу, удосконалюванні особистості в професійній і комунікативній діяльності, навчанні інших і формуванні в них позитивного відношення до праці. Задоволеність працею багатокомпонентна по своїй природі. Вона включає задоволеність спеціальністю, умовами праці, її організацією, заробітком, можливостями професійного й службового росту, взаєминами зі членами колективу й адміністрацією та ін.

М. Д'яченко й Л. Кандибович згрупували психологічні передумови ефективності професійної діяльності й виділили особистісні (базові) і ситуативні (процесуальні) передумови [2, 162]. При цьому на перше місце серед особистісних передумов були поставлені позитивні риси спрямованості особистості фахівця (стійкий інтерес до педагогічної діяльності, почуття відповідальності за якість навчання й ін.). Серед ситуативних передумов виділені ситуативні мотиви, що спонукають до досягнення вартих цілей [2, 163].

У цілому, узагальнюючи розгляд проблеми мотивації як фактора ефективності професійної діяльності, варто погодитися з думкою, що «…мотивація праці є найважливіший фактор результативності роботи, і в цій якості вона становить основу трудового потенціалу працівника, тобто всієї сукупності властивостей, що впливають на виробничу діяльність. Трудовий потенціал складається із психофізіологічного потенціалу (здатностей і схильностей людини, її здоров'я, працездатності, витривалості, типу нервової системи) і особистісного (мотиваційного) потенціалу. Мотиваційний потенціал відіграє роль пускового механізму, що визначає, які здатності й у якому ступені працівник буде розвивати й використовувати в процесі трудової діяльності» [2].

Таким чином, правомірно зробити висновок, що умовою ефективності професійної діяльності сучасного фахівця є наявність у нього мотивації, у якій ведучими є внутрішні мотиви. Сформованість такої структури мотивації впливає на стиль професійної діяльності, визначає відношення випускника ВНЗ до своєї професії, задоволеність нею, прагнення до вдосконалювання, досягненню професійної майстерності. Останнє, у значній мірі, впливають на досягнення як кінцевих, так і проміжних цілей професійної діяльності.

Література

1. Atkinson J.W. Motivation and Achievement / J.W. Atkinson, J.O. Raynor. – Washington, 1994.

2. Д'яченко М.І. Психология высшей школы / М.І. Д'яченко, Л.А. Кандибович. – Минск: БГУ, 1988. – 320 с.

3. Колесников Л.Ф. Эффективность образования / Л.Ф. Колесников, В.Н. Турченко, Л.Г. Борисова. – М.: Педагогика, 1991. – 140 с.

4. Кузьмина Н.В. Профессионализм педагогической деятельности / Н.В. Кузьмина, А.А. Реан. – СПб.: Акме, 1993. – 148 с.

5. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность / Х. Хекхаузен. – М.: Педагогика, 1986. – 408 с.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

Дащук А.М., Пустова Н.О.

На даному етапі розвитку медичної освіти – етапі реформ, які передбачені в Законі України «Про освіту» [1] та «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті» [2] – питанням якості освіти майбутніх лікарів приділяється велика увага. Підвищення вимог до фахівців в галузі медицини передбачає розробку нових науково обґрунтованих методів викладання дисциплін у вищих навчальних закладах.

Метою Державної програми з підготовки спеціалістів є підвищення якості, доступність й конкурентоспроможність національної освіти та науки на світовому ринку праці та освітянських послуг. Підготовка компетентного фахівця залежить від організації навчального процесу. Модульні технології навчання вимагають нових підходів до організаційних форм. Однак сліпе копіювання Болонської декларації без урахування традицій вітчизняної освіти не дозволяє повною мірою підвищити якість сучасної медичної освіти [3, 4].

У традиційно сформованій системі вузівської підготовки основним засобом педагогічного впливу є лекція – теоретичний фундамент дисципліни. Добре підготовлена і вміло прочитана лекція сприяє формуванню у студентів позитивної реакції і є психологічною основою для прояву інтересу до дисципліни. З розвитком комп'ютерних технологій, аудіовізуальних засобів навчання й передавання інформації, головним призначенням лекції разом із інформаційним стало гнучке управління навчально-пізнавальною діяльністю студента. Саме лекція повинна сприяти формуванню самостійного наукового, професійного і творчого мислення та спонукати до активної пізнавальної діяльності.

У цій статті більш детально розглянемо лекції, які частіше за все використовуються під час викладання на кафедрі дерматології, венерології і СНІДу. Це лекції майстер-класу. Лекції такого типу, як правило, читають викладачі, що мають багаторічний досвід педагогічної діяльності. Лекції майстер-класу є однією з форм поширення передового педагогічного досвіду провідних викладачів та вчених. Педагогічна майстерність викладача ґрунтується на його високому професійному рівні, загальній культурі, педагогічному досвіді, гуманізмі та особистих якостях. За визначенням тлумачного словника С.І. Ожегова, майстер – це кваліфікований робітник у певній виробничій галузі або спеціаліст, який досяг високого мистецтва у своїй справі [5]. А.С. Макаренко, до речі, наш земляк (народився в Харківській губернії), писав: «Мастерство – это то, чего можно добиться, и как могут быть известны токарь-мастер, прекрасный мастер-врач, так должен и может быть прекрасным мастером педагог...» [6].

Складовими високого рівня педагогічної майстерності є висока загальна культура, педагогічні здібності, педагогічний такт, методична майстерність, педагогічна техніка, мовна культура, особистісні якості, гуманістична спрямованість. Сутність педагогічної майстерності викладача:

– знання – педагогіки, психології, логіки, принципів, форм і методів навчання і виховання, змісту предмета та індивідуальних особливостей студента;

– уміння – спілкуватися, доступно викладати навчальний матеріал, вести полеміку, керувати дискусією, використовувати наочні посібники і ТНЗ, зацікавлювати і підтримувати увагу, аналізувати та оцінювати знання студентів, володіти комп'ютером;

– навички – усного мовлення, розподілу власної уваги, орієнтування у часі;

– особисті якості – науковий світогляд, висока моральність, широкий кругозір та ерудиція, духовна культура, оптимізм, емоційна стійкість, витримка, наполегливість, співчуття, терплячість та доброзичливість;

– педагогічна техніка – комплекс умінь, що дають змогу досягнути оптимальних результатів у навчанні і вихованні студентів (міміка, жести, техніка мовлення, техніка педагогічного спілкування, вміння контролювати власні емоції, настрій);

– педагогічний такт – уміння встановлювати доцільний тон і обирати стиль спілкування зі студентами [7].

Важливим компонентом педагогічної майстерності викладача є також акторські здібності. Театральна педагогіка може допомогти викладачу. Інтерпретована в професійному ключі методика розвитку експресивних здібностей дозволяє майбутнім викладачам навчитися об'єднувати в навчальному процесі інтелектуальне та емоційне начало, управляти такими важливими аспектами педагогічної творчості, як творче самопочуття, подолання бар'єру публічності. Ця методика допомагає розвивати імпровізаційні здібності, фантазію, інтуїцію.

Викладач повинен бути в аудиторії водночас і педагогом, і психотерапевтом, і артистом, і гіпнотизером. Майстерність лектора полягає в тому, щоб задовольнити допитливий розум студентів, сформувати систему знань, залучити їх до постійної самоосвіти і самовдосконалення.

Талановитий лектор вміє викликати у студентів інтерес до питань, що обговорюються і до дисципліни в цілому.Для лекцій майстер-класу характерною є система психолого-педагогічних методів, засобів, прийомів, навичок. Усі компоненти педагогічної діяльності реалізуються в індивідуальному стилі. Майстерність реалізації управління пізнавальною діяльністю студентів залежить від багатьох чинників, і головним серед них є особистість педагога. Отже, викладач – це завжди активна, ініціативна і творча особистість, вимоглива до себе і оточуючих, але вимогливість повинна бути розумною. Функції викладача в педагогічній технології змінюються, і він перестає бути «носієм» інформації, а стає майстром, який організовує спільну діяльність зі студентами, що спрямована на формування в них знань, умінь і навичок. Для такої діяльності характерними є відкритість, особистісна спрямованість, мобільність, демократичність [7].

Під час читання лекцій можна використовувати різноманітні стилі керівництва. Авторитарний стиль – це жорсткий стиль керівництва, при якому викладач покладається виключно на власну думку, а студенти розглядаються ним лише як об'єкт впливу, пасивні виконавці його розпоряджень, які не мають права на самостійність і ініціативність.

Ліберальний стиль ще називають формальним. Це стиль потурання, тому що викладач займає позицію невтручання, самоусувається від керівництва і виконання ролі вихователя. Педагог обмежується виконанням суто викладацьких функцій. Такий викладач виконує своїх професійні обов'язки формально. Ліберальний стиль призводить до втрати педагогом контакту

зі студентами, неможливості впливати на них та контролювати. Врешті-решт такий викладач втрачає повагу студентів.

Демократичний стиль є найбільш ефективним в педагогічній діяльності. Він базується на повазі до особистості студента і орієнтований на стимулюванні активності студентів, самоорганізацію і самоуправління особистості та колективу. Демократичне спілкування – це діалог на рівних [7–9].

Багаторічний досвід дозволяє зробити деякі висновки. Використання ліберального або демократичного стилю під час читання лекцій іноземним студентам (особливо англомовним) показує свою низку ефективність. Як правило, переважна більшість студентів на таких лекціях розмовляє, заважаючи тим, хто уважно слухає та записує. Для таких студентів найбільш прийнятним є поєднання авторитарного та демократичного стилю.

На підставі всього вищесказаного, можна зробити висновок, що лекції майстер-класу потребують від лектора високого рівня фахової та педагогічної майстерності, багаторічного досвіду, креативності, акторських здібностей, високого рівня культури та гуманізму. Однак, яку б методику викладання лекційного матеріалу не обрав лектор, ефективною вона може тільки за умови творчої активності студента, його психологічної підготовки та певного рівня попередніх знань.

Таким чином, сучасний етап модернізації освіти нерозривно пов'язаний з впровадженням інноваційних технологій, комунікаційних засобів навчання, використанням у навчальному процесі новітніх досягнень науки і техніки, формуванням у молоді потреби навчатися впродовж усього життя. Усе це дозволить майбутнім лікарям бути захищеними і конкурентоспроможними на ринку праці.

Література

1. Закон про освіту. № 5460–VI від 20.11.2012 р.

2. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. – № 347/2002 від 17.04.222 р.

3. Волосовець О.П. Завдання вищої медичної школи України щодо інтеграції до світового освітнього простору. Проблеми впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу: навч.-метод. конф., 27 січня 2010 р. / О.П. Волосовець. – Одеса : ОДМУ, 2010. – С. 3–4.

4. Підаєв А.В. Болонський процес в Європі / А.В. Підаєв, В.Г. Передерій. Одеса. – 2004. – 190 с.

5. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка: 80000 слов и фразеологических выражений / С.И. Ожегов, Н.Ю. Шведова. – М. : Высшая школа, 1993. – 4-е изд. – 944 с.

6. Макаренко А.С. Педагогические сочинения в 8 томах / А.С. Макаренко. – М. : Педагогика, 1983. – Кн. 2. – 24 с.

7. Освітні інновації в Національному фармацевтичному університеті: навч.-метод. посіб. / В.П. Черних, Л.Г. Кайдалова, В.М. Толочко, Т.Ю. Вахрушева. – Харків : Вид-во НФаУ, 2005. – 248 с.

8. Ягупов В.В. Педагогіка: навч. посіб. / В.В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.

9. Кайдалова Л.Г. Модульна технологія навчання. навч.-метод. посіб. для викладачів та студ. вищ. навч. закл. / Л.Г. Кайдалова, З.М. Мнушко. – Харків : Вид-во НФАУ, 2002. – 86 с.

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ ЗА ФАХОМ ДЕРМАТОВЕНЕРОЛОГІЯ

Дащук А.М., Чернікова Л.І.

Вступ. Медична освіта України – органічна складова національної вищої освіти, яка переживає період оновлення і системної реорганізації. Реформування вищої медичної освіти та входження до Європейського освітнього простору передбачає підготовку конкурентоспроможного фахівця на європейському ринку праці. Для цього необхідне належне кадрове, матеріально-технічне та науково-методичне забезпечення навчального процесу [1, 2]. Прагнення до конкурентоспроможності спонукає вести пошук сучасних педагогічних технологій навчання та застосовувати їх при підготовці лікарів-інтернів за фахом «Дерматовенерологія» на кафедрі дерматології, венерології та СНІДу Харківського національного медичного університету.

Основна частина. Інтернатура є першим етапом післядипломної освіти випускників вищого медичного навчального закладу, після закінчення якого їм присвоюється кваліфікація спеціаліста. Основною метою інтернатури є підвищення рівня практичної підготовки інтернів, їхньої професійної готовності до самостійної роботи. Теперішній період розвитку дерматовенерології характеризується стрімким розвитком нових технологій діагностики та лікування шкірних та венеричних захворювань. В умовах модернізації вищої освіти України та впровадження нової концепції розвитку вищої школи, орієнтованої на світові зразки підготовки кваліфікованого спеціаліста, одним з найважливіших стратегічних завдань є забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів. Світовий досвід підготовки фахівців у вищий школі доводить, що найголовнішою навичкою, яку необхідно здобути під час навчання, є вміння під професійним кутом зору сприймати будь-яку наочну, вербальну інформацію, самостійно осмислювати, приймати рішення, оцінюючи його можливі наслідки, визначати оптимальні шляхи реалізації цього рішення. Досягнення таких вмінь можливе за умови вдосконалення педагогічних методик та впровадження нових технологій навчання. Підготовка висококваліфікованих фахівців за умов використання прогресивних форм і методів організації навчального процесу, багато в чому залежить від компетентності викладача. Викладач повинен бути висококваліфікованим, поєднувати у собі професійні навички лікаря, мати спеціальну підготовку не тільки з дерматовенерології, а й з педагогіки, володіти сучасними методами викладання, поєднувати педагогічну діяльність з науково-дослідною роботою, що підвищує якість професійної майстерності при викладанні дисципліни. За умов стрімкого зростання обсягу інформації і швидкого розвитку технічних засобів навчання перед викладачами постає завдання чіткого й доступного повідомлення інтернам максимальної кількості інформації, стимулювання та організації навчальної діяльності, швидкого та об`єктивного контролю результатів цієї діяльності. Пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційних технологій, що забезпечують подальше удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку мо-

лодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві [2]. Використання інформаційних технологій у системі освіти сприяло створенню «комп`ютерної методології навчання», яка орієнтована на застосування у навчальному процесі таких методів, як комп'ютерне моделювання навчально-пізнавальної діяльності, метод інформування, програмування навчальної діяльності, асоціативний метод, метод тестування, ігровий метод активного навчання, метод проектів, метод «непоставлених задач», метод ситуаційного моделювання. Сьогодні у розвитку процесу інформатизації освіти виявляються такі тенденції: формування системи безперервної освіти як університетської форми діяльності, що спрямована на постійний розвиток особистості протягом усього життя; створення єдиного інформаційного освітнього простору; активне впровадження нових засобів та методів навчання, що орієнтовані на використання інформаційних технологій; синтез засобів та методів традиційного й комп'ютерного навчання; створення системи випереджаючої освіти [3]. Різкий стрибок у розвитку комп'ютерної техніки та програмного забезпечення сприяє впровадженню в навчальний процес такої технології як Інтернет-технологія. Інтернет-технології – це новітні інформаційні технології, що ґрунтуються на використанні комп'ютерної мережі Інтернет та програмних комплексів. Інтернет-технологія заснована на використанні глобальних та локальних комп'ютерних мереж для забезпечення доступу тим, хто навчається, до інформаційних освітніх ресурсів та для формування сукупності методичних, організаційних, технічних та програмних засобів реалізації та управління навчальним процесом незалежно від місця знаходження його суб'єктів. Важливим етапом у реалізації Інтернет-технології є наявність автоматизованого електронного сервера, який забезпечує можливість постійного віддаленого доступу до навчально-методичних матеріалів, отримання поточної інформації щодо процесу навчання, on line спілкування з викладачами-консультантами тощо. Пошук інформації в мережі Інтернет складає декілька секунд, а доступ – практично миттєвий. Використання інформаційних технологій у навчальному процесі надає можливості для інтенсифікації навчального процесу, обробки великих обсягів інформації, активізації процесу засвоєння навчального матеріалу, здійснення контролю та коригування навчального процесу. Можливість зв'язку з Інтернетом забезпечує вільний доступ як інтернів, так і викладачів до вітчизняних і зарубіжних інформаційних ресурсів, баз даних різних навчальних дисциплін, а також до інтерактивних енциклопедій та довідників. Наявність якісної web-сторінки кафедри дозволяє розміщувати інформаційні та додаткові професійні матеріали, необхідні для лікарів-інтернів. Окрім того, мультимедійні та інтерактивні засоби навчання дозволяють використовувати у навчальному процесі сучасні комп'ютерні технології (електронні підручники, навчальні диски, атласи, презентації, фільми).

Висновки. Безперервний процес удосконалення знань та вмінь лікаря-інтерна в умовах стрімкого прогресу новітніх медичних технологій робить край важливими заходи щодо покращення якості освіти. У сучасному світі важливим компонентом підготовки лікарів-інтернів є комп'ютерні технології. Використання традиційних і сучасних методів активізації діяль-

ності молодих фахівців – важливий принцип навчання на післядипломному етапі. Маємо надію, що такий вид роботи дозволить забезпечити належний рівень професійної підготовки мобільного, творчого, конкурентоспроможного лікаря високої кваліфікації. Важливим є наступність між традиційною освітою і новими освітніми технологіями. Необхідно зберігати те краще, що було закладено вітчизняною медициною і медичною освітою.

Література

1. Державна програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці на 2006–2010 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http//zakon.rada.gov.ua.

2. Герич П.Р. Реформа вищої освіти в Україні / П.Р. Герич, Р.І. Яцишин, М.М. Островський, В.Ю. Вишиванюк // Галицький лікарський вісник. – 2010. – Т. 17. – С. 138–139.

3. Черних В.П. Освітні інновації у національному фармацевтичному університету: навч.-метод посіб. / В.П. Черних, Л.Г. Кайдалова, В.М. Толочко, Т.Ю. Вахрушева. – Харків : Вид-во НФаУ, 2005. – С. 51–54.

ЕЛЕКТРОННА ХРЕСТОМАТІЯ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ЯК ПОТУЖНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ РЕСУРС

Демочко Г.Л.

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть освітнє середовище зазнає невідворотного впливу інформаційних технологій. Мобілізаційні можливості освітнього простору дають можливість використовувати інформаційні технології у процесі навчання. Зокрема, останнім часом усе більше запроваджуються найпростіші інформаційні технології, такі як програмні засоби навчального призначення. Серед таких засобів можна назвати навчальні програми, електронні підручники, довідники та бази даних, електронні генератори завдань (або електронні тренажери), лабораторні комплекси. Для навчання студентів на кафедрі суспільних наук викликає інтерес такий різновид електронного підручника, як електронна хрестоматія.

Досліджуючи можливості електронних хрестоматій, можна ознайомитися з роботами Н. Коптілової [1], Ю. Господарика [2], П. Полянського [3].

Отже, за одним з визначень, електронні хрестоматії – це електронні навчальні видання літературно-художніх, історичних та інших друкованих, музичних творів, творів образотворчого чи кіномистецтва або їх фрагментів. Чим же вони можуть допомогти у вивченні курсу «Історія України»?

Одразу зауважу, що сучасне студентство не дуже переймається друкованими варіантами книжок, а одразу завантажує електронні версії. Ця тенденція простежується останні роки при вивченні усіх курсів, що викладаються на кафедрі. Зокрема, за статистичними даними Репозитарію ХНМУ електронні версії друкованих підручників (Політологія, Кравченко В.І. – 1-е місце, Історія української культури, Глєбова Л.І. – 5-е місце) входять у десятку найчастіше завантажених файлів з ресурсу [4]. Тож опиратися надалі таким тенденціям не можна, а слід ураховувати думку студентства й готувати електронні видання, наприклад, електронну хрестоматію.

Основа електронної хрестоматії з курсу «Історія України» – допоміжний матеріал для підготовки до семінарських занять. З огляду на те, що більшість вітчизняних студентів отримують стару літературу [5], яка не відображає сучасні погляди на розвиток історичного процесу, то використання такого ресурсу в підготовці до занять стає все більш актуальним.

Яким же має бути матеріал, розміщений у хрестоматії? Треба зауважити, що хрестоматія не повинна стати другою копією підручника, у якому подається основний матеріал. Сутність хрестоматії в тому, що вона повинна розширити бачення студента, надати йому цікавий матеріал, який буде лише підтверджувати канонічні постулати, а ніяк їх не повторювати. При цьому хрестоматійний матеріал має бути різноплановим, адже суттєва вада всіх друкованих підручників – обмеженість у обсязі. Не можливо в одному підручнику надати і карти, і документи, й ілюстрації, тому переважна більшість авторів йде найпростішим шляхом – розміщують основні допоміжні матеріали, а деякі автори й зовсім видають підручники з історії без карт та ілюстрацій. Для того, щоб надати такий матеріал, хрестоматія може бути побудована за таким принципом: 1. Блок з документами, 2. Блок з картами, 3. Блок з ілюстраціями, 4. Блок з додаткової інформацією. У перспективі до хрестоматії можна внести аудіо- та відео компонент.

Така будова електронної хрестоматії дозволяє досягти цілого ряду завдань, поставлених для посібників такого роду:

– проводити комплексний пошук історичної інформації в джерелах різного типу;

– здійснювати внутрішню й зовнішню критику джерела (характеризувати: авторство джерела, час, обставини, мету його створення, співвідношення в ньому первинної та вторинної інформації, ступінь достовірності);

– класифікувати історичні джерела за типом інформації;

– використовувати в пошуку й систематизації історичної інформації методи електронної обробки, відображення інформацією різних знакових систем (текст, карта, таблиця, схема, аудіовізуальний ряд) і перенесення інформації з однієї знакової системи до іншої;

– розрізняти в історичній інформації факти й роздуми, історичні описи й історичні пояснення, судження й інтерпретації;

– проектувати власну траєкторію рішення історико-пізнавальних завдань, включаючи формулювання проблеми освіти й цілей своєї роботи, визначення відповідних історичному предмету засобів і методів виконання завдання, прогнозування очікуваного результату зіставлення його зі своїми історичними знаннями.

Для того, щоб правильно підготувати електронну хрестоматію, необхідно проаналізувати програму з історії України, підручники з курсу, які є у студентів, сучасні електронні ресурси історичного спрямування. Підготовлена хрестоматія має в основному подавати ті документи, яких немає в підручнику, а також ті, на яких хоче зробити акцент викладач при вивченні тієї чи іншої теми. Таким чином робота з хрестоматією матиме значні переваги, такі як: 1) безкоштовність отримання матеріалу студентами, адже не треба купувати дорогі книжки; 2) можливість мати інформацію при собі

постійно, на семінарських заняттях (як ми бачимо, молодь постійно має при собі різного роду гаджети); 3) інтеграція з іншими дисциплінами; 4) безкоштовне видання електронної хрестоматії (особливо в умовах економічної кризи) тощо.

Розробка електронних хрестоматій має й суттєві складнощі. По-перше, в Україні досі немає єдиного стандарту щодо такого виду видання. Тобто всі авторські колективи бачать електронну хрестоматію по різному. З одного боку це приводить до здорової конкуренції, активного обміну досвідом, постійного удосконалення, проте для студентів відсутність єдиного зразка може становити певні складнощі в опануванні матеріалу. По-друге, якісна хрестоматія потребує не тільки роботи історика, а й комп'ютерного дизайнера, який приведе хрестоматію в «читабельний» вигляд. По-третє, автори повинні розуміти, що комп'ютерні технології йдуть уперед і через деякий термін формат хрестоматії може застаріти, тому видавати цю продукцію треба з урахуванням останніх вимог до файлів подібного типу. По-четверте, у створенні електронних хрестоматій постає питання авторських прав, яке сьогодні в Україні, на жаль, до кінця не врегульоване.

Отже, у сьогоднішніх реаліях електронна хрестоматія допоможе організувати навчальний процес, поглибити вивчення історичного матеріалу, широко застосовувати активні форми й фізичні методи навчання (метод проектів, пошукові і творчі методи, групові форми навчання).

Література

1. Коптілова Н. Класифікація електронних дидактичних ресурсів [Електронний ресурс] / Н. Коптілова. – Режим доступу:
http://esteticamente.ru/portal/soc_gum/ped_in/2009_1/10.htm.

2. Господарик Ю. Электронная хрестоматия как средство поддержки школьного учебника истории [Электронный ресурс] / Ю. Господарик. – Режим доступа :
http://vio.uchim.info/Vio_31/cd_site/articles/art_2_8-2.htm.

3. Полянський П. До питання про переваги та вразливі місця електронних підручників / П. Полянський // Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць. – К. : ФО-П Стеценко І.І., 2010. – № 1 (10). – 783 с.

4. Репозитарій ХНМУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://repo.knmu.edu.ua/statistics; Сайт Наукової бібліотеки ХНМУ [Електронний ресурс] Режим доступу: http://libr.knmu.edu.ua/index.php/11-naglavnoj/128-top-10-najpopulyarnishikh-publikatsij-repozitariyu-khnmu.

5. Світлична В. Історія України : навч. посіб. / В.В. Світлична ; ред. Ю. М. Алєксєєв. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. ; Львів : Каравела : Новий світ, 2000, Магнолія плюс, 2003. – 306 с;

6. Семененко В.И. История Украины с древнейших времен до наших дней / В.И. Семененко, Л.А. Радченко. – Х. : Торсинг, 2002. – 481 с.

7. Тиждень. ua. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
http://tyzhden.ua/News/61245.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИКИ В ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОМУ ПІДХОДІ ДО НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Дерев'янченко Н.В.

Соціальні та економічні зміни в Україні, прагнення до створення єдиного європейського освітньо-виховного простору зумовлює підвищення якості підготовки майбутніх фахівців у галузі медицини. Тому впровадження інноваційних педагогічних та наукових технологій у навчальний процес є невід'ємною частиною підготовки сучасних спеціалістів. Особистісно орієнтований підхід до навчання студента формує гармонійну особистість майбутнього лікаря, що здатен ефективно працювати в постійно змінюваних умовах сучасності.

При особистісно орієнтованому навчанні створюються умови не лише для набуття знань, умінь та навичок, але й для формування основних фахових компетенцій студента, що стимулює його творчий потенціал, активну професійну позицію, виховує конкурентоспроможну та морально стійку особистість, самостійність у прийнятті рішень, що є необхідними характеристиками сучасного лікаря. Такий підхід актуалізує організацію навчального процесу таким чином, що центром виховання стає студент із його індивідуальністю, самобутністю. Розробкою концепції особистісно орієнтованого навчання займаються І. Бех, О. Пєхота, О. Пометун, І. Дичківська, І. Якиманська та ін. Зокрема, О. Пєхота зазначає, що особистісно орієнтована освіта «передбачає співробітництво, саморозвиток суб'єктів навчального процесу, виявлення їх особистісних функцій» [3:281].

Фундаментальне значення в галузі медицини має греко-латинська терміносистема. Вивчення латинської мови студентами-медиками і, відповідно, оволодіння професійною медичною термінологією допомагає майбутнім лікарям конкретно формулювати свої думки в спілкуванні зі своїми колегами, краще розуміти спеціальну літературу, видану різними європейськими мовами.

Для реалізації особистісного підходу слід використовувати інноваційні методики, зокрема інтерактивні форми навчання на заняттях з латинської мови. Інтерактивне навчання передбачає взаємодію студентів та викладача з метою спільного вирішення питань, які виникають у навчальному процесі. Робота в малих групах та «мозковий штурм» виявляються ефективними методами в процесі вивчення латинської мови та дозволяють більш тісно співпрацювати викладачеві зі студентом, а також студенту з іншим студентом.

Робота в групах – одна з найбільш популярних стратегій інтерактивного навчання, яка залучає до роботи всіх учасників навчального процесу та розвиває навички співробітництва та поваги до думки своїх колег. Викладач повинен об'єднати студентів у малі групи по 4–6 чоловік, враховуючи те, що це повинні бути люди з різними інтересами, рівнем знань, різної статі. Слід акцентувати увагу на тому, що кожен має слухати своїх колег, активно працювати, допомагати, якщо хтось про це просить. Кожна група має отримати однакове завдання. Наприклад, при вивченні теми «Основні моделі анатомічних термінів» можна дати студентам слова, які є складо-

вою частиною дво-, трьох- і чотирислівних термінів. Учні повинні розставити слова в правильному порядку, що відповідає правилам моделювання анатомічних термінів. Або, приміром, при вивченні особливостей клінічної термінології, запропонувати студентам розставити терміни у відповідності «перекладений термін – утворений термін» (напр., tumor musculi – myoma; tumor renis – nephroma). Усередині груп викладач розподіляє певні ролі. Повинен бути обраний керівник групи. Краще, якщо його оберуть самі члени групи. Такий метод має свої переваги над традиційними формами заняття в тому, що всі студенти беруть активну участь у навчальному процесі, намагаючись вирішити поставлене завдання; вони зацікавлені в досягненні спільної мети, що об'єднує колектив.

Ще одним ефективним і одним із найбільш активних дискусійних інтерактивних методів навчання є «мозковий штурм». Основна його мета – навчити студентів продукувати ідеї, не соромлячись висловлювати свої думки. Спершу викладач повинен сформулювати проблему, яку потрібно розв'язати. Потім студенти висувають свої пропозиції, які слід зафіксувати без будь-якої критики. Усі учасники мають право висловити свою думку. Після цього викладач разом із групою обговорюють і відбирають кращі ідеї. Такий метод можна використовувати при вивченні теми «Тривіальні назви лікарських засобів». Слід запропонувати студентам активно висувати ідеї щодо значення в українській мови назв груп лікарських засобів за їхньою фармакологічною дією: анестетики, анальгетики, спазмолітики та ін. Учасники дискусії повинні вказати на значення вже відомих їм частотних відрізків, які є у складі латинських прикметників.

Отже, інтерактивні методи навчання, які є основою особистісного підходу до студента, є продуктивними при вивченні латинської мови майбутніми медиками. Такий підхід дозволяє студентам подолати бар'єр у спілкуванні зі своїми колегами, вчить формулювати власні думки та висловлювати їх, виховує толерантність, що є невід'ємною складовою особистості сучасного лікаря. Перспективним вважаємо дослідження інших інтерактивних методів навчання, які широко використовуються в сучасному навчальному процесі.

Література

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання : наук.-метод. посібник / І.Д. Бех. – К. : ІЗМН, 1998. – 204 с.

2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : Навчальний посібник / І.М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.

3. Пєхота О.М. Особистісно-орієнтована освіта і технології / О.М. Пєхота // Неперервна професійна освіта : проблеми, пошуки, перспективи. – К., 2000. – С. 274–297.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ

Дмитриенко Н.Ф., Запорожец И.В., Красникова С.А.

Инновация (нововведение) – это процесс внедрения новых преобразований в различные сферы деятельности. Если еще сравнительно недавно термины «инновация», «инновационный процесс» в педагогической литературе употреблялись редко (предпочтение отдавалось традиционному обучению), то сегодня ситуация иная. И хотя трактовка содержания этих терминов в разных работах имеет существенные отличия, они уже используются весьма широко.

Что же мы понимаем под термином «педагогическая инновация»?

Педагогическая инновация – это теоретически обоснованное, целенаправленное и практико-ориентированное новшество, которое осуществляется на трех уровнях: макроуровне, мезоуровне и микроуровне.

На макроуровне инновации затрагивают изменения во всей системе образования и приводят к изменению ее парадигмы. На мезоуровне инновации направлены на изменения в образовательной среде региона, в конкретных учебных заведениях. На мезоуровне речь в основном идет о создании новых учебных заведений на базе новых концептуальных подходов. Сегодня можно выделить четыре типа учебных заведений: элитарные, конъюнктурные, экспериментальные и традиционные. На микроуровне инновации направлены на создание нового содержания как отдельного курса, так и блока курсов (например, экологических или гуманитарных); либо на отработку новых способов структурирования образовательного процесса; либо на разработку новых технологий, новых форм и методов обучения.

На любом из уровней образовательная инновация развивается в пять этапов.

Первый этап – инициация нововведения и принятие решения о необходимости внедрения новаций определенного типа. Инициация может быть вызвана к жизни внутренним побуждением лидера организации, но скорее всего причиной служит внешнее или внутреннее давление: приказ министерства, заказ отрасли на нового специалиста, изменения и процессы внутри самой организации. В норме стратегия инноваций и аналитическая работа по ее внедрению должна проводиться руководителем в ранге ректора, проректора и декана (директора, завуча). На практике же часто инициатива нововведения идет не сверху, а снизу – от педагогов-новаторов.

Второй этап – теоретический, т.е. обоснование и проработка инноваций на основе психолого-педагогического анализа, прогнозирование того, как будет развиваться инновационный процесс и каковы его негативные и позитивные последствия (экономические, юридические и под.). Этот этап является самым сложным, так как требует от преподавателя:

- владение психолого-педагогической теорией;
- умение выстроить в единую концепцию свои идеи;
- обоснование необходимости или неизбежности инновации;
- выделение факторов, способствующих внедрению новшества.

Этот этап предполагает также информационное обеспечение планируемого нововведения. Тщательная работа на втором этапе влечет за собой успех на этапе внедрения инноваций в педагогический процесс.

Третий этап – организационно-практический – это создание новых структур, способствующих освоению новшества: лабораторий, экспериментальных групп и т. д. Эти структуры должны быть мобильны, самостоятельны и независимы. На этом этапе важно найти сторонников инновационной идеи, особенно из числа влиятельных и авторитетных в организации лиц. Кроме того, надо предвосхитить отношение к новации многих других сотрудников из числа тех, кого прямо затронут эти новшества. Этот этап инновационного процесса заканчивается убеждением большинства членов организации в необходимости нововведений и создании благоприятного эмоционально-мотивационного фона.

Четвертый этап – аналитический, обобщающий и анализирующий полученную модель. На этом этапе надо осознать, на каком уровне осуществляется инновационный процесс; соотнести состояние образовательного учреждения в целом (или состояние преподавания конкретного предмета) с тем прогностическим состоянием, которого предполагалось достичь в результате нововведения. Если соответствие не состоялось, надо найти ответ на вопрос почему.

Пятый этап – внедрение, оно может быть пробным, а затем и полным. Успех на этом этапе зависит от трех факторов:

• от материально-технической базы того учебного заведения, где осуществляется новшество;

• от квалификации преподавателей и руководителей, от их отношения к инновациям вообще, от их творческой активности;

• от морально-психологического климата в организации (степени конфликтности, степени сплоченности сотрудников, текучести кадров, общественной оценки их труда и др.). Так, известно, что внедрению нововведений в высшей школе в значительной степени препятствует высокая конфликтность по линиям «преподаватель–студент» и «преподаватель–преподаватель».

Наиболее успешно нововведения внедряются в относительно небольших коллективах (от 500 до 1000 человек), где легче проводить психологическую подготовку персонала к нововведениям и где быстрее можно пробудить в людях энтузиазм и веру в успех. Отметим, что при внедрении необходимо планировать риск: каждое второе организационное нововведение заканчивается неудачей (т.е. риск составляет 50%).

На каждом этапе инновационного процесса имеются социально-психологические факторы, которые либо тормозят, либо стимулируют, либо как-то видоизменяют этот процесс.

Первая группа факторов – это объективные факторы среды. К ним относятся:

• Инновационная политика организации, которая может быть как интенсивной, так и экстенсивной.

• Экономическое состояние учреждения. Хотя для сферы нематериального производства ключевыми являются не экономические, а идеологические и мотивационные установки персонала.

• Особенности конкретного производства (профессиональные традиции, содержание трудовой деятельности, квалификационная структура коллектива, характер решаемых задач).

Вторая группа – это субъективные факторы. Сюда входят:

• Пол и возраст. Известно, что женщины более конформны, чем мужчины.

• Личностные качества. К качествам, способствующим внедрению инноваций, относят склонность к риску, заинтересованность в служебном росте, высокий профессионализм, установку на нововведения. Именно эти качества психологи включают в понятие «новаторская личность».

• Квалификация и образование. Для руководителя прогрессивного типа важны знания в области управления, бизнеса, а также владение иностранными языками.

Перечисленные характеристики касаются инициаторов и реализаторов инновационного процесса. Что же касается характеристик исполнителей, то для успешного проведения инновационной политики важны:

• образовательный уровень работников и наличие специальной системы подготовки и переподготовки кадров;

• информационные контакты и осведомленность людей, т.е. получение ими адекватной информации о нововведении;

• мотивация к нововведению, установка персонала на нововведения, которая во многом зависит от организаторов новшеств.

Главной преградой для внедрения образовательных инноваций в вузовскую практику служит качественное состояние преподавательского корпуса, уровень профессионализма. Например, новые технологии обучения требуют от вузовского преподавателя (помимо профессиональной компетентности в своей предметной области) педагогического мастерства, а именно:

• умения диагностировать цели обучения воспитания;

• более глубокого, системного знания учебного предмета и его научных основ;

• умения переструктурировать учебный материал с индуктивного изложения в логику индуктивно-дедуктивного проблемного изложения целой темы, а не одного урока;

• умения моделировать в учебном процессе (в его целях, содержании, формах, методах и средствах обучения) профессиональную деятельность будущего специалиста;

• умения организовать самостоятельную работу студентов для подготовки к семинару, деловой игре, мозговому штурму и т.п.;

• умения свободно владеть активными методами обучения;

• умения обеспечить благоприятный психологический климат, сотрудничество преподавателя и студента.

Важным показателем качества образования является обращение к духовности, общечеловеческим ценностям, богатству мировой культуры. Гуманизация образования (в том числе высшего и профессионального) стала общественно необходимой в современных условиях.

Инновационные процессы должны осуществляться сегодня во всех образовательных структурах. Новые типы образовательных учреждений,

систем управления, новые технологии и методики – это проявления огромного потенциала инновационных процессов. Грамотное и продуманное их осуществление способствует углублению в нём позитивных изменений.

Литература

1. Богдан И.Т. Инновационные процессы в современном образовании как результат развития новой образовательной парадигмы / И.Т. Богдан // Фундаментальные исследования. – 2007. – № 12. – С. 480–481.

2. Лаврентьев Г.В. Инновационные обучающие технологии в профессиональной подготовке специалистов / Г.В. Лаврентьев, Н.Б. Лаврентьева. – Барнаул: Изд-во Алтайского государственного университета, 2002. – 146 с.

ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ И ВОСПИТАНИЯ БУДУЩЕГО ВРАЧА

Дмитриева А.А., Польшина И.А., Резепова К.Р.

Вся медицинская работа и, в частности, профессия врача имеет определенные этические требования. Ни в одной профессии нет таких исключительных взаимоотношений, какие складываются между врачом и пациентом. «Проблема психологической совместимости врача и пациента, несомненно, играют важную, если не ведущую роль» (А.Ф. Билибин). Именно врачу приходится глубоко вникать в человеческую жизнь, в ее биологические и социальные стороны. «Если после разговора с врачом больному не стало легче, то это не врач» (В.М. Бехтерев).

В процессе обучения студента-медика преподаватель должен исходить из важнейшей медицинской задачи, то есть целостного восприятия и понимания врачом личности пациента. А это возможно только при условии целостного и всестороннего формирования самой личности врача. «Профессия врача – подвиг. Она требует самоотвержения, чистоты души и величия помыслов. Не всякий способен на это» (А.П. Чехов).

Сложным предметом врачебного исследования является человек, в котором находят отражение некоторые закономерности, как в физике, химии, биологии, социологии, логике, психологии, педагогике, этике и эстетике. «Ни одна другая наука не построена так, как медицина, и не связана так тесно со всеми областями жизни» (Гуго Глязер).

В век прогрессирующей технизации и кибернетизации увеличивается количество приборов, используемых для обследования пациентов. В связи с этим возникает реальная опасность для врачей переложить исследования пациента только на записывающие приборы и, таким образом, не познать внутреннюю сторону болезни. Однако пациент для врача даже при научно-технической революции должен, прежде всего, представлять неиссякаемый интерес во всем своем несовершенстве. Даже самая умная машина или аппаратура не сможет выявить признак, оттенок, который может внезапно появиться в течении болезни.

Следовательно, задача профессорско-преподавательского состава медицинского университета научить будущего врача верно чувствовать, что не менее важно, чем дать ему образование. Этическая задача врача состоит в том, чтобы сохранить тонкую, иногда неуловимую психологическую связь с пациентом. В таком случае у студента-медика не будет развиваться шаблонный подход к пациенту. Он будет обращать внимание не только на определенную патологию, но и на внутренний мир пациента. «Три пути ведут к знанию: путь размышления – это путь самый благородный, путь подражания – это путь самый легкий и путь опыта – это путь самый горький» (Конфуций).

Чтобы стать хорошим специалистом не достаточно теоретических знаний, а необходимо еще овладеть практическими навыками, инициативностью, деловитостью, высокой личной ответственностью, единством слова и дела. «Отсутствие опыта позволяет молодости совершать то, что старость считает невозможным» (Жан Дюш).

В век высокой информативности и быстрого старения знаний процесс образования должен быть непрерывным в течение всей практической деятельности. Как справедливо заметил М.Я. Мудров «во врачебном искусстве нет врачей, окончивших свою науку».

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ Й ІНФОРМАЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Дуденко В.Г., Вдовіченко В.Ю., Шуба Д.Г.

Актуальність теми. На цей час у суспільстві має величезну роль розвиток інформаційно-інноваційних технологій. Вони мають визначальний вплив на світогляд людини, її стиль життя, спосіб мислення, поведінку, принципи прийняття важливих рішень. Змінюється не лише «картина світу», а й система цінностей молоді, яка більшу частину свого вільного часу проводить у віртуальному просторі. Відбувається масована комп'ютеризація освіти, що змушує сучасного викладача ставити ряд питань: як в період кризового переходу свідомості і мислення «старого» покоління на «нові рейки», вибудовувати методологію і підвищувати ефективність навчального процесу студентів. Дійсно, вирішення методичних і методологічних проблем викладання теоретичних дисциплін в нових умовах є одним з актуальних завдань вищої школи.

Аналіз літературних джерел. Щоб підійти до вирішення цього завдання, необхідно проаналізувати прояви сучасного інформаційного суспільства, коли багато проблем і конфліктів (аж до геополітичних), вирішуються за допомогою доступу до світових інформаційних ресурсів, що згодом дає свободу при веденні так званих «інформаційних» війн. Поняття «інформаційне суспільство», в гуманітарних науках, передбачає динамізм соціальних процесів, інноваційну природу виробництва, його віртуалізацію, орієнтацію на інформацію та оцінку ефективності особистості, яка володіє або яка не володіє інформаційно-інноваційними технологіями [4].

У суспільстві інформація стає найбільшою цінністю, швидкість її поширення не має меж. Це стосується і тиражування інтелектуального продукту через мережу Інтернет. Інформаційно-інноваційні технології в наукових дослідженнях використовуються студентами-гуманітаріями не менше, аніж представниками інших спеціальностей. Повсюдна глобалізація інформаційного простору передбачає єдину систему обміну інформацією в різних галузях діяльності і життя людини [3].

Формується нова освітня модель, у якій на перший план для сучасного студента вийшли навички швидкого добування інформації, а не знання про що-небудь. Комп'ютер повністю захопив і схематизувати процес його навчання [2]. Ми вбачаємо не тільки плюси, а й мінуси інформаційних технологій при організації науково-дослідної роботи студентів.

З одного боку, постійно збільшується кількість джерел, які можуть бути використані в науково-дослідній роботі, що може тільки радувати, але поступово все чіткіше проявляються проблеми і вади процесу підбору і використання інформації. Щоб студент міг грамотно розробляти науково-дослідні проекти, готуватися до самостійної наукової роботи, він повинен розуміти, як збирати інформацію, знати, де її знаходити, і вміти перерозподіляти її відповідно до заданого формату.

З іншого боку нове покоління дивує викладачів відсутністю навичок роботи з навчальною літературою, проявляючи некритичність сприйняття матеріалу, оскільки існування електронних бібліотек не гарантує звернення до першоджерела, а найчастіше, через економію часу, Інтернет виступає єдиним джерелом інформації [1] . У суспільстві, де відбулася «революція в організації та обробці інформації та знання, в якій центральну роль грає комп'ютер» [5], втрачається самостійність і критичність мислення студента, виробляється схематизація його дій за відсутність стимулів мотивації до творчого пошуку.

З процесом розвитку інформаційно-інноваційних технологій, на думку багатьох дослідників, змінюється і парадигма розвитку науки, коли шлях аналізу поглинається шляхом синтезу, але «залишається його основою і передумовою» [6].

Мета та задачі дослідження. У науково-дослідній роботі головним має стати особистісне бачення предмету обговорення, вміння сформулювати на базі детального аналізу свій підхід до вирішення тієї чи іншої наукової проблеми. А значить перед викладачами стоїть подвійне завдання: не тільки повернути інтерес аудиторії до знань і знайти більш привабливий формат їх подачі, але й спонукати студентів до аналізу, а саме: виявляти властивості, відносини, наявність протиріч, узагальнювати сказане, співвідносити його з іншими проблемами, давати оцінку. Для того, щоб сформувати особистісний підхід до заявленої теми дослідницького проекту, необхідний зворотний зв'язок і емоційна реакція з боку наукових співтовариств, що створює умови для зацікавленої, комфортної роботи студента.

Обговорення результатів. У створенні свого наукового співтовариства, як не дивно, може успішно допомогти нетворкінг. Самостійна робота студента в цьому напрямку дає можливість організувати умови для визначення і перевірки рамкових характеристик свого дослідження, виявлення

потенційних способів його представлення та обґрунтування, а також допомагає розвинути комунікативні навички. Для входження в наукове співтовариство молодому дослідникові спочатку необхідно написати науковий текст, щоб привернути увагу тих людей, чиїх рекомендаціях він потребує. Науковий текст як привід для встановлення і підтримки особистих контактів в професійному середовищі припускає збір інформації з конкретного питання, що дозволить проводити власні розвідки та аналіз теми. Студенту-гуманітарію дуже важливо формувати конструктивний підхід до критики, вчитися формулювати критичні зауваження в категоріях особистої думки і сприйняття. У перспективі – стати виразником проблеми, що заслуговує на увагу, і буде обговорюватися науковим співтовариством в інтернет-просторі.

Створення наукової мережі дозволяє в рамках власної дисципліни проявити творчий потенціал, ініціативу, виробити толерантність до протилежної точки зору, перевірити свої здібності в налагодженні діалогу, виявити перспективи свого проекту і сформувати клуб однодумців. Усе це дає необхідні інтелектуальні навички в інституціалізованих формах наукового обговорення.

Важливе значення при організації науково-дослідної роботи студента відіграє роль педагога у процесі підготовки домашнього завдання. Кожне семінарське і практичне заняття може спрямовувати студента на аналіз наукової періодики з використанням нових технологій та інновацій. При цьому викладач своїм прикладом допомагає групі студентів наслідувати принцип наукового етосу і демонструє готовність ділитися знанням з іншими. Якщо ми говоримо про методологію подачі лекційного матеріалу за допомогою інформаційно-інноваційних технологій і маємо на увазі підкріплення його візуальним рядом (картинками), то це безперечно позитивно сприймається аудиторією, оскільки візуальна комунікація дає можливість краще засвоювати і запам'ятовувати інформацію. Але використовувати текст лекційного матеріалу на екрані в електронному форматі у вигляді слайдів не вважаємо за доцільне, оскільки студент не стільки зосереджений на логіці викладу дисципліни та розкриття її суті, скільки всю його увагу спрямовано на списування. Дуже модні останнім часом так звані «презентації» показують непродуктивність такої методики. Подібний досвід у практиці самостійної роботи студентів перетворюється на монотонне зачитування готових матеріалів з екрану монітора, не ставлячи за мету збір та аналіз отриманої інформації, часто покладаючись на електронний ресурс як головний критерій істинності. Як наслідок, сьогодні ми можемо спостерігати падіння наукової культури і абсолютно аморфну позицію учасників студентських олімпіад та конференцій.

Але не все так критично, на перший погляд, і потрібно розбиратися: коли і як сучасні інформаційні технології здатні підсилити навчальний процес, а з ним і науково-дослідну роботу студентів. Іноді краще задуматися: чи завжди варто слідувати інноваційно-технологічної моді, чи у всім можна користуватися в процесі навчання, не зашкоджуючи формуванню молодого вченого.

Висновки і перспективи. Підводячи підсумок вищевикладеного, необхідно констатувати виникнення і розвиток нової освітньої парадигми, що

вимагає від викладача гнучкості мислення і творчого пошуку з урахуванням стандартів постіндустріального інформаційного співтовариства.

Тільки послідовний і виважений підхід до сучасних інформаційно-інноваційних стандартів освіти дозволить не втратити універсальний горизонт у науково-дослідній роботі студентів гуманітарних спеціальностей вищої школи.

Література

1. Буй, Д.Б. Scopus та інші наукометричні бази: прості питання та нечіткі відповіді / Д.Б. Буй, А.О. Білощицький, В.Д. Гогунський // Вища школа. – 2014. – № 4. – С. 27– 40.

2. Петров, Р.В. Информация как ключевой ресурс / Р.В. Петров, И.А. Сименко // Реконизм. Как информационные технологии делают репутацию сильнее власти, а открытость –безопаснее приватности. – Одесса, 2012. – 44 с.

3. Тертышная Т.И. Автоматизированная система контроля знаний / Т.И. Тертышная, Е.В. Колесникова, В.Д. Гогунский // Тр. Одес. политехн. ун-та. – Вып. 1 (13). – Одесса : ОГПУ, 2001. – С. 125 –128.

4. Колесніков О.Є. Основні аспекти впровадження дистанційної освіти / О.Є. Колесніков, В.Д. Гогунський // Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві. – 2012. – № 1. – С. 34–41.

5. Формалізація вимог до системи автоматизованого управління навчальним закладом / В.Д. Яковенко, В.Д. Гогунський, О.В. Нарожний // Материалы XVI Семинара «Моделирование в прикладных научных исследованиях». – Одесса : ОНПУ, 2008. – С. 9–12.

6. Яковенко В.Д. Комп'ютерна реалізація системи автоматизованого управління навчальним процесом / В.Д. Яковенко, В.Д. Гогунський, Г.Ф. Сафонова // Моделирование в прикладных научных исследованиях : материалы XVI Семинара. – Одеса : ОНПУ, 2008. – С. 27–30.

СТРУКТУРУВАННЯ ЗМІСТУ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ФАРМАКОЛОГІЯ» ЯК ОСНОВА УСПІШНОГО ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТАМИ

Єрмоленко Т.І., Кривошапка О.В., Гринь В.В.

Уявлення про знання в сучасних умовах розвивається надзвичайно інтенсивно. При цьому досі немає загальновизнаного формального визначення поняття «знання». У традиційній дидактиці, знання трактуються як основні факти науки й теоретичні узагальнення (поняття, правила, закони, висновки), що з них випливають, а володіння ними – це збереження їх у пам'яті, розуміння та вміння їх відтворювати й використовувати. Існують чотири специфічні ознаки, що характеризують знання: структурованість, інтерпретованість, зв'язність, активність [1, 2].

Структурованість означає, що знання мають структуру, тобто між елементами знань існують певні зв'язки, які характеризують ступінь осмислення та виявлення основних закономірностей і принципів, які діють

у певній предметній галузі. Інтерпретованість зумовлюється змістом, також тим, що елементи знань пов'язані зі способами їх використання. Зв'язність зумовлюється наявністю ситуативних відносин між елементами знань. Ці елементи можуть бути пов'язані між собою в окремі блоки, наприклад, тематично або функціонально. Активність знань означає їх здатність породжувати нові знання і зумовлюється мотивацією людини бути пізнавально активною [3].

Фармакологія посідає ключове місце серед фундаментальних теоретичних дисциплін медичного університету. Об'єктом її вивчення є лікарські засоби, які через певні біохімічні механізми впливають на функції органів і систем. Розуміння цих механізмів під час вивчення фармакології не можливе без набутих знань з медичної хімії, біохімії, мікробіології, фізіології, анатомії. Фармакологія базується на цих дисциплінах, проте сама стає важливим підґрунтям для засвоєння спеціальних знань та вмінь з клінічних дисциплін. Аналіз показує, що опанування яким-небудь навчальним предметом означає послідовне освоєння комплексу вмінь: базових, методологічних, міжпредметних, предметних. Вони у свою чергу, спочатку є метою навчання, але після їх засвоєння стають засобами досягнення нової мети, зокрема оволодіння уміннями наступного блоку. У цьому виявляється динамічне структурування навчальної діяльності.

Слід зазначити, що успішне викладання та засвоєння знань з фармакології забезпечується структуруванням змісту предмету. Під структурованістю розуміють виявлення основних закономірностей і принципів, що діють в тій чи іншій предметній галузі. Елементи утворюють структуру лише в тому разі, якщо вони не просто механічно об'єднані, а пов'язані між собою так, що взаємно впливають один на одного [4].

Структурування змісту під час викладання дисципліни «Фармакологія» можливе як по вертикалі (ієрархічне), так і по горизонталі.

На верхніх рівнях структури, що передає ієрархічні відношення, знаходяться об'єкти, які мають найбільший ступінь узагальненості. Спускаючись на нижні рівні структури, цей ступінь знижується, але одночасно підвищується ступінь їх конкретності. На найнижчому рівні розміщенні конкретні об'єкти.

Розгляньмо для прикладу ієрархічне структурування змісту теми «Лікарські засоби, які впливають на вегетативну нервову систему», але не повністю, а лише частину (*рисунок*).

До засобів, які впливають на вегетативну нервову систему, відносять ті, що впливають на холінергічні та адренергічні синапси. Це верхні рівні структури, які несуть в собі узагальнені знання. Надалі ієрархічна структура розпадається на об'єкти з певним ступенем конкретності. І на нижчому рівні розташовані конкретні об'єкти – лікарські препарати.

Ієрархічні відносини між об'єктами структури мають двосторонній характер: «згори донизу» і «знизу догори». Відношення «знизу догори» – це відношення типу «це є». Наприклад, для лікування гіпертонічної хвороби застосовують окспренолол, окспренолол – це є β_1-, β_2-адреноблокатор зі внутрішньою симпатоміметичною активністю, β-адреноблокатор – це засіб, який впливає на вегетативну нервову систему. Відношення «згори донизу» –

Ієрархічне структурування змісту теми «Лікарські засоби, які впливають на вегетативну нервову систему»

це відношення типу «одним з … є». Наприклад, одним із засобів, який блокує адренорецептори, є адреноблокатор непрямої дії, одним із адреноблокаторів непрямої дії є резерпін.

Згідно з особливістю ієрархічної структури об'єкти нижніх рівнів зберігають або успадковують усі атрибути об'єкта верхніх рівнів.

Висновки. Оскільки входження України у світове співтовариство вимагає від вищої професійної освіти якісної підготовки фахівців, одним з найважливіших аспектів вирішення відповідної проблеми в педагогічній теорії та реальній освітній практиці є відбір змісту освіти та принципи його струк-

турування. Таким чином, викладачі вищої школи матимуть чітке уявлення про можливості технологій структурування змісту навчальної дисципліни з метою ефективного їх застосування.

Література

1. Атанов Г.Л. Структурирование понятий предметной области с помощью методов представления знаний / Г.Л. Атанов, И.М. Пустынникова // Искусственный интеллект. – 1996. – № 2. – С. 29–52.

2. Атанов Г.Л. Установление иерархической структуры физических понятий методом семантических сетей / Г.Л. Атанов, И.М. Пустынникова // Компьютерные программы учебного назначения : тез. докл. III Междунар. конф. – Донецк : Изд-во ДонГУ. – 1996. – С. 44.

3. Гаврилова Т.А. Извлечение и структурирование знаний для экспертных систем / Т.А. Гаврилова, К.Р. Червинская. – М. : Радио и связь, 1992. – 200 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Жданова Т.О.

Незважаючи на те, що знання іноземної мови є необхідністю для сучасного висококваліфікованого фахівця будь-якої спеціальності, а медиків тим більше, мотивація вивчення даної дисципліни на перших курсах медичних ВНЗ залишається для багатьох студентів не достатньою і не до кінця розкритою. Проблема мотивації – одна із ключових у психолого-педагогічній науці [1]. Мотив – це переважно усвідомлене внутрішнє спонукання особистості до певної поведінки, спрямованої на задоволення нею тих чи інших потреб [2]. Важливість наявності мотивації до навчання відображається не тільки на успішності студента, а й на його здоров'ї. Так на думку дослідників [3], навчальна діяльність, у процесі якої не задовольняються основні домінуючі потреби, негативно позначається на психічному стані студентів. Підняти рівень мотивації, а точніше внутрішньої мотивації, є одним з ключових завдань педагога. Мотивація до навчання – досить непростий і неоднозначний процес зміни ставлення особистості, як до окремого предмету вивчення, так і до всього навчального процесу [4]. Викладач, який може впливати і позитивно змінювати внутрішнє бажання студента вивчати іноземну мову, на його інтерес до мови, безсумнівно, домагається, зрештою, більш високих результатів від студентів, кращого знання і розуміння предмету, а можливо, і більшої мотивації в цілому до навчання. Робота над підвищенням мотивації студентів до освітньої діяльності – одне з ключових завдань педагога.

Виходячи з такого визначення мотиву: інстинктивні імпульси, потреби, біологічні потяги, переживання емоцій, інтереси, бажання, життєві цілі, ідеали, [5], одним з основних компонентів у структурі мотивації є інтерес. Студент захоче і буде вчитися сам тільки тоді, коли це заняття буде йому цікавим. Необхідною умовою для заохочення інтересу до змісту навчаль-

ної діяльності є можливість студента проявити в навчанні розум, самостійність та ініціативу.

Основним засобом заохочення інтересу до навчання є використання таких запитань та завдань, розв'язання яких вимагає від студентів активної пошукової діяльності. Важливе місце серед подібного роду завдання посідає самостійна робота студента (СРС). У роботі викладача іноземної мови у вищій медичній школі такий вид діяльності допомагає розкрити творчий і пізнавальний потенціал студента. Безумовно існують методи, які заохочують студентів до виконання СРС, наприклад надання студенту максимальної свободи вибору теми. Кожна людина бажає бути причетною до якогось процесу, усвідомлювати, що її точку зору приймають до уваги – все це підвищує мотивацію. Мотивація вивчення іноземної мови зростає у тому випадку, коли студенти не отримують «готове знання», а змушені працювати над виконанням своєї роботи [6].

Викладачам слід працювати над додатковими можливостями підвищення інтересу студентів до іноземної мови, наприклад над використанням спеціальних індивідуально підібраних методів виконання СРС, що базуються на психологічному типі студентів. Даний підхід обумовлений існуванням різних структур особистості і типів сприйняття інформації. Увага до індивідуальних особливостей учнів є важливою складовою в успішній організації навчального процесу. У процесі створення та презентації СРС однаково важливо звертатися і до різних видів сприйняття інформації (зір, слух, тактильні відчуття), і до емоцій (роздратування, зацікавленість, здивування та ін.). Використання різних каналів сприйняття збільшує ефективність засвоєння і переробки знань, при цьому СРС дозволяє спиратися не на пасивне запам'ятовування, а на активну діяльність студентів. При виборі методичних принципів необхідно враховувати структуру особистості, що дозволяє учням краще засвоювати навчальний матеріал, оволодівати мовними моделями і граматичними формами. Не викликає сумнівів той факт, що викладач повинен враховувати психологічні, фізіологічні, інтелектуальні особливості студента. Аналізуючи викладання іноземної мови та розробки в цьому напрямку [7], здається доцільним виділити певні типи особистості студентів. Це допоможе педагогу обрати найбільш ефективні види СРС для кожного типу особистості з точки зору функціональних особливостей аналізаторів студентів.

За формою сприйняття інформації можна виділити такі групи учнів: 1. Аудіально-вербальну, 2. Візуально-вербальну, 3. Міжособистісно-комунікативну, 4. Внутрішньоособистісну, 5. Дискретно-вербальну, 6. Сенситивно-динамічну. Практичне використання даної класифікації відображається в тому, що СРС для різних студентів буде мати різну форму. Наприклад, для аудіально-вербальних студентів – презентація, доповідь, есе, читання віршів, віршування; для візуально-вербальних – оповідання або переказ за малюнками, фотографіями, створення зорових аналогів, озвучення іноземною мовою фільму або анімації; для міжособистісно-комунікативних – аудиторні заходи, групова робота, обговорення; для внутрішньоособистісних – самостійна підготовка науково-популярної статті, самостійний вибір теми, індивідуальний проект; для дискретно-вербальних – логічні

ігри, кросворди, проведення експериментів; для сенсетивно-динамічних – інсценування, рольові ігри.

Все це надає нового імпульсу щодо використання СРС при вивченні іноземної мови. Практика свідчить, що значно підвищується інтерес студента як до виконання і презентації своєї роботи, так і до сприйняття та обговорення інших СРС. Ця методика суттєво впливає на такі мотиви як: пізнавальні (отримання нових знань); естетичні (отримання задоволення від навчання, розкриття своїх прихованих здібностей і талантів); статусно-позиційні (прагнення показати своє місце в колективі, отримати визнання оточуючих); комунікативні (розширення кола спілкування за допомогою підвищення свого інтелектуального рівня і нових знайомств).

Висновки. Таким чином, особистісно-диференційований підхід до СРС, обумовлений типом особистості студента, дає позитивний результат та досягається одна з найважливіших цілей – підвищення мотивації студента. Грамотно розподілені ролі практично гарантують успішне виконання завдань, запропонованих педагогом з урахуванням типу особистості конкретного студента. Така робота дає можливість кожному студенту закріпити та розширити свій словниковий запас й навчитися самостійно і творчо підходити до завдань, досягати успіху, відчувати себе рівним в групі. Такий підхід до виконання самостійної роботи сприяє підвищенню мотивації студентів до вивчення предмету і дозволяє більш глибоко оволодівати іноземною мовою.

Література

1. Киселёва Т.Г. Исследование доминирующей мотивации к участию в добровольческой деятельности / Т.Г. Киселёва // Ярославский педагогический вестник. – 2013. – № 2, Том II (Психолого-педагогические науки). – С. 44–48.

2. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу; пер. с англ. – СПб. : Питер, 2006. – 352 с.

3. Панов В.И. Психодидактика образовательных систем : теория и практика / В.И. Панов. – СПб. : Питер, 2007. – 352 с.

4. Мормужева Н.В. Мотивация обучения студентов профессиональных учреждений / Н.В. Мормужева // Педагогика: традиции и инновации: материалы IV междунар. науч. конф. – Челябинск : Два комсомольца, 2013. – С. 160–163.

5. Бакшаева Н.А. Психология мотивации студентов: учебное пособие. / Н.А. Бакшаева, А.А. Вербицкий. – М. : Логос, 2006. – 184 с.

6. Чернявская А.П. Условия развития мотивации учебной деятельности студентов / А.П. Чернявская // Ярославский педагогический вестник. – 2012. – № 2. – Том II (Психолого-педагогические науки). – С. 313–315.

7. Кривошлыкова Л.В. Психологические основы современной методики обучения английскому языку / Л.В. Кривошлыкова, А. П. Пушкина // Вестник РУДН, серия Вопросы образования: языки и специальность. – 2011. – № 2. – С. 68–74.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ № 3

Журавльова Л.В., Александрова Н.К., Цівенко О.І.,
Лахно О.В., Лопіна Н.А.

Вступ. Освіта в будь-якій країні світу – це основа розвитку особистості, нації, країни. Сьогодні змінюється сам зміст освіти, її направленість та характер. Тому роль інформації в сучасному суспільстві є одним з найважливіших чинників соціального розвитку [1]. Навчання – це упорядкована взаємодія викладача зі студентами та лікарями-інтернами, спрямована на досягнення поставленої мети, а освіта – це система знань, умінь, навичок, що набуті в процесі навчання. Планування процесу навчання з використанням комп'ютерної техніки повинно здійснюватися в напрямку максимальної індивідуалізації, тобто враховувати особливості кожного студента чи лікаря-інтерна. Однак, індивідуальним можна вважати лише те навчання, яке проводиться за принципом: одна особа, що навчається – один комп'ютер. Комп'ютерні технології дають можливість використовувати навчальний матеріал в різноманітних формах: тестові завдання, підручники, навчальні посібники, схеми, малюнки, таблиці та ін. [2–4].

Дистанційні технології в освіті значно розширили її можливості. Технологія дистанційного навчання (ДН) в останні роки набуває все більшої популярності, вона є синтезом інтерактивного самонавчання та інтенсивної консультативної підтримки. ДН – це сукупність технологій, які забезпечують осіб, що навчаються, основним обсягом навчального матеріалу та інтерактивну взаємодію останніх з викладачем. Переваги дистанційного навчання полягають у тому, що надають можливість навчатися перебуваючи будь-де, поєднувати роботу та навчання, мати доступ до якісних технологій і освітнього контенту, об'єктивно оцінити одержані знання та здобувати знання за індивідуальним планом [5, 6]. Електронне навчання передбачає багато освітніх технологій, які умовно можна розподілити на дві групи – синхронні та асинхронні. Синхронна електронна освіта – це навчання на дистанції, але в реальному часі. Воно схоже на звичайне очне навчання, різниця тільки в тому, що учасники процесу перебувають на відстані один від одного. Асинхронна електронна освіта – це навчання, коли студент чи лікар-інтерн одержує всю необхідну інформацію он-лайн джерел або з електронних носіїв інформації [7].

Мета. Обґрунтування використання комп'ютерних технологій для покращення якості навчального процесу.

Основна частина. На кафедрі внутрішньої медицини № 3 за останні роки викладачі одержали можливість використовувати нові методи й способи пошуку та опрацювання даних; розробляти і використовувати комп'ютерні навчальні та контролюючі програми; підвищувати свою кваліфікацію через дистанційне навчання; використовувати для самоосвіти та свого професійного росту інформаційні ресурси комп'ютерних мереж.

Використання комп'ютерної техніки в навчальному процесі є важливим компонентом підготовки студентів та лікарів-інтернів до їхньої подаль-

шої трудової діяльності. Комп'ютер слід використовувати при виконанні ним наступних функцій: в якості тренажера (для закріплення знань, одержаних на практичних, семінарських заняттях та лекціях), в якості репетитора і як прилад, що моделює окремі ситуації (для набуття й закріплення умінь та відпрацювання навичок). Це дає можливість об'єктивно оцінити хід процесу навчання, оскільки зворотній зв'язок здійснюється не тільки при контролі, а й у процесі засвоєння знань.

У січні 2014 року створено сайт кафедри внутрішньої медицини № 3 (www.vnmed3.kharkiv.ua), на якому розміщено весь необхідний навчально-методичний та науковий матеріали кафедри, що дає можливість студентам якісно проходити підготовку та самопідготовку, долучатися до наукової та лікувальної діяльності. За допомогою матеріалу, який розміщений на сайті кафедри, студенти 4-го курсу та лікарі-інтерни мають можливість спланувати свою роботу таким чином, щоб закріпити набуті теоретичні знання та практичні навички, оцінити результати сучасних додаткових методів обстеження, згідно з протоколами діагностики та лікування захворювань внутрішніх органів.

Оскільки сучасному лікарю необхідно не тільки знати загальноприйняті протоколи, але й володіти сучасними технологіями пошуку нової доказової клінічної інформації, що потребує вміння працювати з різними джерелами інформації, бібліотекою ХНМУ проводяться семінари, на яких навчають студентів, лікарів-інтернів та викладачів працювати з електронними ресурсами, такими як Кокранівська бібліотека (www.cochrane.org), система MEDLINE (www.pubmed.org), яка посідає перше місце в рейтингу електронних ресурсів даних доказової медицини.

Крім того, на кафедрі широко використовуються інноваційні засоби навчання, зокрема мультимедіа – технології, які є максимально інформативними, мобільними та компактними як для викладача, так і для студента. Крім занять в комп'ютерному класі на кафедрі, вони дозволяють навчатись дистанційно, використовуючи електронні носії інформації (CD та DYD-диски, флеш-карти). Комп'ютерне тестування використовується не тільки для підготовки до іспиту «Крок 2», а й у проведенні поточного контролю знань студентів після вивчення кожного з чотирьох змістових модулів. Використання інноваційних технологій має велике значення, тому що майбутні лікарі мають можливість знайти сайти європейських та американських медичних товариств, сайти МОЗ, мати Кокранівську базу та користуватися цими даними.

Першим кроком кафедри внутрішньої медицини № 3 на шляху запровадження дистанційного навчання було створення в 2010 році навчально-наочного посібника з ендокринології, який сьогодні розміщений в Інтернеті [8]. Створюються лекції та семінари в програмі Power Point з наступною конвертацією за допомогою конвектора Free Codek Pack, які розміщені на сайті університету. Надалі планується розширити презентації за рахунок відео, а також переопрацювати більшу частину методичного забезпечення занять для можливого його використання у дистанційному навчанні не тільки лікарів-інтернів, а й студентів, особливо це стосується самостійної роботи.

Висновок. Таким чином, використання нових комп'ютерних технологій в педагогічному процесі на кафедрі внутрішньої медицини № 3, застосування засад доказової медицини, володіння навичками роботи в мережі Інтернет, користування сайтом кафедри, використання дистанційного навчання дає можливість всебічної підготовки спеціалістів для подальшої клінічної та наукової роботи в сучасних умовах.

Література

1. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України// ВВР України. – 2007. – С. 102.

2. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе / Вербицкий А.А. – М. : Велби, 2007. – 480 с.

3. Котельников Г.П. Система внедрения и реализация принципов доказательной медицины - необходимый и обязательный компонент повышения качества образования в условиях модернизации здравоохранения / Г.П. Котельников, А.С. Шпигель // Медицинское образование и профессиональное развитие. – 2012. – № 1 (7). – С. 43–50.

4. Петров В.И. Медицина, основанная на доказательствах : учебное пособие / В.И. Петров, С.В. Недогода. – М. : ГЭОТАР-Медиа. – 2009. – 127 с.

5. Гребеник М.В. Дистанційна форма навчання у післядипломній освіті: реалії та перспективи / М.В. Гребеник, О.М. Масик, Н.І. Ярема, Т.Б. Лазарук // Медична освіта. – 2011. – № 3. – С. 15–19.

6. Юзбашева Г.С. Дистанційне навчання у післядипломній освіті як науковий суспільний пріоритет / Г.С. Юзбашева // Педагогічний альманах. – 2011. – Вип. 11. – С. 220–226.

7. Єщенко А.В. Використання дистанційного навчання в системі післядипломної освіти: сучасне і майбутнє / А.В. Єщенко // проблеми безперервної медичної освіти та науки. – 2013. – № 2 (10). – С. 5–10.

8. Основи діагностики, лікування та профілактики ендокринних захворювань. Навчально-наочний посібник з грифом МОЗ України: лекції за змістовим модулем 1 / Л.В. Журавльова, М.І. Яблучанський та співав. // http// dspace/univer.kharkov.ua/handle/123456789/1645.

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ № 3

Журавльова Л.В., Олійник М.О.

Що ж таке сьогодні «інноваційна освіта»? Це освіта, яка здатна до саморозвитку і яка створює умови для повноцінного розвитку всіх своїх учасників. Звідси головна теза: інноваційна освіта – це освіта що розвиває і розвивається. Сучасні методи навчання – активні методи формування компетенцій, засновані на взаємодії студентів та залученні їх у навчальний процес, а не тільки пасивне сприйняття матеріалу. Сучасна інфраструктура навчання, включає інформаційну, технологічну, організаційну та комунікативну складові, що дозволяють ефективно використовувати переваги дистанційних форм навчання. Інновація сьогодні є домінуючим фак-

тором розвитку вищої школи. Це обумовлено тим, що здатність до сприйняття інновацій і вибір інноваційного розвитку дозволяє виживати і розвиватися вишу в умовах наростаючої динаміки соціальних змін [1–3].

Сучасна система підготовки лікаря повинна формувати у нього потреби в самостійному безперервному оволодінні професійними знаннями, вміннями та навичками протягом усього його життя. Медичний виш повинен гарантувати підготовку фахівця, який володіє необхідним рівнем компетенцій, здатного забезпечити клінічну ефективність технологій і стандартів надання медичної допомоги [4].

Інноваційний підхід у підготовці кваліфікованих конкурентоспроможних фахівців є стратегічним напрямком діяльності вищої професійної освіти. Система медичної освіти є однією з найбільш консервативних галузей людської діяльності, разом з тим вона повинна відображати, підтримувати і забезпечувати згідно сучасні вимоги. Професорсько-викладацький склад кафедри внутрішньої медицини № 3 упродовж багатьох років ставить і здійснює таку задачу, як формування висококваліфікованого фахівця, здатного вирішувати актуальні проблеми в охороні здоров'я в сучасних умовах, конкурентоспроможного та потрібного на ринку медичних послуг.

Для здійснення поставленої задачі викладачі кафедри застосовують такі інноваційні підходи:

• Професійно орієнтовані технології навчання – це такі технології, що забезпечують формування в студента значущих для їх майбутньої професійної діяльності якостей особистості, а також знань, навичок, умінь, що забезпечують виконання функціональних обов'язків по призначенню. Правильно сформульовані викладачем етапи діагностичного пошуку відкривають потрібну інформацію, рішення навчальних клінічних задач із дисципліни в ході проведення практичних занять дозволяє обговорити всі варіанти діагностичного пошуку, які запропоновано студентам, показати правильні і помилкові напрямки, розвивати абстрактне і клінічне мислення [5].

• Застосування в процесі навчання послідовних етапів отримання теоретичних знань та закріплення практичних умінь формує професійні та загальнокультурні компетенції фахівця-медика, дозволяє позначити пріоритет індивідуального підходу в навчанні лікаря клініциста.

• Застосування клінічної освіти студентів 4-го курсу, лікарів-інтернів та ординаторів, де вчиняється передача і відтворення не тільки знань і лікарського досвіду, а й найголовніше – практичних умінь і навичок. Клінічне мислення базується на знанні, якими студенти оволодівають при вивченні різноманітних наукових дисциплін, долучаючи до процесу уяву, пам'ять, фантазію, інтуїцію, вміння і майстерність [6]. Це не тільки вирішення складних логічних задач, а й здатність до спостережливості, встановленню психологічного контакту, довірливих відносин з хворим. Розвинена інтуїція у студентів «відтворює уяву», що дозволяє представити патологічний процес в його цілісності.

• Значне місце в активізації пізнавальної активності і, особливо, у розвитку клінічного мислення відводиться інтерактивним формам навчання, таким як «кейс-метод», рольові ігри та інші, які підвищують мотивацію студента до практичного оволодіння професійної діяльності. У ролі інноваційної освітньої технології на кафедрі використовується, та успішно зарекомендував себе «кейс-метод» при проведенні практичних занять, присвячених диференціальному діагнозу різних захворювань.

• Використання інформаційного підходу з використанням мультимедіа (анімація, відео, звук та ін.) сприяє кращому розумінню, осмисленню і запам'ятовуванню інформації як лекційних, так і практичних тем. До психологічних переваг мультимедіа відносять емоційний заряд, що отримують студенти в умовах одночасного впливу на них аудиальної і візуальної інформації, що сприяє розвитку мислення і творчості студента.

• Великий інтерес у всьому світі на даний час проявляється до технологій дистанційної освіти, що особливо важливо у вищій і безперервній освіті. Сприяють впровадженню цього методу навчання розвиток телекомунікацій та Інтернету. Це надає студентам можливість навчатися в індивідуальному режимі, без особистої участі викладача. Тому велике значення в поліпшенні якості підготовки майбутніх лікарів має забезпечення освітнього процесу електронними ресурсами (електронними бібліотеками, засобами телекомунікацій та мережею Інтернет). У 2013 році силами співробітників кафедри був створений сайт кафедри http//vnmed3.kharkiv.ua, який включає крім загальної інформації про кафедру та її історії, електронні навчально-методичні комплекси, електронні посібники та освітні ресурси, що безумовно викликає інтерес у студентів.

Інноваційний розвиток – це об'єктивно обумовлений, цілеспрямований і незворотній процес переходу вузу з одного стану в інший. Здійснюється даний процес переважно за допомогою цілеспрямованого внесення в діяльність навчального закладу якісно нових елементів, властивостей і характеристик. Інакше у вузу немає майбутнього. Інновації забезпечують процес якісних змін системи, передумовою, умовою і змістом яких виступають нововведення, що забезпечують її оптимальний і стабільний розвиток. Інноваційна стратегія розвитку вищого навчального закладу є найважливішим фактором успішної діяльності вишу в сучасних умовах.

Література

1. Бондаренко О.В. Современные инновационные технологии в образовании / О.В. Бондаренко. // Электронный журнал «РОНО». – 2012. – Вып. 16, сентябрь. – Режим доступа :
https://sites.google.com/a/shko.la/ejrono_1/vypuski-zurnala.

2. Олійник П.М. Передові педагогічні технології, дидактично-методичні особливості та можливості їх / П.М. Олійник // Метод навчання і наукових досліджень у вищій школі: навч. посіб. / за ред. С.У. Гончеренка, П.М. Олійника. – К. : Вища шк., 2003. – 323 с.

3. Анисимов В.В. Общие основы педагогики / В.В. Анисимов, О.Г. Грохольская, Н.Д. Никандров. – М. : Просвещение, 2006.

4. Инновационные технологии в формировании научного мышления студентов медицинского ВУЗа // сборник научно-методических трудов. – Киров. – 2013. – 198 с.

5. Есауленко И.Э. Теория и методика обучения в высшей медицинской школе: учебное пособие / И.Э. Есауленко, А.Н. Пашков, И.Е. Плотникова. – Воронеж. – 2011. – 384 с.

6. Панфилова А.П. Игровое моделирование в деятельности педагога / А.П. Панфилова. – М. : Изд. Центр «Академия». – 2008. – 3-е изд. – 368 с.

ГЕРМЕНЕВТИЧНИЙ ПІДХІД У ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ

Завгородня Н.І.

На сучасному етапі розвитку цивілізації система освіти перебуває в глобальній та універсальній кризі, що охоплює не тільки питання засобів реалізації основних завдань педагогіки, а й потребує самого переосмислення діалектики освіти, її цілей та фундаментальних основ.

У XXI сторіччі, на тлі безперервних змін та появі принципово нових знань чи навіть їх систем, освітній процес передбачає необхідність постійного отримання та осмислення нової інформації, що обумовлює не тільки теоретичну, а й практичну значущість концепції безперервної освіти.

У той же час надлишок інформації та її перенасичення у всіх площинах життєдіяльності сучасної людини (особисте життя, професійне становлення, творчий розвиток, засоби масової інформації) може бути розглянутий у якості кризи інформаційної культури. Як наслідок, система університетської освіти опиняється на перехресті з одного боку кризи надлишку інформації, а з іншого – із необхідністю створення фундаменту знань для реалізації можливостей подальшої безперервної освіти.

Важливим у цьому контексті є чітке розділення феноменології понять «інформація» та «знання». Переважна більшість філософів, педагогів та спеціалістів із менеджменту знань визначають, що основним смислотворчим елементом поняття «інформація» є необхідність у наявності певного штучного носія, у той час, коли знання потребують особистості: «…необхідно розрізняти знання та інформацію, що спрощено можна звести до формули: інформація – це знання мінус людина ... Інформаційна модель знання (як записана в комп'ютері, так і вербалізована в тексті) є лише натяком на представлене знання, за яким людина здатна творчо відтворити саме знання» [1].

Очевидно, що у контексті подібного сприйняття інформація стає фундаментом для появи знань, що відбувається в рамках академічного переносу відомих знань (лекції, роботи з першоджерелами), під час практичної взаємодії з нею, а також в рамках науково-дослідницької роботи, метою якої є отримання нової інформації з можливістю на її основі сформулювати нові знання та практичні навички [2].

Ключовим психічним процесом, що створює передумови та реалізує можливість такого переходу є розуміння, яке визначається як процес включення нової інформації в колишній досвід, в засвоєні раніше знання й осягнення на цій основі змісту і значення події, факту, явища природи [3].

Розуміння, як засіб освоєння дійсності, є одним із найважливіших елементів психічної діяльності, яке напряму пов'язане із практичною свідомістю, творчістю, проблемами комунікації, діяльністю. З цього випливає значущість феномена «розуміння» в сфері освіти, й особливо університетського її етапу.

Однак сучасна університетська єдина кредитно-модульна система оцінки знань зорієнтована на їх глибоке розуміння тільки на високих оціночних рівнях компетентності (А і В), що робить вміння мислити само-

стійно, критично та творчою прерогативою, а не безумовною необхідністю, залишаючи можливість виключно для репродуктивного відтворення та узагальнення отриманої інформації, а також роботи з її окремими компонентами на більш низьких рівнях компетентності.

Подібний дисонанс парадигми освіти може бути вирішено шляхом звернення уваги на засади педагогічних основ герменевтики (від греч. hermeneuo – роз'яснюю) як мистецтва і теорії тлумачення текстів, які розглядають розуміння як саму процедуру осмислення, тобто виявлення змісту інформації та її чіткого співставлення із існуючою системою координат, цінностей та орієнтирів окремої особистості. Науковий підхід, що його пропонує педагогічна герменевтика ґрунтується на необхідності структурування інформаційного поля, у якому діє викладач та його студенти на тлі необхідності співставлення інформації із існуючими у історичному та культуральному контексті знаннями. Мова йде, в першу чергу, про перехід освіти із системи теоретичного ригідного конструкту інформації в систему практичних компетенцій через розуміння та осмислення інформації та її перехід у знання.

Таким чином, можливою стає спроба запропонувати відповідь на виклики інформаційної епохи, що повинна пом'якшити особливості технократичного підходу за умов існуючої системи оцінки знань із збереження людиноорієнтованого характеру взаємодії з інформацією та знаннями.

Література

1. Микешина Л.А. Философия науки / Л.А. Микешина. – М., 2005. – С. 365.

2. Полани М. Личностное знание: На пути к посткритической философии / М. Полани. – М., 1985.

3. Коржавина Н.В. Проблема понимания в образовании / Н.В. Коржавина // Современные наукоемкие технологии. – 2006. – № 7. – С. 73–75.

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ СТУДЕНТАМ НЕГУМАНІТАРНИХ ВНЗ: ДУМКИ ПОЧАТКІВЦІВ

Ільїн В., Єремєєва І.

Викладання гуманітарних дисциплін студентам непрофільних ВНЗ є водночас необхідною і нелегкою справою. У цій розвідці ми б хотіли висвітлити проблеми, які постають перед викладачами, і поміркувати над тим, як ці проблеми можна вирішити.

На перший погляд здається, що студенти-першокурсники всюди однакові – хоч гуманітарії вони, хоч майбутні медики, хоч електромашинобудівники, але навчальні програми вносять певні об'єктивні корективи, які треба враховувати викладачу історії, а саме: доволі щільний графік ознайомлення з матеріалом на лекціях і семінарах. Разом із тим, університетський рівень вимагає від викладача не просто ознайомлення студентів з історичними фактами (шкільний рівень), а розвитку навичок критичного мислення, формування мовлення, свідомості, політичної позиції, а отже – особистості. Таким чином, проблема полягає в тому, щоб протягом відносно

короткого часу (семестр, навчальний рік) не тільки повторити базовий матеріал на більш високому рівні, але й «роздражнити» мислення студента, заохотити його до вивчення історії в майбутньому, навчити критичному сприйняттю суспільної реальності, тобто закласти фундамент подальших самостійних дій людини в цій царині.

Зазначені цілі та умови навчального процесу вимагають неординарного підходу до викладання історії. Розглянемо низку способів організації практичного заняття з цього предмету, спрямованих на формування особистості студента, активізацію ініціативи і творчої діяльності. В педагогіці досить поширеною є теза про те, що запорукою успіху в навчанні є переживання, діяльність та досвід самої дитини, які роблять знання «набутим власноруч», зрозумілим і таким, що легко запам'ятовується. У цьому ключі історія дає можливість організувати практичне заняття через рольову гру або шляхом методу проектів. У першому випадку заздалегідь підготовлена розповідь про історичну подію ведеться студентом від першої особи – від імені обраної історичної постаті, що, відповідно, надає можливість в полеміці з опонентами зрозуміти мотиви людини минулого. Іншим способом тут є розділення студентів на групи із завданням підготувати вже не театралізовану, а звичайну доповідь про дії певних історичних сил, партій. Цей метод, наприклад, може бути використаний в темі «Революція і Громадянська війна 1917–1920 рр.», де чітко простежуються ворогуючі суспільні табори, кожен зі своєю правдою. При цьому доцільно використати добровільний поділ студентів на групи, оскільки емоційна складова та політичні уподобання посилять мотивацію до творчої діяльності, а дискусії в аудиторії сприятимуть підвищенню рівня підготовки. Звісно, не слід брати на озброєння цю форму заняття, розглядаючи події близького минулого, яке ефективніше вивчати в інший спосіб. В останньому випадку виправданим є застосування методу проектів, коли утворені групи студентів науково досліджують певну вузьку історичну проблему. При цьому в кожній з груп між студентами мають бути розподілені обов'язки щодо збирання інформації, виготовлення презентації, написання тексту виступу.

Іншим прийомом посилення інтересу до предмету є підготовка студентами завдань на базі зрозумілого і близького їм досвіду родичів-учасників вагомих історичних подій. Використання літератури, образотворчого мистецтва є корисним, але все-таки додатковим джерелом формування уявлення про історичні реалії.

Доцільно розпочинати кожне заняття з невеликих завдань – історичних диктантів на перевірку термінологічного апарату студентів, загадок, знайдених студентами, анекдотів на історичну тематику. Сюди ж належить підготовка коротких зведень новин про події минулого, поданих, таким чином, у сучасному форматі.

Дуже важливим є питання про те, що робити у випадку, коли студент прийшов на заняття неготовий, адже вдовольнитися двійкою – це, як відомо, визнати свою поразку. Заняття триває, і корисною формою організації роботи «двієчника» в такому випадку може стати індивідуальна робота з історичним джерелом. За своєю формою ця робота може бути вкрай простою – читання і письмові відповіді на запитання до тексту. Унікальність

завдання полягає в тому, що такий «дослідник» буде знайомитися не з сухим матеріалом розділу підручника, який він все одно законспектує і відтворить під час відпрацювання незадовільної оцінки, а з оригінальним, цікавим і повчальним (у цьому відповідальність покладається виключно на викладача) джерелом – віддзеркаленням живої історії, яке спонукає його на якісно інший рівень мислення. Тут йдеться також про збагачення словникового запасу студента, і про розширення історичного кругозору загалом. Стосовно ж емоційного впливу, то краще за все підійдуть джерела особового походження (наприклад, «Щоденник Анни Франк», спогади в'язнів концтаборів, свідків Голодомору), хоча, звісно, не можна нехтувати всім розмаїттям джерел, окремі з яких можуть слугувати добрим поштовхом до самостійної розумової праці за умови вміло поставленого викладачем запитання до джерела.

Ще два моменти, на які бажано звернути увагу молодим викладачам, – вироблення критеріїв оцінювання роботи студентів і стимулювання в них рефлексії щодо власних зусиль на практичному занятті. Перше важливе, якщо взяти за правило організацію різноманітних завдань, які студенти будуть виконувати протягом семестру, адже кожне з них вимагає власних критеріїв. Наприклад, готуючи студентів до самостійних доповідей, можна поставити перед ними такі критерії: новизна інформації, структура доповіді, використання додаткової літератури, наявність власної точки зору, тез і аргументів, висновків і фіксації того, що залишилося незрозумілим. Стосовно рефлексії, то тут можна запропонувати студентам заповнити наприкінці заняття анкету оцінки власних зусиль, яка складається з декількох незакінчених речень про те, чого студент навчився, що робив, що сподобалось, чим був розчарований, що розглядає як найголовніше з почутого.

Описане, звісно, не є нашими унікальними ідеями - це доволі поширені і запозичені з методичної літератури поради. Поєднує зазначені форми організації практичних занять з історії те, що їх цілком реально застосувати в умовах щільного навчального графіку, щоправда, якщо в цьому зацікавлений сам викладач.

ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ІНТЕРНЕТУ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНІХ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ХВОРОБ

Капустник В.А., Костюк І.Ф., Стебліна Н.П., Бязрова В.В.

Концепція безперервної освіти вимагає від вищої школи удосконалення організації навчання [1, 2]. Інноваційні технології в галузі медицини сприяють більш глибокому вивченню предмета, формуванню професійних знань та їх застосуванню на практиці, посиленню зв'язку між навчальною та науковою роботою [3].

Визначаючими умовами сучасного освітнього процесу є високий професійний рівень викладачів вищого навчального закладу, раціональне поєднання класичних (що традиційно добре зарекомендували себе) методів

з активними, інтерактивними методами, постійні наукові дослідження викладачів кафедри із заохоченням до них студентів, достатнє (сучасне) матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу, грамотний управлінський та методичний його супровід. Усе це дозволить сформувати у студента стійкі компетенції - знання, уміння й навички [4, 5].

У сучасному світі Інтернет є одним з найважливіших джерел інформації і засобом спілкування. Всесвітня мережа надає у розпорядження користувачів великий вибір іноземних та вітчизняних освітніх ресурсів [6, 7].

З ***метою*** подальшого удосконалення дидактико-методичного рівня викладання проведено аналіз та узагальнення досвіду кафедри внутрішніх та професійних хвороб Харківського національного медичного університету.

На кафедрі створено електронну бібліотеку, яка містить підручники, журнали, слайди, презентації, відео- й аудіолекції тощо. Сучасні мультимедійні засоби дозволяють значною мірою підвищити наочність лекцій. Використання презентацій при читанні лекцій дає можливість продемонструвати велику кількість матеріалу у вигляді схем, рисунків, фотографій, дозволяє включати відеофрагменти, які ілюструють тему лекції.

На лекціях та практичних заняттях демонструються фільми, об'ємні клінічні реконструкції та анімаційні відеоролики з теми, що вивчається. Їх перевага порівняно з традиційними навчальними матеріалами полягає у наочності: студенти отримують сучасну наукову інформацію через графічні, фото- й відеоматеріали, що сприяє поглибленому розумінню матеріалу.

Інформаційна база Інтернету активно використовується у рамках наукової та навчальної індивідуальної роботи студентів, оскільки це найефективніший шлях ознайомлення з останніми досягненнями науки.

Під час навчання на кафедрі багато студентів беруть участь у дослідницькій роботі і виступають з реферативним повідомленням з обраної теми чи з доповіддю за результатами роботи у формі презентації.

Саме таким чином студенти оволодівають навичками пошуку, відбору й оцінки інформації, її систематизації, аналізу й обробки.

Студенти створюють свої власні електронні навчальні матеріали, як правило, записи лекцій, які викладаються у Інтернеті та використовуються широкою студентською аудиторією.

Інтернет пропонує електронні видання навчально-методичних матеріалів, дозволяє обмінюватися досвідом з питань викладання за допомогою сучасних комунікаційних технологій у дистанційному режимі. Викладачі та студенти беруть участь у Інтернет-конференціях.

Узагальнення досвіду використання інформаційних ресурсів Інтернет при викладанні на кафедрі дозволяє виділити ряд проблем.

Передбачається, що до початку навчання студенти мають певний досвід роботи з основними сервісами (електронною поштою, пошуковими системами). Однак на практиці виявляється, що навички роботи у мережі є тільки у частини студентів.

Багато студентів, особливо з інших міст, не мають можливості користуватися широкополосним Інтернетом ні в університеті, ані у гуртожитку. Нові освітні стандарти передбачають значне збільшення обсягу годин для самостійної роботи студентів [8].

Для ефективної організації такої роботи і виконання завдань необхідно розв'язати задачу забезпечення кожному студенту стабільного, достатньо швидкісного доступу в Інтернет. Студентам важно орієнтуватися у величезному об'ємі інформації. У даній ситуації викладач може запропонувати перелік електронних адрес за потрібною тематикою, пояснити особливості роботи у різних пошукових системах, сильні й слабкі боки популярних та спеціалізованих наукових сайтів. Часто студенти розглядають Інтернет як джерело готових доповідей, рефератів і презентацій, не напружуючи себе редагуванням текстів. Викладачеві необхідно орієнтувати студента на творчий, усвідомлений відбір інформації.

Інформатизація навчання пред'являє нові вимоги до професіоналізму викладача: він повинен знати основи комп'ютерної грамотності, програмне забезпечення, розробити навчальні й методичні матеріали, розраховані на використання Інтернету.

На основі нових інформаційних та педагогічних технологій, методів навчання стало можливим змінити роль викладача, зробити його не тільки носієм знань, але й керівником, ініціатором самостійної творчої роботи студента, сприяючи самостійному виробленню у студента критеріїв і способів орієнтації, пошуку раціонального у сучасному інформаційному потоці.

Висновки і перспективи у даному напрямку. Таким чином, в ході вивчення клінічних дисциплін важливим є створення умов для формування додаткових професійних компетенцій лікаря: здатності працювати з інформацією у глобальних комп'ютерних мережах; застосовувати можливості сучасних інформаційних технологій для розв'язання професійних задач. Перспективним слід визнати подальше удосконалення й інтеграцію всесвітніх мережевих інформаційних технологій у практику педагогічного процесу клінічних кафедр.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» : за станом на 27 жовтня 2014 р. // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 37–38. – С. 2004.

2. Поляченко Ю.В. Медична освіта у світі та в Україні / Ю.В. Поляченко, В.Г. Передерій, О.П. Волосовець [та ін.]. – К. : Книга плюс, 2005. – 384 с.

3. Тихонов В.П. Открытое образование – объективная парадигма XXI века / В.П. Тихонов. – М. : МЭСИ, 2012. – 288 с.

4. Полат Е.С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина. – М. : Academia, 2011. – 368 с.

5. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности / С.Д. Смирнов. – М. : Академия, 2005. – 400 с.

6. Захарова И.Г. Информационные технологии в образовании / И.Г. Захарова. – М. : Academia, 2013. –192 с.

7. Трайнев И.В. Новые информационные коммуникационные технологии в образовании / И.В. Трайнев. – М. : ФЛП Дашков И.К., 2010. – 320 с.

8. Черних В.П. Фармацевтична освіта України. Роль та завдання самостійної роботи : навч.-метод. посіб. / В.П. Черних, В.М. Толочко, В.А. Георгіянц [та ін.] / за ред. В.П. Черних. – Харків : Вид-во НФаУ, Золоті сторінки, 2003. – 96 с.

НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ ХНМУ

Карамишев В.Д., Степаненко О.Ю., Масловський С.Ю.,
Панасенко В.О., Клочко Н.І.

Відповідно до закону України «Про вищу освіту» потрібна докорінна перебудова існуючих методів викладання у вищий школі. Така перебудова триває вже багато років, але розрив між рівнем теоретичних знань та практичними досягненнями залишається достатньо великим. Проблема посідає в тому, що навчальний процес у вищій школі більш ніж 50 років будується на з початку геніальній, але вже в значній мірі «удосконаленій» методології Б. Блума. Є важливим, що Б. Блум и Д. Кратволь [1] розділили мету освіти на три складові: когнітивну (вимоги до засвоєння змісту предмету), психомоторну (вміння та навички) та аффективну (мотивація та емоційно-ціннісне відношення до того, що вивчається). Такий підхід дозволяє в достатній мірі об'єктивно оцінити якість освіти на рівні засвоєння знань. Успішність та якість освіти залежать від того, як ці складові інтегровані в навчальному процесі. Якщо така інтеграція відсутня, то ніякі інтерактивні, інформаційно-комунікативні методи, тести й мультимедійні технології не працюють.

Аналіз літератури та матеріалів профільних конференцій виявив, що на данний час формується нова освітня парадигма, що заснована на переході освіти, яка направлена на викладання, до освіти, що центрована на навчанні. Іншими словами, акцент у навчанні змінюється з входу на вихід. Цей підхід змінює роль викладача, який з носія та контролера знань стає створювачем компетенцій.

Поняття компетенція в широкому розумінні включає знання, вміння, навички, особистісні якості, соціальну адаптацію, уміння працювати самостійно та в команді, співвідносити планування й результат своєї діяльності з потребами суспільства та досвід професійної діяльності. Закон України «Про вищу освіту» визначає це поняття так: «компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» [2]. Більшість спеціалістів вважають, що всі ці компоненти формують здібності випускника самостійно орієнтуватися в ситуації та кваліфікаційно вирішувати задачі, що стоять перед ним.

Мета цієї статті – проаналізувати причини невдалих реформ, щоб уникнути старих помилок у новій парадигмі освіти.

Головною задачею є необхідність відібрати інноваційні підходи до впровадження в навчальний процес та реалізацію поставленої мети.

На перший погляд може здатися, що в новій парадигмі освіти домінують тіж самі цілі, що й у Б. Блума и Д. Кратволя, але це не так. Крім направленості акценту в освіті, головна відмінність полягає в тому, що в результати навчання й компетенція аналізуються окремо. Це дає можливість більш

об'єктивно визначити роль викладача та студента в забезпеченні якості підготовки спеціалістів. Результати визначаються викладачем, а компетенції розвиваються студентами. Особлива увага приділяється якості освіти, при контролі якою враховуються три класи:

1. Освітній процес.
2. Освітні результати.
3. Ресурси.

Ці класи додатково включають ще 14 пунктів.

Дуже важливо, щоб результати навчання відповідали рівню освіти (*Дублінські дескриптори та Європейська сертифікація*).

Така орієнтація значно активізувала розробку та впровадження в навчальний процес інноваційних технологій. Однією з успішних інноваційних технологій є інтерактивне навчання. У навчальному процесі потреба інтерактивної взаємодії виникає тоді, коли викладач не просто вимагає репродуктивного відтворювання змісту першоджерел, матеріалів лекцій, посібника, а спонукає аналізувати матеріал: розкривати властивості, відношення, виявляти наявність протиріч, давати оцінку, узагальнювати те, що сказано, співвідносити його з вирішенням завдань. Досвід показує, що робота з вправами активує мислення студентів, поглиблює знання та підвищує інтерес до предмету. Одночасно, необхідно розглядати загальні питання інноваційних процесів, які відбуваються в практичній медицині. У подальшому, робота з підвищення якості освіти відбувається з урахуванням вимог модульно-рейтингового (кредитного) навчання студентів, та забезпечення принципу мобільності навчального процесу. Однією з сучасних інноваційних освітніх технологій стало проведення гістологічних олімпіад різного рівня. На всіх навчально-методичних конференціях багато уваги приділяється впровадженню нових навчально-контролюючих форм, підвищенню значення самостійної навчальної та самостійної контролюючої роботи студентів. Без збільшення частки самостійного засвоєння матеріалу, без набуття навичок самоосвіти в навчальній, науковій та виробничій діяльності, неможливо стати конкурентоспроможним фахівцем. Інноваційне навчання прирівнюється до виду дослідницької роботи. Основою її ефективності є організація групового вирішення проблем, оскільки позитивні зміни в людині відбуваються в рамках соціальної групи та завдяки її зусиллям. Рефлексивна організація навчального процесу передбачає виявлення труднощів, які виникають у ході занять. Для виявлення цих труднощів використовують прийоми проблемного навчання. В інноваційному навчанні зміст викладання дисципліни визначається, виходячи з наявного матеріалу, який напрацьований в спільній діяльності викладача та студента, з використанням елементів тренінга, тому цей метод викладання можна назвати інноваційно-тренінговим. Тільки набувши досвіду такої поведінки, студент здобуває й нові знання в результаті осмислення цього досвіду. Таким чином, ігрові ситуації, що відображують життєві реалії, опиняються в центрі уваги навчання, а суть виявлення нового знання посідає у тому, що нове знання можливе тільки на основі нового досвіду взаємодії. Важливе місце в інноваційній технології навчання посідає діагностика. Класичний метод діагностики гістологічних препаратів доповнюється діагностикою цифрових зображень фрагментів гістологічних структур. Цей підхід дозво-

ляє досягнути від третього до п'ятого рівня засвоєння знань. Іншим інноваційним напрямком у викладанні є колаборативне навчання (навчання в співробітництві), або метод MacGregor [3, 4]. Цей метод особливо важливий для навчання студентів-медиків. Останнім часом з'явилися роботи, у яких обговорюється крайня необхідність реорганізації класичних лекцій. Багато авторів вважають класичні лекції неприпустимою розкішшю [5]. Слід зазначити, що ці ідеї не нові. Класична педагогіка розглядає лекцію тільки як перший рівень засвоєння знань, однак, не слід забувати, що саме з цього рівня починається процес засвоєння знань, і лекція, яка недоступно викладена, є ключовим моментом, що визначає якість навчання. Потрібно зазначити, що процес засвоєння та еволюція знань починається саме з лекцій і тільки в цьому випадку суб'єкт отримує можливість піднятися на більш високий рівень. Жодні інновації не можуть замінити живе спілкування досвідченого висококласного фахівця з аудиторією. У цьому випадку важлива не мотивація аудиторії, а її інтелектуальний рівень. Існує багато способів підняти рівень лекцій, з точки зору педагогіки, до більш високого рівня. Найбільш ефективний шлях активізації слухачів відбувається за рахунок інтерактивної взаємодії [5].

Викладачами нашої кафедри розроблені текстові й графічні шаблони лекційних презентацій. Перед початком лекцій студенти отримують цей шаблон та заповнюють її по ходу лекцій, використовуючи усну та графічну інформацію з презентаційного екрана. На практичному занятті викладач перевіряє роботу студента на лекції. Таким чином, орієнтація на компетенції та впровадження інноваційних методів навчання найбільшою мірою відповідає вимогам Закону України «Про вищу освіту» й беззаперечно сприятиме підвищенню якості підготовки випускників.

Висновки:

1. Зміни направленості освіти з викладання на навчання сприятиме розвитку компетенцій та підвищенню якості знань випускників.
2. Впровадження інноваційних технологій в навчальний процес значно впливає на рівень сформованності компетенції.
3. Результати освіти та компетенції тісно пов'язані.
4. Компетенції набуваються і проявляються тільки в процесі діяльності.
5. Компетенції визначають якість освіти.

Література

1. Давыдов В.К. Теория развивающего обучения / В.К. Давыдов. – М. : ИНТОР, 1996. – 544 с.

2. Закон України «Про вищу освіту» // Голос України, 06.08.2014, № 148.

3. SmithB L., MacGregor J.T. What Is Collaborative Learning? In Goodsell A.S., Maher M.R., and TintoV., Eds. (1992), Collaborative Learning: A Sourcebook for Higher Education. National Center on Postsecondary Teaching, Learning, & Assessment, Syracuse University.

4. Dillenbourg P. (1999). Collaborative Learning: Cognitive and Computational Approaches. Advances in Learning and Instruction Series. New York, NY: Elsevier Science, Inc.

5. Charles G. Prober M.D., and Chip Heath, Ph.D. Lecture Halls without Lectures – A Proposal for Medical Education//The New England Journal of Medicine. – V. 366; №18. – 2012. – P. 1657–1659.

ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТЕСТУВАННЯ І КОНТРОЛЮ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ФАРМАКОЛОГІЇ ТА МЕДИЧНОЇ РЕЦЕПТУРИ ХНМУ

Карнаух Е.В., Єрмоленко Т.І., Зарічкова М.В., Ананько С.Я.

Проблема якості вищої медичної освіти в Україні на сучасному етапі розвитку суспільства є найактуальнішою, бо саме високі професійні якості молодих спеціалістів є запорукою їхньої конкурентоспроможності в умовах європейської інтеграції в галузі медицини. Використання сучасних комп'ютерних технологій в сфері вищої освіти дозволяє оптимізувати і автоматизувати механізми об'єктивного контролю рівня підготовки студентів та уніфікувати форми контролю знань всіх рівнів: вихідного, поточного, кінцевого, підсумкового та ін. Тому саме комп'ютерне тестування й програмований контроль навчання дозволяє найефективніше розподілити навчальний час практичного заняття, здійснити 100-відсотковий контроль знань всіх студентів академічної групи. Швидкість та наочна результативність комп'ютерного оцінювання відразу дозволяють студентові побачити свій результат, а викладач має можливість констатувати рівень підготовки студента виключно за об'єктивними даними без суб'єктивізму, і вже впродовж практичного заняття шляхом усного опитуванні або письмового контролю звернути увагу саме на найпроблемніші питання теми, відкоригувати відповіді студентів, уточнити та поглибити знання з теми заняття [1–4].

На кафедрі фармакології та медичної рецептури ХНМУ функціонує комп'ютерний клас, обладнаний персональними комп'ютерами сучасної конфігурації та відповідним програмним забезпечення для комп'ютерного тестування студентів медичних та стоматологічних факультетів, розроблена оновлена комп'ютерна програма для тестування.

Постійно оновлюється та доповнюється кафедральна база комп'ютерних тестів, яка містить типові ліцензійні тестові завдання «Крок 1», що рекомендовані Центром тестування при МОЗ України й опорною кафедрою фармакології та клінічної фармакології Київського національного медичного університету імені О.О. Богомольця (зав. кафедри – член-кор. НАН і НАМН України, д-р мед. наук, проф. І.С. Чекман) та були представлені раніше в інформаційних банках тестових завдань державних медичних ліцензійних іспитів «Крок 1» для вітчизняних та іноземних (україномовних, російськомовних, англомовних) студентів. На чий час у кафедральну базу відібрано 597 тестів, які розподілені за темами практичних занять. Щоразу під час при тестування на кожне формулювання умови тестового завдання здійснюється ротація послідовності п'яти запропонованих відповідей, з котрих студенту треба обрати одну, що унеможливлює користування підказками щодо місця розташування вірної відповіді від студентів, які успішно пройшли це тестування раніше.

Відповідно до структури дисципліни «Фармакологія» передбачені 1 субмодульний, 2 модульних та загальнорічний комп'ютерні контролі, кожен з яких запрограмований на 30 тестових питань за принципом випадкової вибірки із комп'ютерної бази тестів за темами практичних занять, що вхо-

дять до відповідного модулю. Результат комп'ютерного тестування за прізвищем, ім'ям та ім'ям по батькові, номером академічної групи, назвою факультету, темою практичного заняття або модулю та дати проходження тестування вноситься до бази даних комп'ютера з можливістю подальшого роздрукування або візуального ознайомлення з цією інформацією. Одразу після закінчення тестування студент та викладач мають можливість ознайомитися зі статистикою вірних та помилкових відповідей (із зазначенням вірної відповіді), що виражені у відсотковому та абсолютно-кількісному вигляді. Остаточний вердикт у вигляді «Залік/Зараховано» або «Незалік/Незараховано» наочно висвітлює результативність тестування кожного студента за конкретною темою. Запрограмований таймер на 45 секунд для вирішення кожного тестового завдання забезпечую ефективну динамічність та зосередженість студента під час процесу тестування.

Такі сучасні інноваційні комп'ютерні технології тестування й контролю навчання дозволяють одночасно здійснювати ефективний систематичний контроль знань студентів всіх груп під час практичних занять. Подібна автоматизація контролю рівня знань відповідає вимогам сучасного інформаційного суспільства, є економічно вигідною, забезпечує підвищення ефективності навчального процесу. Таке впровадження новітніх технологій здійснюється згідно вимогам Державних освітніх стандартів за європейськими критеріями в проблемі підвищення якості підготовки фахівців та створення внутрішньої системи якості освіти на основі незалежного контролю [1–4].

Висновок. Таким чином, впровадження комп'ютерного тестування сприяє отриманню статистично достовірної картини індивідуального прогресу кожного студента, систематичному відстеженню якості та динаміки навчальних досягнень студентів не лише в поточному навчальному році, але й в порівнянні з попередніми за тривалий час навчання. Також підвищує зацікавленість студентів навчально-виховним процесом, дає можливість творчого й практичного застосування знань, умінь і навичок, студенти мають змогу виконувати завдання не лише під контролем викладача, а й здійснювати наочний самоконтроль навчальної діяльності. Систематичне поповнення кафедрального комп'ютерного банку даних завдяки збільшенню обсягу навчального матеріалу на практичному занятті дозволяє інтенсифікувати та оптимізувати навчальний процес з дисципліни. Як зазначає провідний психолог, член експертної ради МОН України з психології, доктор психологічних наук, професор Ірина Сергіївна Булах: «Комп'ютерне тестування успішності дає можливість реалізувати основні дидактичні принципи контролю навчання: принцип індивідуального характеру перевірки й оцінки знань; принцип системності перевірки й оцінки знань; принцип тематичності; принцип диференційованої оцінки успішності навчання; принцип однаковості вимог викладачів до студентів». Усі ці базові положення сьогодні практично реалізовані на кафедрі фармакології та медичної рецептури ХНМУ.

Література

1. Психологія: комплекс типових навчальних програм: навчальний посібник / І.С. Булах, О.Г. Артемчук, Ю.А. Алексєєва та ін. // Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова, Інститут соціології, психології та управління. – К., 2008. – 243 с.

2. Булах І.С. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів : навчально-методичний посібник / І.С. Булах, Л.В. Долинська ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – Київ : НПУ, 2012. – 114 с.

3. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / О.В. Скрипченко [та ін.]. – 2-ге вид., доп. – К. : Каравела, 2007. – 344 с.

4. Комп'ютерні технології навчання – як необхідна умова якісної освіти XXI століття [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http:/ teacherjournal.com.ua/attachments/11845_Комп'ютерні технології навчання…/www.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ POWER-POINT ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Карпенко К.І.

В останні роки зросли вимоги до рівня наукової забезпеченості медичної практики. Ситуація, що склалася, кидає виклик системі освіти, підвищує попит на інноваційні способи поширення та засвоєння знання, вимагає суттєвих змін навчальних та організаційних технологій. Реагують на цей виклик усі дисципліни, що викладаються у медичному вищому навчальному закладі, у тому числі й філософія. Традиційну технологію викладання в ідеалі змогла би доповнити e-learning технологія. Але наразі вона знаходиться у процесі становлення, бо її повноцінна реалізація вимагає значних фінансових витрат, сучасного ІТ обладнання, перекваліфікації викладачів, зміни навчальних планів, перерозподілу годин між лекціями та практичними заняттями, вирішення проблеми захисту авторських прав і таке інше. Перехідною ланкою до використання e-learning технологій є Power-Point презентація.

Навіть користувач-початківець здатний досить швидко освоїти програму розробки Power-Point презентації. Практично будь-який текстовий, табличний та ілюстративний матеріал може бути вставлений в презентацію без будь-якої переробки. Основним завданням лектора є підбір готового ілюстративного матеріалу або його створення. Формування презентації на одну лекцію за наявності матеріалу займає 2–3 години.

Проведення лекційного заняття з використанням проекційної техніки проходить традиційним чином, лектор звертається до презентації лише для того, щоб акцентувати увагу студентів на ключових моментах і при аналізі ілюстративного матеріалу. При цьому необхідно стежити за реакцією студентів для оптимального сприйняття і конспектування текстового, графічного матеріалу лекції.

Перевагою мультимедійної презентації є те, що вона дозволяє викладачеві чітко структурувати матеріал лекції, зекономити час, який витрачається на малювання на дошці схем, повторювання складних визначень, прізвищ філософів, що дає можливість збільшити обсяг матеріалу, який викладається. Крім того, презентація дозволяє дуже добре ілюструвати лекцію не тільки схемами та малюнками, які є в навчальному посібнику, а й повнокольоровими фотографіями, малюнками, портретами філософів і т.д.

Електронна презентація дозволяє відобразити дискусії, що точаться навкруги певних філософських проблем під час міждисциплінарних конференцій, публічних лекцій визнаних філософів сучасності. Особливого значення набуває візуальне відображення публічних дебатів щодо гострих біотичних проблем, які стосуються перспектив розвитку сучасної медицини та наочно доводять екзистенційний та сутнісний зв'язок філософії та медицини.

Дискусійним є питання щодо доцільності надання студентам можливості копіювання, фотографування презентацій на камеру, Iphone, Ipad і таке інше. Практика свідчить, що заборонити робити це практично неможливо та, мабуть, і недоцільно. Інша справа – контроль засвоєння цього матеріалу після лекції під час індивідуальної роботи та під час самопідготовки та підготовки до модульного контролю. Для цього на початку лекції слід нагадати студентам, що не існує (в усякому разі на сьогодні) безпосереднього «завантаження знань» з електронного носія на мозок людини. Потрібні значні цілеспрямовані зусилля для того, щоб зрозуміти, зробити власним надбанням знання, які досягнуті та зафіксовані іншими людьми. Це означає, що студент має витратити *додатковий час* для засвоєння скопійованого матеріалу.

Важливо зазначити, що тут відкриваються нові ***позитивні можливості*** за умови зростання значення індивідуальної роботи студента. Під час презентації лектор має заохотити студента повернутися до зафіксованого матеріалу, сформувати позитивну мотивацію до самостійної роботи над його змістом. Задля цього деякі студенти переписують зміст слайдів або таблиць, роблячи власні нотатки. Інші студенти розробляють власний портфоліо з використанням планшетів, інтернет-сторінок і таке інше, підтверджуючи свою індивідуальну роботу й демонструючи позитивні знання як результат цієї роботи. Беззаперечно, з таким інноваціями доцільно погодитися, прийняти їх до реалізації.

Негативні моменти пов'язані з тим, що деякі студенти намагаються відповідати під час практичних занять, зчитуючи інформацію з планшету або телефону. Задача викладача – довести різницю між опрацюванням та зчитуванням.

Проблеми застосування мультимедійних презентацій під час лекцій виникають також і перед викладачами. Не можна вважати, що одного разу розроблена презентація є кінцевим варіантом. У міру читання лекції виявляються певні недоліки, необхідність в додаткових ілюстраціях, що вимагає регулярного коригування, причому таке коригування необхідно здійснювати по «гарячих слідах». Після читання лекцій не завадить провести опитування або анкетування студентів з метою врахування їх думки при коригуванні презентації.

Таким чином, використання презентаційної техніки істотно підвищує ефективність лекційних занять. З одного боку, у студентів з'являється мотивація до самостійної роботи і відчуття задоволення від «само-відкриття» нового знання. З іншого боку, перед лектором відкривається можливість підвищити якість та привабливість подання лекційного матеріалу, який завдяки залученню нових підходів та технологічних засобів має стати поштовхом для наступної вмотивованої самостійної роботи студента.

Разом із тим, немає сумніву у тому, що інноваційні технології навчання не замінюють лектора, а лише змінюють його місце та роль у навчальному процесі. Зі значною мірою вірогідності можна передбачити, що аналогічний висновок у найближчі часи ми із задоволеннями зможемо зробити відносно найсучасніших e-learning технологій.

РОЛЬ БІБЛІОТЕКИ УНІВЕРСИТЕТУ У СТВОРЕННІ ВІРТУАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Киричок І.В.

Розв'язання в Україні складних політичних та соціально-економічних проблем покладається на фахівців, від яких вимагають необхідного рівня освіти. Вища медична школа посідає особливе місце і як ключовий фактор кадрової політики у системі охорони здоров'я, і як елемент національної системи вищої освіти.

На сучасному етапі розвиток медичної освіти та науки безпосередньо залежить від рівня впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. Реформування вищої освіти посилює значущість інформаційного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів. Студенту, викладачеві, вченому, лікарю потрібні потужні інформаційні ресурси і швидкий, зручний, багатоаспектний доступ до світової наукової інформації. Це зобов'язує вузівську бібліотеку вирішувати питання, пов'язані із створенням професійного інформаційно-бібліотечного простору у виші для використання ресурсів в освітньому та науковому процесах.

Завданням вищої медичної освіти є формування фахівця як особистості творчої, здатної до самоосвіти та інноваційної діяльності. Тож самостійна робота, починаючи із студентської лави, є найбільш важливою формою освітнього процесу, основою для майбутнього лікаря, «приреченого» навчатися протягом усього життя.

Наукова бібліотека Харківського національного медичного університету (НБ ХНМУ) імплементує інформаційно-бібліотечні ресурси в єдиний освітній простір університету, модернізуючи традиційні та впроваджуючи інноваційні технології. Створення інформаційно-ресурсного середовища університету є одним з головних векторів діяльності бібліотеки. Можливість користувачам отримувати джерела інформації дистанційно робить бібліотеку університету важливою ланкою в навчальному та науково-дослідному процесах.

Візитною карткою бібліотеки в Інтернет-просторі є власний сайт *libr.knmu.edu.ua*, створений у 2012 році. Це зручний інструмент в інформаційно-пошуковій діяльності як студента, так і науковця університету, який надає доступ до власних та відділених ресурсів.

Власні ресурси. Головним ресурсом, який розкриває фонд бібліотеки в цифровому середовищі, є Електронний каталог (ЕК). Сьогодні він налічує 186 тисяч бібліографічних записів, 1 300 – надають доступ до повних текстів. Про його затребуваність свідчить статистика: за 10 місяців 2014 року користувачами здійснено майже 3 мільйони результативних пошуків, більш, ніж за попередні 2 роки.

З метою забезпечення оперативного і максимально повного інформування співробітників і студентів про нові дослідження і досягнення в зручному для них форматі НБ ХНМУ створила і постійно поповнює проблемно-орієнтовані бібліографічні бази даних (ПОББД) за тематикою основних наукових напрямків діяльності університету: *Здоров'я здорових, Мініінвазивні втручання, Серцево-судинні захворювання, Вірусно-бактеріальні інфекції*. Також створено ПОББД *«Доказова медицина»* як актуальний напрямок оптимізації якості надання медичної допомоги. Усі ПОББД створено на основі ЕК.

У 2011 році НБ ХНМУ ініціювала створення відкритого електронного архіву університету – Репозитарію ХНМУ і стала координатором цього проекту. Репозитарій є частиною електронної колекції бібліотеки і налічує сьогодні понад 6 300 повнотекстових матеріалів. За змістом це універсальний науково-освітній архів, складається з окремих колекцій/фондів відповідно до структурних підрозділів університету (кафедри, НДІ, центри, музей, бібліотека та ін.). Фонди кафедр поділені на зібрання, серед яких: лекційні матеріали для студентів, навчально-методичні матеріали, наукові праці, наукові роботи молодих вчених. Тож студент має можливість з будь-якої точки доступу отримати необхідну навчальну літературу; для тих, хто проводить науково-дослідну роботу, цікавими будуть колекції наукових праць.

Віддалені ресурси. Понад 15 років бібліотека здійснює аналітико-синтетичну обробку Інтернет-ресурсів. Результат цієї роботи представлено на сайті бібліотеки. До уваги користувачів: е-Періодика (вебліографічний покажчик електронних архівів періодичних видань України, країн СНД та інших зарубіжних країн), Web-навігатор (Пошукові системи, каталоги, навігатори; Інформаційні портали, електронні бібліотеки, архіви, бази даних; Ресурси з доказової медицини; Патентні ресурси і бази даних тощо), Система наукометричного моніторингу суб'єктів наукової діяльності України «Український індекс наукового цитування» та багато іншого.

З метою популяризації цих ресурсів та підвищення інформаційної культури на базі бібліотеки проводяться заняття «Медичні ресурси Інтернет» для студентів та лікарів-інтернів та в рамках «Школи молодого педагога» – для викладачів. Стали традиційними щорічні семінари для молодих вчених «Надійні інформаційні ресурси для медичної науки» та «Публікаційна кар'єра науковця: наукометричний підхід»; для іноземних студентів – уроки знайомства з бібліотекою та її ресурсами англійською мовою «Library Lessons for English Medium Students» та ін. Усі ці заходи інтегрують бібліотечні продукти і послуги у науково-освітній простір нашого університету, підвищуючи інформаційну компетентність його студентів та викладачів.

Вдосконалення технологій навчання посідає одне з перших місць серед численних нових напрямків розвитку вищої школи. Формування навичок самостійної роботи як навчальної, так і наукової, креативного підходу в освіті, критичного мислення, нової культури, тобто підвищення ефективності педагогічного процесу вимагає впровадження нових інформаційно-комунікаційних технологій. Застосування сучасних технологій, зокрема хмарних сервісів – вимога сьогодення. Це технології розподіленої обробки

даних, в якій комп'ютерні ресурси і потужності надаються користувачу як інтернет-сервіс. Хмарні web-додатки надають студентам і викладачам вузу інструменти, використання яких підвищить ефективність спілкування та спільної роботи. Серед них: поштовий сервіс в домені вузу, особистий простір для зберігання даних, готові шаблони для створення сайтів і персональних сторінок, спільне створення та редагування документів, спільні календарі із загальними заходами та проведення web-конференцій тощо.

Таким чином, створення віртуального інформаційно-бібліотечного освітнього середовища із залучення сучасних технологічних сервісів дозволяє в короткі терміни отримати доступ до онлайн-ресурсів, здійснювати оперативну інформаційну підтримку і підвищувати ефективність навчального процесу і наукових досліджень в ХНМУ.

НОВІТНЯ НАУКОВА ІНФОРМАЦІЯ ЯК ФОРМА УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ФАРМАКОЛОГІЇ

Киричок Л.Т., Мирончeнко С.І., Єрмоленко Т.І.

Серед нових технологій навчання, які суттєво визначають якість фахової підготовки майбутніх лікарів, важливу роль відіграють нові інформаційні технології. Вони забезпечують використання в навчальному процесі здобутків науки, актуалізують теоретичні та практичні питання, формують інформаційне середовище в освітній галузі. Цього вимагає й розвиток та реформування національної системи охорони здоров'я, що не можливо без всебічної підготовки нового покоління висококваліфікованих лікарів, які вже під час навчання повинні мати змогу оволодіти найновішими досягненнями з предмету, що вивчається.

Аналіз науково-педагогічних публікацій останніх років свідчить про зацікавленість викладачів сучасної вищої школи у використанні серед навчальних матеріалів з фармакології нових відомостей про загальні закономірності дії ліків, характер ефектів та їх механізмів у нових лікарських засобів, особливо комбінованих, вивчених за останній час нових видів дії у відомих препаратів та пов'язаних із цим додаткових показань для застосування. Цікавими можуть бути відомості методичного характеру, а саме: про реальні шляхи пошуку й одержання нових ефективних лікарських засобів, про патогенетичні підходи та нові механізми дії ліків у терапії захворювань, де ще не досягнуто клінічного успіху. Динамічний характер фармакології формулює багато запитань до кожної навчальної теми, де поряд із базовим матеріалом, необхідно викладати нові відомості на підставі сучасних наукових даних.

Ураховуючи вимоги й реалії сучасної медичної та фармацевтичної наук, інтеграцію вітчизняного лікознавства у світовий науковий простір, навчальний матеріал за окремими темами може бути оновлений інформацією про зарубіжні препарати та їх та їх особливості порівняно з традиційними засобами базової національної терапії.

Реалізація таких завдань вимагає напруженої роботи самих викладачів. Це стосується перш за все методичного забезпечення як самостійної ро-

боти студентів, так і праці викладачів з метою доцільного керівництва самостійною роботою студентів із новітньою науковою інформацією. При цьому увага звертається на шляхи й прийоми пізнавальної діяльності, на інтерес працювати творчо та здатність розв'язувати конкретні наукові завдання. Формуванню майбутнього спеціаліста, його здатності творчо мислити також сприяють навички удосконалення своїх знань відповідно до сучасних досягнень науки. На їх підставі навчальний матеріал з фармакології поповнюється класифікаціями, що базуються на нових механізмах дії лікарських засобів (антидепресанти, противірусні), сучасним розумінням деяких загальних закономірностей дії ліків (виникнення лікарської залежності від трамадолу), новими видами фармакологічної дії відомих препаратів (зменшення післяінфарктних структурних порушень у серці під впливом лозартану), які обумовлюють нові показання до застосування, і т. ін.

З досягненням наукової фармакологічної думки студенти знайомляться, працюючи на кафедрі в студентському науковому гуртку. Доповідь на тему «Простатопротектори» відзначено ІІ премією на Міжнародній електронній науковій конференції студентів та молодих науковців (Москва, 2014). На фестивалі молодіжної науки університету (Харків, 2014) було представлено студентські доповіді, присвячені проблемам хронофармакології, фармакотерапії склеродермії, сучасним принципам лікування інфаркту міокарда, патогенетичної корекції глюкокортикоїд-індукованого остеопорозу. Новітнє обґрунтування на науковій сесії ХНМУ представили студенти у своїх доповідях про застосування метадону в лікуванні опіоїдної залежності, сучасні засоби терапії хвороби Альцгеймера, переваги та недоліки вживання анаболічних стероїдів у спорті. Студенти-бакалаври брали участь у міжкафедральній науково-практичній конференції «Антибіотикорезистентність, сучасний погляд на проблему та шляхи подолання», проведеній у квітні 2014 року з ініціативи кафедри мікробіології ХНМУ.

Особлива увага в навчальному процесі приділяється новим науковим патогенетичним розробкам, що доповнюють уявлення про механізм дії відомих і нових лікарських засобів. Цей матеріал обов'язково викладається на лекціях, включається в методичні розробки для викладачів з метою висвітлення зазначених питань і на практичних заняттях. Поглиблене знання механізму дії нестероїдних протизапальних засобів допомагає засвоїти принципи профілактики їх небезпечного застосування в клініці, а сучасні наукові досягнення, що стосуються проблеми стресу та його наявності при поширених гострих патологічних станах (крововтрата, травматична хвороба, рановий процес) або декомпенсації функцій внутрішніх органів (гостра серцево-легенева, ниркова, печінкова недостатність і т. ін.) привертає інтерес майбутніх лікарів до проблем комплексної терапії із застосуванням стресопротекторів, антиоксидантів, антигіпоксантів для оптимізації корекції його несприятливих наслідків. У цьому ж аспекті подаються й нові дані про комбіновані препарати, їх переваги як засобів політропної дії, що широко впроваджено на сучасному етапі їх технологічного створення та клінічного застосування серед поширених фармакологічних груп засобів. Розуміння принципів комбінування, доцільності одночасного впливу на різні патогенетичні ланки багатофакторних захворювань й урахування

сучасних відомостей про сумісність та взаємодію ліків служить підґрунтям раціональної фармакотерапії, принципами якої повинні володіти майбутні лікарі.

Висновки. Застосування найновішої наукової інформації то методичних форм її впровадження в навчальний процес – один із шляхів забезпечення конкурентоспроможності, підвищення якості освіти випускників вищих медичних навчальних закладів та процесу інтеграції національної професійної підготовки до Європейського освітнього простору.

Література

1. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник / М.М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2010. – С. 163–176.

2. Лісовий В.М. Методологія та методичні аспекти навчальної діяльності на сучасному етапі / В.М. Лісовий, В.Д. Марковський, Н.С. Тітова, Ж.І. Логвінова // Матеріали XLVIII навч.-метод. конф. – Харків : ХНМУ, 2013. – В. 4. – С. 3–9.

3. Реалії та перспективи Болонського реформування у ВНЗ України / Ю.М. Колесник, М.О. Нерянов та ін. // Матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнародною участю. – Тернопіль, 2014. – Ч.1. – С. 44–48.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ПРОПЕДЕВТИКА ПЕДІАТРІЇ»

Клименко В.А., Кандиба В.П., Карпушенко Ю.В., Лупальцова О.С.

Постановка проблеми. У наш час з кожним роком зростають вимоги до якості та рівня підготовки майбутніх лікарів. Ураховуючи, що медичні дисципліни відносяться до швидко змінюваних дисциплін, необхідно регулярне оновлення матеріалу. Створення простого навчального методичного комплексу (текст лекцій, контрольні питання, тестові і ситуаційні завдання і тощо) вже є недостатнім. Велика увага в даному напрямку приділяється використанню в навчальному процесі новітніх інформаційних технологій та інтерактивних методів розвиваючого навчання, що підвищують мотивацію студентської молоді. Інтерактивні методи і інноваційні інформаційні технології формують у студентів вищу форму компетенції – здатність виявляти сутність проблем, що виникають в ході професійної діяльності, аналізувати результати клініко-діагностичних досліджень, удосконалювати свої професійні знання і навички; можливість до аналізу медичної інформації за допомогою системного підходу, сприйняття інновацій з метою вдосконалення своєї професійної діяльності, використання отриманих теоретичних, методичних знань і умінь з фундаментальних природничих дисциплін у науково-дослідній, лікувально – діагностичній роботі.

Формулювання мети. Розглянути використання новітніх інформаційних технологій та інноваційних інтерактивних педагогічних методів, які придатні для викладання дисципліни «Пропедевтика педіатрії» для студентів.

Аналіз матеріалів публікацій. Інтерактивний метод – найсучасніша форма активізації освітнього процесу. Інтерактивний (inter – взаємний, act –

діяти) означає взаємодіяти, перебувати в режимі бесіди з будь-ким. Вони передбачають взаємодію не тільки «викладач студент», але і «студент – студент» [1]. Одним із способів набуття як теоретичних, так і практичних знань вважається організація та проведення «професійної гри» – імітації професійної діяльності в обстановці, максимально наближеною до умов реальної ситуації [2, 3].

Виклад основного матеріалу. Спрямованість на клінічну підготовку є особливістю навчального процесу на кафедрі пропедевтики педіатрії № 2. Інноваційне навчання з використанням тренінгових технологій у вигляді «професійної гри» дозволяє більш успішно формувати і удосконалювати у студентів навички практичної професійної діяльності. Співробітниками кафедри розроблені алгоритми проведення інтерактивних методів при вивченні дисципліни «Догляд за хворим». Між студентами заздалегідь розподіляються різні ролі і визначаються цілі, завдання для кожного учасника, вказується місце дії та технічне оснащення і т. д. Наприклад, дії молодшого медичного персоналу в приймальному відділенні лікарні при заповненні медичної документації, при проведенні розпитування хворої дитини, при виявленні педикульозу та корости, дії при транспортировці хворого в різні відділення стаціонару, при проведенні техніки антропометричних вимірів у дітей різного віку та ін. Рецензенти з числа студентів детально аналізують ведення хворого на кожному етапі, вказуючи на правильність виконуваних дій, недоліки або помилки. Викладач проводить аналіз дій кожного учасника, коментує відповіді, виступає як консультант. При проведенні клінічної професійної гри активізується розумова і пізнавальна діяльність студентів, формуються професійні навички.

З сучасних інноваційних освітніх технологій, що застосовуються на кафедрі є «навчальний турнір», який представляє собою форму занять, що додають навчальному процесові змагальний характер, сприяє розвитку навичок інтелектуальної колективної діяльності та публічних виступів, а також особистої відповідальності кожного учасника. Розроблені алгоритми змістового модуля «Система дихання у дітей» дисципліни «Пропедевтика педіатрії» дозволяють проводити внутрішньогрупові студентські турніри. Тематика турніру включає проблеми визначення основних і додаткових симптомів захворювань органів дихання, патологічних синдромів, постановки синдромального діагнозу, призначення додаткових методів дослідження органів дихання у дітей. З використанням кейс-методу створено кейси (ситуаційні вправи) за темою, що надають «образи» реальних проблем чи реальних ситуацій. Підготовка до турніру починається з оголошення викладача, що чергове заняття буде проводитися у формі турніру. Пропонується тема. Готуючись до турніру, студенти повинні вивчити матеріали лекцій з цього розділу, ознайомитися з основною і додатковою літературою. На початку заняття викладач розбиває групу на дві або три команди, що залежить від чисельності групи. Склад команд повинен бути приблизно рівним за навчальними можливостями студентів. Для ведення турніру та визначення переможців бажано мати двох помічників з числа авторитетних студентів. Слід зауважити, що їх судження про гру команд допомагають викладачеві зрозуміти студентський погляд на події, повніше

і точніше оцінити можливості студентів. При доборі завдань треба мати на увазі їх кількість і якість. За якістю вони повинні бути достатньо складними, щоб створювати інтелектуальну напругу, і різноманітними, щоб виявляти різні здібності студентів. Їх кількість повинна давати можливість всім студентам проявити свою активність, знання та вміння. Викладачеві слід домагатися, щоб провідні ролі поперемінно брали на себе всі члени команд. Завершується турнір підбиттям його підсумків, визначенням переможців.

Незважаючи на велику кількість інноваційних методів, як і раніше, своєї актуальності не втрачають традиційні педагогічні методи, серед яких слід зазначити науково-дослідну роботу, що є одним з ефективних шляхів виховання фахівця інноваційного типу. Вона активізує пізнавальну та творчу діяльність студентів, створює оптимальні умови для підвищення рівня професійної підготовленості студентів медичного університету та формує не тільки дослідні вміння та навички, а й інші професійні якості. Доцільність її використання у студентів в умовах інноваційного навчання в професійному становленні фахівців не викликає сумніву. Поширеною формою позааудиторної самостійної роботи студентів є студентські конференції, які проводяться в різних формах: науково-практичні дебати, круглий стіл, робота в «малих групах», ігри «діагностика патологічного синдрому», «Що? Де? Коли?» та ін. До роботи залучаються студенти кількох груп, які заздалегідь готуються за темою конференції, активно відповідають на питання доповідачів, беруть участь у вікторинах, в обговоренні представлених хворих або клінічних ситуацій. Обміну досвідом, виявленню талановитої і перспективної молоді, підвищенню науково прогресу сприяють студентські дистанційні інтернет-конференції з міжнародною участю з публікацією тез і статей. Кожен метод формує свої компетенції, тому доцільно поєднування різних методів і форм освітнього процесу сприяє досягненню найбільшого ефекту від їх використання.

Висновки і перспективи в даному напрямку:

1. Викладання дисципліни «Пропедевтика педіатрії» потребує впровадження новітніх тренінгових технологій, що підвищують ефективність навчального процесу, поліпшують розуміння, активізують пізнавальний інтерес, сприяють розвитку дослідницьких, комунікативних та творчих навичок.

2. Враховуючи дисциплінарні особливості результативними методами є професійні тренінги у вигляді професійної гри, навчальних турнірів з використанням кейс-методу.

Необхідними перспективами є використання новітніх інформаційних технологій, таких, як створення електронного банку сучасних даних з дисципліни з онлайн доступом до інформаційного ресурсу з періодичним оновленням. Він включає новітні літературні видання, відеоуроки, поточні новини, дані про нові технології і методи діагностики, лікування захворювань у дітей в Україні та інших країнах світу, посилання на інші інформаційні джерела, що містять сучасні відомості. Важливим методом співробітництва між викладачами і студентами є створення послуги зворотного онлайн-зв'язку між співробітниками кафедри та студентами стосовно дисциплінарних питань.

Література
1. Соболев Ю.Н. Инновационные технологи в преподавании социально-гуманитарних дисциплин / Ю.Н. Соболев // Весник Санкт-Петербургского университета ГПС МЧС. – 2010. – № 2. – С. 82–86.
2. Бедулина Г.Ф. Интерактивные методы преподавания социально-гуманитарных дисциплин / Г.Ф. Бедулина // [Электронный ресурс]. – Режим доступа :
http://www.pacademy.edu.by/public/academ.phtml?l&page=yanushevich.htm.
3. Купрейчик Г.В. Роль соціологічного турніру в підготовці сучасного спеціаліста / Г.В. Купрейчик // [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
http://www.pacademy.edu.by/public/academ.phtml?l&page=yanushevich.htm.

СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ІНФОРМАТИКИ В ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Кнігавко В.Г., Радзішевська Є.Б., Солодовніков О.С.

У цивілізованому світі медичні кадри прирівнюють до стратегічного капіталу – більше двох третин капіталовкладень у систему охорони здоров'я спрямовують на кадрове забезпечення. Країна, яка не має системи освіти, що здатна підготувати кадри вищої кваліфікації, неминуче відстає в техніці та технологіях [3]. Постійне вдосконалення освітнього процесу на всіх рівнях є нагальною потребою сьогодення, проте нові віяння, якими натепер супроводжується перехід до євроінтеграційних процесів, вимагають дуже обережного підходу до їх реалізації, особливо в сфері медичної освіти [1].

У деяких медичних вузах застосовується ряд заходів по впровадженню у навчальний процес питань доказової медицини, нанотехнологій, вивчаються критерії якості освіти, що прийняті у зарубіжних університетах [1]. У процес навчання у вищих медичних школах впроваджується проблемно-орієнтований підхід, алгоритми клінічного мислення, ігрове моделювання діяльності лікаря, міждисциплінарна інтеграція, комп'ютеризація [4]. У ряді досліджень [5] визначено, що в електронних засобах навчання процедурного типу якість передачі знань, які характеризують уміння фахівця з мінімальною кількістю відхилень здійснювати правильні послідовності дій (основа формування компетенцій), у середньому, на 22% вища, ніж у традиційних навчальних матеріалах, створених для підтримки самостійного вивчення. Тести, у яких поставлена задача знаходження послідовності варіантів відповідей, мають істотно більшу можливість адекватно відобразити рівень сформованості процедурних знань, ніж тести альтернативного та вибіркового типів [5].

Вирішити проблему вдосконалення вищої медичної освіти неможливо без залучення сучасних досягнень педагогіки у царині організації та інтенсифікації навчального процесу. Проте слід зазначити, що, незалежно від обраних технологій і методів удосконалення викладання предмета, викладач повинен володіти прогресивними принципами викладання, прагнути досягнення ідеалу в своїй роботі, а також мати заслужений авторитет

у середовищі професіоналів та студентів. Для правильної організації навчального процесу істотне значення має приклад внутрішньої дисципліни самого викладача щодо виконання своїх обов'язків. Там, де поруч з авторитетом фахівця міцно закріплена моральна сила наставника, там не буває непорозумінь у питаннях навчальної дисципліни та організації педагогічного процесу [2].

На сучасному етапі розвитку науки багато напрямків об'єднуються для того, щоб породити новий напрямок або взаємно збагатити методологію, яка дозволила б покращити розуміння різних складних процесів і феноменів. Істотну роль в інтеграції наук відіграють інформаційних технологій (ІТ), що пропонують засоби практичної реалізації наукових здобутків та підвищення ефективності праці. Інформаційні технології використовуються також і в сфері медичної освіти, а їхня ефективність визначається використанням нового покоління навчальної літератури, телемедицини, інтернет-технологій [2].

В останній редакції Закону України «Про вищу освіту» підкреслюється, що основною ідеологією вищої освіти сьогодення є її максимальне зближення із майбутнім виробництвом та наукою. При цьому закон дозволяє вищим навчальним закладам розробляти та реалізовувати освітні програми в межах ліцензованої спеціальності. Це дає змогу модифікувати курси дисциплін, що викладаються та адаптувати їх до сучасної медичної наукової та практичної діяльності.

Так, на кафедрі медичної та біологічної фізики і медичної інформатики Харківського національного університету до курсу медичної інформатики включено огляд сучасного медичного обладнання. Повнотекстові розділи присвячено системам для проведення функціональних і морфологічних досліджень та штучним органам і системам, які реалізовано як апаратно-програмні комплекси.

Сформульована у 80-х роках минулого століття теза про перетворення медицини з мистецтва на науку стала підґрунтям для появи доказової медицини. Ми визнали за необхідне включити цей розділ до курсу інформатики, надавши переваги детального розгляду двох основних його постулатів – правильного планування медичного дослідження та коректної математичної обробки інформації, що, з нашої точки зору, має стати фундаментом для формування світогляду майбутнього науковця.

Вкрай необхідним, з нашого погляду, є також формування у майбутнього лікаря системного світогляду. Теоретичними основами цієї ідеології є теорія систем і системного аналізу, кібернетика та теорія прийняття рішень, які ми також ввели у практику викладання дисципліни. На великій кількості практичних прикладів студентам доводиться, що системний аналіз та теорія функціональних систем дозволяють передбачувати поведінку складної біологічної системи, отримувати максимально можливий обсяг інформації про параметри її функціонування, їхні взаємозв'язки та виявляти відхилення цих параметрів від показників норми шляхом зіставлення з модельними характеристиками [6].

Наявність управління є обов'язковою ознакою складної системи, що забезпечує одну з головних її властивостей – цілісність. Кібернетика як

наука про управління є другою невід'ємною складовою аналізу складних систем та потребує вивчення її основних положень.

Теорія прийняття рішень робить можливим створення та застосування експертних систем в медицині, використання методів експертного оцінювання в складних предметних сферах, оптимізацію процесів управління складними системами в умовах ризику та невизначеності.

У супровід до теоретичного матеріалу пропонується низка ситуаційних задач для індивідуального осмислення актуальності матеріалу, що викладається.

Таким чином, основним напрямком вдосконалення системи охорони здоров'я на сучасному рівні розвитку суспільства є безперервне впровадження високих технологій на всіх рівнях надання медичної допомоги, об'єднання сильних сторін спеціалізації та інтеграції в медицині в цілому і в окремих її розділах [7]. Знання та використання на практиці сучасних ІТ дозволяє оптимально організувати як робочі процеси, так і наукове дослідження, підвищувати ефективність прийняття рішення і точність постановки діагнозу. Це необхідно знати й застосовувати студенту – майбутньому лікарю-фахівцю. Саме тому й у викладанні медичної інформатики повинен домінувати системний, інструментально-технологічний підхід до вивчення основних її проблем.

Література

1. Болонский процесс и стандарты в современном медицинском образовании / В. Лесовой, В. Капустник, М. Михалин, А. Алексеенко // Новый Коллегиум. – 2007. – № 6. – С. 38–42.

2. Проблемы высшего медицинского образования / М.П. Захараш, А.И. Пойда, В.М. Мельник и др. // Проблеми сучасної медичної науки та освіти. – 2010. – № 1. – С. 9–14

3. Пидаев А.В. Болонский процесс в Европе / А.В. Пидаев, В.Г. Передерий / К. : ООО «Фармаско». – 2004. – 191 с.

4. Лазоришинець В.В. Вища медична освіта України на сучасному етапі / В.В. Лазоришинець, М.В. Банчук, О.П. Волосовець, І.І. Фещенко // Проблеми сучасної медичної науки та освіти. – 2008. – № 4. – С. 5–10.

5. Краснов В.В. Якість засвоєння знань при роботі з електронними засобами навчання процедурного типу / В.В. Краснов // Проблеми сучасної медичної науки та освіти. – Харків, 2010. – № 4. – С. 9–12

6. Чеченин Г.И. Системный подход и системный анализ в здравоохранении и медицине: монография / Г.И. Чеченин. – Новокузнецк: МАОУ ДПО ИПК, 2011. – 347 с.

7. Савельев В.С. Хирургия на рубеже тысячелетий / В.С. Савельев // Рус. мед. журнал. – 2002. – Т. 10. – № 26. – С. 1200–1203.

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ У МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Коваленко О.В., Куренкова К.М.

Завданням освіти сьогодні, насамперед, є виховання в молоді довіри до динамічних знань, усвідомлення потреби розвитку своїх творчих здібностей. Проте високий професіоналізм фахівця повинен поєднуватися з розумінням наслідків своєї діяльності для суспільства та відповідальністю перед ним. Фахівець з вищою освітою на сьогодні – це людина гуманна, відповідальна, з громадянськими та моральними якостями.

Основу і зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, внесенні новоутворень у традиційну систему. Прагнення постійно оптимізувати навчально-виховний процес зумовило появу нових і вдосконалення використовуваних раніше педагогічних технологій різних рівнів і різної цільової спрямованості.

Інтеграція знань, різних видів діяльності у змісті психологічної освіти студентів коледжу формує інтелектуальний потенціал особистості, сприяє утвердженню гуманістичних цінностей, розвиває громадську свідомість [2].

На сьогодні у системі вищої освіти існують спеціальності, які знаходяться у межах міждисциплінарної компетенції. Однією з таких спеціальностей є медична психологія. Вона є однією з проблемних наук, бо лежить в перетині площин таких наук, як медицина та загальна психологія [5].

Мета, яку ми ставимо при викладанні медичної психології як дисципліни циклу наукової та природничої підготовки, – навчити студентів стилю поведінки з невпевненим пацієнтом, навичкам надання психологічної підтримки людині в надзвичайних ситуаціях та під час терористичних актів. Саме тому на тему психологічного спілкування медпрацівника і пацієнта в надзвичайних ситуаціях сьогодні особливо хочеться привернути увагу.

Застосування інноваційних прийомів з даної дисципліни мають допомогти майбутньому медичному працівнику навчитися стабілізації психоемоційного стану в умовах стресу, набути навичок психологічного впливу на хворих, які перебувають в кризовій ситуації та стресовому стані. Студенти навчаються методам постстресових реакцій організму за допомогою кімнати психоемоційного розвантаження. На сьогоднішній день ця дисципліна недостатньо забезпечена методичною літературою.

Висвітлення теми «Психологічного спілкування медичного працівника з постраждалими під час надзвичайних ситуацій» неможливе без використання інноваційних прийомів навчання. Викладачами циклу розроблені мультимедійні лекції, структурно-логічні схеми (для контролю знань студентів). Розроблена методика впровадження активних та інтерактивних методів навчання для практичних занять (ділові та рольові ігри).

Психогенні розлади під час стихійних лих та надзвичайних ситуацій мають особливе місце, тому що виникають одночасно у великої кількості людей, вносячи дезорганізацію до загального ходу рятувальних робіт. Цим

визначається необхідність оперативної оцінки стану постраждалих, прогнозу виявлених порушень, а також проведення усіх можливих (в конкретних екстремальних умовах) лікувальних заходів [3]. Зміст цього розділу теми подається із застосуванням фотоальбомів та відеороликів.

Цілі та завдання екстреної психологічної допомоги включають профілактику гострих панічних реакцій, психогенних нервово-психічних порушень; підвищення адаптаційних можливостей організму. Екстрена психологічна допомога населенню повинна базуватися на принципі «запису» в поверхневі шари свідомості, тобто на роботі із симптомами [4]. При викладанні цієї частини теми ефективно застосовувати мультимедійні презентації з фотографіями та описами вищезазначених психічних порушень.

Нерозривний динамічний зв'язок чинників біологічної, психологічної і соціальної природи в механізмах психічної дезадаптації у постраждалих під час стихійних лих і катастроф визначає комплексний характер роботи для її подолання.

Дослідники проблем педагогічної інноватики (О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльов, В. Загвязинський, Н. Юсуфбекова, А. Ніколс та ін.) намагаються співвіднести поняття нового в педагогіці з такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове. Велика кількість соціологів, медиків, психологів та представників інших наук вважають за необхідне теоретичне та методологічне об'єднання різних спеціалістів для аналізу реакцій та поведінки людей під час стихійних лих, вивчення їх впливу на фізичне і психічне здоров'я, а також планування допомоги потерпілим.

Проведення психотерапії і психопрофілактики здійснюють в двох напрямках: психопрофілактика та психотерапія [1]. У методичному забезпеченні викладачів циклу наявний арсенал психодіагностичних методик для діагностики особистості. Студенти вчаться діагностувати ступінь тривожності пацієнта, його психоемоційний стан тощо.

При наданні допомоги постраждалим із різними психічними розладами, а саме: оніміння тіла, тривога, порушення сну, роздратованість, підвищена збудженість, страхи, емоціональна лабільність тощо, які виникли внаслідок стресової ситуації, основним є виключення випадків афектного збудження і агресивних реакцій при помутнінні свідомості [6].

Головними принципами надання допомоги людям в умовах надзвичайної ситуації є невідкладність, наближеність до місця пригоди, очікування відновлення нормального стану, простота психологічного впливу.

Щоб донести до студентів важливість невідкладності психологічної допомоги, необхідно в методику проведення практичного заняття включати рольові ігри, які допоможуть навчити студентів діяти в екстремальних ситуаціях.

Необхідність упровадження інноваційних технологій сприяють підвищенню інтересу до навчання, ініціативності студентів у навчальній роботі, пізнавальній самостійності, напруженню розумових сил при розв'язанні поставленого пізнавального завдання позитивно впливають на активність студентів у навчанні, створюючи сприятливі умови для розвитку їхньої навчально-пізнавальної діяльності.

Отже, питання методичного забезпечення успішності навчання студентів ми вбачаємо у розробці методичних матеріалів для проведення занять з психології шляхом інтерактивного навчання, визначення критеріїв оцінювання сформованих знань, умінь та навичок, які допомагатимуть розвивати у студентів необхідність самостійно визначитися в світі, приймати обґрунтовані рішення щодо свого майбутнього, застосовувати на практиці отримані знання з психології, бути активним і мобільним суб'єктом на ринку праці.

Література

1. Бодалев А.А. Общая психодіагностика / А.А. Бодалев, В.В. Столин. – СПб. : Изд-во «Речь», 2000. – 440 с.

2. Грабова А. Психологія спілкування медсестри і пацієнта / А. Грабова // Медична сестра. – 2005. – № 1.

3. Католик Г.В. Техногенні катастрофи: психологічна допомога очевидцям, та постраждалим: наук.-метод. зб. / Г.В. Католик, І.О. Корнієнко. – 2-ге вид., допов. – Львів : Червона калина, 2003. – 124 с.

4. Майерс Д.М. Социальная психология / Д.М. Майерс. – 7-е изд. – СПб. : Питер, 2004.

5. Синицкий И.В. Медицинская (клиническая) психология в Украине : состояние и перспективы развития / И.В. Синицкий // [Электронный ресурс] Медицинская психология в России: электронный научный журнал. – 2011. – № 1.

6. Крюкова М.А. Экстренная психологическая помощь: практ. пособие / М.А. Крюкова, Т.И. Никитина, Ю.С. Сергеева // Центр экстренной психологической помощи. – М. : Изд-во НЦЭНАС, 2003. – 63 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ПРОПЕДЕВТИКИ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ № 1, ОСНОВ БІОЕТИКИ І БІОБЕЗПЕКИ

Ковальова О.М., Сафаргаліна-Корнілова Н.А.,
Герасимчук Н.М., Кочубей О.А.

Для успішної професійної підготовки високо кваліфікованих фахівців у нових соціально-економічних умовах на перший план виходить особистість студента, здатність його до самостійності прийняття рішень і доведення їх до виконання, тобто освіта стає особистісно-орієнтованою.

Багатьма дослідженнями доведено, що використання традиційних (пояснювально-ілюстративних) методів навчання у вищій школі малоефективно, тому вони переважно орієнтовані на пам'ять, а не на мислення (Р. Аткінсон, 1980), мало сприяють розвитку творчих здібностей, самостійності, активності студентів. Дослідження американських вчених Р. Карнікау і Ф. Макелроя виявили достовірну закономірність навчання: людина пам'ятає 10% прочитаного; 20% почутого; 30% побаченого; 50% побаченого і почутого; 80% того, що говорить сам; 90% того, до чого дійшов у процесі самостійної діяльності (5).

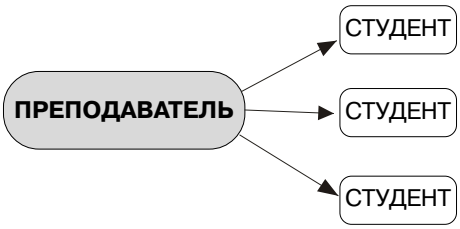
Сьогодні основні методичні інновації у вищій школи пов'язані із застосуванням інтерактивних методів навчання, основаних на принципах взаємодії, активності студентів, опорі на колективний досвід, обов'язково зворотного зв'язку.

Слово «інтерактив» від англійського «Interact» («Inter» – взаємний, «act» – діяти). Термін «інтерактивна педагогіка» був введений в 1975 р. німецьким вченим Гансом Фріцем, який визначив мету інтерактивного процесу «… як зміна і поліпшення моделей поведінки його учасників: аналізуючи власні реакції та реакції партнера, учасник змінює свою модель поведінки» (1).

Інтерактивність означає здатність взаємодіяти чи знаходитись в режимі бесіди, діалогу з ким-небудь (людиною) або чим-небудь (комп'ютером). Іншими словами, студенти легше розуміють і запам'ятовують матеріал, який вони вивчали шляхом активного залучення в навчальний процес.

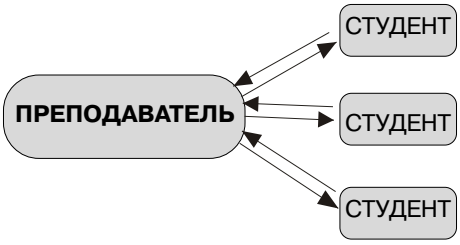
Мета дослідження: огляд інтерактивних методів навчання на клінічних кафедрах терапевтичного профілю; використання інтерактивних методів на кафедрі пропедевтики внутрішньої медицини № 1, основ біоетики та біобезпеки.

Залежно від характеру взаємодії викладача та студентів розрізняють три види методів навчання: пасивні, активні та інтерактивні, кожен з яких має свої особливості.

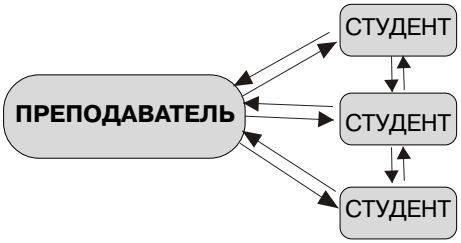

Пасивний метод – форма навчання, у процесі якого викладач є основною дійовою особою, що керує ходом заняття, а студенти виступають в ролі пасивних слухачів, підпорядкованих директивам викладача. Зв'язок викладача зі студентами на пасивних заняттях здійснюється за допомогою опитувань, самостійних, контрольних робіт, тестів і т. п.

З точки зору сучасних педагогічних технологій та ефективності засвоєння студентами навчального матеріалу пасивний метод малоефективний, але має деякі плюси: відносно легка підготовка до заняття з боку викладача, можливість викладу великого обсягу навчального матеріалу за обмежений часу в рамках заняття.

Активний метод – форма навчання, в процесі якого студенти та викладач взаємодіють один з одним і студенти тут не пасивні слухачі, а активні учасники; студенти та викладач знаходяться на рівних правах. Якщо пасивні методи припускають авторитарний стиль взаємодії, то активні, убільшей ступені, – демократичний стиль.

Інтерактивний метод – форма навчання, в процесі якого студенти і викладач знаходяться в режимі бесіди, діалогу між собою. Це, перш за все, діалогове навчання шляхом взаємодія між студентом і викладачем, між самими студентами, які виконують конкретні цілі та завдання.

На відміну від активних методів, інтерактивні методи орієнтовані на більш широку взаємодію студентів не тільки з викладачем, але й один з одним, на домінування активності студентів в процесі навчання. Роль викладача на інтерактивних заняттях зводиться до напрямку діяльності студентів на досягнення цілей заняття.

Особливість інтерактивних форм навчання – високий рівень взаємно спрямованої активності суб'єктів взаємодії, емоційне, духовне єднання учасників.

Задачі інтерактивних форм навчання: пробудження інтересу, мотивація студентів до досліджуваної проблеми; ефективне засвоєння навчального матеріалу; самостійний пошук шляхів та варіантів вирішення поставленої навчальної задачі; взаємодії між студентами, навички роботи в команді, прояв терпимості до будь-якої точки зору; формування у студентів власної думки, життєвих і професійних навичок; вихід на рівень усвідомленої компетентності студента.

Отже, при інтерактивному навчанні створюється середовище освітнього спілкування, яке характеризується відкритістю, взаємодією учасників на рівних правах, накопиченням спільних знань, що дозволяє забезпечити високу мотивацію, міцність знань, творчість, комунікабельність, активну життєву позицію, збереження індивідуальності, свободу самовираження, взаємоповагу.

Інтерактивне навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій за допомогою таких методів: ділова гра, метод рольових ігор, кейс-метод (метод випадків і ситуацій), ПОПС-формула, метод мозкового штурму, круглий стіл, клінічні розбори та ін. Усі методи орієнтовані на активізацію пізнавальної діяльності та реалізацію потреб студентів, тому особлива увага приділяється створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, в якій учасники процесу більш мобільні, відкриті й активні (3).

Одна із стратегій інтерактивного навчання – це робота в малих групах, яка дає всім учасникам (в тому числі і сором'язливим) можливість брати участь у роботі, практикувати навички співробітництва, міжособистісного спілкування, що часто буває неможливо у великому колективі. Робота в малій групі – невід'ємна частина багатьох інтерактивних методів навчання.

З перерахованих інтерактивних методів навчання на кафедрі пропедевтики внутрішньої медицини № 1, ОББ використовуються *рольові ігри, кейс-метод, ПОПС-формула, проведення студентських конференцій, олімпіад*.

Ділова гра – форма моделювання умов і відносин професійної діяльності, що характерні для даного виду практики, яка сприяє розвитку професійних навичок, формує навички взаємодії з партнерами, викликає позитивні емоції, стимулює розумову діяльність, розвиває нестандартне мислення, формує ділові якості і риси майбутніх фахівців. Специфіка ділової гри полягає в тому, що процес навчання максимально наближається до реальної практичної діяльності, що активізує отримані теоретичні знання, переводить їх у практичну діяльність.

Однією з особливостей методу є створення проблемних ситуацій, під час яких спостерігаються індивідуальна реакція студентів на проблему, різні варіанти її вирішення, уміння довести рішення до логічного завершення. Навчання в ділових іграх направлено на формування комунікативних навичок налагоджування і підтримку спілкування, висловлювання своєї думки і ставлення до різних питань, сприяє розвитку творчої діяльності.

Рольова гра як різновид ділової ігри передбачає розігрування її учасниками ситуації за заздалегідь розподіленими ролями з метою оволодіння певними поведінковими та емоційними якостями професійної ситуації. Рольова гра проводиться в невеликих групах (по 3–4 чоловіка). Студенти отримують завдання на картках, розподіляють ролі, обіграють ситуацію і показують всій групі.

Наприклад, на заняттях з пропедевтики внутрішньої медицини з метою засвоєння матеріалу використовуються рольові ігри типу «лікар–пацієнт», під час яких студенти можуть розкрити свій потенціал знань більш повно в порівнянні з рутинною відповіддю на питання. Подібні форми перевірки готовності студентів до занять охоче приймаються самими студентами.

Використання рольових ігор під час занять дозволяє зробити заняття більш різноманітними, студенти спілкуються в парах або в групах, що дає їм можливість проявити самостійність, реалізувати комунікативні вміння та мовленнєві навички. Вони можуть допомагати один одному, успішно коригувати висловлювання своїх співрозмовників, навіть якщо викладач не дає такого завдання.

Кейс-метод (метод case-study або метод конкретних ситуацій (від англійського case – випадок, ситуація) – метод активного проблемно-ситуаційного аналізу, який заснований на навчанні шляхом вирішення конкретних завдань – практичних ситуацій з урахуванням специфіки освоєння професійної діяльності (2). Мета методу – спільними зусиллями групи студентів проаналізувати ситуацію - case, що виникає при конкретному положенні справ, і виробити практичне рішення; після закінчення – оцінка запропонованих алгоритмів і вибір кращого рішення поставленої проблеми.

Метод використовують як педагогічний прийом, щоб спровокувати дискусію в навчальній аудиторії. Він відображає не тільки певну практичну проблему, але й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти в процесі вирішення даної проблеми. Як основна перевага даного методу виступає можливість оптимально поєднувати теорію і практику, що представляється досить важливим при підготовці висококваліфікованого фахівця.

Використання цієї технології дозволяє організувати самостійну роботу студентів, роблячи її осмисленою, цікавою та ефективною. При вирішенні

кейса студент не тільки використовує отримані знання, але і проявляє свої особисті якості, зокрема вміння працювати в групі, демонструє навички володіння та застосування теоретичних знань на практиці (4).

Даний метод застосовується на кафедрі протягом усього навчального року з дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини», «Догляд за хворими», «Сестринська практика», «Деонтологія в медицині»; за результатом якого у студентів виробляється стійкий навик вирішення практичних задач.

Методика «ПОПС-формула» є варіантом юридичної технології професора права Д. Маккойда-Мейсона з ЮАР, яка використовується при організації суперечок, дискусій для аргументації своєї позиції.

Методика складається з чотирьох обов'язкових елементів, які студент повинен використовувати при відповіді: вислови свою позицію – **П** («я вважаю.. , а далі в чому полягає його точка зору, припущення»), обґрунтувати свою точку зору, свою думку – **О** («тому, що … пояснює і доводить свою позиції»), навести приклад – **П** («наприклад, …» або «я можу підтвердити це тим … факти, що ілюструють довід»), сформулювати висновок – **С** («тому …. робить висновок»). Виступ зазвичай займає 1–2 хвилини і може складатися з двох-чотирьох пропозицій, але найголовніше даної методики – це те, що студенти висловлюють свою точку зору, ставлення до конкретної проблеми.

Дана методика застосовується нами для перевірки домашнього завдання, при опитуванні студентів з пройденої теми, для закріплення вивченого матеріалу. При вирішенні ситуаційних завдань студенту необхідно не тільки дати правильну відповідь, але обґрунтувати і аргументувати фактами свою відповідь по типу *«Я вважаю … тому, що …, наприклад …, тому»*.

На старших курсах до вже перерахованих форм інтерактивного навчання можна додати такі форми навчання як *клінічні розбори*, *«круглий стіл»*, *дискусії, дебати, мозковий штурм*. Ці форми інтерактивного навчання доцільно використовувати на клінічних дисциплінах старших курсів при проведенні диференційної діагностики, обґрунтування вибору тактики та методів лікування в клініці внутрішніх хвороб.

Таким чином, одним з основних переваг інтерактивних методів навчання є наближення процесу навчання до реальної практичної діяльності майбутніх фахівців. Інтерактивні методи сприяють інтенсифікації та оптимізації навчального процесу, допомагають студентам навчитися вирішувати проблеми, правильно формулювати власну думку; аналізувати отриману інформацію; дискутувати, відстоювати свою точку зору; бути більш впевненими та незалежними. Використання інтерактивних методів навчання дозволяє в процесі навчання знімати нервове навантаження студентів, дає можливість змінювати форми їх діяльності, переключати увагу на вузлові питання теми занять; сприяє розвитку комунікативних умінь і навичок майбутнього фахівця.

Література

1. Богданова І.М. Використання інтерактивних технологій у підготовці майбутніх соціальних працівників / І.М. Богданова // Вісник Національної

академії Державної прикорд. служби України. Педагогічні науки. – 2011. – № 11. – С. 15–20.

2. Козина И. Case-study: некоторые методические проблемы / И. Козина // Рубеж. –1997, № 10–11. – С. 177–189.

3. Пометун, О.І. Інтерактивні технології навчання: теорія, досвід: метод. посіб. / О.І. Пометун; авт.-уклад.: О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.П.Н., 2002. – 136 с.

4. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / С.О. Сисоєва // НАПН України, Педагогічної освіти і освіти дорослих. – К. : ВД «ЕКМО», 2011. – 324 с.

5. Karnikau R. Communication for the safety professional / R. Karnikau, F. McElroy. – Chica-go, 1975. – 215 p. (c. 37).

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ 4-ГО КУРСУ ДИСЦИПЛІНІ «МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ"

Кожина Г.М., Черкасова А.О., Стрельнікова І.М.

Технологія [греч. *techne* (мистецтво, майстерність) + logos (поняття, навчання)] – сукупність знань про способи і засоби проведення виробничих процесів, а також самі технологічні процеси, при яких відбувається якісна зміна об'єкту, що обробляється.

«Технологія навчання» – це сукупність засобів разом з набором методик, що визначають порядок і способи застосування цих засобів в навчанні і вивченні з метою забезпечення необхідного рівня якості управління вивченням.

Враховуючи розвинені спектри навчальних занять, навчальної діяльності, способів управління пізнанням, а також високий рівень освітніх і інших особово- і професіонально орієнтованих задач, пріоритетними у сфері вищої освіти є комплексні освітні технології: педагогічні; інформаційні; телекомунікаційні (мережеві); інтелектуальні; інноваційні.

У реальній діяльності вищих навчальних закладів ці технології взаємно переплітаються, використовуються як такі, що доповнюють одна іншу.

Інформаційні освітні технології – це технології навчання, наукових досліджень і управління, засновані на застосуванні обчислювальної і іншої інформаційної техніки, а також спеціального програмного, інформаційного і методичного забезпечення.

Інформаційні технології можуть бути орієнтовані на спеціальні технічні інформаційні засоби (персональні комп'ютери, аудіо- і відеосистеми, фільмо- і мульмедиа-системи).

У наш час в системі вищої освіти реалізуються наступні обслуговуючі інформаційні засоби: електронні підручники; мультимедійні системи; експертні системи; електронні бібліотечні каталоги; електронна пошта; електронні дошки оголошень; телеконференції; автоматизовані системи організаційного управління.

Інформаційні технології включають в першу чергу основи універсальних комп'ютерних технологій, а також знайомство з деякими спеціалізо-

ваними технологіями, що базуються на універсальних технологіях. Як відомо, робота викладача складається з різних видів діяльності: навчальної, що полягає в проведенні навчальних занять і передачі студентам наявних знань; навчально-методичної, що полягає в підготовці до занять і в створенні необхідного для реалізації навчальної діяльності методичного забезпечення («паперового», електронного); науково-дослідної, що сприяє інтелектуальному розвитку педагога і його професійному зростанню; організаційної, що полягає в організації аспектів навчального процесу, що входять в компетенцію викладача, і в підготовці різних заходів, направлених на поліпшення навчального процесу; виховної.

Одним з обов'язкових напрямів організаційної діяльності є організація, проведення і облік поточної успішності студентів. На сьогоднішній день облік поточної успішності виступає на перший план.

Облік поточної успішності студентів може бути реалізований різним чином. Це може бути проста фіксація на папері поточної успішності, визначуваної за наслідками роботи студентів на практичних заняттях. Проте такий підхід досить примітивний і не відображає все різноманіття навчального процесу.

На кафедрі психіатрії, наркології та медичної психології практикується використовування кредитно-модульної системи (КМС) для отримання об'єктивної картини успішності студентів.

Облік результатів кредитно-модульної системи може бути здійснено різним чином. Одним з варіантів, що використовуються на нашій кафедрі, є створення відповідної таблиці (бази даних) за допомогою табличного процесора *MS Excel*. Всі оцінки заносяться у формовану базу даних. На підставі оцінок після кожного оновлення обчислюється і виводиться поточний рейтинг. Приклад бланка успішності наведено у таблиці.

У процесі роботи з даною базою ми спостерігали певні переваги та недоліки використання MS Excel.

4-а група			Тема 2	Тема 3			Тема 10	Пропуски лекцій	Залік
1	Бурлачко Олексій Сергійович	нб	нб	нб	нб	нб	3		Зарах.
2	Єлєзєв Дмитро Миколайович	4	4	4	4	4	4		Зарах.
3	Казарян Лариса Володимирівна	4	4	5	4	4	5		Зарах.
4	Крайніченко Валентина Вікторівна	4	4	5	4	4	4		Зарах.
5	Медик Єлизавета Ігорівна	4	4	4	4	4	4		Зарах.
6	Мєщаніна Дар'я Русланівна	4	4	4	4	4	4		Зарах.
7	Миргородська Ілона Олександрівна	4	4	5	4	4	4		Зарах.
8	Нестеренко Дарія Анатоліївна	4	4	4	4	3	3		Зарах.
9	Нємцева Катерина Василівна	4	4	4	4	4	4		Зарах.
10	Оселедець Ірина Валеріївна	4	4	4	4	3	4		Зарах.
11	Свердло Оксана Олександрівна	4	4	4	4	4	4		Зарах.
12	Федоркович Анна Михайлівна	нб/3	нб/3	4	4	4	4		Зарах.

Приклад обліку успішності студентів за допомогою MS Excel

Формована вказаним чином база даних обліку успішності володіє рядом переваг:

- легка і зрозуміла при створенні;
- легко обновляється;
- відображає картину поточної успішності;
- дозволяє оперативно одержувати поточний рейтинг студента.

На першому етапі організації КМС запропонований спосіб її обліку досить продуктивний.

Проте облік КМС за допомогою табличного процесора MS Excel має і недоліки :

- неможливість одночасного обліку успішності студентів декількох груп одного потоку, що мають однакові теми занять і дати проведення окремих контролів, наприклад, лекційних, аудиторних контролів;
- відсутність автоматизації при отриманні вихідних документів;
- відсутність автоматизації при отриманні додаткової інформації про студентів (прізвища двієчників, відмінників тощо).

Враховуючи усе вище зазначене, кафедра психіатрії, наркології та медичної психології вважає доцільним продовжувати розробку, удосконалення та впровадження інформаційних технологій у навчальний процес студентів для його оптимізації та можливості здійснення всебічного контролю успішності студентів.

ОПТИМІЗАЦІЯ ТА ІНТЕНСИФІКАЦІЯ НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Козько В.М., Бондаренко А.В., Соломенник Г.О., Меркулова Н.Ф., Кацапов Д.В., Граділь Г.І., Юрко К.В., Могиленець О.І.

Робота ВНЗ визначається можливостями сучасних інформаційних технологій і орієнтована на формування висококваліфікованого фахівця, здатного до постійного оновлення знань, до професійної мобільності та швидкої адаптації в умовах конкуренції ринкової економіки. Заключним етапом у підготовці лікаря-спеціаліста є інтернатура, від якості та повноцінності проходження якої залежить не тільки здоров'я майбутніх пацієнтів, а й подальший розвиток медичної науки, тому процес отримання лікарями-інтернами знань повинен бути не тільки професійним, а й конкуренто спроможним [1].

В умовах реформування національної системи освіти України великого значення набуває використання інтерактивних технологій у навчанні та вихованні лікарів-інтернів з метою підвищення його ефективності та інтенсифікації. Інтерактивне навчання – спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка передбачає взаємодію між викладачем та слухачем у режимі бесіди, діалогу, співпраці, а за умови розвинутих на сучасному етапі комп'ютерних технологій – з машиною. Використовуючи саме таку форму навчання, викладач одночасно вирішує декілька задач. По-перше, інтерактивне спілкування створює комфортні умови для навчання, які дозволяють слухачеві відчути власну успішність, інтелектуальну спроможність,

що приводить до підвищення ефективності процесу навчання, забезпечує залучення до нього всіх осіб, дає можливість висловлювати свою думку та проводити самооцінку. По-друге, створюються умови для обміну знаннями, думками, ідеями, відбувається розвиток пізнавальної діяльності за рахунок більш досконалих форм кооперації та співпраці [1, 2].

Мета роботи – аналіз сучасного стану та подальших перспектив застосування інтерактивних технологій навчання при підготовці лікарів-інтернів.

Класичні форми інтерактивного навчання передбачають індивідуальну, парну та групову роботу. Найбільш відомими серед них є дискусія, диспут, «мозковий штурм», «велике коло», участь у семінарах, конференціях тощо. Крім того, до найпоширеніших форм інтерактивного навчання відносять клінічні розбори «складних» хворих, тестування в об'ємі підготовці до ліцензійного іспиту «Крок 3» та в межах питань зі спеціальності, підготовку лікарями-інтернами мультимедійних презентацій до семінарів, виконання індивідуальних та групових (малі групи) науково-практичних робіт, різні види самостійної роботи лікарів-інтернів.

Інтернатура передбачає формування у лікарів-інтернів вмінь, навичок, клінічного мислення, здатності встановлювати діагноз, проводити диференціальну діагностику, призначати лікування конкретному хворому. Обговорення зазначених питань викладачами з лікарями-інтернами традиційно будується в інтерактивній формі та відбувається безпосередньо біля ліжка хворого.

Технологія інтерактивного навчання може бути адаптованою не тільки до практичних та семінарських занять, а й застосовуватися під час лекцій. Саме інтерактивна лекція є альтернативою традиційній. Вона дозволяє поєднувати керуючу роль досвідченого викладача з високою активністю лікаря-інтерна на основі використання сучасних інтерактивних технологій. Слід зазначити, що не кожна лекція може бути побудована як інтерактивна, бо її розробка – досить складний процес, в ході якого слід продумати логіку викладання програмного матеріалу, його послідовність, чітко визначити структуру лекції та відповідність методів та технологій навчання кожному рівню засвоєння знань інтерна. Мотивація читання інтерактивної лекції повинна бути дуже обґрунтованою та потужною, а тематика – мати здебільшого проблемний та пошуковий характер. Під час лекції змінюється роль викладача, який створює систему нової інформації і знань інтернів шляхом активізації самостійної роботи, налагодження оперативного зворотного зв'язку, мобілізації мислення, знань та умінь. Інтерактивна лекція передбачає застосування інноваційних технологій, серед яких перевагу віддають комп'ютерним технологіям, діловій грі, презентаціям, тренінгам.

До методів інтерактивного навчання можна віднести так званий Кейс-метод, що передбачає аналіз реальних проблемних ситуацій, які мали місце у професійній діяльності, та пошук варіантів найкращих рішень [3, 4]. Важливою особливістю Кейс-методу є можливість його інтеграції з різними іншими методами інтерактивного навчання (дискусія, «мозковий штурм», ігрові методи, метод опису, моделювання тощо). Під «кейсом» розуміють складний, проблемний, цікавий клінічний випадок, з яким лікарі-інтерни можуть зустрітися під час їхньої практичної діяльності (пакет, що містить

скарги, анамнез, дані об'єктивного статусу з наданням ілюстративних матеріалів, дані лабораторних та інструментальних досліджень, діагноз (попередній, можливо помилковий), лікування (можливо помилкове, або таке, що не відповідає протоколам), динаміку стану хворого (ефективність проведеного лікування, невідповідь на терапію, побічні дії на застосовані ліки тощо). «Кейси» можуть бути індивідуальними або розрахованими на групу осіб, а також містити додаткові тестові завдання, посилання на літературні джерела тощо. Кейс-метод сприяє розвитку клінічного мислення, удосконаленню навичок вирішення проблеми, впливає на професіоналізацію та виховання колегіальності, тому його застосування як методу інтерактивного навчання є перспективним напрямком інтенсифікації навчання лікарів-інтернів.

Таким чином, використання інтерактивних методів навчання у підготовці лікарів-інтернів є ефективним засобом отримання ними нових знань, оволодіння сучасними діагностичними та лікувальними технологіями, формування їхньої життєвої та професійної компетентності.

Література

1. Основы дидактики в профессиональной деятельности преподавателя медицинского ВУЗа: справочное пособие для преподавателя медицинского вуза и колледжа / под ред. М.Г. Романцова. – СПб., 2010. – 94 с.

2. Сучасна післядипломна освіта: досягнення, проблеми, перспективи: матеріали навч.-наук. конф. / під ред. О.М. Хвисюка, М.І. Хвисюка, В.Г. Марченко. – Харків : «Оберіг», 2013. – С. 30–31.

3. Модульна технологія навчання: навч.-метод. посіб. для викладачів та студ. вищ. навч. закл. / А.С. Кайдалова, І.М. Мнушко. – Харків : Вид-во НФАУ; Золоті сторінки, 2002. – 86 с.

4. Методичні поради для викладачів / Л.Г. Кайдалова, Н.Б. Щокіна, Н.В. Альохіна, Н.В. Шварп. – Харків : Вид-во НФаУ, 2011. – 31 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯМ САМОСТІЙНОЮ ПІДГОТОВКОЮ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Козько В.М., Кацапов Д.В., Бондаренко А.В.,
Меркулова Н.Ф., Соломенник А.О.

Постановка проблеми. Одним із визначальних чинників розвитку України на сучасному етапі є постійне впровадження інновацій в усі сфери професійної діяльності. Особливо це стосується системи освіти, удосконалення якої зумовлене необхідністю підготовки майбутніх поколінь до життя в сучасному суспільстві та їх мобільної адаптації до нових потреб ринку праці.

Аналіз останніх досліджень із проблем упровадження освітніх інновацій визначає, що основними напрямками цього процесу є створення, удосконалення й застосування освітніх, дидактичних, виховних, управлінських систем або їх компонентів, які суттєво поліпшують результати освіт-

ньої діяльності. Цей процес набуває особливого значення в умовах дії Європейської кредитно-трансферної системи, яка передбачає широке застосування самопідготовки студентів (ЄКТС). У системі вищої медичної освіти пріоритетними інноваціями вважаються:

– упровадження модульного навчання та рейтингової системи контролю знань;

– удосконалення системи дистанційного навчання;

– електронна каталогізація бібліотечних фондів та створення електронних навчально-методичних матеріалів;

– електронна система управління діяльністю навчального закладу та навчальним процесом [1].

Навчальне забезпечення під час підготовки майбутніх лікарів розглядається як комплексна інформація про освітні інновації та методики й технології їх ефективного застосування в педагогічній практиці на основі процесів організованого, чіткого відбору, переробки, збереження, використання й розповсюдження цієї інформації [2, 3].

Упровадження освітніх інновацій у викладання клінічних дисциплін є полідіяльнісним і системним процесом, у якому відбувається інтенсивне оновлення змісту й форм занять з огляду на досягнення світової медицини.

Виклад основного матеріалу. Підготовка та проведення занять з клінічних дисциплін має певні труднощі. Зокрема, не завжди в навчальному процесі можна продемонструвати хворого, діагноз якого відповідає темі заняття, через його відсутність або тяжкий стан. Крім того, відпрацювання частини практичних навичок, особливо інвазивних, не є можливим з етичних та законодавчих причин. Тому в навчальному процесі на клінічних кафедрах повинні використовуватись різноманітні новітні педагогічні методики, які базуються на інтерактивності й максимальній наближеності до реальної професійної діяльності майбутнього лікаря, а саме:

– імітаційні технології, у тому числі ігрові та дискусійні форми організації;

– технологія «кейс-метод», що максимально наближає процес до реальності;

– методики відеотренінгу;

– комп'ютерне моделювання;

– інтерактивні технології;

– технології колективно-групового навчання;

– технології ситуативного моделювання;

– технології опрацювання дискусійних питань;

– технології диференційованого навчання.

З огляду на ці принципи доцільним є впровадження інноваційно-програмного методичного комплексу управління процесом самопідготовки медичних студентів під час вивчення клінічних дисциплін. Так, поряд із програмним та змістовним забезпеченням дисципліни перше місце посідає використання інформаційних засобів і дидактична властивість останніх [4].

Цей підхід передбачає створення фото- та відеотеки для ілюстрації клінічного матеріалу, виписок з історій хвороб показових пацієнтів, елект-

ронних конспектів лекцій, які дозволяють об'єднати в слайд-шоу текстовий та графічний матеріал. Крім того слід надати студенту перелік необхідних джерел відібраної фахової як наукової так і методичної інформації відповідно до критеріїв її якості. І, звісно, невід'ємною частиною цього комплексу є перелік питань для самопідготовки та тестових завдань наприкінці, що дозволяє координувати процес вивчення матеріалу та контролювати його засвоєння. Доцільним також буде залучання стандартизованих тестових завдань. Тобто суб'єкт педагогічного процесу має змогу під час самопідготовки використовувати добірку інформації за допомогою як традиційних (бібліотечні фонди, фахові видання), так і сучасних (електронні носії, глобальна мережа Інтернет) інформаційних джерел.

Після надання комплексу інформаційно-методичного забезпечення для самопідготовки викладач повинен проводити постійний поточний контроль щодо засвоєння навчального матеріалу студентами під час практичних та семінарських занять. Одним із важливих питань цього процесу є корекція засвоєного матеріалу шляхом аналізу відповідей на тестові завдання, усного опитування та інших форм контролю. Таке динамічне корегування є дуже важливим процесом і повинне постійно здійснюватись викладачем. За результатами потрібно доповнювати і вносити зміни до комплексу забезпечення із урахуванням недоліків та побажань, виявлених під час аналізу результатів вивчення дисципліни.

Результатом процесу, безумовно, є формування професійної компетенції відповідно до освітньо-кваліфікаційних стандартів.

Література

1. Даниленко Л.І. Менеджмент інновацій в освіті / Л.І. Даниленко. – К. : Шкільний світ, 2007. – 120 с.

2. Виштак О.В. Использование технологии дистанционного обучения в ВУЗе / О.В. Виштак // Педагогика. – 2005. – № 1. – С. 51–56.

3. Кареліна О.В. Формування умінь з інформаційних технологій у процесі дистанційного навчання студентів вищих економічних навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О.В. Кареліна. – Тернопіль, 2005. – 210 с.

4. Монахов В.М. Проектирование современной модели дистанционного образования / В.М. Монахов // Педагогіка. – 2004. – № 6. – С. 11–20.

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПСИХОГІГІЄНИ НА КАФЕДРІ ГІГІЄНИ ТА ЕКОЛОГІЇ №1 ХНМУ

Коробчанський В.О., Міхеєв В.В., Дяченко І.О.

Навчальним планом з дисципліни «Гігієна та екологія» для студентів медичних факультетів ВМНЗ України передбачено вивчення теми «Методи психогігієни та первинної психопрофілактики» (2 академічні години). Слід зазначити, що тема «Психогігієнічні основи повсякденної діяльності людини» вперше оприлюднена в базовому підручнику «Гігієна та екологія»

за редакцією В.Г. Бардова, допущеному МОЗ України як підручник для студентів ВМНЗ III–IV рівнів акредитації, лікарів-інтернів та курсантів тільки в 2005 році [1]. Необхідність володіння студентами відповідними теоретичними знаннями в галузі психогігієни та актуальними для сучасного «сімейного лікаря» практичними навичками з первинної психопрофілактики нарешті стала загальновизнаною.

Аудиторне практичне заняття з вищевказаної теми має на меті ознайомлення студентів з основними завданнями психогігієни та критеріями оцінки психічного здоров'я людини, оволодіння студентами вміннями проводити визначення провідних особливостей особистості людини, а також використання в ході організації навчального (робочого) процесу психогігієнічних принципів оптимізації повсякденної діяльності людини. Слід констатувати, що досить жорсткий ліміт часу, відведений на це заняття, зумовив необхідність обмежити тільки двома, на наш погляд, найбільш важливими завданнями для самостійної роботи: по-перше, визначенням базисних властивостей темпераменту студентів і, по-друге, вивченням мотиваційної налаштованості студентів з використанням опитувальника В.К. Горбачевського.

Інноваційним підходом при проведенні вищезазначеного практичного заняття є те, що студенти в даному випадку виступають як об'єкт, так і суб'єкт тестового дослідження, що підвищує їх зацікавленість в одержанні об'єктивних результатів тестування і їх вірній інтерпретації.

Позитивним під кутом зору необхідності поглибленого вивчення проблем сучасної психогігієни студентами ВМНЗ є включення в діючий навчальний план, яким керується кафедра гігієни та екології № 1 ХНМУ, двох тем для самостійної роботи студентів у позааудиторний час: 1) «Профілактика синдрому емоційного вигорання» (1 академічна година) та 2) «Гігієнічні аспекти практичної діяльності лікаря з обслуговування інкурабельних пацієнтів» (1 академічна година).

Відносно першої теми слід наголосити, що «синдром емоційного вигорання» стає все більш розповсюдженим серед представників різних професій, перш за все, з великою комунікативною складовою (у тому числі і серед лікарів). Тому знання основних теоретичних питань, пов'язаних із вищезазначеною проблемою, а також вміння діагностувати наявність та оцінювати рівень «емоційного вигорання» (у тому числі і за допомогою відповідних тестових опитувальників) і здійснювати у разі необхідності цілеспрямовані заходи з первинної психопрофілактики порушень психічного здоров'я, донозологічним передвісником яких є синдром емоційного вигорання.

Для найбільш ефективного оволодіння студентами відповідними практичними навичками при відпрацюванні даної теми кожному студенту надається комп'ютерна версія тесту В.В. Бойко «Методика діагностики рівня емоційного вигорання». Ця методика дозволяє виявити провідні симптоми «вигорання» та, оперуючи кількісними показниками, які характеризують ту чи іншу фазу формування синдрому «вигорання» («напруження», «резистенція», «виснаження»), дати досить об'ємну характеристику особистості

і, що не менш важливо, накреслити індивідуальні заходи первинної психопрофілактики та психокорекції цього граничного стану [2].

Друга тема з навчального плану самостійної позааудиторної роботи студентів, що має дуже важливе психогігієнічне значення як для інкурабельних пацієнтів, так і для лікарів, які контактують з такими хворими, базується, по-перше, на концепції паліативного лікування, тобто всебічної кваліфікованої медичної допомоги невиліковним (на теперішній час) хворим та членам їх родин, на стадії неконтрольованого прогресування захворювання і, по-друге, має на меті засвоєння майбутніми лікарями практичних навичок з первинної паліативної допомоги. Ця концепція полягає в тому, що повинна бути забезпечена активна, всеосяжна допомога інкурабельним пацієнтам в термінальних стадіях розвитку хвороби, що, в кінцевому рахунку, буде сприяти вирішенню психогігієнічних проблем як самого хворого, так і членів його родини [3].

Студенти вирішують ситуаційні завдання, що надаються для індивідуального використання в комп'ютерній версії, які, по-перше, дозволяють засвоїти методику діагностики психічних порушень (на донозологічному рівні) у інкурабельних соматичних хворих і, по-друге, оволодіти практичними навичками з первинної психопрофілактики граничних психічних станів як у інкурабельних пацієнтів, так і у медичного персоналу, що контактує з такими хворими.

Таким чином, можна констатувати, що використання інноваційних технологій (у т.ч. – комп'ютерних) при викладанні ключових питань сучасної психогігієни в навчальному курсі «Гігієна та екологія» є одним з найбільш ефективних шляхів успішного вирішення проблеми підготовки майбутніх лікарів для ефективної роботи в галузі охорони психічного здоров'я населення України.

Література

1. Гігієна та екологія: підручник / за ред. В.Г. Бардова. – Вінниця : Нова книга, 2006. – 720 с.

2. Райгородский Д.Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты / Д.Я. Райгородский // Самара. – 2001. – 672 с.

3. Шевченко Н.Ф. Якість життя в умовах хронічної хвороби: медичні і психологічні аспекти / Н.Ф. Шевченко // Матеріали II Всеукраїнського психологічного конгресу, присвяченого 110-й річниці від дня народження Г.С. Костюка (19–20 квітня 2010 року. – Т. І. – К. : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2010. – С. 347–350.

ПРОБЛЕМНІСТЬ ПОСТАНОВКИ ПИТАНЬ ТА НАОЧНІСТЬ В ІНТЕНСИФІКАЦІЇ АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ З СУСПІЛЬНИХ НАУК

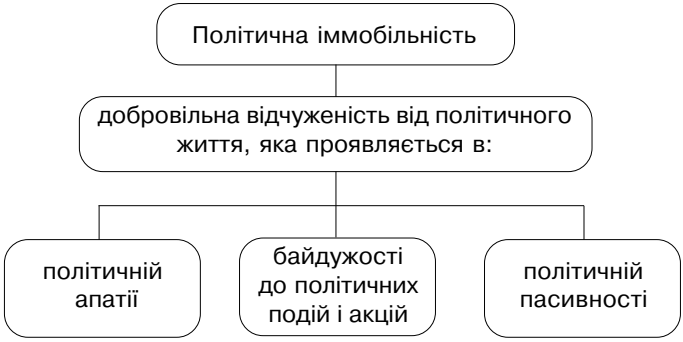
Кравченко В.І., Мартиненко Н.М., Альков В.А.

Впровадження новітніх технічних засобів у навчальний процес є могутнім чинником його інтенсифікації. Величезні об'єми пам'яті персональних комп'ютерів, Інтернету, університетської бази електронних носіїв кафедральних розробок – все це є фактично невичерпним джерелом інформації для студентів. Але за таких об'ємів надто важливо не загубитися в цих потоках, не втратити головного на що має бути спрямований навчальний процес – логічне мислення, вміння аналізувати ситуацію, знаходити найоптимальніше рішення. Безумовно, для цього необхідно мати базові знання, без яких ніяка логіка не допоможе. Саме ці знання і перші навички логічного мислення дають теоретичні, в тому числі і суспільствознавчі кафедри. Навчити студентів мислити, аналізувати і розуміти суть питання, а потім і проблеми – на це, на нашу думку, мають бути спрямовані всі інновації у навчальному процесі. Особливо це важливо у роботі з іноземними студентами, які у більшості випадків дуже обмежені знанням мови, а ми, викладачі, обмежені в оцінці їх базових знань. Тому в курсі «Політологія» ми намагаємось ставити питання так, щоб студенти колективним мисленням знаходили відповіді на них. Наприклад, ключовим, базовим поняттям «Політології» є поняття влади. Проводячи практичні завдання, ставимо питання: «Як ви вважаєте, влада – це «хтось» чи «щось»? Відповідь – «хтось»: король, президент та ін. Приймаємо цю відповідь. Міркуємо далі. Є король (президент), є суспільство, і між ними немає ніяких відносин, кожен існує окремо. В цьому випадку чи є влада? Відповідь – ні. Отже, влада – це не тільки «хтось», а і «щось» – певні відносини. Дійшли висновку: влада – це такі відносини, які передбачають існування носія влади (суб'єкта) і виконавця (об'єкта). Так поступово встановлюємо, що влада це такі відносини в організованому, об'єднаному спільною метою суспільстві, коли хтось (суб'єкт влади) у ньому має можливість і повноваження висловлювати свою волю на основі певних потреб і інтересів, а суспільство (об'єкт влади) виконує цю волю. Потім питання ускладнюється: що лежить в основі волевиявлення? Хто є носієм політичної влади? У чому сутність політичних потреб? Поняття державної влади і так до повного розкриття сутності, особливостей, функцій політичної влади взагалі і державної, зокрема. Такий підхід дозволяє студентам самим вийти на формулювання політичних категорій, їх ролі у житті суспільства, політичної ролі самого суспільства і кожного громадянина.

Для полегшення засвоєння такого складного курсу іноземними студентами нами розроблено і видано друком наочний супровід «Политическая наука в таблицах и схемах» російською мовою та готується до видання англомовний і україномовний посібники.

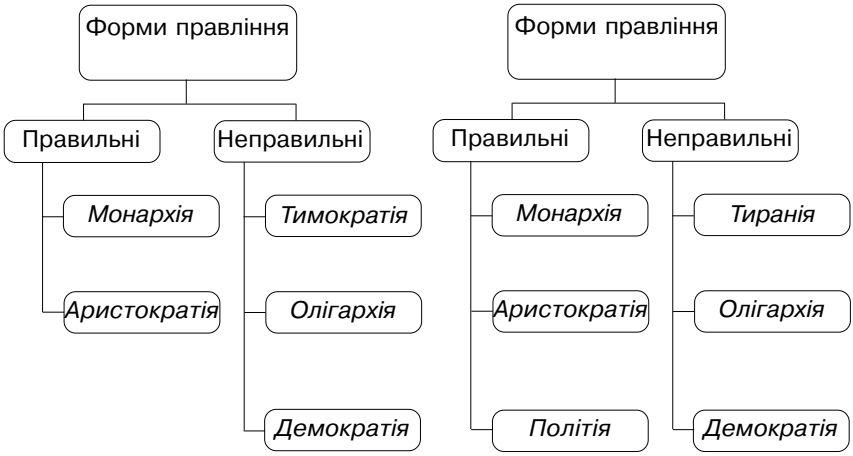
У російськомовних та англомовних студентів рівень мовної підготовки дуже різний, тому зрозуміти складні теоретичні концепції їм не завжди вдається, особливо у випадку використання суцільного тексту підручника.

Подання ж матеріалу в схематизованому вигляді, робить його зрозумілим навіть інтуїтивно та зменшує необхідність завчання напам'ять. Планується, також, використання робочих зошитів. Наведемо приклад схематизованого пояснення складної теоретичної дефініції:

Як бачимо, матеріал поданий наочно та розбитий на логічні блоки полегшує розуміння структури та сутності явища непідготовленою людиною. Схеми такого типу використовуються не тільки в самостійній роботі студентів, а й залучаються до матеріалів лекційних презентацій. На семінарському занятті завдання, наприклад, може бути побудоване таким чином: «Заповніть пропуски у схемі...» (пропуски у даному тексті подано курсивом).

Форми держдавного правління за Платоном та Аристотелем

Задля зручності варто підготувати слайд для демонстрації на проекторі чи моніторі. Після заповнення студентами цієї схеми пропонується дати їм визначення і порівняти дві концепції. Особливу зацікавленість у студентів викликає поняття «правильність» і «неправильність» форм прав-

ління. Тут важливо привернути увагу студентів до закономірностей переродження цих форм і запропонувати їм навести сучасні приклади такого переродження, а також, пофантазувати над заходами по його недопущенню та попередженню.

Таким чином забезпечується не тільки запам'ятовування концепцій, а й розуміння їхнього змісту та відмінностей.

На превеликий жаль, вища медична освіта сьогодні, за нашими спостереженнями, значною мірою має переважно інформативний характер, та інформація, зазвичай, не встигає втілитися у знання, не приводить до їх закріплення у вміннях та навичках, і тому швидко втрачається. При такому підході цілком логічно викладачів замінити відео курсами та спілкуванням через Інтернет. Надмірна формальна інформативність сучасного світу породжує кризу існуючої системи освіти. На наше переконання, ніяка комп'ютеризація не може замінити живого спілкування студента викладача біля ліжка хворого. Але це спілкування має бути спрямованим на активізацію розумової діяльності, бажання збагачення знаннями, професійне зростання, адже отриманих знань вистачить, у найліпшому випадку, на 5–7 років. Зараз суспільству необхідні фахівці з розвиненими аналітичними та особистими якостями, вмінням швидко орієнтуватися у різних життєвих і професійних ситуаціях, пристосовані до реального життя. Практика переконує в тому, що зараз дуже важливо звертати увагу не тільки на рівень інформованості, але й на формування суто людських якостей випускника. Майбутній лікар має володіти високим рівнем загальної культури (як національної так і загальнолюдської). Курс «Історії української культури» покликаний допомогти їм у цьому.

Саме тому, гуманітарні курси загалом, й «Історія української культури» зокрема, покликані сприяти пробудженню в студентах медичного навчального закладу бажання реалізувати внутрішній потенціал і бути духовно відповідальними людьми. Ідею педагогіки співробітництва можна сформулювати приблизно так: зробити студента добровільним та зацікавленим соратником, співавтором, однодумцем у вихованні, освіті, навчанні, становленні і розвиткові особистості, рівноправним учасником педагогічного процесу, відповідальним за цей процес, за його результати.

Кафедра суспільних наук активно залучає інноваційні технології та мультимедіа у навчальному процесі. На практичних заняттях з «Історії української культури» викладачі кафедри використовують презентаційні матеріали і демонструють фільми, які дають багатий матеріал з історії та культури українського народу різних епох. У роботі з іноземним контингентом це дуже важливо, оскільки розповідати про побут, традиції, та культурні здобутки народу неможливо без наочності. За постмодерної доби візуалізація навчального матеріалу значно полегшує його сприйняття й розуміння.

ИННОВАЦИОННЫЙ КОМПОНЕНТ В ОБУЧЕНИИ РКИ

Красникова С.А., Дмитриенко Н.Ф., Запорожец И.В.

Каждая историческая эпоха имеет свои характерные особенности во всех сферах жизни, в том числе и в сфере образования. Отличительной чертой сегодняшнего образовательного процесса является использование компьютерных технологий как основного фактора в построении модели взаимодействия человека с информацией. Информация стала главным продуктом и ценностью современной мировой цивилизации, что делает окружающий мир все более взаимосвязанным.

Технический прогресс существенно влияет на все стороны современной жизни. Сегодня компьютер занял прочные позиции как лидер инновационных технологий, способных воспринимать, воспроизводить и перерабатывать самую разнообразную информацию.

В профессиональном образовании инновационные технологии, бесспорно, повышают эффективность обучения, будучи направленными на подготовку высококвалифицированных специалистов. Но говорить об абсолютной виртуализации обучения невозможно и нецелесообразно.

Методика преподавания РКИ располагает некоторыми теоретическими и практическими достижениями в области создания и использования электронных средств обучения [1].

Говоря об e-learning (от *англ.* electronic learning – электронное обучение) и m-learning (от *англ.* mobile learning – мобильное обучение), исследователи проблемы останавливаются на понятии blended learning (смешанное обучение), включающего в себя несколько методов подачи учебного материала с непосредственным участием преподавателя [2].

Понятно, что обучение языку невозможно без преподавателя – носителя языка, транслятора основной информации. И если в прошлом метод трансляции был самодостаточным, то в современных условиях языковая личность оказывается вовлеченной в новые контенты, обусловленные развитием новых технологий. Исходя из этого, создаются новые, интерактивные учебные задания (чаще всего в тестовой форме), позволяющие работать над развитием навыков во всех видах речевой деятельности.

С учетом развития новых технологий на кафедре языковой подготовки иностранных граждан корректируются учебные планы и планы воспитательной работы со студентами-иностранцами. Дистанционный доступ к учебным ресурсам позволяет организовать обучение на качественно новом уровне, увеличить объем самостоятельной и творческой работы студентов, сохранив за преподавателем роль консультанта и координатора процесса обучения.

Особенно актуально данное положение в контексте подготовки студентов к общеуниверситетской научной конференции «Медицина третього тисячоліття» и к кафедральной научно-практической конференции «Методологія та практика лінгвістичної підготовки іноземних студентів». Студенты используют Интернет-ресурсы для поиска необходимой информации и под руководством преподавателя делают свои первые научные обобщения, готовят презентации докладов с использованием мультимедийной техники.

Таким образом, мы можем говорить о присутствии инновационного компонента в обучении русскому языку как иностранному, который позволяет инициировать мыслительную деятельность учащихся и активизировать учебный процесс в целом. Однако мы не можем даже предположить поглощение Интернетом деятельности преподавателя высшей школы. Он был и продолжает оставаться основной фигурой учебного процесса.

Литература

1. Рублева Е.В. От e-learning к m-learning: традиции и новации / Е.В. Рублева // РЯЗР. – 2013. – № 3.

2. Смешанное обучение: как это работает // websoft.ru.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ СТУДЕНТІВ НА КЛІНІЧНИХ КАФЕДРАХ

Криворучко І.А., Тесленко С.М., Тонкоглас О.А., Прокопенко К.А.

Вступ. Сьогодні в системі освіти України, як і в усьому світі, склалась ситуація, яку можна охарактеризувати як зародження нового освітнього середовища, необхідними складовими якого на всіх рівнях стали інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ).

Очевидно, що сьогодні зростає потреба в застосуванні ІКТ для навчання. Це вимагає врахування сучасних вимог та майбутніх тенденцій щодо практичних навичок і вмінь, професійної компетентності фахівців.

Мета. Метою застосування інформаційних технологій є розробка моделей віртуальних середовищ для підготовки спеціалістів шляхом побудови структурованої навчальної мережі. Це забезпечує підтримку, інтеграцію та сприяє зростанню ефективності навчальних процесів, студентської й викладацької наукової діяльності, дає можливість презентувати досягнення в зовнішніх мережах.

Основна частина. У Харківському національному медичному університеті використання й постійне вдосконалення ІКТ у навчально-виховному процесі та професійній підготовці майбутніх лікарів є одним з пріоритетних напрямків діяльності. Комп'ютеризація навчальної й наукової діяльності, створення й впровадження нових ІКТ, формування сучасного потужного інформаційного середовища в університеті відбуваються відповідно до кращих світових зразків.

Модель організації освітнього процесу в університеті, яка базується на кредитно-модульній системі навчання, уніфікованій для всіх медичних ВНЗ України та наближений до аналогічних за змістом європейських програм, передбачає навчання студентів у лекційних аудиторіях для практичних і семінарських занять, лабораторіях, лікарнях, бібліотеці та ін. У зв'язку із цим усі лекції, які читаються в стінах університету, супроводжуються сучасним мультимедійним комплексом, який включає засоби відображення комп'ютерної, відео- та графічної інформації, системи звукопідсилення, комутації та управління. Так, для демонстрації навчального матеріалу в аудиторіях використовують широкоформатний екран і потужний сучасний мультимедійний проектор.

Таким чином, цей новітній мультимедійний комплекс дозволяє об'єднувати в одній комп'ютерній програмно-технічній системі текст, звук, відеозображення, графічне зображення та анімацію (мультиплікацію). Поєднання текстової, графічної, звукової та відеоінформації презентує матеріал наочно, динамічно, яскраво, що зацікавлює студентів й активізує їх пізнавальну діяльність. Крім того впровадження мультимедійного комплексу під час читання лекції дозволяє не тільки унаочнити процес навчання, створити конкретне, наочно-образне уявлення про предмет, явище чи подію, але й подати максимальну кількість інформації за обмежений час.

До практичних занять кожен викладач готує мультимедійні презентації, за допомогою яких можна покращити якість практичного заняття шляхом використання матеріалів різного напрямку. Під час перегляду презентації кожен студент має можливість повторити анатомію, фізіологію, патофізіологію, патоморфологію кожної системи органів та пов'язати її з клінічними виявами будь-якої нозології. Це допомагає сформувати в студентів клінічне мислення.

Також на клінічних кафедрах застосовується методика дистанційного навчання. Це перспективний напрямок розвитку системи підвищення професійної кваліфікації лікарів у розвинених країнах світу (у тому числі в режимі on-line). Завдяки такій формі навчання, можливе вдосконалення професійної кваліфікації без припинення робочого процесу, тобто воно є максимально доступним для кожного спеціаліста. У відповідному освітньому процесі використовуються інтернет-ресурси у вигляді інтернет-конференцій та інтернет-презентацій.

Висновок. Запроваджені в Харківському національному медичному університеті інформаційно-комунікаційні технології відповідають пріоритетним шляхам модернізації системи вищої освіти в Україні. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології, які застосовують у нашому вищому навчальному закладі, відкривають принципово нові широкі можливості професійної освіти, усебічної реалізації творчих, пошукових, особистісно орієнтованих, комунікативних форм навчання, підвищення його ефективності, мобільності й відповідності запитам сучасного соціально-економічного середовища. Представлені в університеті інформаційно-комунікаційні технології, у яких використовуються комп'ютерно-орієнтовані й телекомунікаційні засоби, безумовно, не є повним та остаточним списком, існує ще багато напрямків, що потребують розвитку й удосконалення.

Література

1. Калініна Л.М. Система інформаційного забезпечення управління загальноосвітнім навчальним закладом : монографія / Л.М. Калініна. – К. : Айлант, 2005. – 275 с.

2. Стеценко Г.В. Проблеми упровадження веб-технологій у вищому педагогічному навчальному закладі / Г.В. Стеценко // Вища освіта України. – 2009. – № 3. – Дод. 1.

3. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу : інноваційні засоби і технології / під ред. В.Ю. Бикова. – К. : Атіка, 2005. – 252 с.

4. Гуревич Р.С. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі і наукових дослідженнях // Р.С. Гуревич, М.Ю. Кадемія. – К. : Освіта України, 2007. – 396 с.

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Кучера Т.М., Сіверчук М.О.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасна доба характеризується як перехідний етап людства від індустріальних технологій до науково-інформаційних. Сутнісною ознакою такого переходу і найважливішим стратегічним ресурсом економіки виступає наукове знання і інформація. У рамках філософської рефлексії слід наголосити на тому, що суспільна значущість сучасного соціуму все частіше ототожнюється з інформаційною значущістю. Відтак інформатизація соціуму практично неможлива без комп'ютеризації системи освіти, що підкреслює першочергове значення цієї проблеми у вищих навчальних закладах і актуалізує дослідження проблем і перспективи ефективного використання інноваційних технологій на теоретичних кафедрах.

Аналіз матеріалів публікацій. Для нашого аналізу важливими є праці Д. Белла, П. Друкера, Г. Хакена, І. Пригожина, Й. Шумпетера, а також П. Сорокіна, М. Моісєєва, М. Кондратьєва про довгі хвилі технологічної динаміки, інновації і структуру науково-технічної революції у кінці XX – на початку XXI століття.

Теоретико-методологічні дослідження становлення інформаційного суспільства як нового суспільства «знань» визначають появу нових технологій, що змінюють спосіб комунікації і швидкість передачі інформації (Г.М. Маклюен) – виступають основним джерелом суспільного розвитку. Процес входження людства в нове інформаційне суспільство визначає й нові вимоги в системі освіти. Освітня парадигма змінює свій напрям і акценти: з відомого нам лозунгу «Освіта – на все життя» відбувається перехід на якісно новий рівень «Освіта впродовж всього життя». Сутність нової парадигми освіти визначається акцентуванням на оволодінні способами отримання нових знань і навичками формування професійної компетентності.

Метою даної статті є обґрунтування проблем і перспектив ефективного використання інноваційних технологій для забезпечення професійної підготовки студентів-медиків при вивченні гуманітарних дисциплін.

Виклад основного матеріалу. Інноваційно-технологічний прорив України у період виходу із кризи актуалізує засвоєння інновацій, що дозволяє долати наслідки технологічної деградації економіки, досягати і формувати нові перспективи, створювати ціннісно-смислові матриці соціальної відповідальності на рівні професійних сфер.

Інтенсифікація інформаційних процесів вимагає розробку нової моделі освіти, що здатна забезпечити безперервний розвиток особистості, прагнення до професійності і самовдосконалення. Нагальною потребою є реалізація функціонування єдиного інформаційного простору і розробка навчально-методичного забезпечення, що висуває на перший план першочергове вирішення ефективної інтеграції комп'ютерних і традиційних засобів інформаційного забезпечення.

На думку вчених і дослідників (Галімова О.М., Давидкова В.В.), в сучасній навчальній системі спостерігаються такі недоліки: не повною мірою враховуються індивідуальні можливості студентів; більшість систем не може визначити ті недоліки в навчальному процесі, які зумовлюють труднощі у студентів у процесі навчання.

В актуаліях сьогодення можна сказати, що в професійній підготовці студентів в медичних вузах склалася ситуація, яка визначена наступними протиріччями:

– між вимогами інформаційного суспільства і ступенем готовності до життя і професійної діяльності в цьому суспільстві;

– між потенційними можливостями інноваційних технологій і рівнем реалізації цих можливостей в освітній практиці медичних вузів;

– між змістом навчальних планів медичних вузів і вимогами сучасності щодо забезпечення формування інформаційної підготовки майбутніх лікарів на основі ефективного використання інноваційних технологій.

Пошук шляхів і способів вирішення даних протиріч дозволяє підкреслити недостатню розробленість методичного використання інноваційних технологій на практиці (як ефективного засобу) забезпечення професійної підготовки студентів-медиків. Варто наголосити на тому, що фундаментальною основою професійної підготовки майбутніх лікарів є інформаційна підготовка. Практична реалізація та ефективне використання інноваційних технологій в медичних вузах на теоретичних кафедрах сприяє підвищенню вимог гуманістичної і професійної спрямованості.

Слід зазначити, що обов'язковими компонентами навчального процесу є науковий пошук і аналіз інформаційної складової матеріалу (доповіді, есе, реферату). Процес засвоєння організаційно-методичних основ наукових досліджень дозволяє лікарю правильно визначати досвід власної роботи, розвиває мисленнєву діяльність і творчі можливості.

За весь період навчання студент має навчитися вирішувати найбільш оптимальним шляхом поставлені цілі і задачі, правильно використовувати методи статистичної обробки даних, робити узагальнення і висновки, розвивати власну професійну діяльність і наполегливо займатися самоосвітою [5]. Таким чином, є виправданим включення в педагогічний процес елементів самостійної аудиторної і позааудиторної роботи студентів, що створює умови для прояву власних творчих можливостей і більш якісного засвоєння навчальної програми.

Метою науково-дослідної роботи студентів є поглиблене вивчення матеріалу, дослідницька робота і самоосвіта як умова застосування набутих знань для вирішення нових завдань. Відтак, основна задача науково-дослідної роботи студентів полягає в отриманні студентами під час навчання не готової суми знань, а набутої в процесі виконання (домашніх) практичних завдань, що сприяє не тільки кращому засвоєнню навчального матеріалу, а й пробуджує інтерес до предмета в цілому.

Викладачами кафедри філософії Харківського національного медичного університету розроблений цілий комплекс навчально-методичних посібників з курсів «Етика», «Філософія», «Соціально-філософські та етичні проблеми медицини».

Впродовж навчального процесу використовуються традиційні форми проведення лекцій і семінарів, а також і нові форми – навчальні студентські конференції, захист доповідей (рефератів) із використанням комп'ютерів або проекційної апаратури. Наприклад, курс «Етика». Для опрацювання теми: «Професійна етика лікаря» запропоновано перелік тем рефератів:

1. Умови виникнення і практичне значення професійної етики.
2. Види професійної етики і їх гуманістична спрямованість.
3. Методологічний аналіз спеціальних понять медичної етики.
4. «Женевська декларація» і «Міжнародний кодекс медичної етики»: сутність, значення і функції.
5. Імідж сучасного лікаря [1, с. 103].

Таким чином, під час підготовки доповідей (рефератів) студенти самостійно обирають тему і спосіб викладу матеріалу, а при підготовці отримують навички самостійної роботи з документами, літературою, з мультимедійною (проекційною) апаратурою. Важко переоцінити перший досвід публічного виступу перед студентською аудиторією і викладачами. Кращі студентські роботи щорічно представляються на наукові конференції. Отже, можна сказати, що використання інноваційних технологій в навчальному процесі відкриває не тільки різнопланові можливості (медіа-презентації, електронні підручники, дистанційне навчання, інформаційні ресурси Інтернет, предметне тестування), а також дозволяє враховувати індивідуальні інтелектуальні і фізичні можливості студентів, стимулювати їх наукові дослідження і застосовувати їх на практиці навчального процесу професійної підготовки спеціалістів моделі XXI століття.

Висновки і перспективи у даному напрямку. Освіта і наука є рушійною силою сучасності, технологією і механізмом реалізації національних програм і проектів. Відтак, значимість визначеної проблеми посилюється принциповою новизною, адже ми не можемо скористатися досвідом минулих століть, як в класичній педагогіці. Ми мусимо створювати власну науково-методичну базу одночасно у сферах медицини, філософії, психології, соціології, методиці, що визначається практичною необхідністю і суспільним запитом. Комплексне і ефективне використання інноваційних технологій (інформатизація навчального процесу), його забезпечення навчально-методичними матеріалами і необхідними програмними продуктами дозволяє покращити умови навчання і якість підготовки майбутніх спеціалістів.

Ефективність використання інноваційних технологій на теоретичних кафедрах залежить від активного застосування нових методів і підходів в освітній діяльності, які не тільки б розвивали професійні навички студентів-медиків, а й мотивували до саморозвитку. Слід відзначити, що неабиякої актуальності в навчальній діяльності на гуманітарних кафедрах набувають мультимедійні технології, що забезпечують не тільки подання інформаційного блоку з відео- і аудіо супроводом, а й дозволяють осучаснити і покращити якість освітнього процесу (забезпечити більш ефективне сприйняття нової інформації).

Література
1. Учебно-методическое пособие по «Этике» для студентов первого курса всех специальностей / А.П. Алексеенко, Е.И. Карпенко, Л.А. Гончаренко, О.А. Марущенко, Ю.С. Седая, О.С. Руденко, В.В. Дейнека, Л.И. Насонова. – Харьков : ХНМУ, 2010. – 104 с.
2. Практикум з курсу «Філософія» для студентів другого курсу всіх спеціальностей / А.П. Алексеєнко, К.І. Карпенко, Л.А. Гончаренко та ін. – Харьков : ХНМУ, 2010. – 64 с.
3. Пригожин А.И. Нововведения: стимулы и препятствия (Social problems инноватики): монография. – М. : Наука, 2004. – 404 с.
4. Сандига О.І. Соціальні інновації та процеси самоорганізації в сучасному суспільстві / О.І. Сандига ; гол. ред. В.В. Лях. // Мультиверсум. Філософський альманах: зб. наук. праць. – Вип. 37. – К. : Український центр духовної культури, 2002. – С. 144–154.
5. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі / В.Г. Кремень [2-е вид.]. – К. : Т-во «Знання України», 2010. – С. 282.

ТЕХНОЛОГІЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВНЗ

Лебединець Т.М., Гуляєва І.В., Мироненко Л.В.

«Скажи мені – і я забуду.
Покажи мені – і я запам'ятаю,
Зацікавиш мене – і я навчусь»
(Конфуцій)

У сучасному вимогливому та швидкозмінному соціально-економічному середовищі рівень освіти значною мірою залежить від результативності запровадження технологій навчання, що ґрунтуються на нових методологічних засадах, сучасних дидактичних принципах та психолого-педагогічних теоріях, які розвивають діяльний підхід до навчання.

Застосування сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі вищого навчального закладу потребує змін у методиці викладання всіх дисциплін. Це пов'язано з тим, що викладач перестає бути для студента єдиним джерелом отримання знань. Нині багато інформації можна знайти в мережі Інтернет. Орієнтація на формування репродуктивних навичок, таких як запам'ятовування та відтворення, за традиційного навчання замінюється на розвиток умінь співставлення, синтезу, аналізу, оцінювання виявлення зв'язків, планування, групової взаємодії з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. У таких умовах зміни мають торкнутися методики проведення аудиторних занять та організації самостійної роботи.

Одним із напрямків реформування системи сучасної вищої освіти є орієнтація на розвиток критичного мислення особистості, що передбачає наявність навичок рефлексії щодо власної розумової діяльності. Вміння працювати з поняттями, судженнями, питаннями, розвиток здібностей до аналітичної, прогностичної діяльності, проблемного бачення, пошуку альтернативних, інноваційних форм, засобів і методів, що сприяють раціо-

нальному вирішенню завдань і проблем, а також оцінка аналогічних можливостей інших людей є важливою умовою для формування конкурентоспроможної особистості майбутнього фахівця.

Інтерес до розвитку критичного мислення як освітньої технології з'явився в Україні близько десяти років тому. Ідея розвитку критичного мислення привернула увагу як європейських, так і вітчизняних учених, викладачів вищої та середньої шкіл у зв'язку з відсутністю самостійності, соціальної спрямованості, умотивованості й результативності мислення молодого покоління.

На сьогоднішній день технологія формування та розвитку критичного мислення вважається однією з інноваційних педагогічних технологій, що відповідає вимогам Національної доктрини розвитку освіти України щодо переходу до нового типу гуманістично-інноваційної освіти.

Над проблемою розвитку критичного мислення у закордонній педагогіці й психології працюють Д. Брунер, Дж. Гілфорд, Д. Стіл, Ч. Темпл, С. Уолтер, Д. Халперн, Пітер А. Фачоне та ін.

Серед вітчизняних учених, які досліджують технології розвитку критичного мислення, можна назвати А. Брушлінського, Д. Вількєєва, З. Калмикову, О. Матюшкіна, Х. Тамбовську, Т. Хачумян, Н. Череповську та ін. Проблему формування критичного мислення у контексті реформування змісту освіти і впровадження нових освітніх технологій у вітчизняних навчальних закладах досліджують такі вчені, як І. Зязюн, О. Пєхота, О. Пометун, В. Семиченко, С. Терно, О. Тягло, О. Удод, А. Фурман та ін.

Критичне мислення – це наукове мислення, суть якого полягає в ухваленні ретельно обміркованих та незалежних рішень. Головним чином йому притаманні такі властивості, як усвідомленість та самовдосконалення.

У сучасній педагогіці основним призначенням критичного мислення є розв'язання проблеми, а головним результатом є судження. Висунення гіпотез – це одне з ключових умінь в критичному розмірковуванні, оскільки наявність проблеми передбачає формулювання припущень щодо її розв'язку. Психологічно критичне мислення ґрунтується на прагненні до творчого пошуку, зацікавленості у навчанні.

С.О. Терно розробив теорію розвитку критичного мислення (ТРКМ) у процесі навчання. Систему взаємопов'язаних тверджень і доказів про властивості, склад, функцію, виникнення, розвиток та використання критичного мислення, а також його значення в житті людини. І базується вона на таких аспектах: усвідомленість, самостійність, рефлективність (самоаналіз), цілеспрямованість, обґрунтованість, контрольованість, самоорганізованість.

Тому методика розвитку критичного мислення спирається на положення теорії, а саме:

- створювати проблемні ситуації у процесі навчання;
- пропонувати проблемні задачі;
- регулярно створювати ситуації вибору;
- організовувати діалог у процесі розв'язання проблемних задач;
- передбачати письмове викладення розмірковувань з подальшою рефлексією;
- надавати право на помилку та на моделювання ситуації виправлення помилок.

За таких умов навчання набуватиме усвідомленості, самостійності, рефлективності, обґрунтованості, контрольованості та самоорганізації, тобто розвиватиметься мислення іншого (високого) порядку, яке називають критичним мисленням.

Досить актуальними на сьогодні методами формування критичного мислення є різні види дискусій, дебатів, круглих столів, конференцій та інших інтерактивні методи, які варто запроваджувати як на практичних, семінарських заняттях, так і на лекціях.

Дискусії і дебати дозволяють ефективно розв'язувати проблеми через самовираження, вчитися аналізувати ситуацію, добирати аргументи для розв'язання проблеми, розвивати комунікативні навички. Дебати навчають розуміти, що будь-яка тема та судження мають право на існування, а всі думки не лише можна обговорювати, а вони можуть мати сильні та слабкі сторони. Навіть незначний досвід у дебатуванні одразу ж допоможе впевненіше почуватися, швидко орієнтуватися в будь-якій темі, правильно задавати запитання та визначати суть проблеми, оскільки на боці буде сила знання. Дискусія дозволяє погоджувати різноманітні позиції, залучати таку кількість інформації, яка не може бути пред'явлена однією людиною.

Сформовані навички критичного мислення забезпечують вирішення проблем у будь-якій професійній сфері, відкритість новим ідеям та знанням. Критичне мислення необхідне під час розв'язання актуальних задач, формулювання висновків, оцінювання та прийняття рішень.

При запровадженні технології критичного мислення навчальний матеріал засвоюються студентами набагато краще, адже інтерактивні методики розраховані не на запам'ятовування, а на вдумливий, творчий процес пізнання світу, на постановку проблеми та пошук її вирішення.

Отже, технологія розвитку критичного мислення – це педагогічна система, яка спрямована на формування у студентів аналітичного мислення, усвідомлення, самовдосконалення, а тому дану технологію варто застосовувати викладачам ВНЗ систематично під час проведення лекцій, семінарських та практичних занять, відходячи від традиційної методики викладання.

Література

1. Линднай Г. Творческое и критическое мышление / Г. Линднай, К.С. Халл, Р.Ф. Томпсон // Хрестоматия по общей психологии; ред. Ю.Б. Гиппенрейгер, В.В. Петухова. – М. : Изд-во МГУ, 1981. – С. 130–145.

2. Мороченкова И.А. Проблемы и пути формирования критического мышления студентов университета / И.А. Мороченкова // Проблемы высшего и среднего образования. – 2005. – № 6. – С. 12–18.

3. Ноэль-Цигульская Т. О критическом мышлении / Т. Ноэль-Цигульская [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
http://noelrt.com.

4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособие / Г.К. Селевко. — М. : Народное образование, 1998. – 256 с.

5. Столяренко Л.Д. Педагогические технологии: в 2 кн. / Л.Д. Столяренко // Педагогика и психология высшей школы. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1998. – С. 131–151.

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

Лєбєдь Ю.Ф.

Система вищої освіти в Україні перебуває у стані оновлення, що викликане прагненням до інтеграції в європейський освітній простір. Його основним напрямком є перехід до багаторівневої системи підготовки кадрів. Процес змін у системі освіти, заданий Болонською декларацією, включає в себе, зокрема, уведення нових механізмів забезпечення якості освіти.

Одним із шляхів модернізації освітньої системи України є упровадження в навчальний процес ВНЗ інноваційних педагогічних технологій і методів.

Інновації (*італ.* innovatione – новизна, нововведення) – нові форми організації діяльності і управління, нові види технологій, які охоплюють різні сфери життєдіяльності людства.

Педагогічну інновацію розглядають як особливу форму педагогічної діяльності і мислення, які спрямовані на організацію нововведень в освітньому просторі, або як процес створення, упровадження і поширення нового в освіті. Інноваційний процес в освіті – це сукупність послідовних, цілеспрямованих дій, спрямованих на її оновлення, модифікацію мети, змісту, організації, форм і методів навчання та виховання, адаптації навчального процесу до нових суспільно-історичних умов.

Розгляд основних тенденцій еволюції вищої освіти в Україні став можливим завдяки фундаментальним дослідженням цього тематичного поля вітчизняними та зарубіжними фахівцями. Тут перш за все слід назвати роботи В. Андрущенка, В. Астахової, В. Бакірова, В. Воловича, І. Гавриленка, Г. Зборовського, Г. Климової, В. Кременя, М. Грін, Л. Карамушки, Б. Мільнера, Д. Надлера, Дж. Стюарта та ін. [1, с. 158].

Процес підготовки нової генерації молодих людей, здатних позитивно впливати на суспільний та державний розвиток, потребує зростання якості знань та нових підходів до професійної підготовки майбутніх спеціалістів і у сфері медицини. Тому на сучасному етапі розвитку освіти в Україні спостерігаються нові тенденції у вищих навчальних закладах та закладах післядипломної освіти системи МОЗ України, які беруть активну участь у реалізації реформ сфери охорони здоров'я.

Значна увага приділяється розробці методик, аналізу умов використання сучасних інформаційних та комп'ютерних технологій. Такі технології з новими необмеженими можливостями приходять на зміну традиційним технічним засобам навчання. Це пов'язано не лише із всесвітнім бумом у використанні комп'ютерів, але й з потребою та пошуком більш інтенсивних шляхів вивчення іноземної, зокрема латинської мови.

Латинська мова – це давня мова, що має дуже великий досвід викладання у вищих навчальних закладах і школах. Фонетика латинської мови («мертвої мови») не настільки складна, як фонетика англійської чи французької мов, однак різноманітність граматичних форм вимагає від студентів багато зусиль і часу при вивченні, так як і запам'ятовування крилатих виразів. Відомо, що кращим засобом запам'ятовування є відтворення спо-

чатку усне, а потім письмове. На заняттях з латинської мови використовуються всі види пам'яті – слухова, зорова, моторна. Вправи на комп'ютері, які сприяють кращому засвоєнню лексичних одиниць, проводяться в певній послідовності: словникова форма, непрямий відмінок, демонстрування сполучуваності слів з іншими словами.

Вивчення латинської мов за допомогою комп'ютера має багато переваг. Наприклад, з психологічної точки зору – комп'ютерні методи вивчення латинської мови гарантують конфіденційність. Тільки студент і викладач знають, які помилки були допущені при виконанні того чи іншого завдання, і цей студент не комплексує перед своїми одногрупниками. Таким чином, не занижується самооцінка студента. Крім психологічної, є ще багато інших методичних переваг комп'ютерного навчання:

– для кращого запам'ятовування фрази можна багаторазово виконувати стереотипні тренувальні операції і дії з мовними формами;

– проговорювання за машиною в умовах акустичної ізольованості полягає в тому, що дозволяє уникнути хорового проговорювання, мимовільного повторення інтонацій товаришів по групі;

– така робота надає структурної оформленості, цілісності блокам, які запам'ятовуються; усуває одноманітність у роботі; привносить емоційно-виразний фактор;

– повторюючи за диктором, імітуючи його жести, міміку, студент у такий спосіб зайнятий безпосередньою роботою з мовленнєвим матеріалом, мимоволі запам'ятовує його, а не заучує напам'ять;

– комп'ютерний аналіз проблем кожного студента забезпечить викладачів необхідною інформацією і відповідно сприятиме швидкому розв'язанню навчальних проблем.

Комп'ютерні технології також можуть застосовуватися для проміжного контролю знань студентів з латинської мови у вигляді тестування.

Основною метою буденної роботи викладача є не контроль (вимірювання рівня знань), а навчання. Разом із тим, досвідчений викладач при особистому контакті зі студентом здатний відразу оцінити ступінь володіння матеріалом за багатьма ознаками (наприклад, володіння термінологією, вільний перехід від однієї теми до іншої тощо). Тому з практичної точки зору комп'ютерне тестування – це лише інструментальний засіб підтримки навчального процесу.

Основна ідея комп'ютерного тестування – це створення контрольних матеріалів однакової складності (тобто рівноцінних за складністю) для контролю та навчання великої кількості студентів. Некомп'ютерне тестування зазвичай проводиться на картках, які містять індивідуальні завдання однакової складності та відповіді до них для перевірки або самоконтролю. Одним із недоліків такого традиційного тестування, як було вже зазначено, є складність тиражування карток, а також забезпечення великої кількості студентів індивідуальними контрольними питаннями чи завданнями.

Комп'ютерні технології є гнучким і потужним інструментом підтримки навчального процесу. Розробка й застосування таких технологій дає необмежені можливості для творчої діяльності в методиці викладання та організації навчального процесу.

Використання інформаційних комп'ютерних технологій (ІКТ) в освіті здатне якісно змінити взаємовідносини викладача й студента в тому сенсі, що вони стають партнерськими, спрямованими на досягнення спільної мети – організації такого навчального процесу, у якому роль педагога зводиться до ролі керівника чи наставника. Праця викладача перестає бути одноманітною, рутинною, адже тепер вона вимагає творчого підходу, постійного впровадження інформаційних та педагогічних розробок, професійного самовдосконалення.

Література

1. Асоянс П.Г. Мультимедійні курси навчання писемного мовлення // Іноземні мови / П.Г. Асоянс. – 1999. – № 4. – 42 с.

2. Суворова Н. Інтерактивне навчання: нові підходи / Н. Суворова // Наш дайджест. – 2002. – №4. – 19с.

3. Яковлев А.И. Информационно-коммуникационные технологии в образовании / А.И. Яковлев // Информационное общество. – М., 2001. – Вып. 2. – С. 32–37.

4. Бутенков С. А. Методика и средства индивидуального тестирования в ВУЗе / С.А. Бутенков, В.А. Сальников., Д.С. Бутенков. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа :

www.exponenta.ru/educat/systemat/salnikov/index.asp.

5. Конопко К.А. Использование компьютерного тестирования в процессе профессиональной подготовки бакалавров в ВУЗе / К.А. Конопко. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа :

www.lib.ua-ru.net/diss/cont/214579.html.

АНАЛІЗ ВИХОВНОЇ РОБОТИ З АНГЛОМОВНИМИ СТУДЕНТАМИ НА VI ФАКУЛЬТЕТІ З ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ХНМУ

Летік І.В., Кацапов Д.В., Васильєва О.В., Потапов С.М., Олійник А.О., Крайненко О.В., Балюк О.Г.

Вступ. Відомо, що виховна робота є одним з найважливіших і найскладніших напрямків організації навчального процесу як з вітчизняними, так і з іноземними студентами медичних ВНЗ. Зазначений напрямок роботи серед іноземних студентів має більш індивідуальний характер [1]. Такий характер обумовлений тим, що ці студенти мають різний рівень та звичаї виховання, є представниками різних країн світу, культури і суттєво відрізняються один від одного за релігійними і національними традиціями [2].

Основою виховного процесу є система взаємовідносин, яка визначає взаємодію між викладачем і вихованцем, а також між студентами в такому багатонаціональному навчальному закладі, як ХНМУ. Саме тому керування виховною роботою молоді спрямовано на розвиток у вихованців свідомості, яка відповідає загальнолюдській моралі, і на формування та розвиток стійких моральних звичок, на виховання волі та позитивних якостей характеру, таких як чесність, людяність, справедливість тощо [3].

Мета: провести аналіз виховної роботи з англомовними студентами на VI факультеті з підготовки іноземних студентів ХНМУ.

Одним із найважливіших напрямків виховної діяльності VI факультету з підготовки іноземних студентів ХНМУ (які навчаються англійською мовою) є забезпечення тісного взаємозв'язку між деканатом та студентами. Для цього деканатом VI факультету вирішуються такі загальні завдання виховної діяльності як: формування у студентів культури міжособистісних стосунків, толерантності, навичок самоосвіти і різнобічний розвиток їх творчих здібностей; створення умов для фізичного, інтелектуального, морального і духовного розвитку особистості іноземних студентів; поліпшення соціальної активності студентів-іноземців, самостійності та відповідальності в житті колективу і соціуму; прищеплення та розвиток загальної культури шляхом їх залучення до української національної культури, звичаїв і традицій.

Особливу увагу деканат VI факультету приділяє індивідуальній роботі зі студентами, що мають пропуски занять з неповажних причин, порушують правила поведінки під час перебування в університеті та мешкання у гуртожитку, мають заборгованість в оплаті за навчання та, часто як наслідок, порушують правила перебування іноземців в Україні, тобто мають затримки з продовженням реєстрації. Ефективність зазначених заходів забезпечується проведенням індивідуальних співбесід між деканом факультету та його заступниками і студентами, які мають вище згадані проблеми. Проводиться робота, спрямована на профілактику правопорушень, роз'яснюються основні положення Закону України «Про правовий статус іноземців», в якому закріплені основні права, свободи та обов'язки іноземних громадян, які проживають або тимчасово перебувають в Україні, а також інших актів і постанов.

Важливе місце у вихованні англомовних студентів також посідають загальні збори різних напрямків, участь у концертах, змаганнях та інших заходах, що організовуються для студентів на університетських, міжуніверситетських та міському рівнях. Так, минулого навчального року студенти VI факультету ХНМУ відвідали та взяли участь у X міському фестивалі іноземних студентів, на якому було нагороджено ХНМУ та зокрема V та VI факультети по роботі з іноземними студентами. Студенти-іноземці посіли два перших місця у VII Всеукраїнському фестивалі – конкурс мистецтв студентів-медиків та працівників лікувальних установ України «Ліра Гіппократа» (у сольному вокалі та у конкурсі естрадних ансамблів). Іноземні студенти VI факультету неодноразово брали активну участь у міжвузівських міжнародних конференціях, на яких посідали призові місця.

Для іноземних студентів у ХНМУ постійно проводяться інформаційно-просвітницькі заходи, які сприяють культурній адаптації студентів з різних країн світу. Так упродовж 2013–2014 навчального року кафедрою суспільних наук були організовані тематичні екскурсії до культурно-мистецьких центрів м. Харкова та Харківської області. Протягом екскурсії студенти відвідували старовинні замки у с. Старий Мерчик (Валківський район), с. Шарівка (Богодухівський район), с. Наталівка (Краснокутський район), с. Пархомівка (Краснокутський район); кафедрою мовної підготовки іноземних громадян були проведені тематичні екскурсії до культурно-мистецьких центрів м. Харкова: Харківського художнього музею, Харківського

національного академічного театру опери та балету ім. М.В. Лисенка. За ініціативи викладачів кафедри суспільних наук організуються засідання дискусійного клубу на тему «Шлях народу до власної державності», присвячене вивченню історичного, політичного, соціального, культурного, побутового досвіду українського народу та колоквіум на тему «Жінка в українській історії», де особлива увага була привернута до гендерного аспекту розвитку суспільства в Україні та світі (на прикладі розвитку гендерної ситуації в Індії, Нігерії, Намібії, Іраку, Лівані та на Мальдивах).

3 лютого 2014 року відбулася студентська наукова конференція «Shevchenko is outstanding poet of Ukraine». Протягом осіннього семестру до цієї видатної події кафедрою української мови, основ педагогіки та психології були проведені: конкурс малюнків «Твори Шевченка – очима молоді XXI сторіччя» серед англомовних студентів VI факультету; тематичне заняття «Шевченко – поет, художник, мислитель», на якому іноземні студенти були ознайомлені з творчим доробком видатного українського поета. На занятті були продемонстровані репродукції найбільш відомих живописних робіт Т.Г. Шевченка.

Також у 2014 році у Харківському національному медичному університеті було створено «Nigerian Medical Students Association» (асоціація нігерійських студентів медиків), під егідою якої 1 жовтня 2014 року пройшло святкування дня незалежності Федеративної Республіки Нігерії.

За ініціативою Координаційної ради студентського самоврядування проходять благодійні акції: до Всесвітнього дня боротьби зі СНІДом акція «Мода на безпечний секс», у рамках акції проведено конкурс студентських плакатів, відбувся показ тематичних відеороликів; до Всесвітнього дня боротьби з туберкульозом, у рамках акції проведені інтерактивні лекції з доповідями студентів та демонстрацією соціального відео та конкурс плакатів під назвою «Туберкульозу не місце в нашому житті!». Також дуже активно упроваджується фізкультурно-адаптаційна програма для іноземних студентів на основі методів адаптивної фізичної культури. Адміністрація всебічно підтримувала співробітництво університету з ФК «Металіст» у рамках проекту «Назустріч один одному» та участь студентів університету у Metalist Student League.

Протягом 2013–2014 навчального року кафедрами філософії, суспільних наук, мовної підготовки іноземних громадян проводилися бесіди такої тематичної спрямованості: проблема духовності у сучасному світі, проблема гендерного виховання сучасної молоді, культура сучасних цивілізацій, етикет у сучасній системі освіти, національно-патріотичний світогляд сучасної молоді. Культура різних народів, її релігійні уподобання, звичаї знайшли відображення у постійно діючих виставках, а саме: «Світові релігії», «Мистецтво», «Філософська думка». Це є важливим елементом виховної роботи бібліотеки, що сприяє формуванню у студентів бачення спільного та відмінного у різних культурах, формує почуття поваги до культурних цінностей інших народів, толерантність до їх релігійних поглядів.

Студенти-іноземці постійно залучені до художньої творчості: до занять літературною діяльністю, фольклором, живописом, до участі у гуртках художньої самодіяльності Молодіжного центру ХНМУ. Нігерійський чолові-

чий квартет «Вазуб'я», жіночий дует «Чіома&Уфоома» та інші студенти-іноземці у складі творчих колективів постійно беруть активну участь у творчих заходах університетського та регіонального рівнів. За ініціативи Координаційної ради студентського самоврядування ХНМУ проходить творчий фестиваль «Verses&melodies».

Але, як і кожна медаль, виховна робота з іноземними студентами має не тільки приємний зворотний бік. Тому колектив деканату VI факультету постійно проводить роботу з профілактики правопорушень, порушень навчальної дисципліни студентами. Деканом та його заступниками аналізується успішність студентів, розглядаються порушення навчальної дисципліни та дотримання правил проживання в гуртожитках з оперативним реагуванням щодо осіб, які порушують ці правила.

Висновки. З метою подальшої оптимізації виховної роботи з іноземними студентами на VI факультеті з підготовки іноземних студентів ХНМУ вважаємо за необхідне: 1) ширше використовувати сучасні методи соціологічних та психологічних досліджень, які допоможуть налагодити індивідуальний контакт з кожним із студентів; 2) продовжувати підвищувати рівень курації основних земляцтв, що сприяє поглибленню дружніх звязків між культурними традиціями України та інщих держав; 3) ширше залучати студентське самоврядування серед іноземних студентів, яке допоможе налагодити двосторонній зв'язок між деканатами та активом студентів-іноземців з метою покращення мікроклімату та навчально-виховної роботи у медичних ВНЗ України; 4) сприяти участі іноземних студентів-медиків у науково-навчальних програмах, а також програмах міжнародного стажування та обміну з метою покращення фахового рівня, розширення світогляду та формування творчої особистості майбутніх лікарів.

Література

1. Social and organizing problems arising during educational process of foreign students in Ukraine / S.N. Potapov, O.V. Vasylieva, A.A. Oleynik [et al.] // Материалы 85-й международной научно-практической конференции студентов и молодых ученых. – Симферополь, 2013. – С. 243.

2. Керівництво роботою іноземних студентів медичних ВНЗ в сучасних умовах навчання / В.А. Капустник, В.Д. Марковський, Д.В. Кацапов [та ін.] // Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції «Впровадження нових технологій за кредитно-модульної системи організації навчального процесу у ВМ(Ф)НЗ III–IV рівнів акредитації» (26–27 квітня 2012 р.). – Тернопіль : ТДМУ, 2012. – С. 77–78.

3. Стратегія виховної роботи з іноземними студентами при навчанні у медичних ВНЗ України / І.В. Летік, Д.В. Кацапов, О.В. Васильєва [та ін.] // Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції з міжнародною участю «Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України». – Ч. 2. – Тернопіль, 2014. – С. 639–641.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ТЕСТУВАННЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ НЕФРОЛОГІЇ

Лісовий В.М., Андон'єва Н.М., Гуц О.А., Дубовик М.Я.,
Колупаєв С.М., Грушка М.А., Олянич С.О.

Інтеграція України до Європейського та Світового освітнього простору передбачає формування єдиних стандартів якості освіти. Саме заради цього в Україні реалізується програма навчання у ВНЗ за кредитно-модульною системою. Стандарти рівня якості освіти передбачають також стандарти оцінювання знань, що привело до значного поширення такого виду контролю як тестування. За умов поширення інформаційно-комп'ютерних технологій тестування проводиться за допомогою комп'ютерних систем. Водночас, медична освіта передбачає формування спеціалістів, для яких основоположним компетентнісно-орієнтованим медичним навиком є клінічне мислення. Необхідність використання комп'ютерного тестування у процесі формування клінічного мислення під час викладання курсу «Нефрологія» у наш час залишається актуальною задачею в процесі викладання даної дисципліни на профільній кафедрі.

Клінічне мислення не є принципово особливою формою когнітивної діяльності, а являє собою сукупність розумових процесів, таких як аналіз та синтез, дедукція та індукція, судження та висновок, узагальнення і т. д., що використовуються для вирішення завдань медичної діагностики, визначення прогнозу і тактики лікування. Суттєвою особливістю професійного мислення нефролога та й лікаря взагалі є постійне розв'язання нових задач, для яких відсутні конкретні алгоритми, необхідність пошуку узагальнюючого в індивідуальному, створення цілісної картини хвороби, на базі якої ґрунтуються лікувальні заходи [1].

Для формування клінічного мислення необхідне дотримання таких принципів: 1) Засвоєння інформації про клінічні симптоми, синдроми, нозологічні форми; 2) Розвиток навичок вирішення проблемних завдань у клінічній практиці; 3) Накопичення персонального клінічного досвіду.

Оптимізація формування клінічного мислення в процесі навчання передбачає виконання завдань, які моделюють клінічні ситуації і які зустрічаються у практичній діяльності лікаря-нефролога та лікаря загальної практики – сімейної медицини.

У Харківському національному медичному університеті нефрологія викладається згідно з положеннями кредитно-модульної системи у складі модуля «Нефрологія» дисципліни «Внутрішня медицина» на кафедрі урології, нефрології та андрології. Клінічною базою кафедри є Харківський Обласний клінічний центр урології і нефрології ім. В.І. Шаповала, у якому надається спеціалізована урологічна та нефрологічна допомога. Викладання нефрології на базі спеціалізованого центру дозволяє демонструвати студентам увесь спектр нефрологічної патології, а також знайомити студентів з порядком проведення процедур нирково-замісної терапії та з особливостями ведення пацієнтів у залежності від виду діалізу та після проведеної трансплантації нирки, що сприяє глибокому засвоєнню матеріалу [2]. З метою оцінки знань, умінь, навичок студентів з курсу «Нефрологія»,

широко застосовується комп'ютерне тестування. Ця методика має як позитивні, так і негативні аспекти, які мають враховуватися у визначенні місця тестування у формуванні клінічного мислення.

До позитивних аспектів тестування можна віднести:

1. Об'єктивність. Стандартизація перевірки показників якості виконання завдань і тестів дозволяє виключити суб'єктивний фактор.

2. Повнота та глибина охоплення матеріалу. Тести дозволяють оцінити знання з усіх тем пройденого курсу нефрології, у той час як на усному іспиті зазвичай обговорюються 2–4 теми.

3. Практичність. Відпрацьована і налагоджена система тестування дозволяє мінімізувати часові витрати при оцінюванні знань студентів. Вони значно нижче, ніж при письмовому або усному контролі, тим більше, що результати тестування можна отримати одразу після його закінчення.

Водночас тестування містить і ряд недоліків:

1. Неможливість формування навику послідовного викладення своїх думок та «механізація» навчання. Вирішення тестових завдань не стимулює, а навіть знижує потребу студентів формувати, чітко і послідовно викладати свої думки. Студенти механічно запам'ятовують вірну відповідь, особливо при відкритих базах даних.

2. Отримані в результаті тестування дані про прогалини в знанняхза конкретними розділами не можуть самі по собі сприяти усуненню цих прогалин [3]. При усній відповіді екзаменатор, як правило, веде зі студентом діалог, ставить навідні запитання, змушуючи студента проілюструвати практичними прикладами теоретичні знання.

3. Елемент випадковості. Студент, що не відповів на просте питання, може дати правильну відповідь на більш складне. Одного чи двох вгаданих питань може бути достатньо, щоб змінити оцінку з «незадовільно» на «задовільно» чи «задовільно» на «добре», чи навпаки.

Отже, об'єктивність, можливість охопити весь пройдений матеріал та оцінити вміння вирішувати різноманітні клінічні ситуації, раціональність витрат часу дозволяють широко використовувати тестування як у письмовій формі, так і при використанні комп'ютерних систем у процесі формування клінічного мислення під час викладання дисципліни нефрологія.

Водночас, потрібно розуміти, що тестування не є ідеальним методом оцінки знань, а деякі його недоліки навіть перешкоджають розвитку у студентів клінічного мислення. Для формування здатності чітко та послідовно викладати свої думки необхідно поєднувати тестування з іншими методами контролю знань, зокрема, як усне опитування. Для попередження «механізації» вирішення тестових завдань необхідне чітке розуміння, що тести – це метод контролю знань, а не метод навчання. Тому недоцільним є заучування студентами баз тестів, а отже і доступ студентів до відкритої бази тестів. Бо у такому випадку утворюється інколи досить суттєва розбіжність між результатом тестового контролю та усною відповіддю. Навчання студента баченню цілісної картини питання також дозволяє зменшити роль механічного запам'ятовування. Для ліквідації прогалин у знаннях, виявлених під час тестування, доцільно проводити аналіз пройдених тестів. Зменшити вплив удачі на тестування дозволяє збільшення кількості

тестових питань або кількості вірних відповідей та самих варіантів відповідей. Поєднання тестування з іншими видами оцінювання і в цьому випадку є доцільним.

Таким чином, використання комп'ютерного тестування як методу оцінювання знань та уміння їх використовувати є доцільним у процесі навчання нефрології і формування у студентів клінічного мислення. Водночас, необхідне розуміння того, що цей метод має, свої переваги і недоліки, вплив яких на навчання можливо зменшити.Найбільшої ефективності тестування набуває у поєднанні з іншими засобами контролю знань і умінь студентів.

Література

1. Кузьминов О.М. Формирование клинического мышления и современные информационные технологии в образовании / О.М. Кузьминов, Л.А. Пшеничных, Л.А. Крупенькина. – Белгород : ООО «ГИК». – 2012. – 110 с.

2. Лісовий В.М. Досвід викладання нефрології в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу / В.М. Лісовий, Н.М. Андон'ева, С.М. Колупаєв та ін. // Матеріали Всеукраїнської наукової навчально-методичної конференції «Нові напрямки впровадження кредитно-модульної систем організації навчального процесу у вищих медичних і фармацевтичних навчальних закладах України III–IV рівнів акредитації». – Тернопіль : ТДМУ, «Укрмедкнига», 2011. – С. 276.

3. Попов А.В. Тестирование как метод контроля качества знаний студентов / А.В. Попов // Труды. – СПб. : ГУКИ, 2013. – № 1.

ПРОБЛЕМА ВИКЛАДАННЯ МОВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Лозенко В.В.

Знання мови, як рідної, так і іноземної, вміння правильно поставити наголос, висловити свою думку, граматично правильно побудувати речення, розуміти синтаксичне сполучення слів – це ті фактори, які визначають освіченість людини. Вільне володіння мовою, рідною й іноземною, розширює можливості підготовки конкурентоздатного фахівця. Саме тому проблема викладання мов є актуальною у XXI ст.

Мета даної статті полягає у вивченні проблеми викладання мов у вищому навчальному закладі на сучасному етапі. Досягнення цієї мети передбачає вирішення наступних завдань:

– дати стислу характеристику сучасних форм і методів навчання;

– з'ясувати загальну проблему викладання мови, як рідної, так і іноземної у вищих навчальних закладах;

– визначити шляхи подолання проблеми викладання мов.

Теоретико-методологічну базу даної статті становлять наукові праці з методики викладання та педагогіки Ф. Гуена [5], Х. Брауна [4], М. Давидової [1], І. Костикової [2], Н. Шеверун [3].

На сьогоднішній день використовуються різні методи (репродуктивний, евристичний, метод бесіди, самостійної роботи та ін.) і форми навчання

(мультимедійні засоби, рольові ігри) при викладанні мови. Всі ці форми і методи спрямовані на покращання засвоєння знань з рідної й іноземної мов. Для посилення інтересу до однієї з класичних мов, наприклад, латинської, вивчення якої є обов'язковим у медичних університетах та на філологічних факультетах провідних університетів, застосовуються всі зазначені методи, а також вводиться у практику культурологічний аспект: наприклад, підготовка студентських доповідей з тем «Міфологічні назви ботанічних рослин», «Латинізми у творчості Г. Сковороди», «Медицина у Стародавньому Римі», «Середньовічна поезія вагантів» тощо. Якщо дозволяє час, то на занятті відводиться декілька хвилин на вивчення етимології таких слів, як *студент, аспірант, лекція, аудиторія, доцент, університет, ректор, лабораторія, професор* та багато інших. У групах з поглибленим вивченням дисциплін у медичних вищих навчальних закладах є доцільним, за наявності вільного часу й відмінної успішності, для загального розвитку познайомити студентів з первинним значенням найпоширеніших анатомічних термінів: tibia – флейта (мед. термін «великогомілкова кістка»), fibula – застібка (мед. термін «малогомілкова кістка»), musculus – маленька миша, або мишеня (мед. термін «м'яз»), соссух – зозуля (мед. термін «куприк»), gyrus – коло, кінський майданчик (мед. термін «звивина»).

Однак усі ці методи і форми навчання втрачають сенс у більшості випадків, тому що у багатьох студентів відсутнє загальне уявлення про мову, зокрема про частини мови. Саме це становить проблему викладання мов у вищому навчальному закладі. На сьогоднішній день знайдеться чимало студентів, які не розуміють різницю між іменником і прикметником, плутають називний і родовий відмінки. Бувають такі випадки, коли на прохання викладача визначити частину мови для слова «м'яз», студент відповідає: «Прикметник». Викладач просить уточнити, на яке питання відповідає прикметник. Студент дає таку відповідь: «Прикметник відповідає на запитання «що робити». Більшість студентів не розрізняють слова «кістка» і "кістковий», «суглоб» і «суглобовий», «шия» і «шийний», плутають називний і родовий відмінки у термінах «залоза язика» і «частка залози», «кістка черепа» і «відросток кістки». Це свідчить про відсутність базових знань з мови, які закладаються ще в початковій школі. Якщо 20–30 років тому назад такі випадки незнання мови були поодинокими і становили скоріше виняток, ніж правило, то на сьогодні це вже скоріш правило – у групі знайдеться 4–5 студентів, у яких немає базових шкільних знань про мову. І такого роду труднощі складно подолати викладачеві у вищому навчальному закладі. Ф. Гуен у своїй праці «L'art d'enseigner et d'étudier les langues» («Мистецтво викладати і вчити мови») відзначив, що певні елементарні уявлення про мову повинні закладатися ще у дитинстві, коли дитина на підсвідомому рівні, у формі гри, вчиться відрізняти частини мови. Якщо цього немає, то викладачеві важко пояснити студентові, вже дорослій людині, різницю між частинами мови, відмінками, тим більше, що навчальна мовна програма вищого закладу розрахована на більш складні теми.

Висновки. Найбільшою проблемою викладання мов у вищому навчальному закладі є відсутність елементарних знань про мову. Таку проблему можна подолати, переглянувши мовні шкільні програми, збільшити кількість

годин на практичне відпрацювання теми «Частини мови» у школі, посилити контроль знань з рідної та іноземної мови.

Література

1. Давыдова М. Деятельностная методика обучения иностранным языкам / М. Давыдова. – М. : Высшая школа, 1990. – 176 с.

2. Костикова И. Методика преподавания иностранного язика: психолого-педагогический аспект / И. Костикова, Г. Мастерова. – Х., 2003. – 56 с.

3. Шеверун Н. Іншомовна підготовка студентів технічних університетів (досвід Польщі) / Н. Шеверун. – Умань : ПП, 2012. – 158 с.

4. Brown H. Principles of language learning / H. Brown. – 5th ed. – N.-Y. : Pearson education, 2007. – 410 p.

5. Gouin F. L'art d'enseigner et d'étudier les langues / F. Gouin. – 6th ed. – Paris : Fischbacher, 1925. – 404 p.

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПІДТРИМКИ У САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ

В.І. Лупальцов, А.І. Ягнюк

Вступ. У будь якій державі якість вищої освіти сприймається як головний фактор стабільного розвитку. Тому проблема якості знань та вмінь є однією з основних в освітній політиці держав світу, в тому числі і в України. У вищих навчальних закладах нашої країни постійно проводяться заходи щодо підвищення ефективності та удосконалення навчального процесу, що безумовно потребує застосування сучасних засобів викладання та ефективних форм контролю знань[1, 3]. Це стає ще більш актуальним, враховуючи збільшення годин відведених для самостійного опрацювання матеріалу студентами [2]. Однією з особливостей при організації ефективної самостійної роботи студента (СРС) у сучасному медичному ВНЗ є активне використання комп'ютерної технологій (КТ).

Мета. Узагальнення досвіду використання КТ при організації СРС у навчальному процесі у вищому навчальному закладі.

Основна частина. У якості комп'ютерної підтримки (КП) для підвищення ефективності СРС студентам на кафедрі хірургії № 3 використовуються: електронні варіанти монографій, підручників та навчальних посібників, електронні методичні вказівки, база тестових завдань та мультимедійних презентацій лекцій, учбові фільми. Кафедральними співробітниками створюються мультимедійні варіанти лекцій та семінарів в програмі Power Point з подальшою конвертацією за допомогою конвектора Free Codek Pack, що дає можливість використовувати їх як методичне забезпечення СРС. Завдяки комп'ютерної візуалізації інформації (зображення, фільми, мультимедійні комп'ютерні ефекти: анімація, графіка) забезпечується візуальне втілення практичних навичок, оперативних втручань та маніпуляцій, котрі вивчаються. Така КП СРС дає змогу розвивати індивідуальні здібності студента, підвищувати якість засвоєння знань та необхідних навичок, оптимізувати учбовий час, який при традиційному навчанні витрачається на пошук джерел інформації.

Застосування КТ при СРС дозволяє студенту контролювати індивідуальний темп навчальної діяльності самостійно задаючи швидкість та час виконання завдань. Крім того, під час СРС реалізуються такі важливі властивості електронних носіїв інформації, як полісенсорність (вплив на різноманітні почуття людини), інтерактивність (діалог в системі «людина–комп'ютер»), симуляційність (можливість імітації процесів), комунікативність (забезпечення міжособистого мережевого візуального, звукового чи символьного зв'язку), віртуалізація (створення кіберпросторової дійсності).

Формулюючи завдання для СРС, викладачі кафедри особливу увагу звертають на те, щоб мінімізувати використання студентом плагіату під час виконання завдань з СРС та спрямовують його діяльність на самостійний аналіз, порівняння джерел інформації, особисте формулювання висновків.

Для забезпечення ефективності СРС важлива й внутрішня мотивація студента, тому викладачі кафедри допомагають студентам виховати у собі потребу у систематичній самостійній роботі. На кафедрі проводяться групові та індивідуальні консультацій студентів з питань використання КТ при СРС, способів пошуку та опрацювання інформації, вивчення наукової та навчальної літератури, прийомів конспектування.

Невід'ємною частиною СРС є контроль та оцінювання її результатів. Для перевірки засвоєння матеріалу, що відносяться до СРС, викладачі кафедри використовують такі форми поточного контролю, як перевірка конспектів, письмове опитування студентів наприкінці практичного заняття, тестовий контроль (у т.ч. комп'ютерний), розв'язування ситуаційних задач. Результати такого поточного контролю враховуються під час виставлення підсумкової оцінки.

За модульної системи навчання теми СРС входять до змістового модулю, контролюються після закінчення логічно завершеної частини лекцій та інших видів занять із дисципліни при підсумковому модульному контролі.

Висновок. Застосування КП СРС під контролем викладачів забезпечує можливість більш ефективної організації навчальної діяльності студентів, конкретну її спрямованість на досягнення кращих результатів у навчанні.

Література

1. Волосовець О.П. Питання якості освіти у контексті впровадження засад Болонської декларації у вищій медичній школі / О.П. Волосовець // Медична освіта. – 2005. – № 2. – С. 12–16.

2. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів – необхідна умова ефективного навчання : матеріали Всеукраїнської наукової навчально-методичної конференції / С.І. Дубінін, А.В. Ваценко, В.О. Пілюгін [та ін.] // Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачовського. – Тернопіль, 2011. – С. 76–77.

3. Медична освіта у світі та в Україні / Ю.В. Поляченко, В.Г. Передерій, О.П. Волосовець [та ін.]. – К. : Книга плюс, 2005. – 383 с.

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ФІЗІОЛОГІЯ» СТУДЕНТАМ ХНМУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

Маракушин Д.І., Чернобай Л.В., Пандікідіс Н.І., Жубрікова Л.О., Алексеєнко Р.В., Ващук Н.А., Кармазіна І.С., Васильєва О.В., Сокол О.М., Ісаєва І.М., Баусова О.Б.

Вступ. Необхідність знання дисципліни «Фізіологія» студентами медичних ВНЗ обумовлена тим, що ця наука є базовою і вивчає процеси життєдіяльності, що відбуваються в організмі на всіх його структурних рівнях: клітинному, тканинному, органному, системному, організменому та надорганізменому. Фізіологія тісно пов'язана з дисциплінами морфологічного профілю: анатомією, цитологією, гістологією, ембріологією, так як структура і функція взаємно обумовлюють один одного. Фізіологія також спирається на загальну біологію та еволюційне вчення як основи для розумін-ня загальних закономірностей. Крім цього фізіологія широко використовує дані біохімії та біофізики для вивчення функціональних змін, що відбуваються в організмі, і механізму їх регулювання [1, 3].

Впровадження кредитно-модульної системи навчання в медичні ВНЗ України стало потужним стимулом для перегляду принципів та методичних заходів щодо контролю якості освіти за міжнародними стандартами, що дозволило залучити до цієї роботи іноземних експертів і позитивно вплинути на якість підготовки студентів. У всьому світі все більше уваги приділяється якості освіти, тому необхідно дотримуватися міжнародних освітніх стандартів при викладанні усіх навчальних дисциплін студентам ХНМУ [2].

Мета: оптимізація викладання курсу «Фізіологія» студентам ХНМУ в умовах кредитно-модульної системи навчання.

Дисципліна «Фізіологія» викладається на 2-му курсі, включає 2 модуля для студентів, що навчаються за спеціальністю «Лікувальна справа» та «Стоматологія». З метою оптимізації викладання курсу «Фізіологія» в умовах кредитно-модульної системи навчання з 2014–2015 навчального року на кафедрі фізіології ХНМУ запроваджена покращена методика викладання та оцінювання дисципліни. Вона базується на розподілі учбового матеріалу на 5 субмодулів для студентів медичних факультетів (3 – у першому семестрі та 2 – у другому), а для студентів-стоматологів – на 4 субмодуля (2 – у першому семестрі та 2 – у другому). Викладання кожного з субмодулів завершується атестаційним заняттям, яке оцінюється в балах ECTS. Сума цих балів відповідає поточній навчальній діяльності (ПНД) з кожного залікового модуля (модуль 1 та модуль 2). Такий розподіл учбового матеріалу виникло як наслідок поєднання різних розділів дисципліни за їхнім смисловим значенням. У типовій програмі, що рекомендована МОН та МОЗ (м. Київ) змістовних субмодулів 17 (10 – у першому семестрі та 7 – у другому). Такий дрібний розподіл учбового матеріалу доцільний для складання робочих програм та методичних рекомендацій для викладачів. Але для об'єктивізації засвоєння матеріалу студентами саме укрупнення суб-

модулів за їх смисловим значенням та постійне закріплення матеріалу на кожному занятті рішенням ситуаційних завдань «Крок 1», з нашої точки зору, є доцільним.

Необхідно зазначити ефективну навчально-методичну та консультативну роботу викладачів на кафедрі фізіології ХНМУ. Співробітниками кафедри було створено навчальні посібники та методичні рекомендації російською та англійською мовами для самостійної та аудиторної роботи студентів та для викладачів.

Об'єктивізація процесу навчання іноземних студентів передбачає не тільки контроль засвоєння теоретичного матеріалу і навіть не кількість виданих методичних рекомендацій для самостійної роботи студентів, а насамперед інформацію про структуру самої дисципліни «Фізіологія» і послідовність логічного вивчення матеріалу, оскільки «спланував – на половину зробив». У зв'язку з цим на кафедрі розроблено «Орієнтовну структуру залікового кредиту» з кожного з 2 модулів дисципліни «Фізіологія» (російською та англійською мовами). Ця орієнтовна структура включає перерахування всіх практичних занять у форматі окремого модуля та відповідних їм тем, які студент обов'язково повинен здати протягом практично-семінарських занять викладачу. Також дається кількість лекцій, супроводжуючих кожне заняття. У орієнтовну структуру введена і конвертація балів у ECTS з відповідного модулю, перелік видів самостійної роботи і теми реферативних доповідей як однієї з форм самостійної роботи студентів.

Позааудиторна робота студентів на кафедрі проводиться із завданнями «Робочих зошитів». Тільки на вересень 2014–2015 навчального року кафедрою було видано 5 учбово-методичних видань у форматі робочих зошитів та методичних рекомендацій (російською та англійською мовами). Аудиторно виконання цих завдань контролюється викладачами, це є складовою частиною ПНД студентів.

З метою покращання підготовки студентів до складання МЛІ «Крок 1. ЗЛП» та «Крок 1. Стоматологія» на кафедрі існує банк тестових завдань російською та англійською мовами для використання під час практичних занять та як тестової частини при проходженні модульного контролю з дисципліни «Фізіологія» на 2-му курсі. Викладачами кафедри згідно з графіком на прикінці робочого дня щоденно проводяться індивідуальні та групові консультації студентів з підготовки до складання МЛІ (окремо російсько- та англомовних).

З 2014–2015 навчального року на кафедрі фізіології розпочато викладання лекцій з використанням мультимедійного обладнення. При цьому усі лекційні презентації (російською та англійською мовою) розміщені у репозитарії ХНМУ, що покращує позааудиторну підготовку студентів до практичних занять.

Для активізації позааудиторної роботи зі студентами, направленої на підвищення їх індивідуальної творчості, на кафедрі фізіології ХНМУ також функціонує студентське наукове товариство (СНТ). Так студенти-гуртковці приймають активну участь у виконанні кафедральної науково-дослідницької роботи «Вивчення індивідуально-типологічних особливостей адаптації людини до інтелектуальних та фізичних навантажень» (строки виконання

2012–2014 рр.). Результати власних наукових досліджень члени СНТ щорічно доповідають на різних конференціях та форумах України та країн СНД у тому числі: International Scientific Interdisciplinary Conference for medical students and young doctors, міжвузівській науковій студентській конференції з валеології, міжвузівській конференції молодих вчених «Медицина третього тисячоліття» тощо.

14 травня 2014 р. на кафедрі фізіології ХНМУ відбулася І Всеукраїнська студентська наукова конференція з фізіології з міжнародною участю «Фізіологія медицині, фармації та педагогиці: актуальні проблеми та сучасні досягнення», а 21 травня 2014 р. – студентська олімпіада «Фізіологія здоров'я». Переможцями цих форумів стали вітчизняні та іноземні студенти-гуртковці СНТ кафедри фізіології ХНМУ, що свідчить про високий рівень підготовки студентів викладачами кафедри.

Висновки. З метою подальшого покращення викладання курсу «Фізіологія» студентам ХНМУ в сучасних умовах кредитно-модульної системи навчання необхідно як можна ширше проводити індивідуальну навчально-виховну роботу з другокурсниками. При цьому студентів з більш високим рівнем підготовки потрібно орієнтувати на активізацію самостійної позааудиторної роботи, а з відстаючими студентами підсилювати відсоток факультативних практичних занять.

Література

1. Оптимізація викладання курсу «Фізіологія» іноземним студентам медичних ВНЗ в умовах кредитно-модульної системи навчання / В.Г. Самохвалов, Л.В. Чернобай, Д.І. Маракушин, О.В. Васильєва // Збірник наукових статей «Психолого-педагогічні проблеми становлення сучасного фахівця» (15–16 травня 2013 р.). – Харків, 2013. – С. 361–366.

2. Незалежне оцінювання успішності студентів як критерій ефективності позааудиторної роботи / І.В. Завгородній, Д.І. Маракушин, Д.В. Кацапов, І.В. Халін, О.В. Васильєва // Матеріали XLIV навч.-метод. конф. ХНМУ (Харків, 10 листопада 2010 р.). – С. 17–20.

3. Сучасні аспекти викладання курсу «Фізіологія» іноземним студентам у медичних ВНЗ України / В.Г. Самохвалов, Л.В. Чернобай, Д.І. Маракушин, О.В. Васильєва // Матеріали X ювілейної Всеукраїнської конференції з міжнародною участю (18–19 квітня 2013 р.). – Тернопіль : ТДМУ, 2013. – Ч.1. – С. 445.

ЧИ МОЖНА НАВЧИТИ ФІЛОСОФІЇ ДИСТАНЦІЙНО?

Марущенко О.А.

Проблематика дистанційного навчання останнім часом все частіше опиняється у фокусі уваги світової та вітчизняної наукових спільнот, у першу чергу через її інноваційність і, як наслідок, певну загадковість. Питання, які у зв'язку з цим постають перед науковцями, є цілком зрозумілими: чи не спотворюють дещо інакші ролі учасників дистанційного навчального процесу саму суть освіти? наскільки взагалі дистанційна освіта є ефек-

тивною у порівнянні з традиційною? і чи здатна вона з часом повністю витіснити останню? У чисельних наукових і науково-методичних працях, зокрема і вітчизняних фахівців (В. Кухаренко, В. Олійник, І. Булах, О. Рибалко, Н. Авшенюк, В. Ясулайтіс та ін.), як правило, розглядаються психолого-педагогічні засади дистанційної освіти, її принципи, методологія і дидактика, здатність дистанційного навчання активізувати пізнавальну діяльність студентства. Натомість, лише епізодично постає надважливе питання про так звані «нездоланні обмеження» дистанційної освіти. Та ж традиційна очна форма історично не раз демонструвала свою здатність навчити, при певних умовах, будь-чого і будь-кого. А чи здатна впоратися з цим завданням така інноваційна форма, як дистанційна освіта? Або, скажімо, є навчальні дисципліни, які за жодних обставин не можна вивчати дистанційно? Дати певні відповіді на це питання є ***метою*** даної статті.

Як відомо, дистанційна освіта пройшла певний історичний шлях розвитку, починаючи ще з 30-х років XX ст., коли виникло так зване «кореспондентське навчання» (з опорою на поштові служби). Згодом дистанційна освіта реалізовувалася через радіо і телебачення, проте усі ці способи або на передбачали зворотного зв'язку взагалі, або суттєво відкладали його у часі. Сьогодні дистанційне навчання здійснюється шляхом доставки інформації в інтерактивному режимі з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, де основою є вільно поширювані «віртуальні міжнародні платформи», мабуть найкращою з яких по праву вважається Moodle. І хоча дистанційне навчання і можна вважати певною новітньою формою заочного навчання, все-таки між ними не варто ставити знак рівності, оскільки дистанційне навчання передбачає не лише розширення спектру носіїв інформації і засобів доступу до них, а й постійне спілкування між викладачем і студентом, через що дистанційну освіту, скоріше, варто вважати системою віддаленого доступу, основаною на сучасних інформаційних технологіях.

Не дивлячись на те, що загальна частка дистанційної освіти вже становить близько 30% від усього загального обсягу освітніх послуг у світі, така форма навчання має певні недоліки, деякі з яких, відверто кажучи, відлякують теоретичні університетські кафедри (як-от: філософського, гуманітарного, соціально-економічного профілів), які доволі рідко розглядають дистанційну форму навчання як щось важливе і перспективне для свого предметного поля. Ось деякі з недоліків, на які традиційно звертають увагу:

• невисокий рівень методичного забезпечення процесу створення онлайн-курсів (адже кінцевим продуктом мають стати гіпертексти з великою кількості супутніх матеріалів, зокрема, у відеоформатах), відсутність базових знань з цього питання (тобто, доносити знання дистанційно – це *особливе знання*, якому треба *спеціально вчитися*, що може стати суттєвим бар'єром для діючих викладачів і методистів);

• при дистанційній формі *дисципліна* студента *стає самодисципліною*, тобто відповідальність за навчання та слідування графіку навчального процесу (хай і гнучкого) повністю стає полем відповідальності того, хто вчиться, що суттєво змінює традиційні ролі в полі «викладач–студент»;

• відсутність *очного* спілкування педагога і студента (здається, ще трохи, і таке спілкування почнуть «канонізувати», адже нерідко вважається, що через очний контакт передається ледь не «сакральне знання», яке студент не може пізнати дистанційно).

При справедливості перших двох тверджень дозволю собі покритикувати останнє. Дистанційна освіта дійсно не передбачає очного спілкування, проте особистий контакт викладача і студента відбувається у так званій дистанційно-очній формі (шляхом відеоконференцій, скап-конференцій, вебінарів), і нічого, насправді, не заважає дивитися «очі в очі», якщо це дійсно потрібно. Натомість, суттєво змінюється сама концепція роботи викладача: він стає, скоріше, координатором навчального процесу, його модератором з основним завданням – сприяти тому, аби кожний студент якнайкраще оволодів змістом курсу (зазвичай ця мета досягається шляхом індивідуальних онлайн-консультацій та групових занять; той же Moodle добре орієнтований на таку спільну роботу, для чого передбачена маса інструментів, як-от: блоги, форуми). Дистанційна освіта, на мою думку, чудово сприяє і такому важливому завданню філософських, суспільних, культурологічних дисциплін, як розвиток критичного мислення: усі питання, що виносяться на осмислення аудиторії, мають відкладений у часі «ефект», тобто не вимагають негайної реакції студента, що вкрай важливо у випадку зі спірними, дискусійними темами, які потребують глибинного осмислення та актуалізації власної аргументованої позиції.

Надважливим є і методична підкованість викладача, адже дистанційні курси мають бути чітко структурованими (за темами, уроками, окремими питаннями), а самі завдання повинні бути складені так, щоб дозволити студенту показати свої фактологічні знання і водночас творчий підхід, а викладачу – оцінити якість виконання завдань за наперед заданими, зрозумілими критеріями.

Ефективності дистанційної форми освіти сприяють й інші її переваги. Так, студенти, які навчаються дистанційно, дійсно не відвідують регулярних занять у вигляді лекцій та семінарів *за наперед заданим розкладом* (як це відбувається в рамках традиційних освітніх форм), проте мають змогу працювати у *зручний для себе час у зручному місці* та в *зручному темпі*, що дає значну перевагу тим, хто не може або не хоче змінити свій звичний ритм життя (навчання, можна, наприклад, поєднувати з іншою професійною діяльністю). Кожний може вчитися стільки, скільки йому особисто необхідно для засвоєння предмета.

При цьому не має значення локація у фізичному просторі – викладача, студента, університету. Відстань (за умови якісної роботи зв'язку) не є перешкодою для ефективного освітнього процесу – будь-хто у будь-якій точці світу може вивчати курс.

З цього випливає, що кількість студентів дистанційної форми не є критичним параметром. Онлайн-навчання суттєво нівелює і статусні дистанції між тими, хто бажає вчитися, тобто значно демократизує широкий доступ до якісного освітнього продукту, що за «традиційними сценаріями» є значно менш вірогідним. Важливим критерієм є ціна, адже реальна вартість дистанційного навчання є у рази дешевшою, аніж традиційного (іноді навіть

взагалі безкоштовною), в основному, завдяки ефективнішому використанню наявних навчальних площ і технічних засобів інформаційних технологій.

Відповідаючи на питання, винесене у назву статті, висловлю свою думку: так, звичайно – і філософію, і будь-яку іншу теоретичну дисципліну можна вивчати дистанційно, і навіть треба, особливо, якщо згадати про найважливіші переваги дистанційної форми навчання та загально цивілізаційний контекст (наявну інформаційну, екранну культуру). Принаймні, як допоміжна форма, дистанційне навчання вже зараз може суттєво урізноманітнити традиційні освітні практики, доповнити їх, при чому аж ніяк не зменшуючи їх власну цінність. Проте аналізуючи тенденції розвитку суспільства у цілому та освіти зокрема, можна припустити, що вже у середньостроковій перспективі дистанційні форми навчання займуть центрове місце підготовки фахівців. Їх розробка та впровадження сьогодні можуть стати суттєвою перевагою викладача, кафедри, університету на ринку освітніх послуг завтра.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС ТА ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНА ОСВІТА

Мінухін В.В., Габишева Л.С., Коваленко Н.І.

Суттєві зміни в національній політиці освіти пов'язані з переходом на позиції особистісно-орієнтованої педагогіки. Однією із задач сучасної вищої школи є розкриття потенціалу всіх учасників педагогічного процесу, надання їм можливостей виявити творчі здібності, у зв'язку з чим з'являються різноманітні інноваційні технології.

Нововведення, або інновації, характерні для будь-якої професійної діяльності людини. Інновації самовільно не виникають, вони є результатом наукових пошуків, осучаснення педагогічного досвіду окремих педагогів і цілих колективів.

Поняття «інновація» в перекладі з латинської мови означає «введення нового», «оновлення» або «зміни». У педагогічному процесі це введення нового в цілі, зміст, методи й форми навчання та виховання, в організацію спільної діяльності педагога й учня, метою якої є підвищення її ефективності. У загальній теорії інновацій розрізняють новації та нововведення (інновації) як своєрідні етапи просування нового. Новація – це саме засіб (новий метод, методика, технологія, програма), а інновація – це процес освоєння цього засобу [3].

Сучасна освіта орієнтується на створення інноваційних технологій і способів впливу на особистість, у яких забезпечується баланс між соціальними й індивідуальними потребами, що базуються на самовдосконаленні, саморозвитку, самоосвіті, забезпечують готовність особистості до реалізації як індивідуально, так і в суспільстві [1].

До освітніх технологій належать технології проблемного, програмованого, активного, модульного та ігрового навчання, інформаційні, виховні й технології особистісно-орієнтованого навчання [2].

Особистісно-орієнтований підхід визнаний сьогодні світовим педагогічним співтовариством як пріоритетний для всіх форм сучасної освітньої

системи. Це значить, що в центрі знаходиться процес навчання, а не викладання, а також пізнавальна діяльність того, хто навчається. Остання максимальною мірою враховує інтереси учня/студента, його індивідуальні можливості та здібності.

У полі зору особистісно-орієнтованого навчання - унікальна цілісність особистості, відкрита для сприймання нового досвіду, здатна до свідомого і відповідального вибору в різноманітних життєвих ситуаціях. Особистісно-орієнтовані технології створюють умови для співробітництва, творчості й самоактуалізації особистості [3].

Зміни сучасної системи освіти продиктовані протиріччям між швидким темпом набуття знань у сучасному світі й обмеженими можливостями їх засвоєння індивідом. Це протиріччя змушує педагогічну теорію відмовитися від абсолютного освітнього ідеалу (різносторонньо розвинена особистість) і перейти до нового ідеалу – максимального розвитку здібностей людини, саморегуляції й самоосвіти.

Сьогодні перед освітою стоїть конкретна задача: забезпечити майбутнього спеціаліста базовою інформацією, розвинути навички й уміння користуватися нею для розв'язку практичних задач, сформувати уявлення про необхідність самостійного отримання інформації на весь період професійної діяльності.

Література

1. Гатауллина А.Г. Инновационные процессы в образовании / А.Г. Гатауллина // Психология и социология. – Режим доступа :
http://www.rusnauka.com/7_NITSB_2014/Psihologia/12_161633.doc.htm.

2. Имангулова Т.В. Значение инновационных технологий в учебном процессе / Т.В. Имангулова, А.С. Саванчиева // Збірник наукових праць. – Харків, 2013. – Вип. 18. – С. 63–65.

3. Сластенин В.А. Педагогика : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / под ред. В.А. Сластенина. – М. : Академия, 2002. – 576 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ У БАКАЛАВРІВ

Мінухін В.В., Замазій Т.М., Габишева Л.С., Коваленко Н.І.

Використання передових методів і технологій у вищих навчальних закладах є важливим і актуальним питанням для сучасної медичної освіти, у тому числі для підготовки бакалаврів-спеціалістів з лабораторної діагностики. Вони відкривають можливості для оптимізації покращення знань, використання нових форм і методів проведення лекцій та практичних занять [1]. Сучасні інформаційні технології є ефективним інструментом, який полегшує засвоєння знань, робить навчання інтерактивним і комунікативно-спрямованим. Широке застосування комп'ютерних програм за умови їх правильного вибору відкриває безліч можливостей для вдосконалення навчального процесу [2].

Для підготовки конкурентоздатного медичного працівника на кафедрі мікробіології, вірусології та імунології використовуються вербальні, технічні

і наочні методи навчання. Це дозволило реалізувати різні форми інноваційних технологій, що посилило індивідуальний підхід до особистості кожного студента та інтенсифікацію їхньої аудиторної та позааудиторної роботи. Так, використовуючи мультимедійний проектор, викладач має змогу оперувати різними виразними засобами – текстом, графіками, малюнками, демонструвати відеофільми та відеоролики, а також використовувати слайди мікропрепаратів тощо. Таке подання матеріалу є найбільш адекватним засобом для засвоєння матеріалу на практичних заняттях і лекціях. Лекція дає систематизовані основи наукових знань з дисципліни, розкриває стан і перспективи розвитку діагностики інфекційних хвороб, концентрує увагу студентів на найбільш складних, ключових питаннях, стимулює їх пізнавальну діяльність і сприяє формуванню творчого мислення. Мультимедійні засоби навчання дозволяють зацікавити студентів на лекціях, максимально реалізувати принцип наочності шляхом виведення на екран не лише тексту, але і застосувавши звук, ілюстрації, зображення, що сканують, малюнки, схеми і т. п.

При проведенні практичних занять у бакалаврів використовуються технології індивідуально-групового навчання. Ці технології сприяють розвитку індивідуальних умінь і навичок, враховують індивідуально-особистісні характеристики, включаючи здібності і освітні потреби, що ґрунтуються на цільових установках. Вони передбачають використання можливостей колективної діяльності для надання допомоги кожному студентові в успішному засвоєнні навчального матеріалу, виконанні самостійної роботи, вирішенні ситуаційних завдань тощо.

Контроль засвоєння навчального матеріалу здійснюється в ході самостійної роботи студентів з використанням комп'ютерного тестування. При цьому контроль індивідуалізований і дає можливість при необхідності здійснювати коригування знань і умінь.

Таким чином, викладач може розраховувати на комп'ютер як на електронного асистента в навчальному процесі. Які функції передати комп'ютеру, а які залишити педагогу, залежить від специфіки викладання мікробіології та від системи методичних прийомів конкретного викладача. Комп'ютерна підтримка традиційної методики викладання мікробіології, вірусології та імунології забезпечує наочність, науковість, доступність, системність і послідовність знань з морфології та фізіології мікроорганізмів, імунітету та лабораторної діагностики інфекційних захворювань.

Література

1. Стародубцев В.А. Использование информационных технологий на лекциях по естественно-научным дисциплинам / В.А. Стародубцев // Информатика и образование. – 2003. – № 1. – С. 77–81.

2. Якунин В.А. Педагогическая психология: учебное пособие / В.А. Якунин // Европ. Институт экспертов. – СПб. : Изд-во Михайлова В.А. : Полиус, 1998. – 639 с.

3. Ковальчук Л.Я. Комп'ютерні технології в медичній освіті / Л.Я. Ковальчук, В.П. Марценюк // Медична інформатика та інженерія. – 2008. – С. 45–49.

ВИРТУАЛЬНАЯ ИНФОРМАЦИОННО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА УЧЕБНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ «РУССКИЙ ЯЗЫК КАК ИНОСТРАННЫЙ»

Мирошник Л.В., Макаренко Т.Н., Минакова Л.И.

В настоящее время в учебный процесс активно внедряются информационно-телекоммуникационные технологии. Современные исследования в области зарубежной и отечественной педагогики лежат в области освоения технологий именно этого типа. В последние годы появилось большое количество научных публикаций, связанных с проблемами использования электронных ресурсов в обучении различным учебным дисциплинам (Э.Г. Азимов, А.А. Андреев, И.М. Ибрагимов, Е.С. Полат, Л.А. Дунаева, М.А. Бовтенко, И.А. Смольянникова, С.Н. Михайлов, О.В. Миловидова, Л. Шипелевич, T. Bayer, C. Meskil и др.).

Тенденция к распространению мультимедийных технологий заставляет задуматься об использовании их преимуществ в учебном процессе, в том числе при обучении русскому языку как иностранному. Использование электронных ресурсов для обучения русскому языку как иностранному имеет исключительное значение, так как с их помощью предоставляется доступ к дополнительным аутентичным материалам, отобранным преподавателем, и учебным ресурсам в текстовом, аудио- и видеоформатах. Такие информационно-образовательные среды разрабатываются в настоящее время во многих учебных заведениях в системе среднего и высшего образования. Они представляют собой комплекс обучающих различных электронных учебно-методических материалов и компьютерных программ.

Содержание специализированной образовательной виртуальной среды по русскому языку как иностранному определяется спецификой этой учебной дисциплины – практической направленностью и коммуникативно-деятельной основой обучения. Целью обучения русскому языку является получение знаний, навыков, умений, необходимых для практического владения языком в различных сферах и ситуациях общения.

Создание учебно-образовательной виртуальной среды дисциплины «Русский язык как иностранный» предполагает разработку следующих составляющих [3; 8]:

– учебно-методические материалы, включающие в себя электронные средства обучения (учебники, учебные пособия, учебно-методические материалы, практикумы, презентации, медиатеки, видеотеки, наглядные пособия – учебные таблицы, схемы, иллюстрации и др.);

– разнообразные электронные ресурсы справочного характера (электронные переводные и толковые словари, тематические словари, иллюстрированные словари в картинках, грамматические справочники и т. д.).

– информационно-образовательные материалы по РКИ, доступные в сети интернет (электронный каталог ссылок на справочно-информационные интернет-ресурсы по РКИ, специализированные веб-порталы и ресурсные центры, такие как портал поддержки русского языка как иностранного факультета повышения квалификации преподавателей русского

языка РУДН, интернет-проекты филологического факультета МГУ им. Ломоносова и др.);

– комплекс контрольно-тестовых заданий, предназначенных для проверки степени усвоения студентом учебного материала (тестовые базы, образцы проверочных работ);

– информационно-коммуникационный блок (доска объявлений, чаты, форумы), позволяющий активно общаться студентам и преподавателям;

– методический блок, включающий описание навигации по ресурсам учебного компонента, методические указания для студентов и преподавателя по работе с ресурсами.

Использование виртуальной учебно-образовательной среды в практике преподавания учебных дисциплин в вузах дает мощный стимул для творческого профессионального развития преподавателя, позволяет модернизировать процесс обучения, значительно повышая его эффективность.

Литература

1. Азимов Э.Г. Информационно-коммуникационные технологии в преподавании русского языка как иностранного / Э.Г. Азимов. – М. : Русский язык, 2012.

2. Бовтенко М.А. Компьютерная лингводидактика / М.А. Бовтенко. – М. : Флинта, 2005.

3. Богомолов А.Н. Научно-методическая разработка виртуальной языковой среды дистанционного обучения иностранному (русскому) языку : дис. д-р. пед. наук / А.Н. Богомолов. – М., 2008.

4. Дунаева Л.А. Средства информационных и коммуникационных технологий в обучении иностранных учащихся гуманитарных специальностей научному общению / Л.А. Дунаева. – М. : МАКС Пресс, 2006.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Мозгова Т.П., Лещина І.В.

Сучасна вища медична освіта своєю головною метою ставить реалізацію професійної складової розвитку особистості лікаря [1, 3]. Професійна адаптація студентів-медиків ще на етапі навчання в університеті має важливе значення для реалізації лікаря як професіонала та формування студентом власної траєкторії професійного розвитку та задоволення результатами навчальної, а в майбутньому, і професійної діяльності, тому дослідження проблеми адаптації студентів-медиків до майбутньої професійної діяльності та визначення педагогічних умов її ефективної реалізації є необхідним та актуальним [4].

У процесі професійної підготовки передбачається формування складових професійної діяльності: професійної спрямованості; професійної компетентності; професійної поведінки; професійної рефлексії, які розглядаються як особистісні новоутворення, що виникають в процесі професійно орієнтованої навчальної діяльності студентів і є провідними

структурними елементами особистості, що відображають якісну характеристику процесу професійної адаптації студентів-медиків до майбутньої професійної діяльності лікаря [2].

Проведена нами дослідно-експериментальна робота з визначення рівня сформованості професійної адаптації студентів-медиків показала, що в рамках освітнього процесу вищого медичного навчального закладу професійна адаптація студентів в процесі навчання формується стихійно та на недостатньому рівні та потребує впровадження в процес професійної підготовки медичних фахівців комплексу педагогічних умов успішної професійної адаптації майбутніх лікарів.

Виходячи з аналізу психолого-педагогічної літератури й узагальнення досвіду підготовки студентів-медиків, ми вважаємо, що найважливішими умовами, які забезпечують успішну адаптацію студентів-медиків до професійної діяльності в процесі навчання є активізація навчальної діяльності студентів в освітньому процесі ВНЗ та формування професійно важливих якостей студентів-медиків в процесі професійно орієнтованої навчальної діяльності, що не можливо без використання інноваційних методів навчання.

В останні роки широке розповсюдження в вищій медичній освіті отримало інтерактивне навчання, побудоване на взаємодії всіх учасників навчального процесу. Нові знання, уміння формуються в результаті прямої взаємодії студентів зі своїм досвідом і досвідом своїх друзів, в умовах змодельованої професійної ситуації, що ефективно реалізується за допомогою ситуаційно-рольової або ділової гри. Теоретичним базисом цього методу є положення про вирішальну роль активної, спеціально організованої діяльності студентів в процесі засвоєння [5].

Рольова гра сприяє розвитку творчого потенціалу та пізнавального інтересу до предмета. В основу будь-якої рольової гри (в тому числі і ділової) покладений принцип моделювання умов професійної діяльності шляхом вирішення різних ситуацій: постановка діагнозу, складання протоколу лікування. При цьому відпрацьовується можливість індивідуальної та групової оцінки діяльності учасників гри. Професійно орієнтовані рольові ігри підвищують мотивацію студента до вивчення теми заняття, кращому засвоєнню теоретичного матеріалу, так як розігрується клінічна ситуація, що наближена до його майбутньої професійної діяльності.

Останні роки на кафедрі психіатрії, наркології та медичної психології для більш успішного засвоєння дисципліни «Психіатрія та наркологія» на практичних заняттях зі студентами ефективно використовуються рольові ігри з моделювання проблемної ситуації взаємин основних суб'єктів лікувально-діагностичного процесу («лікар–хворий», «лікар–родич(і)», медичний персонал відділення) та інших соціально і психологічно значущих взаємовідносин («родич(і)–хворий», «хворий–хворий», «соціальний робітник–хворий»). Найбільший відгук у студентства отримали рольові ігри на диференційну діагностику (обговорення діагностично складних, атипових, рідкісних випадків з реальної психіатричної практики) та знання Закону України «Про психіатричну допомогу» (ситуації психіатричного огляду, госпіталізації в психіатричний стаціонар, в тому числі в примусовому порядку та надання невідкладної психіатричної допомоги).

Обговорення ситуації проводиться з урахуванням клінічного (оцінка правильності діагностичного пошуку, призначення терапії та ін.) та психологічного (оцінка правильності поведінки лікаря, хворого, родичів) аспектів змодельованої ситуації. Необхідно відзначити, що крім тренування теоретичних знань і практичних навичок з психіатрії, студенти мають можливість аналізувати свою поведінку (хто з учасників яку роль обрав, як себе почував в цій ролі, яку роль хотів б «зіграти» і чому не вийшло та ін.). Аналіз проведення гри допомагає об'єктивно оцінити рівень підготовленості студента.

Використання рольових ігор в процесі професійної медичної підготовки занурює студентів в професійне середовище з формуванням комунікативної складової професійної діяльності, визначенням рольової позиції, формуванням стереотипів професійної поведінки та її корекцією в процесі спілкування з оточуючими, що сприяє розвитку професійно значущих елементів особистості та підвищує адаптаційні можливості студентів до майбутньої професійної діяльності лікаря.

Література

1. Аверин В.А. Психолого-педагогические аспекты медицинского образования / В.А. Аверин, Т.Л. Бухарина. – Екатеринбург : УрО РАН, 2002. – 405 с.

2. Зеер Э.Ф. Психология профессионального развития / Э.Ф. Зеер. – М. : Академия, 2006. – 240 с.

3. Кудрявая Н.В. Врач-педагог в изменяющемся мире: традиции и новации / Н.В. Кудрявая, Е.М. Уколова, А.С. Молчанов и др. – М. : ГОУ ВУНМЦ МЗ РФ, 2001. – 304 с.

4. Крюков Н. Мониторинг профессиональной адаптации / Н. Крюков, Л. Калиниченко. – М., 2001. – 67 с.

5. Панина Т.С. Современные способы активизации обучения: [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / Т.С. Панина, Л.Н. Вавилова; под ред. Т.С. Паниной. – М. : Издательский центр «Академия», 2006. – 176 с.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА КАФЕДРІ ПАТОЛОГІЧНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ

Ніколаєва О.В., Огнєва Л.Г., Татарко С.В., Шутова Н.А.

Освіта за своєю суттю вже є інновацією. Застосовуючи дані технології в навчанні, викладач робить процес більш повним, цікавим, насиченим. Головною метою інноваційних технологій освіти є підготовка людини до життя у світі, що постійно змінюється, розвиток уміння мотивувати дії, самостійно орієнтуватися в одержуваній інформації, формування творчого нешаблонного мислення і професійного вміння та удосконалення [1].

У сучасних умовах підвищеного потоку інформації, накопичення великого матеріалу в різних галузях медичних знань, як ніколи, виникла потреба перегляду та змін викладання загальнотеоретичних медичних дисциплін, зокрема, патологічної фізіології.

Майбутній фахівець медицини, повинен отримати певний обсяг знань з патологічної фізіології та відповідну методологічну підготовку тому, що ці знання абсолютно необхідні при формуванні знань та навичок для повного сприйняття та глибокого засвоєння клінічних дисциплін і подальшої професійної діяльності.

У викладанні патологічної фізіології, покликаної формувати у студентів здібності до логічного мислення, аналізу та узагальнення фактів, вміння оцінювати окремі біологічні явища та медико-теоретичні питання, основна увага приділяється функціональним та клінічним проявам найпоширеніших патологічних процесів і хвороб, а також їх наслідкам, принципам терапії та профілактики захворювань, тому що саме патофізіологія є сполучною ланкою між біологічним комплексом дисциплін перших курсів та підготовкою студентів до вивчення клінічних дисциплін [2].

При проведенні занять будь-якого типу на кафедрі використовують комп'ютерну техніку, відеофільми, таблиці, слайди, зразки препаратів.

Колективом кафедри постійно вдосконалюються і переробляються деякі форми практичних занять.

Одним з ефективних шляхів для досягнення позитивного результату є система контролю і оцінювання навчальних досягнень. Накопичення рейтингу відбувається в процесі поточного, проміжного та заключного контролю.

Мета колективу кафедри: 1) навчити студентів здобувати знання самостійно, 2) користуватися набутими знаннями для вирішення конкретних завдань, 3) шукати шляхи вирішення проблеми, вибираючи оптимальний при наявності альтернативи, 4) планувати свою діяльність, 5) об'єктивно оцінювати процес і результати навчання.

При підготовці до практичних занять студенти користуються методичними вказівками, укладеними викладачами кафедри, що дає можливість студентам визначити основні положення загальної патології, роль етіологічних факторів та умов, а також реактивних властивостей організму та значення експериментального методу для дослідження патології [3].

Практичні заняття викладач розпочинає з визначення вихідного рівня знань студентів. Для цього проводиться програмний контроль першого рівня. Інформація про ступінь підготовки студентів дозволяє вирішити питання про засвоєння попередніх розділів курсу. На практичному занятті студенти під керівництвом викладача проводять експерименти на тваринах і аналізують механізми розвитку деяких патологічних процесів, вивчають фізіологічні зміни стану тварин та схематично замальовують їх у зошиті. Це сприяє поглибленню та закріпленню знань і відпрацюванню практичних умінь студентів.

Наразі проведення деяких експериментів наживо втрачає свою актуальність, тому для більш сучасного та ефективного викладання предмету кафедрою створені власні відеофільми (16) і продовжується збір відеоматеріалів (38), навчальних фільмів (12), що поповнює відеотеку кафедри [4].

Навчальні фільми збільшують рівень емоційної та професійної зацікавленості, що є однією з найважливіших задач ефективності освітнього процесу. У слайдах і фільмах нами використовуються різні види ілюстратив-

ного матеріалу. Нестандартні зображення з використанням блок-схем, анімації, карикатурних образів несуть елемент зорової та психологічної розрядки, а іноді підкреслюють важливе патогенетичне, клінічне, професійне чи соціальне значення представленої інформації. Це вивільняє час для розбору ситуаційних задач, що передбачає не тільки засвоєння теоретичної частини матеріалу, опанування сучасними експериментальними методиками моделювання патологічних процесів, а також дає можливість практичного використання цих знань та навичок [5].

Уміння володіти практичними навичками є обов'язковою частиною у рамках практичного заняття. Для цього на кафедрі створено набори тестів окремо до кожного змістового модуля (тести створені у вигляді клінічних та біохімічних аналізів крові, сечі, лабораторні показники дихання, КОС, показники ЕКГ тощо), які студенти вирішують протягом заняття.

При підготовці студентів до занять велике значення приділяється позааудиторній самостійній роботі. Для проведення якої колективом кафедри створено робочі зошити до яких входить теоретична частина всіх тем, що передбачені програмою як теми для самостійного вивчення, набори тестів з основної бази ліцензійного іспиту «Крок 1», які дають можливість контролю виконання цих завдань на занятті для закріплення знання студентів. Інші форми позааудиторної самостійної роботи студентів такі як: проведення науково-дослідної роботи, участь у студентських науково-практичних конференціях та конференціях з практичної медицини стають важливою складовою навчального процесу, необхідним засобом підвищення мотивації до навчання і як наслідок якісної професійної підготовки. Участь студентів у дослідницькій діяльності робить їх гармонійно розвиненими особистостями та людьми,які досконало володіють професійними знаннями медицини і які можуть застосовувати набуті знання при вивченні клінічних дисциплін. А набуті дослідницькі навички вигідно виділяють студентів-гуртківців серед інших і сприяють формуванню професійного статусу [6].

Багаторівневий підхід при відпрацюванні практичних навичок забезпечує досягнення кінцевих цілей у вивченні дисципліни та формує навички клінічного мислення.

Аналіз результатів складання іспиту «Крок 1» за субтестами в 2013 та 2014 рр. показав, що середній відсоток з нашої дисципліни дещо покращується : 2012 рік – 69,9%, 2013 р. – 71,8%, 2014 р. – 73,7%. Це свідчить про ефективність використання інноваційних технологій на кафедрі патологічної фізіології.

Таким чином, напрямком усієї навчально-методичної роботи на кафедрі патологічної фізіології є виховання гармонійно розвиненої особистості та досконало володіючого професійним знаннями студента, який може застосовувати набуті знання при вивченні клінічних дисциплін, аналізувати сучасні теоретичні напрямки та концепції, планувати та проводити експериментальні дослідження та правильно оцінювати отримані результати.

Література

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.06.2009 № 680 «Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи» // Офіційний вісник України. – 2009. –№ 47. – С. 533.

2. Міністерства освіти та науки України: Офіційний вебсайт «Болонський процес 2007–2009»: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna.

3. Вища освіта України і Болонський процес: навчальний посібник /за ред. В. Кременя; авторський колектив: М. Степко, Я. Болюбаш, В. Шинкарук, В. Грубінко, І. Бабин. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004.

4. Сингаївська А.М. У пошуку IV покоління стандартів вищої економічної освіти / А.М. Сингаївська // Болонський процес: стан та перспективи розвитку вищої освіти в Україні : зб. тез доп. IX Всеукр. наук.-метод. конф., 18–19 листоп. 2010 р. – К. – Ч. 1. / М-во освіти і науки ; Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т» ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : НТУУ «КПІ», 2010. – С. 168–170.

5. Серебрянський С. Стратегічні аспекти розвитку освіти в умовах інтеграції України в європейський освітній простір / С. Серебрянський // Вища шк. – 2013. – № 4. – С. 7–14.

6. Кочубей А.В. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти / А.В. Кочубей // Збірник наукових праць: наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Вип. 7 (50). – 2013. – С. 81–86.

МЛІ «КРОК 1» – ПОКАЗНИК ЯКОСТІ ФАХОВОЇ КОМПОНЕНТИ БАЗОВОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ніколаєва А.О., Федоров В.О., Стародубцев Д.С., Кривошапка О.В.

У сучасних умовах освіти та її орієнтованості на інтеграцію в європейську системуособливого значення набуває побудова ефективної та об'єктивної системи оцінки результатів навчання. При цьому Болонський процес диктує свої «правила», підвищення якості вищої освіти та підготовки спеціалістів має здійснюватися через вдосконалення системи контролю та методів оцінки якості освіти, тому система вищої освіти до цих пір не може відповісти на питання: «Що ми повинні перевіряти й оцінювати, щоб ефективно організувати зворотний зв'язок зі студентами?». Сьогодні пропонуються різні формулювання предмета оцінки та перевірки: якість освіти, результати навчання, рівень навченості, якість знань, обсяг засвоєного навчального матеріалу, якість підготовки, результати освіти. Аналізуючи дані підходи, ми приходимо до висновку, що на даному етапі розвитку системи вищої освіти найбільш ефективним процесом є організований моніторинг результатів навчання, що включає контроль, оцінку, перевірку набутих знань та вмінь студентів. Адекватне оцінювання результатів навчання конкретного студента, який навчається, – одна з актуальних проблем дидактики вищої школи. Саме з нею пов'язані вирішення задач підвищення якості підготовки випускників та доцільність рекомендованих заходів з модернізації навчального процесу вищої школи. Контроль якості знань навчання – один з основних компонентів оцінки якості освіти, найважливіший елемент педагогічної системи та невід'ємна частина навчально-виховного процесу.

Існує дуже багато різних класифікацій форм і процедур контролю знань. В першу чергу, форми контролю діляться в залежності від типу діяльності студентів, традиційно це усна, письмова та практична. Кожна форма має свою мету й процедуру проведення. Практична перевірка найбільш ефективна для перевірки, контролю та відстеження рівня формування компетенцій, що припускає виявлення конкретних дій, умінь пов'язувати теорію з практикою. Більш широка класифікація включає найбільш поширені форми контролю результатів навчання у вузі: написання рефератів, співбесіду, колоквіум, залік, іспит та тестування. Однією з таких форм контролю є тестовий іспит «Крок 1» – семестровий екзамен, що вимірює показники якості фахової компоненти базової вищої освіти. Іспит проводиться відповідно до навчального плану, розробленого на основі Галузевих стандартів вищої освіти (наказ МОЗ України від 29.07.2004 № 629).

Іншою важливою формою контролю є перевірка «виживання знань», яка може реалізовуватися через ректорські зрізи (РЗ) – комп'ютерне тестування в ННЦ ХНМУ.

Принципи організації РЗ:

використання якісного інструментарію, що забезпечує точність вимірювань: тестів, розроблених на кафедрах; тести проходять внутрішню та зовнішню експертизу, апробацію; розробники тестів проходять навчання на курсах підвищення кваліфікації; використання спеціально розроблених методик та інструментарію, які дозволяють виробляти аналітичнеопрацювання даних щодо результатів тестування; організація процедури, що забезпечує технологічність та достовірність даних.

Проведений деканатом аналіз і зіставлення результатів двох форм контролю знань студентів (форми поточних іспитів з формою РЗ) показав, що найчастіше студенти показують значно нижчі результати у порівнянні з оцінками, які фігурують у відомостях. Особливу небезпеку викликають розбіжності результатів з дисциплін, які входять доскладу МЛІ «Крок 1».

За величиною відхилення можна судити про наявність або відсутність невідповідностей методики викладання предмета методичній структурі тесту; різних вимог до рівня знань та вмінь студентів у викладачів, якіпроводять іспит; суб'єктивного підходу на іспиті (висування занижених або завищених вимог до знань студентів); порушень процедури іспиту або процедури тестування.

Вищезазначеніформи контролю знань базуються на таких принципах: гуманізація освіти, демократизація процесу освіти, індивідуалізація і диференціація результатів навчання кожного, хто навчається. Ця система контролю знань дозволяє підвищувати активність і якість роботи студентів протягом семестру і усього періоду навчання, більш об'єктивно оцінювати рівень знань, здібностей студентів в групі, потоці, на курсі. Прогнозувати успішність студентів на подальших етапах навчання, а також розвивати у них такі соціально значущі риси особистості як дисциплінованість, відповідальність за виконання планів, завдань, сумлінність, прагнення освоїти дисципліну.

Таким чином, в ХНМУ здійснюється системний підхід до моніторингу навчального процесу, що дозволяє оперативно реагувати на зміни, що вимагають виконання коригувальних дій, а також поширювати позитивний досвід в організації навчального процесу.

Література
1. Полупан К.Л. Мониторинг качества образования в вузе в условиях внедрения компетентностной модели подготовки специалистов / К.Л. Полупан // Вестник Балтийского федерального университета им. И. Канта. – 2012. – Вып. 12. – С. 41–45.
2. Баева Т.А. Методика формирования профессиональной иноязычной компетенции студентов медицинских вузов в условиях информационно-образовательной среды: автореф. дис. канд. пед. наук / Т.А. Баева. – Н. Новгород, 2013. – 24 с.
3. Беляева Е.С. Творческо-педагогический аспект в профессиональной подготовке студентов-медиков : дис. . канд. пед. наук : 13.00.01 / Е.С. Беляева. – М., 2006. – 204 с. РГБ ОД, 61:06-13/976.
4. Болонский процесс в вопросах и ответах / В.Б. Касевич, Р.В. Светлов, А.В. Петров, А.А. Цыб. – Спб. : Изд-во С.-Петерб. ун-та, 2004. – 108 с.

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ

Овчаренко О.Б., Лященко О.А., Олійник А.О., Паращук В.Ю.

Прогнозування потреби в спеціалістах в умовах конкуренції, що зростає – одна з найважливіших функцій вищого навчального закладу. З огляду на це, концептуальною парадигмою становлення і розвитку системи підготовки медичних кадрів повинна стати ідея про підготовку високопрофесійного фахівця, який був би здатний знайти адекватні форми реагування відповідно до середовища, що змінюється.

Проблемі пошуку шляхів підвищення ефективності освітянської діяльності у вищих навчальних закладах присвячено багато публікацій у спеціалізованих та фахових виданнях. Серед них особливої уваги заслуговують такі напрями, як педагогічні проблеми формування професійних навичок у студентів; характеристика готовності студентів вищого навчального закладу до професійної діяльності; удосконалення методичної бази навчального процесу; модернізація змісту підготовки майбутніх фахівців. Однак питання стратегії впровадження сучасних технологій навчання досі залишаються актуальними.

Метою роботи було обговорення окремих складових «інноваційних педагогічних технологій», як складників організаційно-методичного супроводу навчального процесу, реалізація яких забезпечує результативність навчально-пізнавальної діяльності студентів та підготовки кваліфікованих фахівців для системи охорони здоров'я.

Однією з таких технологій є «Вивчення випадку». «Вивчення випадку» – це комплексний методичний засіб навчання, побудований на структурах вирішення проблеми або на структурах розпізнавання проблеми. Задаються проблеми у формі професійного випадку або вони виводяться із конкретних випадків. Складні випадки спрощуються, скорочуються та структуруються таким чином, щоб студенти змогли більш самостійно вирішити притаманні випадкам завдання.

Методична мета методу «Вивчення випадку» полягає у визначенні варіантів вирішення проблеми, включаючи їх оцінювання, або у пошуку обґрунтування вирішення проблеми. Для вивчення випадку пристосовується проблемна ситуація, яка вже відбулася в дійсності. Студенти отримують завдання проаналізувати проблемну ситуацію та з максимально самостійно відшукати шляхи розв'язання проблеми. Потім це рішення порівнюється з рішенням в реальному випадку.

Під час навчання студенти розділяють випадок на окремі елементи, шукають власні рішення, виконують різні ролі у випадку, модулюють рішення та критично обговорюють випадок у цілому.

Метод "Вивчення випадку" пред'являє високі вимоги як до викладачів, так і до студентів. Викладачі повинні шукати відповідні випадки, узагальнювати всю важливу інформацію, попередньо опрацьовувати її з дидактичного погляду та ініціювати навчальні процеси. Студенти повинні відпрацьовувати навички групової роботи, творчого підходу до роботи, самостійного пошуку інформації та її оцінювання.

До випадків пред'являються такі три основні вимоги:

– відповідність дійсності;

– доступність;

– можливість декількох рішень.

Випадки повинні бути попередньо дидактично опрацьовані (структуровані, скорочені, спрощені). Під час дидактичної переробки комплексні випадки можуть бути перероблені в придатну для студентів форму таким чином:

– представлення окремих проблем як уже вирішених проблем;

– показ окремих рішень проблеми за допомогою додаткового матеріалу;

– обмеження постановки мети.

Використання технології «Вивчення випадку» на практичних заняттях може здійснюватись таким чином:

– викладач та всі студенти разом розбирають випадок;

– деякі студенти вивчають випадок в групі, останні студенти спостерігають;

– оптимальною є робота в декількох малих групах з керівником дискусії;

– кожен студент сам вивчає випадок;

– декілька малих груп розробляють різні випадки.

Послідовність етапів використання технології «Вивчення випадку» така: зіставлення – інформація – дослідження – вирішення – обмін думками – звірення з оригіналом.

Таким чином, «Вивчення випадку» демонструє такі педагогічні переваги:

– елемент, що підсилює навчальну мотивацію: студенти кидають виклик проблемам та питанням важливим для професії;

– у результаті самостійної діяльності підвищується самостійність студентів;

– зв'язок із реальним світом: зв'язок між практичним проявом проблеми та теоретичним висловленням;

– спрощення комплексного випадку: прозорість, придатність до вивчення, придатність до пояснення;

– робота в групі (співпраця);

– сприяння здатності приймати рішення/знаходити розв'язання проблеми;

– орієнтування на дію та на професію (картина майбутньої діяльності);

– повні дії/компетенція дій;

– комплексні навчальні ситуації.

Література

1. Гущина Т.Н. Потребность в стратегии внедрения современных технологий обучения [Текст] / Т.Н. Гущина, Е.И. Пархоменко // Педагогическое мастерство: материалы междунар. науч. конф. (г. Москва, апрель 2012 г.). – М. : Буки-Веди, 2012. – С. 257–258.

2. Уматалиева К.Т. Развитие профессиональных и методических компетенций преподавателя колледжа в процессе повышения квалификации с применением современных технологий обучения [Текст] / К.Т. Уматалиева // Молодой ученый. – 2012. – № 3. – С. 419–423.

3. Якимчук Р.П. Информационная культура как необходимый компонент пе-дагогической культуры // Письма Оффлайн в «Эмиссия» (The Emissia. Offline Letters): электронный научный журнал. – Апрель 2010, ART 1402 / Р.П. Якимчук. – СПб., 2010. – URL: http://www.emissia.org/offline/2010/1402.htm.

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМУ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Огнєв В.А., Лєрмонтова Ю.О.

Постановка проблеми. Освіта сучасності зазнає великих змін, що пов'язано зі змінами та прискореним темпом розвитку суспільства в цілому, у тому числі з необхідністю використання інноваційних технологій та впровадження нових підходів у систему вищої освіти.

Одним із важливих компонентів діяльності Програми розвитку ООН стала реалізація проекту «Освітня політика й освіта «рівний – рівному», у рамках якого зініційовано низку дискусій, що стосуються модернізації змісту освіти та формування у молоді ключових компетентностей [1].

Аналіз матеріалів публікацій. Проблема компетентнісного підходу розглядається в працях В. Байденка, І. Беха, Н. Бібік, А. Вербицького, І. Зимньої, В. Краєвського, В. Лугового, О. Пометун, О. Савченко та ін. Проведеним дослідженням передували важливі обговорення на науково-практичних семінарах та під час круглих столів, де тривала ґрунтовна дискусія щодо визначення переліку необхідних ключових компетентностей для української школи. До такої дискусії долучились не лише представники МОНУ та АПН України, а й широке коло педагогів-практиків, батьки, психологи, представники неурядових організацій і приватного бізнесу [1].

Метою статті є визначення необхідності впровадження компетентнісного підходу в систему вищої освіти України.

Виклад основного матеріалу. Україна належить до тих країн, в яких активно впроваджується система вищої освіти за Болонським типом, що

змушує педагогів використовувати новітні технології та враховувати компетенції та компетентності сучасних випускників вищої школи як головний критерій підготовки до нестабільних умов праці і соціального життя.

Ще кілька років тому «кваліфікація» спеціаліста мала включати тільки функціональну відповідність між цілями освіти та вимогами до робочого місця, підготовка студентів зводилася до придбання стандартного набору знань, вмінь та навичок, тобто компетенцій.

Компетенція – це сукупність взаємопов'язаних якостей особистості, які мають бути згідно з визначеним колом предметів і процесів. На відміну від компетенції, компетентність – це володіння людиною відповідною компетенцією, яке включає її особисте ставлення до цієї компетенції та предмета діяльності, розвиток в людині здатності орієнтуватися в різних складних робочих ситуаціях, мати уяву про наслідки своєї діяльності, а також бути за них відповідальною.

Компетентнісний підхід – це сукупність загальних принципів визначення цілей освіти, відбору її змісту, організації освітнього процесу й оцінки освітніх результатів. Він орієнтує на побудову навчального процесу, доцільного результату освіти: в навчальній програмі чи курсі на початку розробляються чіткі та співвідносні параметри опису того, що студент буде знати і вміти після закінчення.

До принципів компетентнісного підходу належать наступні:

– сенс освіти полягає в розвитку здібностей особистості самостійно вирішувати проблеми в різних сферах і видах діяльності на основі використання соціального досвіду, елементом якого є і власний досвід тих, хто навчається;

– зміст освіти являє собою дидактично адаптований соціальний досвід рішення пізнавальних, світоглядних, моральних, політичних та інших проблем;

– сенс організації освітнього процесу полягає у створенні умов для формування у тих, хто навчається, досвіду самостійно приймати рішення стосовно пізнавальних, комунікативних, організаційних, моральних та інших проблем, які становлять зміст освіти;

– оцінка освітніх результатів базується на аналізі рівнів освіченості, які були досягнені учнями на певному етапі навчання [2].

Наприклад, бакалавр повинен:

– демонструвати знання з історії та основ профільної дисципліни;

– послідовно та ясно викладати отриманні базові знання;

– оцінювати нові дані та інтерпретації в контексті цих знань;

– демонструвати розуміння загальної структури певної дисципліни і взаємозв'язки між субдисциплінами;

– демонструвати розуміння та вміти реалізовувати методи критичного аналізу і розвитку теорій;

– точно реалізовувати методики і технології, які належать до певної дисципліни;

– демонструвати розуміння якості досліджень, які відносяться до даної дисципліни;

– демонструвати розуміння експериментальної та емпіричної перевірки наукових теорій.

Магістр повинен:

– володіти високим рівнем знань в області конкретної дисципліни. На практиці це означає знайомство з новітніми теоріями, інтерпретаціями, методами і технологіями;

– вміти практично осмислювати та інтерпретувати новітні явища в теорії та на практиці, бути достатньо компетентним в методах незалежних досліджень, вміти інтерпретувати результати на високому рівні;

– бути спроможним внести оригінальний, хоча і обмежений, вклад у канони дисципліни, наприклад, підготувати дисертацію;

– демонструвати оригінальність і творчість у тому, що стосується знань з дисципліни;

– володіти розвиненою компетенцією на професійному рівні.

Інновація, нова освітня модель, стосується всіх структурних ланок педагогічної системи, що припускає їх певне «переналаштування»: цілі, зміст, форми, методи та засоби навчання і контролю, діяльність тих, хто вчить і навчається, освітнє середовище. Зміна хоча б в одній структурній ланці неминуче призводить до системного ефекту – до зміни в якомусь відношенні (кращому чи гіршому) функціонування всієї системи і якості її роботи [3]. Наприклад, придбання інтерактивного мультимедійного обладнання на кафедрі загалом нічого не вирішує. Треба належним чином розробити організаційну форму роботи студентів, підготувати викладачів до презентації матеріалу з використанням цього обладнання, тобто переглянути зміст лекційного матеріалу та матеріалу практичних занять, підготувати слайди та ін.

Висновки. Компетентнісний підхід орієнтований перш за все на нове бачення цілей та результатів професійної освіти, висуває свої вимоги і до інших компонентів освітнього процесу - змісту, педагогічних технологій, засобів контролю й оцінки. Головне - це проектування і реалізація таких технологій навчання, які б передбачали ситуації залучення студентів до різних видів діяльності.

Література

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О.В. Овчарук. – К. : «К.І.С.», 2004. – 112 с.

2. Лебедев О.Е. Компетентностный подход в образовании / О.Е. Лебедев // Школьные технологии. – 2004. – № 5. – С. 3–12.

3. Вербицкий А.А. Компетентностный подход и теория контекстного обучения / А.А. Вербицкий. – М. : ИЦ ПКПС. – 2004. – 84 с.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ МЕДИЧНОГО ПРАВОЗНАВСТВА

Ольховський В.О., Губін М.В., Сокол В.К.

З переходом на кредитно-модульну систему навчання у вищих медичних навчальних закладах України введено нову навчальну дисципліну «Медичне правознавство». Впровадження цієї дисципліни є доцільним та

своєчасним [4]. Перш за все, це пов'язано з тим, що останнім часом в Україні стає все більш актуальним питання якості надання медичних послуг лікарями при виконанні своїх професійних обов'язків [3]. У медичну практику активно впроваджуються протоколи надання медичної допомоги [1]. При цьому особливого значення набуває питання кримінальної відповідальності медичних працівників у зв'язку зі скоєнням правопорушень [2, 5]. Кримінальна відповідальність медичного працівника наступає при здійсненні ним суспільно небезпечного діяння в ході своєї діяльності, яка містить склад злочину, передбачений Кримінальним кодексом (КК) України. У першу чергу згідно зі ст. 140 КК України, така відповідальність пов'язана з неналежним виконанням професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником. У ході кримінального провадження, питання належного або неналежного надання медичної допомоги медичним або фармацевтичним працівником ставитися слідчим насамперед перед комісією експертів у ході комісійної судово-медичної експертизи [6]. Разом із тим з кожним роком спостерігається збільшення кількості призначень правоохоронними органами комісійних судово-медичних експертиз за «лікарськими справами» [3, 7]. При цьому зміст матеріалів кримінального провадження свідчить, що більшість лікарів недостатньо обізнані в питаннях захисту своїх прав у ході досудового та судового розгляду справи.

Викладання «Медичного правознавства» на кафедрі судової медицини, медичного правознавства Харківського національного медичного університету, здійснюється досвідченими викладачами з використанням сучасних технологій. На практичних заняттях студентам пропонуються вирішення ситуативних завдань з кожної теми, в тому числі із забезпечення медичного страхування, правових основ біоетики, правопорушень та юридичної відповідальності у сфері охорони здоров'я. При опануванні питань правової кваліфікації дефектів надання медичної допомоги, студентам для розгляду пропонують конкретні «лікарські справи» та комісійні судово-медичні експертизи з цього приводу. При цьому студентам наголошується, що в ході своєї діяльності необхідно суворо дотримуватись стандартів та протоколів надання медичної допомоги. При вивченні дисципліни студенти з метою оцінювання, проходять тестування за кожною з 10 тем у комп'ютерному класі кафедри. Програмним забезпеченням для комп'ютерів слугує оригінальна програма «Универсальный тест», яка містить у собі «Tester» та «Test maker». «Tester» призначений для проведення навчального (з підказками) і контрольного (на оцінку) тестування. «Tester» може автоматично, за допомогою датчика випадкових чисел, генерувати фактично необмежене число варіантів послідовностей тестових завдань із обмеженою кількістю питань. «Test maker» призначений для створення нових тестів. У ході тестування, крім звичайних текстових питань, студентам пропонуються тести з використанням графічних зображень. За кожною темою студенти відповідають на 20 тестових питань.

Отже, слід констатувати, що саме використання сучасних технологій викладання «Медичного правознавства», дозволить сформувати у студентів необхідний понятійний мінімум для розуміння правового регулювання медичної діяльності, аналізу можливих несприятливих наслідків, лікарських помилок у медичній практиці та нормативно-правових актів, що регламентують діяльність медичних працівників.

Література
1. Бабанін А.А. Правові основи діяльності медичних і фармацевтичних працівників: навчальний посібник / А.А. Бабанін, В.І. Ясінський. – Сімферополь, 2002. – 432 с.
2. Волков В.Д. Медичне право України: практикум / В.Д. Волков, Л.М. Дешко, Ю.В. Мазур // Донец. нац. ун-т, Донец. нац. мед. ун-т ім. М. Горького. – Донецьк : Сучасний друк, 2010. – 249 с.
3. Медичне законодавство: правова регламентація лікарської діяльності / за ред. В.Ф. Москаленка, Б.В. Михайличенка. – К. : ВСВ Медицина, 2011. – 496 с.
4. Медичне правознавство / А.А. Бабанін, О.О. Миронова, О.В. Біловицький, О.Ю. Скребкова. – Сімферополь : Ната, 2012. – 552 с.
5. Стеценко С.Г. Медичне право України: підручник / С.Г. Стеценко, В.Ю. Стеценко, І.Я. Сенюта ; за заг. ред. проф. С.Г. Стеценка. – К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 507 с.
6. Сучасне українське медичне право: монографія / за заг. ред. С.Г. Стеценка. – К. : Атака, 2010. – 496 с.
7. Хміль І.Ю. Законодавче забезпечення лікарської діяльності: навч. посібник / І.Ю. Хміль, Б.В. Михайличенко, О.І. Артеменко. – К. : ВСВ «Медицина», 2010. – 208 с.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РЕЙТИНГУ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Павленко Т.Б.

В умовах стрімко зростаючого попиту на якісну вищу світу зростає актуальність виявлення «університетів світового рівня», спостерігається тенденція до підвищення ролі університетських рейтингів. Входження навчального закладу в міжнародні рейтинги є певним показником його конкурентоспроможності і якості освітніх послуг.

Важливим елементом інфраструктури, що відображає рівень конкурентоспроможності університету, є веб-сайт – візитна картка вишу в міжнародному освітньому співтоваристві. Невипадково провідні університети світу надають важливе значення міжнародному рейтингу університетів за версією Webometrics, який заснований на аналізі представництва вишів в інтернет-просторі через змістовне порівняння їх веб-сайтів.

Переваги сайту як інструменту забезпечення освітньої та наукової діяльності очевидні: відносна дешевизна, загальнодоступність, інформаційна мобільність, інтерактивність. На практиці це означає перетворення університетських сайтів з набору статичних офіційних сторінок у інтегровані інформаційні системи, засновані на ідеології Web 2.0.

На жаль, українські виші, у тому числі ХНМУ, значно відстають і займають у міжнародному освітньому просторі не найкращі позиції. Якщо ви вважаєте, що отримали не гідне вас місце, змініть мережеву політику! – рекомендують укладачі Webometrics для поліпшення ситуації. Методика об-

числення рейтингу базується на зіставленні чотирьох чинників, які піддаються коригуванню, дозволяючи посилити переваги навчального закладу і тим самим перейти на більш високу позицію.

Таким чином, у результаті інформаційно-аналітичного моніторингу вебпредставництва ХНМУ і з метою створення умов щодо підвищення конкурентоспроможності університету визначено шляхи більш ефективного використання можливостей віртуального простору, а саме:

1. Вдосконалення наявних веб-сайтів університету та структурних підрозділів стосовно їх уніфікації, збільшення кількості інформаційних сторінок, забезпечення пошукової індексації. На часі створення сайтів інших підрозділів, персональних сторінок науковців, викладачів, співробітників.

При цьому доцільно впровадження хмарного сервісу Microsoft Office 365, який дозволяє перетворити розрізнені сайти в корпоративний веб-портал і сформувати єдине інформаційно-освітнє середовище.

План для навчальних закладів передбачає, що необхідне апаратне й програмне забезпечення можна отримати в віддалених дата-центрах безкоштовно як готову послугу. Це допомагає економити ресурси та витрати, а також забезпечує ефективні комунікації між студентами та викладачами. Єдина вимога – наявність комп'ютера або мобільного пристрою з виходом в Інтернет. Серед переваг Office 365:

• поштовий сервіс у домені ХНМУ і 25 ГБ особистого простору для зберігання даних;

• готові шаблони для створення сайтів і персональних сторінок;

• спільне створення та редагування документів Word, Excel, PowerPoint і OneNote;

• використання спільних календарів із загальними заходами (наприклад, розклад занять, консультацій тощо);

• проведення веб-конференцій та обмін миттєвими повідомленнями;

• розширені можливості захисту від шкідливих програм і фільтрація спаму.

2. Послідовна підтримка політики інформаційної відкритості та розміщення у відкритому доступі всіх корисних несекретних документів. Зведення всіх видів наявних ресурсів до Репозитарію ХНМУ як єдиної точки управління інтелектуальними продуктами університетської спільноти та забезпечення онлайн-доступу до науково-освітнього контенту. При цьому актуально:

• використання для публікації документів файлів рекомендованого формату;

• забезпечення індексації в пошуковій системі Google Scholar для підвищення індексу цитованості;

• видання наукових журналів ХНМУ на видавничій платформі Open Journal Systems для включення їх в єдину базу даних «Наукова періодика України», що крім іншого забезпечує включення авторів у єдиний реєстр вчених і загальнодержавну систему наукометричного моніторингу України та індексацію міжнародними пошуковими й наукометричними системами.

3. Збільшення кількості вхідних посилань на сайти ХНМУ. Зовнішні посилання з інших сайтів є індикатором репутації університету, відобража-

ють цінність розміщеної інформації та корисність сервісних функцій. Цьому мають сприяти:

• розвиток сучасної прес-служби університету;

• цілеспрямоване розміщення посилань у відкритих каталогах;

• активне використання соціальних мереж;

• прийняття єдиної політики посилань сайту в підписах електронних повідомлень;

• створення окремих сторінок у Вікіпедії про ХНМУ та структурні підрозділи, персональних сторінок видатних вчених-медиків з використанням спеціального програмного модуля для викладачів, розробленого в рамках освітньої програми Вікіпедії. Ініціатива співпраці Вікіпедії з ВНЗ покликана допомагати викладачам інтегрувати написання Вікі-статей у навчальний процес як одну з форм самостійної роботи студентів, що частково або повністю замінює підготовку традиційних рефератів.

4. Підвищення міжнародної публікаційної активності науковців і викладачів за рахунок:

• підготовки журналів ХНМУ для включення в базу даних Scopus;

• збільшення обсягу й підвищення якості публікацій у Репозитарії ХНМУ й журналах відкритого доступу;

• розміщення препринтів, оглядових статей;

• підготовки статей англійською мовою і публікації їх в журналах з високим імпакт-фактором;

• участі в міжнародних наукових проектах, підготовки статей у співавторстві з зарубіжними колегами;

• активного поширення результатів власних досліджень у неформальних наукових інтернет-спільнотах.

Вважаємо, що зазначений комплекс заходів з оптимізації мережевої політики надасть ХНМУ можливість поступово підвищувати власну позицію у Webometrics. У кінцевому результаті це сприятиме формуванню бренду університету як «постачальника» якісної освіти та якісних фахівців, перспективного партнера для спільних наукових досліджень, інтелектуального, інноваційного та культурного центру.

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ХНМУ

Панченко М.В., Троценко О.В., Кузнєцова Д.О.

Важливим середовищем виховання нового світогляду та здійснення перших кроків «організованої самостійності» для молоді у ВНЗ є діяльність студентського самоврядування. На сучасному етапі воно також є віддзеркаленням українського суспільства і багато в чому потребує застосування нових підходів в організації діяльності. Причому не лише самого студентського самоврядування, але й усіх структур ВНЗ, які покликані з ним співпрацювати. Особливо це стосується кафедр, адже саме тут студенти безпосередньо отримують знання.

Педагогічні колективи кафедр здійснюють переважно зовнішній вплив на студентську спільноту. Спілкування на рівні викладач-студент відбу-

вається достатньо продуктивно, але кількість таких контактів нижча від бажаної. Не всі викладачі мають змогу чи бажання витрачати багато часу на кожного студента, тому звертають увагу на найбільш активних і здібних. Багато хто зі студенів перебуваючи поза увагою педагога і не маючи розвиненої здатності самостійно опрацьовувати навчальний матеріал опиняються у колі тієї частини студентів, які протягом 6 років навчання в університеті просто «пливуть за течією». Крім того, з кожним роком відбувається постійне оновлення студентської спільноти за рахунок першокурсників, змінюються уподобання, цінності, орієнтири в житті.

За таких обставин педагогічні працівники не завжди можуть чітко визначати стратегію своєї поведінки та методики викладання. Хоча ми можемо проводити системне анкетування студентів, певні «зрізи» знань і т. д., але відчувається нестача інструменту, здатного вплинути на студентське середовище, так би мовити, із середини. Отже, існує проблема у налаштуванні взаємодії між педагогами і студентами на рівні педагогічна спільнота-студентська спільнота.

Що може допомогти у вирішенні даної проблеми? Що здатне бути джерелом продуктивних імпульсів у студентському середовищі? Звичайно, це студентські ініціативні групи, об'єднані у системі студентського самоврядування університету.

Питання розвитку студентського самоврядування в Україні становлять предмет наукових досліджень таких науковців, як: О. Севастьянова, К. Потопа, Л. Шеїна, Л. Сокурянська (ціннісний світ сучасного студентства), О. Невмержицька (студентське самоврядування в контексті демократизації вищої освіти України), Л. Шигапова (формування лідерських якостей студентів ВНЗ у діяльності органів самоуправління) та ін. Студентське самоврядування як засіб підвищення якості підготовки фахівців досліджувала – А. Давидова, як засіб формування професійної ідентичності майбутніх фахівців – Г. Гарбузова[1, с. 3]. Хоча, дослідники вказують на існування певних проблем у справі втілення в життя можливостей студентських самоврядних організацій, їх потенціал оцінюється досить високо.

Події останнього часу в Україні засвідчили суттєве зростання впливу української молоді (студентства, молодих фахівців) у проведенні змін в житті нашого суспільства. Її активна громадянська позиція, вміння само організовуватися та певний максималізм у поглядах і вчинках є запорукою невідворотності курсу на оновлення країни і суспільства.

У нашому університеті студентська спільнота презентована Координаційною радою студентського самоврядування ХНМУ, яка протягом останнього року значно активізувала свою діяльність. Було оновлено не лише її керівний склад, але й структуру та принципи роботи, що дозволило підвищити рівень ефективності реалізації студентських ініціатив. Особливо значні успіхи були здійснені у напрямку організації волонтерської і інформаційної роботи, а також у налагодженні співпраці з іноземними студентами. Як результат – підвищення довіри до студентського самоврядування з боку адміністрації університету. За студентської ініціативи та за активного сприяння ректора ХНМУ професора В.М. Лісового було створено волонтерський загін для допомоги медичному персоналу військово-медичного клінічного

центру Північного регіону, який приймав поранених бійців із зони проведення АТО [3]. Усі студенти-волонтери успішно пройшли навчальні курси з надання до медичної допомоги на базі кафедри медицини невідкладних станів, анестезіології та інтенсивної терапії і отримали відповідні сертифікати. Протягом усіх літніх місяців волонтери сумлінно виконували свої обов'язки, що засвідчило здатність студентського самоврядування контролювати студентську спільноту у достатньо складних ситуаціях. Це лише один з багатьох прикладів ефективності волонтерської діяльності студентського самоврядування в ХНМУ.

Результатом діяльності інформаційного сектору самоврядування є майже 100% централізоване інформаційне охоплення студентів університету через соціальні мережі, і тепер будь-яка корисна інформація може швидко потрапити до кожного студента. Кожен зможе поділитися своєю інформацією, допомогти чи отримати її від інших.

Серед таких напрямків діяльності студентського самоврядування які потребували глибоких змін – організація співпраці з іноземними студентами.

На сьогодні, саме в медичній сфері освіти в Україні навчається більшість іноземних студентів. Найбільш численна їх спільнота, вже понад 50 років, представлена в ХНМУ. У той же час, збільшення чисельності іноземних студентів приносить багато проблем в організацію їх навчання і перебування в Україні. Фактично, сьогодні у ВНЗ України існує два різних світи – світ вітчизняних студентів, та окремий, строкатий, важко контрольований світ іноземних студентів. Для вирішення даної проблеми у 2013 році в структурі студентського самоврядування було створено Сектор співпраці з іноземними студентами, до якого долучилися як вітчизняні студенти, так і активні представники іноземної громади. Протягом останнього року ними було проведено цілу низку організаційних заходів метою яких було налагодження контактів та вироблення дієвих принципів такої співпраці [3]. Результативність співпраці виявилася достатньо високою, а набутий досвід можна використовувати і у ВНЗ немедичної спеціалізації.

Студентське самоврядування уособлює динамічний світ сучасного студентства. Його структура дозволяє розширювати та варіювати коло можливого застосування енергії молоді та відігравати роль містка між педагогічним колективом університету і студентською громадою. Студентське самоврядування університету цілком здатне відігравати роль важливого і дійсно корисного чинника впровадження більш ефективних методів навчально-виховної роботи зі студентами. Педагогічним колективам кафедр слід враховувати даний фактор у плануванні навчальної роботи.

Література

1. Шеїна Л.О. Студентське самоврядування як засіб соціалізації молоді : автореф. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук / Л.О. Шеїна. – Луганськ. – 2010. – 22 с.

2. http://knmu.kharkov.ua/attachments/1694_11-12_14.pdf.

3. http://knmu.kharkov.ua/attachments/1694_13-14_14.pdf.

ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ІЗ СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ

Пасієшвілі Л.М., Шапкін В.Є., Пасічник І.П., Пасієшвілі Т.М.

У резолюції ВООЗ від 1997 року, яка була звернута до медичної спільноти внаслідок значного розповсюдження та формування в інших країнах спеціальності «сімейний лікар», було сказано, що «…сімейний лікар – принципово нова медична спеціальність. Нове в ній – її інтегративний загальнолюдський характер, що робить необхідним опиратися в ній на систему знань о людині, як продукті природної і соціальної еволюції».

Наголошення даної тези було підставою до створення такої спеціальності і в нашій країні. Так, протягом останніх 20 років в Україні розпочато підготовку лікарів з фаху «загальна практика – сімейна медицина». Почати цю справу було надано Львівському державному медичному університету ім. Данила Галицького. У подальшому досвід такої роботи було розповсюджено в усі медичні вузи країни. У нашому університеті підготовка студентів була розпочата в 2001 році на базі нової створеної кафедри. Уже минуло 13 років з початку нашої діяльності, і це дало змогу ознайомити з азами спеціальності доволі значний контингент студентів.

Викладання на кафедрі проводиться згідно з навчальним планом, запропонованим опорною кафедрою та затвердженим МОЗ України, який доволі часто змінюється. Така перманентність плану обумовлена новими надбаннями в даному напрямку медичних наук, постановкою актуальних питань, які потребують опрацювання та зміною пріоритетів в системі підготовки фахівців з даної спеціальності.

Безумовно, невелика кількість годин, які надані в плані проведення занять зі студентами шостого курсу, не дає змоги опанувати значну кількість питань. Однак представлена тематика занять дозволяє ознайомити слухачів з основними положеннями спеціальності «сімейний лікар», історією виникнення дисципліни, її визначеними особливостями в різних країнах, здобутками спеціальності та негативними моментами.

Перш за все, наголошення спеціальності «сімейний лікар» внесло панічний настрій як серед студентства, так і серед працюючих лікарів. І якщо у випадку зі студентами це пов'язано з відсутністю знань в даному питанні, то серед лікарів – примусове перенавчання з дільничного терапевта або педіатра. Що стосується студентів, то більшість з них ази спеціальності пізнають значно пізніше, ніж отримують розподіл на роботу. Тобто жовтневий розподіл за спеціальностями для більшості з них є шоковою терапією. І тут можна говорити про два моменти. Перш за все, вони не мають уяви щодо роботи такого лікаря; по-друге, доволі часто місце призначення – це велика відстань від міста, де вони проживають; і по-третє, невелика зарплатня. Ще більш негативне враження справляє навантаження таких лікарів. Важко примусити випускників та інтернів до оволодіння знаннями за 18–20 спеціальностями. При цьому кожний фахівець вузького профілю вважає, що саме з їх спеціальності сімейний лікар повинен знати все, хоча навіть професійна характеристика спеціальності обмежує знання сімей-

ного лікаря. Гірше спостерігати, коли окремі фахівці не визнають таких лікарів та вважають їх за некваліфікованих спеціалістів, які бажають опанувати все, але не в змозі все охопити. Такий настрій шановних колег привносить негативний штрих до підготовки сімейних лікарів.

Наступний момент – доволі пізнє знайомство зі спеціальністю. Шостий курс – це студенти, які в більшості вже обрали вузькі спеціальності і не тільки тому, що вони престижні, але й з того, що вони окреслюють певне коло знань, на відміну від сімейного лікаря, де це коло не обмежено, а, навпаки, потребує знань з багатьох спеціальностей. По-друге, контакт з хворим віч на віч, а не в умовах поліклініки, або стаціонару, де є досвідчені фахівців, які при необхідності можуть допомогти при постановці діагнозу, не є позитивним моментом, особливо на початку кар'єри. Страхи перед ліжком хворого тривалий час перешкоджають впевненості молодим лікарям. І це відноситься не тільки до сімейних лікарів. Свого часу ми провели анкетування 190 студентів 6 курсу, результати якого свідчать: майже 50% з них почувають себе некомфортно з хворими.

Інше питання підготовки сімейних лікарів пов'язано з пацієнтами різних вікових груп – від нуля до смерті. І хоч ми навчаємо наших студентів на педіатричних кафедрах і вони мають, хоч і не великий, але досвід спілкування з дітьми, ми не надаємо їм знань і вмінь в роботі з хворими старечого та похилого віку. Так, доволі часто наші студенти не володіють питаннями фізіологічної норми для таких хворих, не можуть ефективно спілкуватися з ними, не знають питання фармакотерапії у цієї категорії пацієнтів. І ще більш прикро, що вони не враховують психологічні особливості таких хворих, не визначають особливості етики та економіки родини. А таких осіб з роками становиться все більше! Означені питання, на нашу думку, є підставою до створення курсу з геронтології, який було би внесено до програми 4 або 5 курсів, коли починається навчання на багатьох клінічних кафедрах.

Американський вчений М. Розен так охарактеризував вклад сімейного лікаря в лікувальний процес конкретної людини: «…вивчаючи закони розвитку і перебігу захворювання, ми ігноруємо, що порушення функції різних органів треба розглядати в контексті існування людства, останнє відбувається в родині – елементі людського суспільства. Тому знання лікарем лише специфічних медичних наук не може задовольнити потреби суспільства».

Ще однією з ланок роботи сімейного лікаря є робота з підлітками. Це той віковий період людини, коли кількість запитань, особливо які стосуються дорослого життя, перевищує відповіді. І не кожна дитина з такими питаннями прийде до родини. Нам потрібно надавати хоча б які-небудь навички для роботи з таким контингентом пацієнтів, а часу на ці питання не вистачає. І тільки інтернатура з даної спеціальності дозволяє висвітлити питання захищеного сексу, планування сім'ї, невчасної вагітності та пологів. І перш за все ці питання повинні розглядатися в родині. Тобто при розгляданні таких питань, сімейний лікар повинен володіти психологією та педагогічними навичками, бути сексопатологом і гінекологом, знати основи права та етики.

Усі висвітлені питання неможливо втиснути в курс із сімейної медицини. Однак основний напрямок підготовки спеціалістів в нашій країні – це на-

прямок з підготовки лікарів зі спеціальності загальна практика – сімейна медицина. І, таким чином, рішати ці питання нам потрібно разом. Ми не можемо змінювати наші програми, однак ми можемо змінити акценти при викладанні дисциплін, не дублювати один одного на різних кафедрах при вивченні нозологічних форм, а привносити конкретні важливі напрацювання та дані питання розглядати в контексті родини.

На нашу думку, починати навчання з фаху сімейний лікар треба з 4–5-го курсів, у програму навчання для всіх студентів треба ввести курс з геронтології та геріатрії, а може, й орієнтувати студентів з першого курсу щодо даної спеціальності.

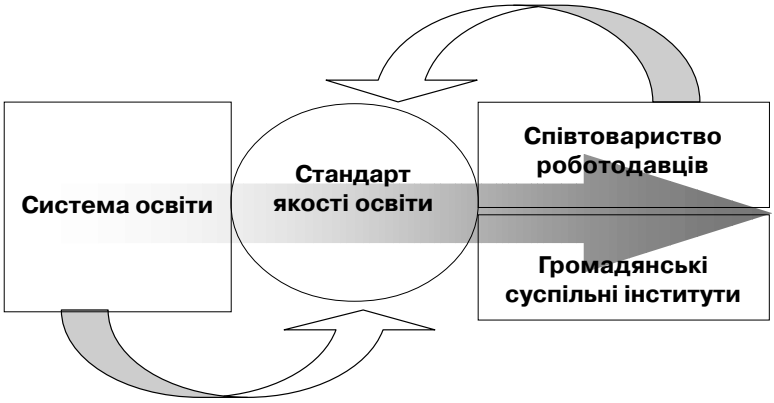
Вірджинія Сатир, провідний фахівець з питань сімейної медицини та соціального захисту родини, написала: «…прояви влади, інтимності, незалежності, довіри, навиків спілкування, які існують в родині, – ключ до розгадки багатьох проявів життя. Якщо ми бажаємо змінити світ, треба змінити родину».

ЯКІСТЬ ОСВІТИ ВНЗ ЯК ОБ'ЄКТ МОНІТОРИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Пастухова Н.Л.

Якість життя і якість освіти декларуються як основні орієнтири політики ЮНЕСКО та ООН. Лісабонська Конвенція «Університети Європи після 2010 р.: розмаїття при єдності цілей» проголошує неперервне підвищення якості основним завданням вищих навчальних закладів [3].

Міжнародний стандарт ISO 9000–2000 розглядає якість (рисунок) як ступінь відповідності сукупності власних характеристик продукції, процесу або системи сформованим потребам або очікуванням, загальноприйнятим або обов'язковим [9]. Одним із ефективних механізмів відстеження стану освітньої галузі є моніторинг, який як модернізована функція педагогічного менеджменту може вирішити проблему керованості змінами в процесі реформування освіти й підвищення відповідальності кожного з учасників навчального процесу за якість навчання [4, 6].

Модель якості освіти

Питанням моніторингових досліджень в освітніх системах присвячені роботи Т. Лукіної, О. Локшиної, О. Майорова, І. Булах, Л. Коробкович, Г. Шабанова та ін., де моніторинг розглядається як засіб удосконалення системи інформаційного забезпечення управління освітою або як засіб оцінки якості освіти [2, 4–6, 8].

Проте сьогодення свідчить, що національна комплексна система єдиних значущих індикаторів якості ВНЗ певного професійного розроблена недостатньо. Багато запитань стосовно досконалості процедур оцінювання; наявності кваліфікованих експертів (а судді – хто?); зв'язку оцінювання з системою прийняття ефективних управлінських рішень [3, 7].

Метою даної статті є визначення сутності моніторингу якості освіти у вищому навчальному закладі.

Моніторингові відстеження якості у ВНЗ проводяться, як правило, у двох площинах:

– відстеження щодо відповідності рівню акредитації;

– відстеження щодо якості професійної підготовки фахівців [2, 3].

Стосовно акредитації погоджуюсь з Оленою Панич [7], що загальний підхід до акредитації потрібно змінити: замість репресивно-регулятивного на консультаційно-аналітичний, орієнтованого на допомогу вищим навчальним закладам у розвитку та постановці стратегічних цілей. Розмір державної підтримки вишам має залежати не стільки від їхньої відповідності державним стандартам, скільки від того, як у них відбувається нарощування якості освіти, наскільки надійні механізми цього нарощування.

Відстеження стосовно якості професійної підготовки фахівців в межах внутрішнього моніторингу традиційно здійснюється на кафедральному, факультетському, університетському рівнях, де не виключається можливість стороннього впливу на об'єктивність показників.

Показники кафедрального рівня характеризують професійну спрямованість випускників; їх професійну компетентність; позитивні риси та недоліки у роботі; ставлення до них підлеглих; ставлення керівників. Саме на кафедральному рівні максимально реалізується одна з трьох підсистем функціонування ВНЗ – навчально-виховний процес, в межах якого відбувається планування навчального навантаження педагогічних працівників і розкладу занять, матеріально-технічне забезпечення навчального процесу, мотивація викладачів і студентів, підготовка викладача до передачі знань, процес передачі теоретичних і практичних знань і, нарешті, контроль рівня засвоєння і придбання студентами практичних навичок, соціальні гарантії [1].

Серед показників факультетського рівня: відповідність особистих якостей випускників та професійних знань, умінь, навичок вимогам професії; здатність випускників до інноваційної діяльності; рейтинг випускників серед працівників організації; особисті досягнення випускників (нагороди, наукові роботи, винаходи, публікації та ін.).

До моніторингових індикаторів освітнього процесу університетського рівня належать національний рейтинг вищого навчального закладу; відсоток випускників, працевлаштованих за спеціальностями; відсоток випускників, які працюють за спеціальністю через 1, 3, 5 років після закінчення

вишу; оцінка готовності випускників до професійної діяльності керівника (високий, середній, низький рівень); самооцінка готовності випускників до професійної діяльності (високий, середній, низький рівень); рівень заробітної плати випускників.

Центральним суб'єктом внутрішнього моніторингу були і залишаються студенти (випускники ВНЗ). Проте, низка чинників вносить свої корективи у реальну картину контингенту студентства ВНЗ: рівень довузівської підготовки абітурієнтів; попит на ринку праці; демографічна, політична і економічна складові оточуючого середовища; матеріальний стан сім'ї, взаємини з товаришами у групі, в гуртожитку, ієрархія цінностей, стан здоров'я тощо.

З огляду на швидкоплинні зміни у різних сферах життя ВНЗ має знати свій потенціал та максимально його використовувати для утримання позицій лідера своєї сфери. А науковим підґрунтям для отримання інформації, знання сильних та проблемних сторін установи слугуватиме моніторинг. Проте моніторингові дослідження не мають бути додатковим навантаження на ВНЗ, а максимально використовувати низку показників, які використовуються у звітах, аналітичних довідках тощо. Процедури проведення моніторингу мають бути прозорими, гнучкими та максимально забезпечуватись комп'ютерною обробкою результатів. І найголовніше: не варто проводити моніторинг ради моніторингу. Результати досліджень мають знаходити практичну реалізацію через прийняття зважених управлінських рішень та стратегічний менеджмент, бути доведеними до студентської та викладацької спільноти ВНЗ, створювати позитивний імідж відстеженням, а не бути черговим контролюючим засобом.

Література

1. Ковальов А.В. Оцінка якості навчально-виховного процесу у ВНЗ / А.В. Ковальов // Наукові праці ДонНТУ. Серія: «Педагогіка, психологія і соціологія». – 2013. – № 1 (13). – С. 4.

2. Коробович Л.П. Педагогічні умови моніторингу результативності навчального процесу в системі педагогічного менеджменту приватного вищого навчального закладу: автореф. дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.06 / Л.П. Коробович. – К., 2011. – 20 с.

3. Красильникова Г.В. Європейські підходи до моніторингу якості вищої освіти у документах і стандартах / Г.В. Красильникова. – Освіта для дорослих: теорія, досвід, перспективи. – В. 1 (8), 2014. – С. 211–221.

4. Лукіна Т. Моніторинг якості освіти: теорія і практика / Т. Лукіна. – К. : Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. – 128 с. – (Б-ка «Шкіл. світу»).

5. Майоров А.Н. Мониторинг в образовании / А.Н.Майоров. – СПб.: Издательство «Образование-Культура», 1998. – Кн. 1. – 344 с.

6. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи / за заг. ред. О.І. Локшиної. – К. : К.І.С., 2004. – 128 с.

7. Панич О. Акредитація і перспективи університетського розвитку: зауваження до реформи вищої освіти в Україні / О. Панич. – Режим доступу : http://www.fulbright.org.ua/uk/news/187/Panych.html.

8. Шабанов Г.А. Педагогическое обеспечение качества образования в ВУЗе: дис. док. пед. наук: спец. 13.00.08 / Г. А. Шабанов. – М., 2006. – 407 с.

9. http://www.iso.org/iso/catalogue_detail?csnumber=29280.

МЕТОДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ НАОЧНОСТІ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Питецька Н.І.

Те, що я чую, я забуваю,
Те, що я бачу, я запам'ятовую,
Те, що я роблю сам, я розумію.
Конфуцій

Метод навчання – це система, це шлях, яким здійснюється рух досвіду суб'єкта навчання та його розвиток. Процес навчання вимагає від людини суттєвих розумових зусиль, що викликає необхідність полегшення процесів сприйняття, осмислення та запам'ятовування навчального матеріалу. Це досягається створенням у свідомості людини наочних образів, які здатні відтворювати основні, найбільш істотні риси реальних явищ і процесів [1].

У процесі навчання образне мислення є домінуючим, а наочність – одним із найважливіших дидактичних принципів. Близько 90% інформації, що сприймається людиною, надходить через зоровий канал сприймання. З побаченого запам'ятовується 40%, з почутого – 20%, а з одночасно побаченого і почутого – 80% інформації. Якщо застосовуються аудіовізуальні засоби, то в пам'яті залишається 50% інформації, а час навчання скорочується на 20–40%. Цих прикладів достатньо для того, щоб у дидактичному процесі одночасно зі словесними методами використовувати наочні, які, спираючись на різноманітні засоби спостереження процесів, явищ, предметів і дій, впливають на зорові рецептори. У зв'язку з цим використання у навчанні засобів наочності є винятково важливим. Вони, крім того, що дають величезну інформацію щодо об'єкта вивчення, сприяють цілісному сприйманню цього об'єкта, збуджують емоції і викликають інтерес студентів [2]. Наочні методи навчання умовно можна поділити на дві великі групи: метод ілюстрацій і метод демонстрацій. Вони мають доповнювати один одного для покращання засвоєння навчального матеріалу.

Сьогодні наочність є невід'ємною частиною навчального процесу. Якщо викладач прагне, щоб його навчальна дисципліна була добре засвоєна студентами, він повинен застосовувати методи наочності навчального матеріалу високого рівня, які на сучасному етапі навчання стають більш складними і вимагають для свого використання і розуміння суттєвих розумових зусиль як викладачів, так і студентів.

Викладання дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини» неможливе без застосування наочності в силу гнучкості змісту поняття «інформація»: одну й ту ж інформацію можна представити у вигляді безлічі фотографій, графіків, схем. Наприклад, блок-схеми (вони наочно демонструють структуру невеликого алгоритму і процес його виконання), таблиці. Крім того, на кафедрі застосовується конкретна наочність (наочність живого споглядання): безпосередня (за допомогою зору, слуху та дотику) – демонстрація викладачем хворих, а також фізикальних методів їх дослід-

ження, так і опосередкована (за допомогою приладів). Велике значення має метод практичних дій – самостійне спілкування студентів з хворими: проведення розпиту, загального огляду, пальпації, перкусії, аускультації з аналізом одержаних даних і формулюванням діагностичних припущень. Крім того, студентам надається можливість аналізувати результати лабораторного та інструментального досліджень конкретного хворого для визначення клінічного діагнозу. Отже, суть практичних дій у тому, що шляхом їх виконання студент отримує інформацію, яку аналізує, робить висновок і приходить до тих знань, які необхідно засвоїти. Особливість методу в тому, що діяльність з одержання знань накладається в часі на діяльність з їх застосування, що дає винятково важливий педагогічний ефект.

Використання наочності в навчальному процесі потребує дотримання деяких умов:

– наочність, що застосовується, повинна відповідати рівню студентів;

– наочність повинна використовуватись у міру, демонструвати її необхідно поступово, лише у певний момент практичного заняття або лекції;

– спостереження повинно бути організовано таким чином, щоб усі студенти добре бачили предмет демонстрації;

– під час показу ілюстрацій необхідно виділяти головне;

– необхідно ретельно готувати пояснення явищам, що демонструються;

– наочність, що демонструється завжди повинна бути узгоджена зі змістом матеріалу;

– залучати самих студентів до знаходження бажаної інформації.

Безсумнівним досягненням останніх років стало посилення методології наочності викладання. Сучасні освітні системи та нові інформаційні технології сприяють вирішенню завдань, що стоять перед вищою школою – готувати висококваліфікованих фахівців, здатних до відповідальної і ефективної діяльності за своєю спеціальністю на рівні світових стандартів [3, 4]. Разом із тим, застосовуючи сучасні технології навчання, необхідно зберігати традиційні форми навчання, у тому числі і в наочності представлення об'єктів або явищ в здоровому або хворому організмі, як однієї з складових освітнього процесу медичного ВНЗ. За висловом Конфуція, «хто опановує нове, плекаючи старе, той може бути вчителем».

Таким чином, розглянуті технології наочності навчального процесу є важливою умовою оптимізації навчання з використанням нових інформаційних технологій в медичному вузі, одним з найактуальніших методологічних підходів сучасної дидактики. Для підвищення ефективності наочності навчання необхідно проводити облік всіх складових пізнавального процесу – суб'єкта пізнання, особистості педагога та психолого-педагогічної взаємодії. Застосування засобів наочності вимагає великої науково-педагогічної підготовки викладача, знання психології студента, знання процесу оволодіння знанням. Впровадження нових методів наочності сприяє не тільки покращанню організації навчального процесу, але й більш якісній підготовці студентів-медиків для подальшої праці в практичній охороні здоров'я.

Література
1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Молочков В.П. Наглядность как принцип обучения / В.П. Молочков // Информатика и образование. – 2004. – № 3. – С. 20–25.
3. Добровська Л.М. Інформаційні технології як засіб формування лікарського мислення на етапі доклінічної підготовки студентів-медиків / Л.М. Добровська // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 1998. – № 2. – С. 93 97.
4. Сучасні підходи до створення мультимедійних програм та фільмів для реалізації проблемного навчання в медичних вузах / Е.Ф. Барінов, О.М. Сулаєва, О.Г. Ніколенко та ін. // Медична освіта. – 2009. – № 3. – С. 5–8.

FEATURES OF INDEPENDENT WORK WITH FOREIGN CITIZENS FOR THE STUDY OF HUMAN ANATOMY

Polyakova A.I., Babiy L.M.

Internationalization of higher medical education is one of the characteristics of education around the world to beginning of the XXI century, stimulated by the processes of political and economic integration and development global telecommunication systems. Creating an enabling environment for learning foreign citizens is one of the modern trends of the international activities of the university, because the work in this direction increases the off-budget sources of financing, keep teaching personnel and raise additional funds for the development of the material base. Its experience in organizing and conducting and methodical provision gave to determine the number of features whose implementation allows to improve the learning process of foreign nationals.

1. Note-taking and referencing academic and monographic literature. students are proposed in the study of a particular topic to highlight the most important aspects and their notes in the workbook. Perform the following tasks on the one hand, enables the student to stop reading material, but logically comprehend it, and on the other, allows the teacher to track assimilation student learning material during its preparation for the study.

2. Preparing scientific tasks with research nature. The students who best master the learning material are determined by those who are given the task of search and separately exploratory with subsequent performance.

3. The use of computer technology and the Internet to explore educational material. Students are offered educational computer programs and computer testing purpose objectification of knowledge. Students have the opportunity to work in the computer lab, especially during the preparation for the test license examination «Krok 1». Our experience shows that the ability to use a computer database to modern books and manuals contributes improving the training of students and the availability of computer monitoring programs mobilizes students to continuous improvement.

4. Individual work with dead-body's preparations.. Most foreign students studying at the department of human anatomy, interested in improving practical training

In order to improve the self-study prepared by the teaching staff of the department development for students published training manuals. Foreign citizens with a high interest are in the literature, prepared by their teachers.

The results of the self-study teacher controlled, and its result is considered in ongoing and testing.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТОЛЕРАНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ – ОСНОВА ВИХОВАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Помазун О.В., Овчиннікова О.С.

Глибинні зміни, що відбулися в суспільстві в кінці XX – початку XXI століття, пов'язані з науково-технічною революцією та зміною геополітичної ситуації, призвели до протиріч та колізій такого масштабу, що їх позитивне вирішення передбачає зміну усної орієнтації існуючої культури. Ми всі – учасники цього процесу. Особливої актуальності набуває проблема розуміння: розуміння себе як особистості, себе і інших, відносини між особистістю і суспільством, розуміння загальнолюдських цінностей, а також відмінностей між народами та їх культурами.

Кінцевою метою навчання в цій ситуації виступає формування людини, яка володіє не тільки предметним знанням у конкретній області, а й готовністю до цілісного сприйняття світу, до його розуміння на основі культурного плюралізму, тобто толерантності.

У науковій літературі толерантність розглядається не просто як цінність, а як система цінностей, об'єднаних навколо готовності прийняти інших такими, якими вони є, та взаємодіяти з ними на основі розуміння, довір'я та згоди. Протягом останніх кількох років проблема толерантності знаходиться в центрі уваги вчених, суспільних діячів.

У наш час основним напрямком виховання толерантності в іноземних студентів є не «ти повинен бути толерантним», а «а ти хочеш і можеш бути толерантним». При цьому викладач орієнтується на внутрішню діяльність студента-іноземця з самовдосконалення, саморозвитку та самовиховання.

Існують внутрішні і зовнішні засоби виховання толерантності. Зовнішні – це те, за допомогою чого здійснюється цей процес у вищій школі: через гуманітарні дисципліни (іноземна мова, якими в нас виступають українська та російська мови, краєзнавство).

Як правило, основою виховання іноземного студента є взаємозв'язок толерантності особистості та міжкультурної комунікації. У процесі міжкультурної комунікації представник тієї чи іншої культури розв'язує дві задачі: збереження своєї культурної ідентичності та входження в чужорідну культуру. Протягом усього освітнього процесу відбувається формування міжкультурної толерантності в іноземних студентів в умовах полікультурності. По-перше, формується уявлення про культуру, звичаї і традиції народів, представники яких навчаються в групах, і виховання позитивного ставлення до культурних розбіжносте; по-друге, формується уявлення про культуру народу, мова якого вивчається.

Порівняння специфіки культур і традицій, звичаїв рідної культури студентів з культурою України відбувається в процесі знайомства з культурою України. В іноземних студентів формується уявлення про особливості менталітету, національного характеру, про ідеали, моральні принципи та елементи побутової культури нашого народу. Саме теми соціально-культурної сфери наших робочих програм сприяють порівняльному аналізу студентами різних аспектів власної культури та культури України.

Так наприклад, при проведенні уроку, присвяченого 200-річчю з дня народження великого українського поета та художника Тараса Григоровича Шевченка студенти були ознайомлені з життям та творчістю (поетичною та художньою спадщиною) цієї надзвичайної людини.

Студенти читали вірші Тараса Григоровича Шевченка різними мовами, адже поезія генія українського народу перекладена на 150 мов світу, виконували пісні, написані на вірші поета. Це викликало величезне захоплення як серед студентів-іноземців першого курсу з російською мовою викладання, так і серед студентів другого курсу з викладанням англійською мовою, що дає підстави зважати на великий вплив таких методів роботи на світогляд іноземних студентів.

Не менше впливає на світогляд іноземних студентів і поза аудиторна робота. Так екскурсія студентів на виставку холодної зброї часів українського козацтва справила неймовірне враження. Приміщення музею було оформлене в українському стилі (з використанням української вишивки та предметів стародавнього українського побуту). На виставці була представлена холодна зброя часів козацтва XVIII–XIX століття. Величезне захоплення викликав увесь арсенал зброї, а особливе - козацька шабля, виловлена нещодавно рибалкою на острові Хортиця, та булава козацького гетьмана, символ влади на Україні за часів козацтва.

Саме за таких умов освіта іноземних студентів в Україні розглядається як засіб безпечного та комфортного існування в новому соціумі, а метою їхнього навчання є формування в них толерантної свідомості. Бо саме мова і культура в усі часи слугували засобами міжкультурного спілкування та формування міжкультурної толерантності.

Література

1. Бердичевский А.Л. Современные тенденции в обучении иностранному языку в Европе / А.Л. Бердичевский // РЯЗР. – 2002. – № 2. – С. 59–65.

2. Валит Е.С. Пути овладения концептами культуры инсоциума в рамках спецкурса «Литература» / Е.С. Валит, И. Ли // Тези XI Міжнар. наук.-практ. конф. ХНУ ім. В.Н. Каразіна. – Харків, 2007. – С. 52–53.

3. Леонтьев А.А. Обучение умениям педагогического общения и проблемы подготовки преподавателей РКИ / А.А. Леонтьев // Теория и практика преподавания русского языка и литературы. – М. : Русский язык, 1979. – С. 55–64.

4. Молчановский В.В. Преподаватель русского языка как иностранного. Опыт системно-функционального анали за / В.В. Молчановский. – М., 1998.

5. Хавронина С.А. Актуальные проблемы повышения компетентности преподавателя русского языка как иностранного / С.А. Хавронина // Состояние и перспективы методики преподавания русского языка и литературы. – М. : Изд-во РУДН, 2008. – С. 323–326.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЛЕКЦІЙНИХ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ НА КАФЕДРІ БІОЛОГІЧНОЇ ХІМІЇ

Попова Л.Д., Наконечна О.А.

Підготовка майбутніх спеціалістів в умовах зростання наукової інформації потребує використання складних інноваційних технологій, зокрема лекційних мультимедійних презентацій. Майбутнім лікарям необхідно засвоювати значні об'єми теоретичних матеріалів в умовах обмеженого часу.

У вищих навчальних закладах, зокрема в Харківському національному медичному університеті, освітній процес має три основні складові: лекції, практичні заняття та самостійна робота студентів.

Лекції є найменш ефективною складовою з точки зору засвоєння студентами нового. «Інформаційна цінність» її становить не більше 5% від усього матеріалу, який може засвоїти студент [1]. Лекція належить до пасивних методів навчання, проте має значний потенціал (до 50% за конусом Брюса Хайленда) [2].

Професорсько-викладацькому складу вищої школи необхідно вдосконалювати свою лекторську майстерність та використовувати інноваційні технології в системі професійної підготовки майбутніх лікарів. Мультимедія – це спектр інформаційних технологій, у яких застосовуються різноманітні технічні засоби з метою ефективного впливу звукової та візуальної інформації на користувача [3]. Одночасно студент стає читачем, слухачем та глядачем.

Метою нашої публікації є аналіз доцільності та дієвості використання лекційних мультимедійних презентацій на теоретичних кафедрах, зокрема на кафедрі біологічної хімії, для підвищення ефективності навчального процесу.

Відомо, що основна перевага комп'ютерних інформаційних технологій – це їхня наочність та інтерактивність.

Завдяки використанню мультимедійних засобів під час проведення лекції до сприйняття інформації залучаються як слуховий, так і зоровий аналізатори. Це підвищує ефективність засвоєння лекційного матеріалу. Так, під час усного викладення матеріалу слухач сприймає до однієї тисячі умовних одиниць інформації, а після підключення органів зору – до 100 тисяч таких одиниць [3]. При цьому студент має можливість вільно записати основні положення лекції, що також підвищує ступінь засвоєння матеріалу.

Завдяки презентаціям під час проведення лекції досягається візуалізація абстрактного матеріалу, що особливо важливо на лекціях з біологічної хімії. На відповідних заняттях можливе унаочнення складних за будовою схем і малюнків, що відображають органели клітини, у яких відбуваються ті чи інші біохімічні процеси. Інколи можна використовувати анімаційні ефекти, наприклад під час пояснення процесів біосинтезу нуклеїнових кислот та білка. Важливою перевагою лекцій-презентацій є можливість їх удосконалювати, уводити нові елементи, замінювати старі.

Під час створення лекцій-презентацій потрібно враховувати загальні принципи побудови лекцій: науковість, послідовність, доречність, лако-

нічність, системність. Але також слід пам'ятати про особливості такого типу лекцій: вони повинні бути однаковими за стилем та дизайном. Оптимальним для сприйняття інформації є використання двох кольорів: один – основний, інший – додатковий (з метою виділення актуальної частини). Більша кількість кольорів може спричинити розпорошення уваги. Не доцільно застосовувати анімацію, якщо вона не несе змістового навантаження. Це відволікає від основного матеріалу лекцій.

Не слід створювати слайди з великим текстовим навантаженням. Якщо студенти на екрані бачать об'ємний великий текстовий матеріал, то роблять спроби записати або прочитати цей текст, вони навіть не слухають пояснення лектора.

Оптимальним на слайді є текст з 2–3 речень, частіше – з візуалізацією матеріалу. У такому випадку студенти встигають і записати текст, і послухати пояснення лектора.

Особливого значення набуває використання лекцій-презентацій під час викладення матеріалу студентам-іноземцям, які навчаються як англійською, так і російською мовами. Це пов'язано або з недостатнім рівнем знань мови, або з особливостями вимови слів студентами з різних країн.

Таким чином, застосування мультимедійних технологій дозволяє урізноманітнити форми викладу навчального матеріалу, підвищити ефективність його засвоєння матеріалу на лекціях.

Література

1. Коваленко А.Б. Особливість застосування методів активного навчання у ВНЗ / А.Б. Коваленко // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки : [зб. наук. праць]. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2007. – Вип. 17 (41). – Ч. І. – С. 310–315.

2. Ткаченко Ю.В. Комплексное использование методов активного обучения профессиональным навыкам по ортодонтии / Ю.В. Ткаченко // Медицина сьогодні і завтра. – 2014. – № 1 (62). – С. 199–202.

3. Гораш Е.В. Ефективність мультимедійних засобів у викладанні топографічної анатомії та оперативної хірургії / Е.В. Гораш, О.В. Цигикало // Вісник проблем біології та медицини. – 2013. – Т. 2 (101). – № 2. – С. 40–43.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У ВИКЛАДАННІ ХІРУРГІЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ ТА ЩЕЛЕПНО-ЛИЦЕВОЇ ХІРУРГІЇ

Рекова Л.П.

Світові тенденції розвитку вищої медичної освіти вимагають, поряд із традиційною системою підготовки студентів, надавати перевагу інноваційним технологіям у педагогічному процесі на клінічних кафедрах. Інтерактивна модель викладання передбачає використання інтерактивних технологій, які акумулюють загальні принципи взаємодії: багатосторонній зв'язок; взаємодія та взаємонавчання студентів; кооперування освітньої діяльності із відповідними змінами у ролі та функції студента та викладача. Так званий «мозковий штурм» належить до фронтальної технології інтерактивного навчання.

Метою мозкового штурму є отримання від групи за короткий термін великої кількості результатів за заданою темою. Мозковий штурм може продемонструвати, що знають студенти, тому що мають бути запропоновані ідеї, які вирішують поставлені тематичні питання, створено структуру обміну думками щодо спільного досвіду та урахування побажань студентів. Основна мета і сенс, щоб привчити студентів до необхідності ретельного обстеження хворого за принципом: дивитись – бачити – думати – вирішувати, свідомо вибирати тактику лікування та, якщо клінічна картина хвороби не вміщується в знання на діагноз «знайомі хвороби»,направляти хворих на консультацію або запросити більш досвідченого фахівця. І в результаті – висока якість підготовки, розвиток клінічного мислення, професійних здібностей та навичок у майбутніх фахівців.

Студенти стоматологічного факультету починають вивчення хірургічної стоматології з III курсу. До того часу вони вже знають теоретичні основи фундаментальної науки та готові для обґрунтованого сприйняття конкретних клінічних концепцій діяльності. Студенти IV, особливо V курсу, вже мають свій власний маленький клінічний досвід, щоб обговорити клінічні ситуації. У зв'язку з цим вважаю за доцільне адаптувати методики мозкового штурму для практичних занять у хірургічній стоматології на III, IV та V курсах.

Недоліки мозкового штурму: можливість домінування одного або двох лідерів; висування однакових ідей; відсутність сильних ідей; обмежений час проведення; рішення відносно простих завдань.

Переваги мозкового штурму:усі студенти мають однакові можливості для висування ідей; вміння візуалізувати проблему, оскільки фіксуються всі запропоновані ідеї; створюється ефект «ланцюгової реакції»; метод пропонує конкурентну атмосферу, стимулює володіння достатнім рівнем знань, стимулює навчання та творчість для підвищення якості освіти.

Таким чином, метод мозкового штурму досягає мети медичної освіти, тому що студенти зацікавлені в навчанні, формується клінічне мислення, аналітичні здібності, ораторська майстерність та поліпшення професійного мовлення, студенти стають більш впевненими та багато іншого. Звичайно, не у всіх групах можливо використовувати методи інноваційного викладання, тому що студенти не мають достатньо базових знань. Тим не менше, ми повинні прагнути сприяти активному навчанню «слабких» груп, підвищення їх потенціалу для саморозвитку та самовдосконалення. Усе це є надзвичайно важливим та перспективним для підвищення педагогічної ефективності в навчанні студентів на клінічних кафедрах.

ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З МЕТОЮ ВИКРИТТЯ ІМПЕРСЬКОЇ ПОЛІТИКИ РОСІЇ ЩОДО УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ VII ТЕМИ КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»)

Робак І.Ю., Чернуха О.В.

Неоголошена російсько-українська війна, яка точиться сьогодні на сході України, потребує правильного трактування серед студентства. Для того, щоб розвіяти штучно створені проросійські настрої, потрібно змалювати агресивну імперську політику, що почалася задовго до сьогоднішніх подій. При вивченні теми «Україна у XVIII ст.» знаковим для розгляду стає 1721 рік, коли Росія офіційно стає імперією. Зазначу, що імперські «замашки» спо-

стерігалися й до цієї події, та відтепер російський імперський наступ стає безсоромно цинічним та звірячим.

Для розуміння студентами поняття «імперія» можна застосовувати багато тлумачень з різних джерел різного часу – аж до сучасності. Та жодна книжка нам не дасть того колориту, який ми відчуємо у спогадах та міркуваннях сучасників тих подій. Козацький полковник Олександр Безбородько, який потім став канцлером Російської імперії, зазначав: *«Росія – це країна самодержавна. З огляду на її розміри, різноманітність населення та звичаїв і багато інших міркувань самодержавство постає для Росії єдиною природною формою управління. Всі заперечення цього твердження безплідні, позаяк найменше послаблення самодержавної влади призводе до втрати багатьох провінцій, до послаблення держави й принесе людям незліченні лиха»*. На слайдах демонструється портрет самого О. Безбородька та приклад його «добродіянь», зокрема, участь у розподілі Речі Посполитої, загарбання у свою власність українських сіл, анексію Криму у Османської імперії 1783 року. Зазвичай студенти занотовують цитату, а про Безбородька готують доповіді на семінарських заняттях. Виходячи з таких типово загарбницьких поглядів, усе чиновництво правило імперією так, ніби вона складалася лише з одного народу – росіян – та ігнорувало відмінності національного походження та історичних традицій багатьох інших її підданих. Студенти повинні розуміти, що для такої держави інших форм правління, ніж самодержавство, не було. При цьому російський імператор тримався за свою владу і не хотів проводити жодних змін у країні, розуміючи, що це призведе до її краху.

Недоля України в тому, що, потрапивши під жерна Російської імперії, вибратися звідти було майже неможливо. Наша держава у згаданий час переживала вишукано жорстокий наступ на свою автономію, який був тотальний і безперервний. Для студентів треба донести мету цього наступу – ліквідація української автономії та повна інкорпорація наших земель до Російської імперії. Здійснювалася така політика хвилеподібно, тому для кращого запам'ятовування під час лекцій або семінарів можна виділити такі хронологічні періоди та дати їм характеристику. Кожен період демонструється на окремому слайді.

1-й період – 1708–1728 – форсований наступ, який обійшовся українцям великою кров'ю. Репресії Петра 1, економічні утиски, колонізація українських земель росіянами, заборона друку книжок в Україні, спалення Батурина 1708 р., яке, до речі, сьогодні в історіографії трактується як «Батуринська трагедія» або «Батуринська різанина» і багато іншого. Зокрема, студентам демонструються на слайдах репродукції картин, присвячених батуринській трагедії, витримки з Лизогубівського літопису з описанням цих подій, сучасне фото місця трагедії, де стоїть кам'яна брила – символ скорботи за загиблими мирними жителями гетьманської столиці. Наочний матеріал підсилює виховний ефект, чого зазвичай не досягнути вербально.

2-й період (1728–1734) – цікавий для студентів тим, що тут можна спостерігати удаване послаблення тиску на Україну. Спричинили цю подію смерть Петра I, загроза війни з Туреччиною та зачіпання Малоросійською колегією власних інтересів одного з найбільших російських землевлас-

ників Меншикова. З надією на нові відносити з новим імператором, Д. Апостол як завжди від Росії отримує ляпаса – замість задоволення петиції щодо прав та вольностей йому надають «Рішительні пункти». На слайді у двох стовпчиках демонструються проекти Д. Апостола та реалії, які отримує Гетьманщина в згаданому документі.

3-й період (1734–1750) – посилення тиску імперії. Запровадження «Правління гетьманського уряду» з його настановою *«Недремным оком наблюдать за поступками тамошнего малороссийского народа»*. Характерними ознаками цього періоду були свавільне втручання російських чиновників у всі сфери суспільного життя, русифікація українського населення, терор «Таємної канцелярії». У цьому блоці подається слайд з картою розселення українців, яка показує, що на землях Гетьманщини, Слобожанщиин, півдня України превалювали українці, і саме вони були тут титульною нацією. І навіть колонізація і заселення росіянами не дали змінити етнічну карту.

4-й період (1750–1764) – уповільнення темпів експансії через введення до Гетьманського управління «підставної особи» К. Розумовського. Такі цинічні дії імперії, начебто українці отримали «свого гетьмана», підтверджуються зовсім протилежними фактами. Портрет К. Розумовського та його проімперські дії яскраво демонструються на наступному слайді.

5-й період (1764–1783) – остаточна ліквідація української автономії. Було взято жорсткий курс на централізацію та русифікацію. Суть цієї політики виражена короткою фразою імператриці: «Коли в Малоросії зникнуть гетьмани, треба зробити все, щоб стерти з пам'яті їх та їхню добу». У 1775 р. було знищено Запорозьку Січ, у 1781 – ліквідовано полкову систему на Гетьманщині, утворено намісництво за російським зразком, у 1783 р. юридично оформлено кріпацтво, крім того, на селян Лівобережжя і Слобожанщини поширювалися загальноросійські закони. Студентам демонструється указ імператриці Катерини II про знищення Запорозької Січі, репродукції картин нападу на Січ, карта з новими адміністративним устроєм. Нинішня молодь має розуміти, що Донбас, землі так званої «Новоросії» – це січові землі, українські, але аж ніяк не російські. Глибокі почуття у молоді залишають картини, присвячені темі кріпацтва. Як висновок зауважується, що внаслідок цих акцій було остаточно ліквідовано українську автономію.

Отже, завдяки мультимедійним технологіям на лекційних та семінарських заняттях студенти мають змогу отримати повнішу інформацію про тотальний наступ російського царату на українські землі у XVIII ст., який характеризувався прогресуючим обмеженням українських прав та вольностей; посиленням тенденцій централізації, уніфікації, русифікації; цілеспрямованим розколом українського суспільства (заохоченням чвар між старшиною та гетьманом, підбурюванням селян проти старшини); хижацькою експлуатацією людських та матеріальних ресурсів українських земель. Завдяки послідовному викладу подій XVIII ст. із застосуванням мультимедіа студентам стане зрозуміло, що агресивна політика Росії щодо України не припинялася ніколи – вона змінювала свої темпи, методи, обличчя, однак ніколи не зупинялася. Як бачимо, зерна цієї політики, посіяної ще XVIII ст., дають сходи і зараз. Сьогодні, як ніколи, нам потрібно вистояти проти нового «зросійщення», адже шлях цієї держави – у нікуди, а Україну чекає європейське майбутнє.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ

Рябоконь Є.М., Андрєєва О.В., Крючко А.І.

Сучасний рівень соціально-економічного розвитку України ставить перед навчальними закладами нові завдання щодо підготовки спеціалістів, схильних до нових інновацій і творчості, здатних професійно володіти різноманітними засобами, формами і методами роботи [1, 2]. На вирішення цих завдань спрямоване й кредитно-модульне навчання [5, 11]. Провідне місце в підготовці майбутніх спеціалістів належить покращанню навчально-дослідної роботи студентів, що має сприяти розвитку їхньої самостійності й творчої активності [3, 4]. Реалізація цих вимог має відбуватися за допомогою ефективних технологічних схем самоосвіти, переорієнтації процесу навчання із суто лекційно-інформативної на індивідуально-диференційну, особистісно-орієнтовану форму, пошук нових видів навчально-науково-дослідної роботи студентів з врахуванням національного досвіду підготовки спеціалістів [7, 8].

Головними завданнями науково-дослідницької діяльності є розвиток у студентів прагнення до досліджень у галузі медицини та накопичення досвіду цієї роботи; розвиток у майбутніх спеціалістів наукового мислення та формування дослідницьких умінь та навичок; виховання потреби постійно вдосконалювати свої знання, поширювати науковий кругозір та наукову ерудицію [6, 9, 10].

На V курсі у IX семестрі студенти стоматологічного факультету вивчають найбільш складний розділ у терапевтичній стоматології – це захворювання слизової оболонки порожнини рота. Проблематично забезпечити студентів на практичних заняттях тематичними хворими, яких можна обстежити, виявити ознаки хвороби, детально розглянути елементи ураження, навчитися їх характеризувати. Адже, не маючи змоги хоча би раз побачити реального пацієнта, достатньо складно уявити та описати прояви захворювання у порожнині рота, провести диференційну діагностику тощо.

Вирішення цієї проблеми полягає у залученні студента до позааудиторної самостійної роботи. Студент (або група студентів) може підготувати відеопрезентацію та представити її на занятті, що надасть змогу візуалізувати клінічні прояви різних захворювань слизової оболонки рота, краще вивчити етіологію, патогенез, клінічний перебіг захворювання, визначити найбільш інформативні методи діагностики, скласти та пояснити план лікувальних заходів, визначити прогноз захворювання та запобігти можливі ускладнення.

У позааудиторний час студент має можливість провести детальний аналіз та узагальнити наявну інформацію, скласти таблиці диференційної діагностики та представити для обговорення на практичному занятті.

Усе це мотивує студента до вивчення необхідного теоретичного матеріалу, активує інших до обговорення проблеми, заохочує до оволодіння практичними навичками.

Самостійна робота під час аудиторного заняття дозволяє студентам самостійно під керівництвом викладача удосконалювати мануальні навички.

Це стосується як роботи на фантомах, так і обстеження стоматологіч-них пацієнтів. У разі відсутності тематичного хворого студенти можуть відпрацьовувати послідовність та техніку обстеження один на одному.

Таким чином, активне залучення студентів до самостійної роботи сприяє формуванню професійної компетентності майбутнього лікаря-стоматолога.

Література

1. Байдак В.Ф. Организация самостоятельной работы студентов: методические рекомендации / В.Ф. Байдак. – Николаев, 1998. – 36 с.

2. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах / Я.Я. Болюбаш. – К. : ВВП «Компас», 1997. – 36 с.

3. Демченко О.С. Дидактична система організації самостійної роботи студентів / О.С. Демченко // Рідна школа, 2000. – № 5. – С. 68–70.

4. Зінченко В.О. Студент і науково-дослідна робота / В.О. Зінченко // Рідна школа. – 2001. – № 2. – С. 12.

5. Лихолєтова В.К. Самостійна позааудиторна робота студентів з курсу методики розвитку мови і навчання грамоти за КМСОНП / В.К. Лихолєтова. – Володимир-Волинський, 2008. – 32 с.

6. Максименко С.Д. Методичні рекомендації «Науково-дослідницька діяльність студентів» для слухачів ФПК викладачів І–ІV р.а. ВМНЗ України / С.Д. Максименко, М.М. Філоненко. – К., 2013. – 64 с.

7. Науково-дослідна робота в закладах освіти: методичний посібник / Ю.О. Тура – нов. В.І. Іруський. – Тернопіль : АСТОН, 2001. – 140 с.

8. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: навч. посібник / за ред. О.Т. Мороза. – К. : НПІ ім. М.П. Драгоманова, 2001. – 128 с.

9. Освітні технології / за ред. О.П. Пєхоти. – К. : АСК, 2002. –58 с.

10. Руденко Т.М. Засоби активізації самостійної роботи студентів / Т.М. Руденко. – Освіта. Технікуми. Коледжі. – 2006. – 2 (12). – С. 30.

11. Солдатенко М.О. Самостійна пізнавальна діяльність у контексті Болонського процесу / М.О. Солдатенко // Рідна школа. – 2005. – № 1. – С. 49–51.

ОСВІТНІЙ ПРОСТІР МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Садовниченко Ю.О., М'ясоєдов В.В., Миронова І.І.

Інформатизація суспільства суттєво розширила доступ людства до світових освітніх ресурсів, у тому числі медичних. Однак, зростання обсягів інформації не тільки утруднює орієнтування студентів у ній, а й жодним чином не пов'язане з її відповідною якістю. Крім того, більшість наявних інформаційних ресурсів не відповідає вимогам до методичних систем навчання, що склалися у медичних ВНЗ [3], і, навіть, руйнує систему вищої освіти за їхнього безмежного впровадження й нівелює роль педагога [2]. Глобалізація освітніх ресурсів створює загрозу порушення авторських та суміжних прав на «ноу-хау», що використовуються у навчальному процесі, а також може спричинити оприлюднення персональної інформації. Тому постає питання не лише про створення освітнього простору медичного університету, а й про керування навчальною діяльністю студентів у ньому.

Метою цієї роботи було визначення можливостей використання інформаційних комп'ютерних технологій у навчальному процесі з медичної біології та керованості цього освітнього простору.

Аналіз можливостей інформаційних комп'ютерних технологій та світового досвіду їхнього використання у викладанні медичної біології показав, що вони можуть виконувати декілька функцій: навчальну, тренувальну, контролюючу, організаційну. Крім того, інформаційні технології дозволяють індивідуалізувати навчання студента та сприяти виявленню їхньої обдарованості.

Навчальна функція є базовою і застосовується у більшості медичних ВНЗ [1]. Вона пов'язана зі створенням та демонстрацією мультимедійних презентацій, відеофрагментів та анімацій, виведенням на екран монітору зображень з мікроскопу, виконанням on-line експериментів, розміщенням на сайті ВНЗ і кафедр навчальних та методичних матеріалів.

Тренувальну функцію виконують різноманітні завдання, в тому числі відкриті бази тестів, особливо якщо є можливість пройти тестування on-line або у відповідній програмній оболонці й безпосередньо отримати результат.

Контролюючу функцію може нести здебільшого поточний та підсумковий модульний контроль на кафедрі або у комп'ютерному центрі.

Організаційна функція передбачає розміщення на сайті кафедри розкладу занять, програми дисципліни та календарних планів, запису на відпрацювання пропущених занять, результатів контролю, різноманітних оголошень тощо.

Індивідуалізація навчання досягається безпосереднім контактом викладачів зі студентами, що виявили бажання поглиблено вивчати медичну біологію або виконувати наукову роботу. Вона полягає у наданні рекомендацій з розширення знань у певній галузі за конкретними навчальними виданнями, перевірці отриманих знань, обміні думками з певних наукових проблем.

Ці функції значною мірою реалізуються кафедрою медичної біології на лекціях і практичних заняттях, а також через репозиторій ХНМУ і сайт кафедри, де розміщено лекційні матеріали, завдання для самостійної підготовки, бази тестових завдань для самопідготовки та підготовки до ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок 1», форми запису на відпрацювання пропущених занять та результати поточних і модульних контролів.

Однак, ці можливості обмежені тим, що на сайтах університету та кафедри медичної біології немає закритої зони, де можна було б розмістити ліцензійні версії електронних підручників, авторські лекції та матеріали, а також вести електронний щоденник студента, за яким і деканат міг би здійснювати моніторинг успішності студента без загрози розголошення його персональної інформації. Створення закритої зони дозволило б не тільки розширити керований освітній простір, а й значною мірою знизити паперовий документообіг всередині університету, оптимізувати використання робочого часу, запобігти корупції та сприяти збереженню навколишнього середовища.

Література
1. Абдулкадырова З.А. Использование новых информационных технологий в организации учебного процесса на кафедре терапевтических дисциплин № 2 медицинского факультета КРСУ / З.А. Абдулкадырова, К.А. Джай-лобаева, Д.М. Мирбакиева // Вестник КРСУ. – 2010. – Т. 10, № 7. – С. 178–179.
2. Информационные и коммуникационные технологии в образовании: монография / Под ред. Б. Дендева. – М. : ИИТО ЮНЕСКО, 2013. – 320 с.
3. Кефели-Яновская Е.И. Основные принципы применения информационных технологий в совершенствовании подготовки студентов на первых курсах обучения в медицинских университетах / Е.И. Кефели-Яновская // Запорожский медицинский журнал. – 2014. – № 2 (83). – С. 135–136.

СТУДЕНТСЬКА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ЯК ФОРМА АКТИВНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Сафаргаліна-Корнілова Н.А., Ащеулова Т.В., Герасимчук Н.Н.

Основне протиріччя сучасної системи освіти – це протиріччя між швидким темпом розвитку науки і обмеженими можливостями їх засвоєння. Це протиріччя стимулює систему освіти до постійного пошуку нових форм і методів активного навчання з підготовки висококваліфікованих лікарів, що володіють відповідальністю, цілеспрямованістю до майбутньої професії, прагненням до саморозвитку та самореалізації.

Одним з основоположних ланок формування фахівця з вищою освітою, що активізує пізнавальну і творчу діяльність студентів є студентська науково-практична конференція, яка проводиться у позанавчальний час під контролем викладачів [1].

Студентська конференція є однією з форм активного навчання, яка передбачає активну взаємодію між студентом і викладачем, та спрямована на виконання конкретної мети і завдань. Таким завданням є підготовка доповіді і публічний виступ на конференції, вміння вести діалог, відповідати на запитання.

Науково-практична конференція – це форма навчальної та позааудиторної діяльності, що передбачає виконання та представлення результатів навчально-дослідницької роботи студентів.

Загальними цілями і завданнями науково-практичної конференції є:

- стимулювання інтересу до наукової діяльності, теоретичним досліджень і практичному використанню отриманих знань;
- розвиток здібностей до експериментального дослідження;
- навички представлення результатів навчально-дослідницької діяльності (у вигляді доповіді, мультимедійної презентації);
- оволодіння навичками публічного виступу та ораторської майстерності,
- вміння відповідати на запитання аудиторії;
- виявлення талановитих, обдарованих студентів.

З метою активізації пізнавальної діяльності студентів, поліпшення засвоєння нового матеріалу, формування у них лікарського мислення на ка-

федрі пропедевтики внутрішньої медицини № 1, основ біоетіки та біобезпеки впроваджено нову форму позааудиторної роботи студентів – кафедральну студентську (навчальну) конференцію. У науково-практичних конференціях беруть участь студенти III курсу, які навчаються на кафедрі, в тому числі іноземні студенти, що навчаються англійською мовою.

Тематика конференцій, як правило, передбачає поглиблене вивчення програмних питань з пропедевтики внутрішньої медицини. Підготовка доповідей керується викладачами груп, що істотно підвищує відповідальність студентів за якість підготовки доповідей і презентацій. Студентам надається можливість використовувати наявну наукову літературу з досліджуваної теми, інтернет-ресурси, публікації в медичних журналах, включаючи закордонні, матеріали науково-практичних конференцій. Усі доповіді оформляються у вигляді мультимедійних презентацій.

Так, у 2013–2014 навчальному році на кафедрі проведено 4 студентські конференції, присвячені сучасним методам дослідження: «Сучасні методи дослідження в клініці внутрішніх хвороб» (наукова конференція молодих вчених та студентів, присвячена 210-й річниці ХНМУ), «Методи дослідження в кардіології та пульмонології: від істоків до сучасності», «Еволюція методів дослідження в кардіології. Сучасні досягнення» (англійською мовою з міжнародною участю), «Еволюція методів дослідження в пульмонології, гастроентерології, нефрології» (англійською мовою), на яких 62 студенти виступили з доповідями.

Під час виступу на конференціях основними завданнями для студента було повне розуміння викладеного матеріалу, його якість виконання, здатність відповісти на запитання аудиторії. Після виступу доповідачу ставлять запитання студенти з інших груп та викладачі, роблячи акцент на практичне значення або застосуванні представленої інформації на практиці.

Проведена дискусія за матеріалами доповіді дозволяє уточнити окремі аспекти досліджуваної теми, виявити повноту засвоєння нового матеріалу, дати об'єктивну оцінку знань кожного студента, а також придбати або підвищити практичні навички оратора, доповідача, розвивати лікарське мислення.

Усі учасники, що брали участь у роботі конференції, отримали сертифікати, та найкращі доповідачі були нагороджені дипломами 1, 2 та 3 ступеня. Крім того, були відзначені дипломами такі категорії, як найкраща презентація, ораторська майстерність, соціальне значення. За матеріалами конференції в збірках опубліковано 95 тез. Активну участь в конференціях взяли студенти з Нігерії, Лівану, Мороко, Танзанії, Великобританії, Єгипту, Туркменістану.

Таким чином, проведення кафедральних студентських науково-практичних конференцій як нова форма активного навчання має велику перевагу перед традиційними методами навчання, оскільки стимулює у студентів розвиток творчих здібностей, активізує їх пізнавальну діяльність, сприяє формуванню клінічного мислення майбутніх лікарів.

Література

1. Жук О.Л. Педагогічні основи самостійної роботи студентів: посібник для викладачів і студентів / за заг. ред. О.Л. Жук. – Мн. : РИВШ, 2005. –112 с.

2. Колесников А.В. Організація та навчально-методичне забезпечення контролю самостійної роботи / А.В. Колесников // Вища школа. – 2005. – № 5. – С. 66–69.

ТЕЛЕКОНФЕРЕНЦІЯ ЯК ЗАСІБ ІНФОКОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ МЕДИКІВ

Селюк Є.В.

В останні десятиліття бурхливий розвиток інформаційних технологій вніс корінні зміни в різні сфери діяльності людини. Став легкодоступним практично миттєвий обмін інформацією, пошук літературних джерел, обробка великих масивів даних різної модальності і різні методи їх візуалізації, комп'ютерне моделювання процесів, що протікають в різних системах. Усе це впливає суттєво на педагогічний процес. З одного боку, істотно розширює його можливості, а з іншого – вносить корінні, іноді негативні зміни в традиційно сформовані методи подання навчального матеріалу.

Актуальність проблеми використання комп'ютерних технологій для навчання обумовлена все більш зростаючою інформатизацією суспільного життя, а зокрема, і освіти, а також недостатньою розробленістю комп'ютерних освітніх технологій у педагогічній теорії та практиці, застосування сучасних засобів інфокомунікаційних технологій для підвищення професійної підготовки студентів медичних вузів. Слід зазначити концепції освіти з використанням комп'ютерних технологій в роботі Бешенкова С.А. «Інформатика та інформаційні технології». Інформаційна культура особистості нерозривно пов'язана з соціальною природою людини, що розкривається в роботах Тофлера Е., Белла Д., Гендина Н.І., Колкова Н.І., Стародубова Г.А.

Виступаючи як фундаменталізація, індивідуалізація та інтенсифікація процесу професійної підготовки студентів-медиків, інфокомунікаційні технології забезпечують: посилення професійного компонента знань; візуалізацію інформації, найбільш повно і чітко відображають реальні професійні ситуації; доступність сприйняття студентами матеріалу, який не можна передати іншим способом; оперативний і системний характер контролю над процесом засвоєння знань і формування умінь; своєчасну корекцію навчального процесу; розширення і оновлення змісту дидактичних принципів; диференційованість у навчанні з урахуванням індивідуальних здібностей студентів; можливість переходу від навчання до самонавчання; можливість самоконтролю; самостійний пошук знань; скорочення навчальних дій за рахунок використання готових блоків, переданих блоків, переданих знань; збільшення обсягу тренувального матеріалу; динамічний режим навчання і т. д.

У даний час стала очевидною тенденція до формування єдиного інформаційного простору, як в рамках окремих освітніх установ, так і в перспективі для всієї системи освіти.

Розвиток комп'ютерних технологій і телекомунікацій дозволяє вже сьогодні здійснювати різні медіаосвітні телекомунікаційні проекти, у тому числі – міжрегіональні та міжнародні. Однією з таких інфокомунікаційних засобів

є телеконференція. Мотивація студента підвищується при взаємодії в ході спільної проектної діяльності зі студентами з інших вишів, міст, країн.

Навчальна телеконференція є ефективною, економічно вигідною активною формою навчальної діяльності. Вона дозволяє учасникам самостійно формувати свій погляд на події, усвідомлювати багато явищ і досліджувати їх з різних точок зору, вирішувати поставлені проблеми спільними зусиллями, задавати один одному різні питання, ділитися своїми ідеями. У процесі проведення навчальної телеконференції створюється специфічне навчально-пізнавальне середовище, яке є відкритим з точки зору доступу до інформаційних повідомлень і спілкування з іншими учасниками конференції, забезпечується висока швидкість обміну інформацією. Надається можливість контролювати процес навчання, підтримувати зворотний зв'язок зі слухачами, регулярно оновлювати інформацію про хід конференції, швидко коригувати її при необхідності і здійснювати до неї доступ користувачів в будь-який зручний час.

Забезпечуючи вище названі аспекти процесу професійної підготовки студентів медичних вузів, інфокомунікаційні технології тим самим створюють сприятливі передумови для оптимізації навчального процесу та реалізації ідей розвиваючого навчання.

Навчальна телеконференція як засіб навчання інформатики та методики її викладання має цілу низку дидактичних функцій і можливостей. Навчальні телеконференції є новим цікавим засобом навчання, що сприяє успішному вирішенню деяких проблем в навчанні. Але для досягнення найбільшої ефективності необхідне дотримання низки вимог до її використання в навчальному процесі.

Література

1. Бешенков С.А. Информатика и информационные технологии: учеб. пособие для гуманит. ф-тов пед. вузов / С.А. Бешенков, А.Г. Гейн, С.Г. Григорьев. – Екат. : УралГПУ, 1995. – 144 с.

2. Гараничева С.Л. Теория и практика подготовки студентов медицинских вузов к применению информационных технологий / С.Л. Гараничева // Режим доступа :

http://www.smolensk.ru/user/sgma/MMORPH/N-11-html/garanicheva.htm.

3. Формирование информационной культуры личности: теоретическое обоснование и моделирование содержания учебной дисциплины / Н.І. Гендина, Н.І. Колкова, Г.А. Стародубова, Ю.В. Уленко. – М. : Межрегиональный центр библиотечного сотрудничества, 2006. – 512 с.

4. Новые информационные технологии в образовании: материалы междунар. науч.-практ. конф., Екатеринбург, 26–28 февраля 2008 г.: в 2 ч. – Екат. : Рос. гос. проф.-пед. ун-т. – 2008. – Ч. 2. – 288 с.

5. Тоффлер Э. Метаморфозы власти: знание, богатство и сила на пороге XXI века: [пер. с англ.] / Э. Тоффлер. – М., 2009. – 670 с.

РОЗРОБКА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ПЕДІАТРІЇ № 1 ТА НЕОНАТОЛОГІЇ

Сенаторова Г.С., Омельченко О.В., Іщенко Т.Б., Шипко А.Ф.

Потужність і престиж вищої освіти як державно-суспільної системи є надзвичайно важливим критерієм розвинутої держави. Крок за кроком поступово вдосконалюються шляхи реформування вищої медичної освіти згідно з європейськими стандартами. Сучасні комп'ютерні технології відкрили надзвичайні можливості навчання в педіатрії. З метою покращання якості викладання та засвоювання знань на кафедрі педіатрії № 1 та неонатології здійснюється впровадження новітніх технології навчання, а саме: демонстрації мікрофільмів-презентацій, виклад лекцій у мультимедійному форматі, створення сайту кафедри у рубриці «Інформація для студентів», застосування функціональних фантомів для відпрацювання практичних навичок у студентів та сучасних телетехнологій.

Значну роль у вдосконаленні навчального процесу відіграють також клінічні та клініко-патологоанатомічні конференції які сприяють засвоєнню матеріалу на клінічному рівні як лікарів-інтернів, так і студентів. У зв'язку з цим кафедрою, якщо є така можливість, студенти залучаються в ролі учасників дійства. Присутність їх на таких конференціях сприяє підвищенню якості навчання, відповідальності при обстеженні й постановці клінічного діагнозу. Враховуючи значне зростання кількості студентів, які мають можливість доступу до мережі Internet, на кафедрі створений сайт з 2006 року. У розділі «Інформація для студентів» вони зможуть ознайомитися з тематичними планами лекцій та практичних занять, розкладом занять та графіком відпрацювань, списком рекомендованої літератури для належної підготовки до екзамену. Також на сайті можна познайомитися з основними епізодами історії кафедри: від моменту створення до теперішнього часу. У відповідних розділах наведені основні напрямки діяльності та досягнення кафедри в науковій, лікувально-профілактичній та навчально-методичній роботі (наукові публікації, методичні рекомендації).

З метою якісного оволодіння практичними навичками студентами та інтернами з 2009 року почали використовувати функціональні фантоми для інтерактивного навчання. Ці медичні навчальні манекени являють собою реалістичні моделі, що дозволяють засвоїти необхідні практичні маніпуляції. Під час роботи з манекенами розвивається просторова уява. Використання подібних інтерактивних тренажерів дозволяє повторювати різні діагностичні маніпуляції, досягаючи їх бездоганного технічного виконання. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих та виробничих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації тощо. Заняття на манекенах допомагають досягти значного поліпшення результатів у студентів. Підвищують впевненість у собі.

Викладачі кафедри звертають увагу студентів на необхідність використання даних системи MEDLINE, яка посідає перше місце в рейтингу електронних ресурсів.

У процесі викладання проводиться робота, спрямована на плекання милосердя та душевності. Студенти запрошуються до участі в загоні волонтерів у «Клініці, дружньої до молоді» (КДМ). Студенти беруть участь в акціях, тренінгах зі збереження здоров'я, у розробленні буклетів, фільмів для молоді тощо. Результатом активної студентської роботи було проведення добровільного донорства серед студентів.

Щорічно на базі кафедри проводяться науково-практичні студентські конференції. Вони сприяють більш якісному засвоєнню навчального матеріалу, мають виховне значення, формують відповідальність, а також уміння виступати перед аудиторією.

У навчальний процес кафедри активно впроваджуються телекомунікаційні системи. Співробітники кафедри педіатрії № 1 та неонатології, обласної клінічної лікарні спільно з Департаментом охорони здоров'я беруть участь у реалізації регіональної програми забезпечення кваліфікованої медичної допомоги, що надається засобами телетехнологій з 2010 року. *Телемедицина* – це сучасний напрям розвитку інформатизації медицини, який передбачає використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій для дистанційної діагностики та лікування захворювань, надання допомоги в надзвичайних та екстрених ситуаціях, підвищення кваліфікації медичних працівників. Завдяки телемедицині допомога висококваліфікованих спеціалістів-медиків стає доступною не лише мешканцям великих міст, але й тим пацієнтам, що живуть далеко від спеціалізованих медичних центрів і не мають можливості особисто бути присутніми на консультації того чи іншого лікаря.

Розбудова мережі телемедицини дозволяє:

- скоротити час від початку захворювання до надання медичної допомоги;
- покращити показники здоров'я населення за рахунок більш якісної та швидкої діагностики і вибору правильних методів лікування;
- отримати економічну вигоду від скорочення витрат на надання екстреної медичної допомоги;

За допомогою сучасних цифрових телемедичних систем можна передати зображення пацієнта лікарю через всю земну кулю практично без втрати якості.

За період з 2010 по 2014 роки проконсультовано 58 хворих, проведено 14 науково-практичних семінарів, 12 відеоконференцій.

Сучасне забезпечення якісної освіти лікарів зумовлене компетентнісним підходом до навчання й потребує від колективу безперервного вдосконалення, креативних ідей, що базуються на надійній матеріально-технічній базі. Перехід до нових комп'ютерно-орієнтованих технологій навчання, створення умов для їх розроблення, апробації та впровадження, раціональне поєднання з традиційними – вимога часу та складне педагогічне завдання, яке потребує розв'язання цілого комплексу психолого-педагогічних, організаційних, навчально-методичних, технічних та інших проблем. У результаті застосування інтерактивних технологій розвиваються та ускладнюються психічні процеси – сприймання, пам'ять, увага, уміння порівнювати, виокремлювати головне, приймати відповідальні рішення.

Усі вище вказані позитивні результати застосування інтерактивних технологій відповідають загальним завданням, які передбачені новою парадигмою сучасної вищої освіти в Україні в цілому та в медицині зокрема.

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ТА ЕТНОПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДИСКУРСУ ПРИ НАВЧАННІ АРАБСЬКИХ СТУДЕНТІВ

Сінайко В.М., Крайненко О.В., Васильєва О.В.

За останні роки в Харківському національному медичному університеті (ХНМУ) значно збільшилась кількість іноземних студентів. Великий відсоток їх – це представники арабських країн. Це привело не лише до зростання вимог до рівня професійно-педагогічної підготовки викладачів, а й до володіння навичками міжкультурної комунікації, що спирається на знання національної культури іноземних студентів, їхньої етнічної та соціальної психології.

На думку сучасних дослідників (Леонтьев А.А., Прохоров Ю.Е., Стернин И.А., Triandis H.C., Рубіна С.Н. та ін.) формування міжкультурної комунікації «передбачає врахування трьох основних складових: етнопсихологічної (зумовленої ментальними особливостями національних культур), поведінкової (зумовленої національно-культурною специфікою комунікативної поведінки) і зумовленої власне національно-культурним мовним змістом» [1].

Мета статті – аналіз проблем міжкультурної комунікації, дослідження етнопсихологічних особливостей представників арабських країн, які навчаються в ХНМУ.

Головне завдання статті – розглянути чинники етнопсихологічного характеру, які впливають на навчально-виховний процес і професійно-педагогічне спілкування на етапі адаптації арабських студентів, від яких залежить їх поведінка, їхні стереотипи мислення та взаємодія з тими, хто їх оточує, в умовах міжкультурного дискурсу.

Аналіз проблем міжкультурної комунікації та професійно-педагогічного спілкування в період адаптації студентів-арабів першого і другого курсів ХНМУ до навчального процесу свідчить про те, що викладачеві необхідно будувати педагогічний дискурс з урахуванням низки факторів, серед яких основним є специфічний міжкультурній характер спілкування студентів між собою і викладачем. Як свідчать дослідження сучасних етнологів, сьогодні арабський етнос – це передусім етнолінгвістична спільнота, існування якої підтримується монолітною системою морально-етичних принципів, пронизаних ісламським віровченням, а також спільною арабською мовою. На означених чинниках ґрунтується етнічна цілісність і самосвідомість арабів. В основі морально-етичних норм поведінки арабів увиразнено ієрархічну систему родових зв'язків, побудовану за принципом асабії, відданості асабу – родині за чоловічою лінією. Відповідно до цього особистість цілком підпорядкована інтересам сім'ї, роду та всієї общини [2].

Цей факт доцільно враховувати викладачам, оскільки він суттєво впливає на внутрішню мотиваційну сферу студентів і знижує їхню пізнавальну активність під час навчання. Позитивним проявом сильних родових зв'язків вважаємо взаємовідповідальність кожного члена сім'ї за своїх рідних, як у межах сім'ї, так і поза нею. Висока згуртованість, колективізм, повага до сильнішого, прагнення до лідерства, шанування влади цілком підтриму-

ються законами ісламу, який проповідує терпіння, релігійну самопожертву і мужність. Це виявляється в непримхливості, швидкому пристосуванні до нових умов життя, покірності долі («Все в руках Аллаха»). Арабські студенти не вірять у свої здібності та працю, у всьому покладаючись на долю випадку. Це не орієнтує їх на результати навчання. «Букра», тобто «Завтра», – улюблене слово арабських студентів.

Іншою відмінною етнопсихологічною особливістю всіх представників арабських країн розглядаємо підвищену емоційність та імпульсивність. Викладач обурюється невихованістю студентів, не враховуючи того факту, що за арабським етикетом вираз емоцій є невід'ємною частиною спілкування, а стриманість тлумачиться як небажання спілкуватися. Підвищена емоційність зазвичай закінчується конфліктними ситуаціями і не контрольованими вчинками.

Розпорядок дня та пунктуальність для арабських студентів – це також справжній «культурний шок». Справа в тому, що в арабській культурі дещо інше ставлення до часу. Ми, як представники європейської культури, налаштовані на результат нашої діяльності, тому шануємо кожну хвилину, намагаємося поважати не лише свій, а й чужий час. В арабів усе навпаки: час – це ніщо, головне – процес. Таким може бути процес спілкування, сидіння, слухання музики тощо. Араби вільно розпоряджаються і своїм, і чужим часом.

На заняттях вони нікуди не поспішають і одночасно можуть займатися кількома справами [3].

Як свідчать спостереження, під час навчання кожен араб прагне до лідерства, постійно намагається привернути до себе якомога більше уваги та завоювати авторитет не лише поміж викладачами, а й у своїй групі. При цьому всі свої дії араби щоразу порівнюють з реакцією на них групи. Лише в колективі арабські студенти відчувають себе комфортно. Окрім цього, араби вирізняються комунікабельністю. Отож, вони вміють створювати дружні стосунки з людьми. На відміну від представників інших культур, у конфліктних ситуаціях вони швидко забувають погане, намагаючись зберегти стосунки. Спілкування є одним із найулюбленіших занять арабів. Арабські студенти дуже швидко оволодівають навичками спілкування в різних сферах українського життя і одразу намагаються застосувати їх у практиці.

Певні особливості викладацької діяльності пов'язані із різним відношенням до тих чи інших галузей медицини в Україні та арабських країнах. Насамперед, це акушерство та гінекологія, психіатрія та наркологія, тощо. Слід враховувати, що деякі медичні маніпуляції або навіть сам факт наявності захворювання можуть вважатися такими, що викликають сором з боку хворого та навіть його сім'ї. Наприклад, у деяких арабських країнах не прийнято оприлюднювати факт психічного захворювання, бо це може призвести до негативного відношення до всієї сім'ї такого хворого, а професія психіатра є досить рідкою та не користується повагою. Подібні випадки певною мірою обумовлюють зменшення зацікавленості студентів у вивченні цих учбових дисциплін, що викликає необхідність додаткової роз'яснювальної роботи з боку викладача.

Висновки. Таким чином, знання арабського етносу, основ культур, традицій і психології арабського народу, дотримання і пошана морально-етичних норм поведінки, усталених в арабському суспільстві, значно спрощують роботу викладача, дають йому можливість ефективно конструювати навчально-виховний процес і успішно взаємодіяти зі студентами з арабських країн, моделюючи професійно-педагогічний дискурс. Оскільки система культурних цінностей і морально-етичних норм арабської культури відрізняється від соціокультурних норм українського суспільства, слід пам'ятати, що взаємодія викладача і студентів – це процес двосторонній і потребує ознайомлення іноземних студентів «з особливостями української культури і пояснення їм морально-етичних норм і культурних цінностей українського суспільства». На нашу думку, навчальний процес в медичному ВНЗ не слід розглядами лише як надання студентам інформації з діагностики та лікування захворювань. Ми повинні намагатись формувати особистість майбутнього лікаря, зберігати та збагачувати кращі традиції вітчизняної та світової медицини. Тому такий процес професійно-педагогічного дискурсу є постійним, перспективним і потребує взаємного вдосконалення.

Література

1. Рубина С.Н. Культурологический подход к формированию межкультурной компетенции при обучении русскому языку в китайской аудитории / С.Н. Рубина // Русский язык как иностранный и методика его преподавания: XXI век: сборник научн.-метод. ст. – М. : Газета «Правда», 2007. – Ч. 2 – С. 93.

2. Заячківська А. Врахування етнопсихологічних особливостей арабських студентів у навчально-виховному процесі підготовчого відділення для іноземців / А. Заячківська // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – Івано-Франківській державний медичний університет, 2008. – Вип. 3. – С. 132–133.

3. Сайтарлі І.А. Культура міжособистісних стосунків / І.А. Сайтарлі // Навч. посіб. – К., 2007. – С. 35.

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ З ДИСЦИПЛІНИ «МЕДИЧНА ХІМІЯ»

Сирова Г.О., Козуб С.М., Андрєєва С.В., Макаров В.О., Тішакова Т.С., Чаленко Н.М.

У період реформування системи вищої освіти, тобто створення загальноєвропейської системи в умовах політичних, соціальних та економічних перетворень, в Україні виникла нагальна потреба перегляду змісту і форм навчально-виховного процесу та чинної системи оцінювання навчальних досягнень студентів. Результати педагогічних досліджень засвідчують, що контроль й оцінювання знань є необхідною складовою освітнього процесу [1]. Це органічно пов'язано з вивченням педагогічного матеріалу, його осмисленням, закріпленням, застосуванням [2].

Головною метою контролю у вищому навчальному закладі є безперервне вдосконалення навчально-виховної, науково-методичної та організа-

ційної роботи шляхом узагальнення та розповсюдження передового досвіду, запобігання, виявлення та усунення недоліків в організації навчального процесу [3].

Поняття «контроль» (від *франц.* control) у дидактиці вищої школи розуміється як педагогічний супровід, спостереження і перевірка успішності навчально-пізнавальної діяльності студентів. Контроль – це також принцип зв'язку між студентом та викладачем, характерний для освітньої системи. Контроль за навчальною діяльністю студентів забезпечує зовнішній зворотній зв'язок (контроль, виконаний педагогом) і внутрішній зворотній зв'язок (самоконтроль студента). А зворотній зв'язок, своєю чергою, служить підставою для внесення необхідних коректив у процес навчання для удосконалення його змісту, у методи і форми організації, посібники, а також у керування навчально-пізнавальною діяльністю студентів.

Освітній процес вимагає системного контролю роботи студентів протягом навчального року. Відтак, метою контролю є також стимулювання і підвищення мотивації студентів щодо регулярної самостійної роботи, підвищення об'єктивності оцінювання знань та навичок студентів.

Систематичний контроль знань великої кількості студентів демонструє необхідність автоматизації контролю, застосування комп'ютерної техніки і відповідного програмного забезпечення. Використання комп'ютерів для контролю знань є економічно вигідним і забезпечує підвищення ефективності навчального процесу та об'єктивності оцінювання.

Для технічної підтримки контролю знань студентів нами використовуються різні спеціальні засоби [3]. До них належать засоби групового контролю – комп'ютерні контрольно-навчальні комплекси, які реалізують ідеї програмованого навчання. Саме поєднання ефективного управління пізнавальним процесом і систематизованого комп'ютерного контролю успішності сприяє суттєвому підвищенню якості освітнього процесу.

Як відомо [4], комп'ютерне тестування дає можливість реалізувати основні дидактичні принципи контролю навчання: індивідуальний характер перевірки й оцінки знань; системність контролю; принцип тематичності; диференційоване оцінювання успішності; однаковість вимог викладачів до студентів.

Навчальна дисципліна «Медична хімія» для підготовки фахівців зі спеціальності «Лікувальна справа» (напрям підготовки – «Медицина») є нормативною дисципліною, програма якої складена відповідно до освітньо-кваліфікаційних характеристик (ОКХ) і освітньо-професійних програм (ОПП) підготовки фахівців, затверджених наказом МОН України, змістом та структурою типової навчальної програми з дисципліни, розробленої на засадах Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) наказом МОЗ України. Вивчення медичної хімії на кафедрі медичної та біоорганічної хімії здійснюється протягом I та II семестрів для студентів 1-го курсу ХНМУ. Організація навчального процесу із зазначеної дисципліни на кафедрі ХНМУ здійснюється за кредитно-модульною системою відповідно до вимог Болонського процесу [5, 6].

У навчальному процесі з дисципліни «Медична хімія» нами використовуються різні форми поточного контролю знань студентів. На кожному прак-

тичному занятті знання студентів оцінюються за підсумками виконання домашнього завдання, відповідями на обов'язкові запитання, за результатами письмового контролю, а також усної співбесіди з викладачем. Для покращання підготовки студентів до занять та засвоєння навчального матеріалу нами розроблено комп'ютерну програму «Контроль», що включає тестові завдання формуючого типу для самопідготовки студентів з «Медичної хімії».

Для стимулювання самостійної роботи студентів нами запропоновано електронні варіанти тестів для їх самопідготовки з кожної із 18 тем практичних занять. Із цими електронними варіантами при залученні комп'ютерної техніки студенти можуть працювати у кабінеті для самопідготовки на кафедрі медичної та біоорганічної хімії, у бібліотеці, вдома і т. д.

Програма тестових завдань для самостійної роботи студентів з дисципліни «Медична хімія» складена таким чином, що студент повинен логічно мислити, а не просто намагатися вгадати правильну відповідь. Завдяки тестовим вправам він зможе не тільки підготуватися до практичного заняття, але й відповісти на завдання поточного контролю та успішно скласти змістовні модульні контролі з дисципліни «Медична хімія».

Програма «Контроль» має діагностичний характер, який направлений на виявлення причин помилок, допущених студентами, а також на з'ясування, чому саме виникли ті чи інші прогалини в їх знаннях.

Таким чином, наголошуючи на необхідності самопідготовки студентів до кожного практичного заняття нами запропоновано комп'ютерну програму «Контроль» з дисципліни «Медична хімія», що дозволить отримати більш високу ефективність у навчально-пізнавальній діяльності майбутніх медиків та підняти рівень якісної та абсолютної успішності навчання студентів з дисципліни «Медична хімія».

Література

1. Вересоцька Н.І. Методика тестового оцінювання навчальних досягнень учнів основної школи з креслення : автореф. дис. ... канд. пед. н. : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (технічні дисципліни)» / Н.І. Вересоцька. – К., 2010. – 20 с.

2. Вища освіта в Україні. Нормативно-правове регулювання / за заг. ред. А.П. Зайця, В.С. Журавського. – К. : Форум, 2003. – 950 с.

3. Курлянд З.Н. Педагогіка: [навч. посіб.] / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, О.М. Яцій. – Харків : Одісей, 2003. – 352 с.

4. Булах І.Є. Теорія і методика комп'ютерного тестування успішності навчання (на матеріалах медичних навчальних закладів) : дис. доктора пед. наук : 13.00.01 / І.Є. Булах; Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка. – К., 1995. – 430 с.

5. Сирова Г.О. Использование мультимедийных технологий в преподавании медицинской химии иностранным студентам / Г.О. Сирова, О.Л. Левашова // Севаст. нац. техн. ун-т : матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні питання біологічної фізики та хімії», м. Севастополь, 22–26 квітня 2013 р. – С. 241–243.

6. Організація контрольно-оцінювальної діяльності студентів першокурсників в умовах кредитно-модульної системи / Г.О. Сирова, В.М. Петюніна, С.В. Андрєєва, В.О. Макаров, О.Л. Левашова // Матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю (Тернопіль, 15–16 травня 2014 р.). – Тернопіль : ТДМУ, 2014. – Ч. 1. – С. 352–353.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ – ШЛЯХ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Сирова Г.О., Шаповал Л.Г., Грабовецька Є.Р., Чаленко Н.М.

Розвиток у національному і світовому контекстах обумовлює зміни в освіті. Світ на початку XXI століття став іншим. Сьогодні навіть у вимірах повсякденного людського життя зміни починають переважати над спадкоємністю та сталістю. Уперше в історії людства покоління ідей і покоління речей змінюються у часі швидше за покоління людей [1].

Основним виміром і разом із тим основним важелем стає розвиток особистості, власне розвиток людства. Саме ця обставина буде визначати конкурентоспроможність кожної країни, кожного навчального закладу, кожної людини. Ось чому сфера освіти, що найбільшою мірою визначає рівень розвитку особистості, стає загальнонаціональним пріоритетом [2].

Зберігаючи кращі здобутки вітчизняної педагогіки, українська освіта продовжує набувати нових рис. Розвиток її, як, власне, і суспільства в цілому, не позбавлений суперечностей і труднощів, але головною при цьому є тенденція до динамізму й осучаснення.

Вища освіта в сучасному світі змінює певним чином свої функції. Вона стає масовою й припиняє бути просто способом підготовки фахівців для різних сфер життєдіяльності. Така підготовка в ідеалі передбачає проектування індивідуальної траєкторії професійного становлення кожного студента протягом усіх років його навчання. Реалізувати це сьогодні складно, адже бракує сучасних засобів навчання, уніфікованою залишається організація навчального процесу, але ми вважаємо, що рухатися у цьому напрямку необхідно [3].

Передусім необхідно змінити методологію підготовки – сформувати майбутнього спеціаліста як особистість, здатну до самонавчання впродовж життя. За будь-яких умов навчання слід дбати про фундаментальність психологічної і педагогічної підготовки студентів, оволодіння ними набором нових технологій, за якими успішно досягаються основні цілі кожного рівня освіти. Усе це свідчить про те, що ми повинні вступити в новий етап модернізації – етап осучаснення, оновлення вищої освіти, щоб вона максимально задовольняла вимоги часу і потреби кожного, хто бажає навчатися і навчається.

Перед сучасною вищою школою постає важливе завдання впровадити новітні технології навчання з використанням сучасних інформаційних комунікацій, вжити заходи щодо профілізації навчального процесу під час вивчення теоретичних дисциплін та підвищення ролі самостійної роботи студентів у здобутті вищої освіти [4].

Важливим принципом сучасного навчання є активізація пізнавальних здібностей студентів. Це досягається удосконаленням їх самостійної роботи. Самостійна робота студентів з матеріалами навчального характеру не можлива без відповідної методичної бази. Тому перспективним, на наш погляд, для організації самостійної позааудиторної роботи студентів щодо засвоєння знань з хімічних дисциплін є впровадження у навчальний процес навчально-методичних комплексів (НМК).

Саме тому на кафедрі медичної та біоорганічної хімії за головну мету було взято концепцію розробки НМК з хімічних дисциплін, а саме «Медична хімія» і «Біологічна та біоорганічна хімія» Модуль 1 (*Рис. 1–2*).

Підручники, навчальні посібники та методичні вказівки для студентів створено керуючого типу: розроблено за темами, які відображають найважливіші аспекти як медичної, так і біоорганічної хімії (українською, російською та англійською мовами). Структура кожної теми відповідає принципам системи програмно-цільового керування якістю підготовки студентів і складається з актуальності теми, мотивації, цілей навчання, забезпечення вихідних знань і умінь, змісту теми, графологічної структури, навчальних тестових завдань 5–9.

Багатолітня та плідна робота зі створення таких комплексів дозволила забезпечити студентів інформаційним матеріалом різного рівня. На кафедрі працює методичний кабінет та кабінет для самостійної роботи студентів, в яких зібрані методичні матеріали навчального та контролюючого характеру. Застосування засобів комп'ютерних та інформаційних технологій суттєво покращує засвоєння студентами навчального матеріалу. Тому на кафедрі медичної та біоорганічної хімії значна увага приділяється впровадженню в навчальний процес мультимедійних презентацій за окремими темами їх профілізації, що викликає у студентів інтерес до дисциплін.

Яскравим прикладом є мультимедійні презентації, створені студентами для традиційних міжфакультетських конференцій першокурсників «Хімія. Екологія. Медицина». Цього року вже п'ятаконференція присвячена 110-й річниці з дня народження Е.М. Гапона. Також було проведено вже другу міжфакультетську конференцію першокурсників з біоорганічної хімії «Біологічно активні гетероциклічні сполуки. Амінокислоти» та вперше проведено міжкафедральну наукову конференцію студентів-бакалаврів «Хімія. Токсикологія. Патофізіологічний і медичний аспект» 10–12 . Для студентів групи з поглибленим вивченням хімічних дисциплін було проведено практичне заняття у формі брейн-рингу «Пізнай хімію». Таким чином, методичне забезпечення самостійної роботи студентів як обов'язковий компонент навчальної та науково-дослідної роботи студентів значною мірою визначає якість професійної підготовки у ВНЗ [13].

Активізація взаємодії викладачів і майбутніх медиків у процесі навчання позитивно вплине на поліпшення якості підготовки спеціалістів. Це дозволить оптимально використовувати індивідуальні можливості студентів, вплине на їх наполегливість, організованість, сприятиме поглибленню знань, вмінь, розвитку практичних навичок та клінічного мислення і зорієнтує на систематичну самоосвіту.

МЕДИЧНА ХІМІЯ

Рис. 1. Методичне забезпечення дисципліни «Медична хімія»

Рис. 2. Методичне забезпечення дисципліни
«Біологічна та біоорганічна хімія»

Література

1. Сікорський П.І. Кредитно-модульна технологія навчання / П.І. Сікорський. – К. : Вид-во Європ УНТЦ, 2004. – С. 21–22.

2. Цінність кредитно-модульної системи організації навчання у вищій школі як засіб реалізації ідеї Болонського процесу. – Тернопіль. – 2009.

3. Вища освіта України і Болонський процес. Навчальний посібник / за ред. В.Т. Кременя. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан. – 2004. – 384 с.

4. Пєхота О.М. Освітні технології : навч.-метод. посібник / О.М. Пєхота, А.З. Кіхтенко, О.М. Любарська та ін. – К. : АСК. – 2004. – 250 с.

5. Медична хімія : підручник / В.О. Калібабчук, І.С. Чекман, Г.О. Сирова, Л.Г. Шаповал, Н.М. Ткачук та ін.; за ред. проф. В.О. Калібабчук. – ВСВ «Медицина», 2013. – 336 с. (Затверджено Міністерством освіти і науки України (лист МОН України №1/11-1152 від 05.02.13) та Міністерством охорони здоров'я України як базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів IV рівня акредитації (напрями «Лікувальна справа» та «Стоматологія»).

6. Медична хімія : навчальний посібник / І.В. Завгородній, Г.О. Сирова та ін. Гриф МОН (лист №1/11 - 3051 від 13.04.10) і гриф МОЗ (лист №23 - 0-25/169 від 08.04.10). – Харків : Екограф, 2010. – 268 с.

7. Medical chemistry. Adapted concise course: manual for students self-work / A. O. Сыровая, Е.Р. Грабовецкая, Л.Г. Шаповал // Учбовий посібник, – Х. : «Цифрова друкарня №1». – 2014. – 158 с.

8. Медицинская химия : учебное пособие / И.В. Завгородний, А.О. Сыровая и др. Гриф МОН (письмо №1/11-3051 от 13.04.10). – Харков : Экограф, 2011. – 244 с.

9. Біологічна і біоорганічна хімія : базовий підручник : у 2 кн. / кол. авт.; за ред. чл.-кор. НАМН України, проф. Б.С. Зіменковського, проф. І.В. Ніженковської. – Кн. 1: Біоорганічна хімія / Б.С. Зіменковський, В.А. Музиченко, І.В. Ніженковська, Г.О. Сирова ; за ред. Б.С. Зіменковського, І.В. Ніженковської. – К. : ВСВ «Медицина», 2014. – 272 с. (ЗАТВЕРДЖЕНО Міністерством освіти і науки України як підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації).

10. Химия. Экология. Медицина. Материалы V студенческой межфакультетской конференции первокурсников, посвящённой 110-й годовщине со дня рождения Е.Н.Гапона, февраль 2014 г. – Харьков : ХНМУ. – 2014. – 176 с. на русс., укр. и англ. языках.

11. Хімія. Токсикологія. Патофізіологічний і медичний аспекти. Матеріали міжкафедральної наукової конференції студентів-бакалаврів (IV медичний факультет), 10 січня 2014 р. – Харків : ХНМУ. – 2014. – 32 с. Рос. та укр. мовами.

12. Биологически активные гетероциклические соединения. Аминокислоты. Материалы II межфакультетской конференции первокурсников по биоорганической химии, посвящённой 180-летию со дня рождения Д.И. Менделеева и 65-летию со дня смерти Ю.О. Габеля (г. Харьков, апрель–май 2014 г.). – Харьков : ХНМУ. – 2014. – 154 с. На рус., укр. и англ. языках.

13. Сыровая А.О., Грабовецкая Е.Р., Ермоленко Т.И. «Творческая обстановка как стимул к научной деятельности студентов-первокурсников» Ма-теріали VII Міжрегіональної науково-методичної інтернет-конференції «Формування сучасної концепції викладання природничих дисциплін у медичних освітніх закладах». – 22–23 травня 2014 року. – Харків. – С. 120–123.

СОВРЕМЕННЫЕ МУЛЬТИМЕДИЙНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ИЗУЧЕНИИ ОСНОВ БИОЭТИКИ И БИОБЕЗОПАСНОСТИ

Смирнова В.И., Ащеулова Т.В., Амбросова Т.Н.

Современный период развития общества характеризуется сильным влиянием на него компьютерных технологий, которые проникают во все сферы человеческой деятельности, обеспечивают распространение информационных потоков в обществе, образуя глобальное информационное пространство. Неотъемлемой и важной частью этих процессов является компьютеризация образования.

Этот процесс сопровождается существенными изменениями в педагогической теории и практике учебно-воспитательного процесса, связанными с внесением корректив в содержание технологий обучения, которые должны быть адекватны современным техническим возможностям. Компьютерные технологии призваны стать не дополнительным «довеском» в обучении, а неотъемлемой частью целостного образовательного процесса, значительно повышающей его эффективность.

Возможности современной компьютерной техники адекватны организационно-педагогическим и методическим потребностям высшей школы:

– вычислительные – быстрое и точное преобразование любых видов информации (числовой, текстовой, графической, звуковой и др.);

– трансдьюсерные – способность компьютера к приему и выдаче информации в самой различной форме (при наличии соответствующих устройств);

– комбинаторные – возможность запоминать, сохранять, структурировать, сортировать большие объемы информации, быстро находить необходимую информацию;

– графические – представление результатов своей работы в четкой наглядной форме (текстовой, звуковой, в виде рисунков и пр.);

– моделирующие – построение информационных моделей (в том числе и динамических) реальных объектов и явлений.

Перечисленные возможности компьютера способствуют не только обеспечению условий для усвоения в полном объеме знаний и умений студента, но и выявлению и развитию у него способностей и желания учиться.

На этапах занятия, когда основное обучающее воздействие и управление передается компьютеру, преподаватель получает возможность наблюдать, фиксировать проявление таких качеств у учащихся, как осознание цели поиска, активное воспроизведение ранее изученных знаний, интерес к пополнению недостающих знаний из готовых источников, самостоятельный поиск.

Но, несмотря на преимущества и перспективы включения Internet-технологий в образование, существует область образования, где развитие информационных технологий, с точки зрения педагогов, принесло больше вреда, чем пользы. Если в бумажную эру наиболее распространенным способом обойти контроль было списывание домашнего задания у соседа по парте или обмен работами в масштабах одного вуза, то сейчас обмен рефератами и подобным материалом поставлен на поток: найти реферат на интересующую тему в Internet или на специальном CD не составляет особого труда.

Учитывая всё вышеизложенное на кафедре ПВМ № 1,ОББ используется такой вид работы студентов, как создание ими мультимедийных презентаций на заданную тему. Так, мультимедиа (multi – много, media – среда) позволяет использовать богатейший арсенал способов иллюстрации изучаемого явления. Продукты мультимедиа применяют многообразные разновидности информации: компьютерные данные, теле- и видеоинформацию, речь и музыку. Мультимедиа-средства по своей природе интерактивны, то есть зритель, и слушатель мультимедиапродуктов не остается пассивным, что повышает качество обучения и позволяет удерживать внимание обучаемого.

Мультимедийная презентация даёт возможность сжато и кратко изложить материал, при максимальной информативности текста. Оценивается грамотное и правильное построение слайда: отсутствие нагромождений, тщательное структурирование информации, наличие кратких и «емких» заголовков, маркированных и нумерованных списков для того, что бы весь текст легко просматривался. Каждому положению должен быть отведен

отдельный абзац текста, при этом основная идея абзаца должна находиться в самом его начале. Целесообразно использование табличного формата предъявления информации, который позволяет представить материал в компактной форме и наглядно показать связи между различными понятиями. При использовании рисунков, схем, текстовых материалов обязательным условием является указание источника получения информации.

Для выполнения презентационной работы по заданной теме от студентов требуется, во-первых, владение компьютерной грамотностью, которая предполагает:

– умение вводить и редактировать информацию (текстовую, графическую), пользоваться компьютерной телекоммуникационной технологией, обрабатывать получаемые количественные данные с помощью программ электронных таблиц, пользоваться базами данных;

– владение коммуникативными навыками при общении с программными продуктами;

– умение самостоятельно интегрировать ранее полученные знания по разным учебным предметам для решения познавательных задач, содержащихся в телекоммуникационном проекте;

– во многих случаях практическое владение английским языком;

– умение войти в сеть (электронную почту);

– умение составить и отправить по сети письмо;

– структурировать полученные письма в специальной директории;

– работать в системах DOS и WINDOWS, пользуясь редакторами WORD разной модификации;

– входить в электронные конференции, размещать там собственную информацию, читать и обрабатывать имеющуюся в различных конференциях информацию.

Во-вторых, свободное владение излагаемым материалом, что предполагает его тщательное изучение. Оперирование терминами и понятиями заданной темы. А также, несомненно, творческий подход в представлении и обязательно грамотное аудирование.

Очень важный шаг в познавательной деятельности это формировании критического мышления – применение полученных знаний для решения конкретной проблемы. В любом случае для формирования критического и творческого мышления необходимы самостоятельные рассуждения студентов, а не просто воспроизведение готовых знаний. Поэтому практические занятия строятся таким образом, чтобы в процессе познавательной деятельности, студенты могли обмениваться своими мыслями, в частности при защите презентаций во время их демонстрации.

Таким образом, с одной стороны – использование современных информационных технологий является необходимым условием развития более эффективных подходов к обучению и совершенствованию методики преподавания, с другой стороны – их применение способствует повышению мотивации обучения студентов, формированию у них умения работы с информацией, экономии учебного времени, а интерактивность и наглядность лучшему представлению, пониманию и усвоению учебного материала.

Несомненно, одно – грамотное и комплексное использование информационных компьютерных технологий предоставляет студентам и преподавателям возможность эффективнее распределять свое время и реализовывать творческий потенциал, повысить качество образования и соответствовать реалиям сегодняшнего дня.

Литература

1. Диалог с ЭВМ: психологические аспекты / Ю.Д. Бабаева и др. // Вопросы психологии. – 1983. – № 2.

2. Бабаева Ю.Д. Психологические последствия информатизации / Ю.Д. Бабаева, А.Е. Войскунский // Психологический журнал. – 1998. – № 1.

3. Бершадский А.М. Дистанционное обучение – форма или метод? / А.М. Бершадский, И.Г. Кревский // Дистанционное образование. – 1998. – № 4.

4. Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения / В.П. Беспалько. – М., 1995.

5. Гершунский Б.С. Компьютеризация в сфере обучения: проблемы и перспективы / Б.С. Гершунский / Б.С. Гершунский. – М. : Педагогика, 1987.

6. Гершунский Б.С. Философия образования / Б.С. Гершунский. – М., 1998.

7. Зарецкий А.В. А я был в компьютерном городе / А.В. Зарецкий, А.В. Труханов. – М. : Просвещение,

8. Кершан Б. Основы компьютерной грамотности ; пер. с англ. / Б. Кершан, А. Новембер, Дж. Стоун. – М. : Мир, 1989.

9. Клейман Г.М. Школа будущего: компьютеры в процессе обучения ; пер. с англ. / Г.М. Клейман. – М. : Радио и связь, 1987.

10. Маргулис Е.Д. Психологические особенности групповой деятельности по решению задач с помощью ЭВМ / Е.Д. Маргулис. – К., I998.

11. Хантер Б. Мои ученики работают на компьютерах: книга для учителя ; пер. с англ. / Б. Хантер. – М. : Просвещение, 1989.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ CASE STUDIES ПРИ ВИКЛАДАННІ ТЕОРЕТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Сокол О.М., Маракушин Д.І., Васільєва О.В.

У педагогічному процесі важливо забезпечити такі умови, щоб студенти не розчарувалися в обраній професії, сформували адекватне уявлення про її сутність, сприйняли її як засіб особистісної самореалізації. Особливою мірою це стосується студентів вищих медичних навчальних закладів, від професійної самосвідомості і компетентності яких невдовзі залежатиме здоров'я співгромадян. Молодь повинна навчитися продуктивно мислити, приймати нестандартні рішення, вміло оперувати набутими знаннями.

Для цього необхідним є впровадження нестандартних форм і методів активного навчання: проблемного метода, метода кейсів (метод Case Studies), метода «мозкової атаки», ділові ігри тощо.

Застосування метода Case Studies традиційно і тому частіше використовують при вивченні економічних дисциплін, тому що він зародився в Гар-

вардській Школі Бізнесу на початку 20-го століття и навчання там відбувалося за схемою, коли учнів-практиків просили викласти конкретну ситуацію чи проблему, а потім дати аналіз і відповідні рекомендації [6]. Але є актуальним використання цього методу при навчанні у вищих медичних закладах з метою формування клінічного мислення у студентів. Особливо це стосується перших років навчання, коли в медичних університетах йде викладання теоретичних дисциплін [2].

В Україні методика Case Studies за тими освітніми стандартами та традиціями, що прийняті в США, стала впроваджуватися тільки останні 5–6 років. Але практика використання даного методу у нас в Україні ще не дуже велика на відміну від зарубіжних країн.

Поряд із повільним використанням активних форм навчання у вищий медичній школі необхідно впроваджувати інноваційні технології в традиційні методи викладання теоретичних дисциплін. На думку О.А. Неловкіна-Берналь, розвиток професійної спрямованості майбутніх лікарів можливий за таких умов: «формування у студентів-медиків навичок здійснення навчально-пізнавальної діяльності у вищій медичній школі як засобу їхньої дидактичної адаптації; розвиток професійного (клінічного) мислення майбутніх лікарів; упровадження засобів педагогічного моніторингу як важеля управління процесом формування професійної спрямованості студентів» [3]. До педагогічних умов становлення професійної ідентичності майбутніх лікарів О.В. Денисова відносить: особистісно-орієнтований зміст освіти; раннє включення в процес професійної діяльності і спілкування; використання форм та методів навчання, заснованих на високій активності і особистісній включеності студентів в освітній процес; діалогічний підхід у взаємодії викладача та студента, що забезпечує поєднання емоційно-ціннісного і професійно-особистісного досвіду викладача й студента; використання групових методів роботи, що забезпечують повноцінний зворотний зв'язок [1].

Фахівцями-викладачами, що практикують активні методи навчання, а саме – кейс-метод, по різному розуміється його сутність. Наприклад, Гарвардська Школа Бізнесу так визначає метод кейсів: «Метод навчання, при якому студенти і викладачі беруть участь у безпосереднім обговоренні ділових ситуацій чи задач. Ці кейси, звичайно підготовлені в писемній формі і складені виходячи з досвіду реальних людей, що працюють у сфері підприємництва, читаються, вивчаються й обговорюються учнями. Ці кейси складають основу бесіди студентів під керівництвом викладача. Тому метод кейсів включає одночасно й особливий вид навчального матеріалу, і особливі способи використання цього матеріалу в навчальному процесі» [4]. Інше трактування методу кейсів надане професором Р. Меррі з Гарварда: «Під методом кейсів я розумію вивчення предмету студентами шляхом розгляду великої кількості кейсів у визначених комбінаціях. Таке навчання і спроби керування різними адміністративними ситуаціями розвиває в студенті, найчастіше несвідомо, розуміння і здібність мислення мовою основних проблем, з якими зіштовхується керуючий у конкретній сфері діяльності» [4].

Визначення кейс-методу навчання полягає в опису реальної ситуації; частки реального життя (в англійській термінології «true life»), або події, що реально відбулися в тій чи іншій сфері діяльності й описані авторами для

того, щоб спровокувати дискусію в навчальній аудиторії. Це не просто правдивий опис подій, а єдиний інформаційний комплекс, що дозволяє зрозуміти ситуацію. Крім того, кейси розвивають аналітичні, дослідницькі, комунікативні навички, виробляють уміння аналізувати ситуацію, планувати стратегію і приймати рішення [4]. Case Studies (або метод конкретних ситуацій – МКС, або ситуаційне навчання) являє собою спеціальну методику навчання яка передбачає використання конкретних ситуацій для сумісного аналізу, обговорення або виробітки рішення тими, хто навчається, з певного розділу чи теми навчального курсу [2]. Отже, робота з Case Studies надає можливість розбору як клінічних ситуацій так і механізмів адаптації, яки вивчаються у фізіології, з певного сценарію, який включає і самостійну роботу конкретного студента, і «мозковий штурм» в межах малої групи, і публічний виступ із представленням і захистом висунутого рішення. Кейс-метод ставить за мету максимально активізувати кожного студента і втягнути його в процес аналізу ситуації і прийняття рішень. Тому студентська група поділяється на таке число мікрогруп, щоб останні складалися із 3–5 чоловік. Кожна команда вибирає спікера. Роль спікера полягає в тому, що на ньому лежить відповідальність за організацію роботи мікрогрупи, розподіл питань між учасниками і за прийняті рішення. Після завершення роботи спікер робить доповідь у межах 10 хвилин про результати роботи своєї мікро-групи. Безпосередню роботу з кейсом можна організувати двома способами: а) кожна мікро-група виконує різні теми з одного розділу протягом усього заняття; б) усі мікро-групи працюють одночасно над одним і тим же розділом (темою) кейса, конкуруючи між собою в пошуку найбільш оптимального рішення. Дуже ефективним є використання комп'ютерів при проведенні занять із застосуванням Case Studies. Це дозволяє краще подати групам ілюстративний, табличний, схематичний матеріал (презентації Power Point), швидше виконувати розрахунки із застосуванням Excel тощо [5].

З розвиваючою метою сформувати в студентах логічне, індуктивне та дедуктивне мислення, розвинути здібність застосовувати набуті знання для пояснення фізіологічних механізмів життєдіяльності організму людини було розроблено форма і тип заняття: нестандартне практичне заняття за методом Case Studies. До обладнання увійшли: правила гри, кейси кожної з груп, комп'ютерне та програмне забезпечення Microsoft Power Point, Excel.

Отже, застосування методу Case Studies можна і доцільно використовувати у вищій медичний школі поряд із традиційними методами навчання. Case Studies є цікавою активною формою навчання, що мотивує інтерес до теми, дисципліни загалом, сприяє розвитку творчого мислення, вміння приймати конструктивні рішення. Використання метода Case Studies прищеплює студентам такі якості як ініціативність, творчий підхід до розв'язання проблем, готовність до дії в різних умовах, та вміння гнучко реагувати на них, що є необхідним те тільки майбутнім лікарям, а й пересічному громадянину.

Літератури
1. Денисова О.В. Становление профессиональной идентичности студента-медика в образовательном процессе вуза: автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогическая психология» / О.В. Денисова. – Екатеринбург, 2008. – 25 с.
2. Кузнецов В.И. Принципы активной педагогики / В.И. Кузнецов. – М., 2001. – 284 с.
3. Неловкіна-Берналь О.А. Педагогічні умови формування професійної спрямованості студентів медичних спеціальностей / О.А. Неловкіна-Берналь // Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка. – 2010. – Ч. 1. – № 10 (197). – С. 12–21.
4. Околелов О.П. О сущности активных методов обучения / О.П. Околелов // Высшее образование в России. – 2004. – № 5. – С. 159–163.
5. Рейнгольд Л.В. За пределами CASE-технологий / Л.В. Рейнгольд // Компьютер. – 2000. – № 13. – С. 12–14.
6. Смолянинова О.Г. Инновационные технологии обучения студентов на основе метода Case Studies / О.Г. Смолянинова // Инновации в российском образовании. – М. : ВПО, 2000. – С. 19–27.

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ЗАГАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ – СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ ТА ВНУТРІШНІХ ХВОРОБ ХНМУ ЯК ПРІОРИТЕТНА ЛАНКА СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Супрун О.В.

Характеристика первинної медико-соціальної допомоги в різних країнах світу відрізняється, але базовими її принципами скрізь є доступність, якість, безперервність, орієнтація на пацієнта, родину, суспільство, ефективне використання ресурсів охорони здоров'я [1].

На сучасному етапі в Україні, враховуючи світову тенденцію до удосконалення надання первинної медико-соціальної допомоги, відбувається процес модернізації та удосконалення системи охорони здоров'я. Міністерством охорони здоров'я України затверджено ряд нормативно-правових актів та методичних рекомендацій, які охоплюють широку сферу діяльності та враховують структурну перебудову системи охорони здоров'я. Розроблені та впроваджуються нові підходи до методів організації діяльності лікарів загальної практики – сімейної медицини, які базуються на комплексному підході, порядку організації надання медичної допомоги та забезпечення маршрутів пацієнта лікарем загальної практики – сімейної медицини при різних клінічних станах та захворюваннях [3]. Одним із основних завдань реформи системи охорони здоров'я в Україні є підвищення ефективності роботи лікаря загальної практики – сімейної медицини, бо від кваліфікації сімейного лікаря, його знань і вміння вибирати оптимальний підхід у лікуванні залежить здоров'я та життя і вагітних, і дітей, і осіб працездатного віку, і людей похилого та старечого віку.

Сучасний розвиток клінічних знань, удосконалення лікувально-діагностичної апаратури приводить до того, що для підготовки фахівця у теперішній час потрібна модернізація системи вищої медичної освіти, а саме:

досконала підготовка лікарів загальної практики – сімейної медицини як пріоритетної ланки сучасної системи охорони здоров'я. Рішенням даного питання є цілком спрямована підготовка студентів у вищих медичних навчальних закладах до кваліфікованої роботи в умовах реформування [4, 5]. Необхідно враховувати, що сьогоднішні студенти, – у більшості, це лікарі загальної практики у майбутньому. Кожен із них повинен стати професіоналом, від якого залежить здоров'я наших співвітчизників та розвиток системи охорони здоров'я в Україні [2, 6].

На кафедрі загальної практики – сімейної медицини та внутрішніх хвороб Харківського національного медичного університету, яка була заснована у 2001році, проводять заняття із студентами 6-го курсу. Викладання проводять вітчизняним та іноземним студентам. Співробітники кафедри кваліфіковано викладають матеріал українською, російською та англійською мовами. Найбільш перспективними напрямками викладання сімейної медицини на кафедрі є впровадження нових методів навчального процесу, удосконалення відпрацьовування практичних навичок, оптимізація системи тестування та об'єктивного оцінювання професійної компетентності майбутніх сімейних лікарів.

Студенти 6-го курсу, які у найближчому майбутньому стануть лікарями загальної практики, на кафедрі загальної практики – сімейної медицини та внутрішніх хвороб ХНМУ у повному обсязі оволодівають лікувально-діагностичними методиками, різноманітними видами практичної діяльності, такими, як надання невідкладної допомоги населенню, виконування ряду діагностичних завдань – проведення та розшифровка ЭКГ, УЗД, дослідження рівня цукру за допомогою глюкометрів, проведення перев'язок, зняття швів із післяопераційних ран та інші амбулаторні хірургічні маніпуляції. Також студенти повинні володіти навичками спілкування з пацієнтами та їх родинами, найближчим оточенням, вести хворих у денному стаціонарі та на дому тощо.

Одним із акцентів у навчанні студентів на кафедрі ЗПСМ та ВХ ХНМУ є відпрацьовування практичних навичок у формі ролевих ігор, використання демонстраційних муляжів у кабінеті практичних навичок. Кожний студент бере безпосередню участь у лікувальному процесі під керівництвом викладача: у прийманні населення, проведенні первинного огляду, курації хворих, обґрунтовуванні призначень різноманітних досліджень та консультацій вузьких спеціалістів. Таким чином, студенти становляться активними учасниками лікувально-діагностичного процесу. Особиста увага приділяється тренінгам щодо надання невідкладної допомоги на догоспітальному етапі.

Керуючись вимогами до професійної компетентності та з метою удосконалення техніки надання медичної допомоги, нами використовується наскрізна програма з оволодіння практичними навичками, яка розроблена з урахуванням ступеня засвоєння навичок та доступності для їх відпрацювання як на заняттях під контролем куратора, так і самостійно. Викладачами кафедри розроблені матеріали, які відображають проблемні ситуації, що зустрічаються у роботі сімейного лікаря.

Для оптимізації навчального процесу на кафедрі впроваджуються нові інформаційні технології навчання, альтернативні традиційним. Вони полягають у використанні сучасних інформаційних технологій. Ці форми навчання забезпечують формування майбутнього лікаря загальної практики

з урахуванням існуючих стандартів. Також використовуються Інтернет-технології індивідуального або самостійного режиму – електронні тести, навчально-методична література, ситуаційні задачі, журнальні статті. У недалекому майбутньому планується проводити дистанційне навчання у форматі відеоконференцій, що є основною технологією для проведення телелекцій та телемостів.

Таким чином, можна зробити висновок, що підготовка студентів на кафедрі загальної практики – сімейної медицини та внутрішніх хвороб ХНМУ є пріоритетною ланкою сучасної системи охорони здоров'я.

Література

1. Слабкий Г.О. Про науковий супровід пріоритетного розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини // Г.О. Слабкий, В.В. Євтушенко // Сімейна медицина. – 2013. – № 4. – С. 174.

2. Підготовка студентів з дисципліни «Загальна практика – сімейна медицина» на додипломному рівні // В.Г. Міщук, О.З. Венгрович і співавт. // Сімейна медицина. – 2012. – № 48. – С. 144–146.

3. Успіхи та проблеми викладання сімейної медицини на до дипломному рівні: досвід Тернопільського державного медичного університету // Л.С. Бабинец, І.О. Боровик і співавт. // Сімейна медицина. – 2013. – № 4. – С. 28–30.

4. Досвід впровадження новітніх інформаційних технологій у післядипломній підготовці сімейних лікарів в Українській медичній стоматологічній академії // В.М. Жадан, В.М. Шилкіна, В.Ю. Штомпель і співавт. // Здоров'я України. – 2013. – № 4. – С. 25–27.

5. Актуалізація методичного забезпечення до дипломної підготовки лікарів та провізорів як складова ефективної кадрової політики в галузі охорони здоров'я // С.М. Копилов, Ю.В. Вороненко, О.П. Волосовець і співавт. // Медична освіта. – 2011. – № 2. – С. 7–11.

6. Вороненко Ю.В. Внедрение семейной медицины как научной специальности – необходимое условие развития семейной медицины в Украине. // Ю.В. Вороненко, Г.И. Лисенко // Український медичний часопис. – 2007. – № 6. – С. 56–57.

CONDITIONS TO IMPROVE TRAINING OF FOREIGN STUDENTS IN ENGLISH-LANGUAGE GROUP

Tereshchenko A.A., Sheyan D.N.

One of the main trends of the modern world is to deepen the integration process in all spheres of public life. Under these conditions, and the development of education is becoming more international, especially through enhance the mobility of students and teachers. Recently, an increasing number of foreign students in Ukraine. The attractiveness of Ukrainian higher medical education for foreign students mostly depends on the ability to provide instruction in English. This is due to the fact that most these students fluent in English. In addition, this instruction can improve the quality of education through the use of the vast array of English-language publications, online resources, and also make future professionals more competitive in the job market.

An essential condition for optimizing the training of foreign students is to improve teaching of the discipline, teaching methods and knowledge control. It should create textbooks, tools illustrate (multimedia presentations, training video and movies, and other demonstration materials), «banks» tests are designed precisely for this category of students.

The effectiveness of the training of foreign students depends on other factors, in particular, on the ability of teachers to establish with them to psychological contact, take into account the show respect for the characteristics of their national culture, customs and religion.

Thus, the successful training of foreign students should be based on comprehensive Methodological approaches to the educational and training process.

ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ ЯК ПРОЦЕС УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Унковська С.А., Шейко А.О.

Наше суспільство сьогодні стрімко крокує до високотехнологічного інформаційного майбутнього, у якому якість людського потенціалу, рівень освіченості й культури населення набуває вирішального значення. Тому стрижнем сьогоднішньої освіти є виховання відповідальної особистості, яка прагне до саморозвитку й самоосвіти, яка вміє критично мислити, сприймати й опрацьовувати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання та вміння творчо.

Актуальність процесу удосконалення теорії та практики освіти вищої школи зумовлює пошук нових педагогічних технологій, які забезпечують ефективність діяльності викладача та будуть сприяти всебічному розвиткові студентів. Саме це й визначає мету статті – розкриття методичних аспектів упровадження педагогічних інновацій, спрямованих на якісну підготовку студентів-медиків у навчальному процесі.

У різні історичні періоди інноваційні процеси в освіті виникали й визначали її розвиток. Та саме поняття «інноваційні процеси» з'явилось у педагогіці відносно недавно. Його поява пов'язана з інтеграцією міжнародного співробітництва в галузі педагогіки. Так у 80–90 роки XX століття в працях В. Краєвського, І. Лернера, О. Пєхоти, В. Шубинського, Б. Гершунського, С. Гончаренка, С. Сисоєвої та інших вчених, він не лише використовується, а й обґрунтовується. Їхня дослідницька інноваційна педагогічна діяльність полягає в розробці й поширенні застосування освітніх інновацій.

Під педагогічними інноваціями ми розуміємо якісно нову сукупність форм, методів і засобів навчання, виховання та управління, яка приносить суттєві зміни в результат педагогічного процесу.

Проблемами навчання займалися такі вчені як Б. Грушинський, Г. Клейман (принципи дидактики та теорії інформатизації й управління освітою); С. Архангельський, М. Лейбовський, В.П. Беспелько та ін. (принципи технологізації навчання); М. Давидова, І. Зимня, В. Копилова, Г. Вороніна (особистісно-орієнтований підхід до навчання, системно-діяльнісний підхід до визначення кінцевих цілей навчання); Л. Анциферова, Д. Ковач, Є. Мор-

гуліс, В. Красильникова та ін. (уява про технології навчання як процес керування навчально-пізнавальною діяльністю).

Вивченням інноваційних технологій у навчанні займалася низка авторів (А. Ніколс, В. Журавльов, М. Бургін та ін.), вони надають інноваціям у педагогіці характеристик новизни, прогресивності та сучасності.

Відповідно до зазначеної нами вище мети ми ставимо такі цілі та завдання:

1. Розкрити поняття інноваційних технологій.

2. Розкрити поняття навчання.

3. Розкрити взаємозв'язок між навчанням та інноваційними технологіями.

Під навчанням ми розуміємо цілеспрямований процес передачі знань, умінь, навичок та їх засвоєння, що поділяється на діяльність викладача (процес передачі) та діяльність студента (процес засвоєння). На сьогодні не можна уявити навчання без розвитку та використання інноваційних технологій. Інноваційні технології в загальному розумінні являють собою нові форми організації діяльності й управління різними сферами життєдіяльності. Інноваційні технології в навчанні пов'язують підхід до навчання як до активного процесу, а не до інформативного, як це було раніше.

Із цього можна зробити висновок, що інноваційний підхід до освіти спирається на концепцію розвиваючого навчання. Тобто інноваційне навчання являє собою активну участь студентів у процесі навчання, використання отриманих знань у реальних умовах, акцент на процесі навчання, а не на запам'ятовуванні інформації.

Які технології навчання визначаються як інноваційні? Назвемо їх та їх основні характеристики:

1. Контекстне навчання (інтеграція учбової, наукової та практичної діяльності студентів).

2. Імітаційне (імітаційно-ігрове моделювання реальних процесів у рамках навчання).

3. Проблемне (ініціювання самостійного пошуку студентами знань через розв'язання проблемних задач).

4. Модульне (структурування учбового матеріалу для його повного засвоєння).

5. Повне засвоєння знань (фіксовані результати навчання, змінні параметри умов навчання студентів залежно від їх здібностей).

6. Дистанційне навчання (широке використання традиційних, нових інформаційних та телекомунікаційних технологій та технічних засобів, що дають свободу вибору для студента навчальних дисциплін та діалог між ним та викладачем, незалежно від часу та місця їх перебування).

У своїй роботі ми використовуємо інноваційні технології освітнього процесу, зокрема контекстне, проблемне навчання і модульну систему. Наприклад, у роботі з аспірантами ми використовуємо проблемне навчання через запропонування їм вирішення проблемних задач на конкретному матеріалі з вузького фаху. На практичних заняттях аспіранти демонструють засвоєння теоретичного матеріалу через використання різних стилів та видів навчання. З огляду на те, що світ не стоїть на місці та постійно розвивається, а з ним і відбувається постійний розвиток освіти, тема інноваційних технологій та їх використання в навчальному процесі є й залишатиметься надалі актуальною темою для вивчення та розвитку. Саме це

буде мати продовження в нашій подальшій роботі. Можна назвати такі можливі варіанти розвитку цієї теми:

• Вивчення взаємозв'язку інноваційних процесів зі стилями навчання.

• Вивчення гендерної специфіки сприймання тієї чи іншої інноваційної технології навчання.

• Визначення більш результативного інноваційного процесу в роботі зі студентами та аспірантами.

Література

1. Герцен О. Інноваційні технології та методи навчання / О. Герцен. – Режим доступу :

http://pidruchniki.com/10470406/pedagogika/innovatsiyni_tehnologiyi_metodi_navchannya.

2. Мамадалиев К. Р. Инновационные технологии в обучении [Текст] / К. Р. Мамадалиев // Молодой ученый. – 2012. – № 11. – С. 450–452.

3. Профессиональное образование № 1/2006: Периодическое издание/ В.Г. Казаков. – Новое время – новые технологии профессиональной подготовки.

4. Інтернет ресурс: http://www.kazedu.kz/referat/126884.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ «ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ»

Фоміна Л.В., Калініченко О.В., Бакута Ю.В.

В останні роки з'явилося багато наукових робіт, у яких обґрунтовано необхідність використання при вивченні різноманітних інтерактивних технологій і широке застосування на заняттях ситуативних вправ. Усе це підтверджує тенденцію наближення процесу навчання до життя, отримання студентами саме тих знань з основ психології та педагогіки, які необхідні їм для подальшої реалізації себе як фахівця.

Стаття написана з метою продемонструвати можливості використання інтерактивних технологій на заняттях з психології та педагогіки, описати деякі інтерактивні методи і прийоми навчання у вищій школі, а також розкрити методики їх проведення.

У формуванні професійного становлення майбутніх медиків велике значення мають засоби, що допомагають організувати й провести практичні заняття. До таких засобів належать підручники, посібники, методичні вказівки, довідники, збірники тестових завдань, таблиці, дидактичний матеріал, аудіозаписи та схеми, що допомагають краще засвоїти основи загальної психології та педагогіки. Але традиційна система підготовки майбутніх медиків поставила науковців перед необхідністю пошуку нових методів і засобів, які задовольнили б сучасний процес навчання, сприяли б формуванню професійних здібностей, мовленнєвої компетенції. До інтерактивних методів навчання основ психології та педагогіки належать: самостійна робота студента під контролем викладача, проблемні та творчі завдання, робота в парах, запитання від студента до викладача і навпаки. Застосовуючи ці методи, студент зможе здобувати, переробляти й реалі-

зовувати інформацію. Інтерактивні методи навчання спонукають до міжособистісної взаємодії під час навчання. Можна визначити такі переваги інновацій: забезпечення інтеграції теорії і практики, зменшення відстані між теорією і практикою, розвиток навичок комунікативного та діалогічного спілкування, стимулювання необхідності приймати рішення за умов неповної інформації і в умовах обмеженого часу, поява досвіду у виконанні проблемних завдань [5].

Мета вивчання курсу «Основи психології та педагогіки» для майбутнього лікаря полягає у психічному та духовному розвитку, всебічній мовній підготовці особистості, що втілюється в різноаспектній суспільній діяльності та активній мовній поведінці. Працівник галузі медицини повинен знати основи загальної та паталогічної психології, володіти мовними нормами, вміти побудувати висловлювання, дотримуючись правил мовленнєвого етикету, оскільки йому доведеться мати справу з людьми неоднакового інтелектуального рівня та різної соціальної адаптації. Для того, щоб опанувати все вищезазначене, необхідно тренувати й розвивати увагу, мислення, відчуття, пам'ять і креативність. Вони є складовими універсальних навчальних дій.

Над цією проблемою працюють багато науковців, зокрема, О.А. Марковська [2], Л.В. Чупрова та Т.В. Єршов [3], Д.М. Шакірова [4], В.В. Александрова [1]. Мета їхніх наукових розвідок – інноваційні технології, зокрема, технології розвитку критичного мислення, цілісного мислення, проектного навчання, творчого навчання. На їхню думку – це невід'ємна частина навчального процесу.

Так, Д. М. Шакірова [4] стверджує, що технологія розвитку критичного мислення – це педагогічна система, спрямована на формування в студента аналітичного мислення. Теорія ґрунтується на певних засадах. До них належать: інформаційна насиченість навчального і практичного матеріалу, соціальна обумовленість предмета осмислення, комунікативність у процесі обмірковування проблеми та її обговорення, мотивація і потреба набування знань, науковість і водночас доступність інформації.

О.О. Марковська як інноваційну технологію сучасного навчання розглядає технологію розвитку цілісного мислення, спрямовану на розвиток універсальних навчальних дій [2]. Це дає студентові можливість самостійно здійснювати навчальну діяльність, визначати мету, шукати і використовувати необхідні засоби і способи її досягнення, уміти контролювати й оцінювати навчальну діяльність та її результати, співпрацювати з викладачем й одногрупниками.

Мета проектного навчання, на думку В.В. Александрової [1], полягає у створенні умов, коли студенти самостійно набувають знання, яких не вистачає, з різних джерел, відпрацьовують комунікативні вміння, розвивають дослідницькі навички (виявлення проблеми, збирання інформації, спостереження, аналіз, висування гіпотез, узагальнення), розвивають системне мислення.

Невіддільним від проектного, як вважають Л.В. Чупрова та Т.В. Єршов [3], є метод творчого навчання, який відіграє провідну роль, акумулює, удосконалює евристичні (пошукові) інновації. У процесі творчої діяльності кожний студент зустрічається з проблемами більш загального характеру:

йому доводиться робити науково-теоретичні узагальнення, встановлювати причиново-наслідкові зв'язки між явищами і поняттями, а також аналізувати результати своєї розумової праці.

Усі названі технології спрямовані на розвиток мислення студентів, удосконалення уміння знаходити розв'язання тієї чи іншої проблемної ситуації.

Так, при вивченні теми «Особистість та діяльність», можна використати такі методи технології критичного мислення.

На стадії *«Виклик»* (актуалізація пізнавальних процесів) застосовуємо а) *структурований огляд* – коротку лекцію, повідомлення або пояснення, що дається на початку заняття, щоб зацікавити студентів, подати ключові поняття і підготувати їх до засвоєння матеріалу з теми; б) *«знаємо – хочемо дізнатися – дізналися»* – у процесі роботи студентів спочатку просять подумати над тим, що вони вже знають з теми, чого вони не знають, що засвоїли на занятті.

Знаємо	Хочемо дізнатися	Дізналися
V	?	+

На стадії *«Побудови знань»* (засвоєння змісту) доцільно вдатися до таких методів: а) *взаємоопитування в парах* – двоє студентів, опрацьовуючи теоретичний матеріал з теми заняття, роблять паузу після кожної значущої позиції і ставлять один одному запитання різного рівня за змістом прочитаного (ця форма, крім того, сприяє розвитку комунікативних навичок); б) *діаграма Венна* – техніка графічного подання інформації, що виявляється при обговоренні двох ідей, між якими існують спільні та відмінні риси (наприклад, змістові ознаки особистості); інформацію подано у вигляді двох або кількох кіл, які накладають одне на одне пропорційно до збігу чи відмінностей, виявлених у процесі обговорення (застосовується для індивідуальної роботи).

На стадії *«Консолідація»* (рефлексія) правомірно використати метод кластерів – це спосіб графічної організації матеріалу, який дозволяє зробити наочними ті розумові процеси, які відбуваються при заглибленні в ту чи іншу тему.

Отже, зі застосуванням інтерактивних технологій навчально-виховний процес дає можливість залучити кожного студента до обговорення проблеми, навчитися мислити критично, будувати діалоги, брати участь у дискусіях. Студенти набувають навичок співпраці, колективного пошуку рішень. Таким чином досягається головна мета інтерактивного навчання.

Література

1. Александрова В.В. Креативна система навчання англійської мови / В.В. Александрова // Вісник Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара. Серія «Мовознавство». – 2008. – Вип. 14. – С. 21–25.

2. Марковская Е.А. Технология развития целостного мышления как инновационная технология современного урока / Е.А. Марковская // Педагогика : традиции и инновации / под общ. ред. Г.Д. Ахметовой. – Челябинск : Два комсомольца, 2011. – Т. 1. – С. 12–17.

3. Чупрова Л.В. Проблема творчества в системе высшего профессионального образования / Л.В. Чупрова, Т.В. Ершов // Актуальные задачи педагогики / под общ. ред. Г.Д. Ахметовой. – Чита : Молодой ученый, 2011. – С. 243–245.

4. Шакирова Д.М. Формирование критического мышления учащихся и студентов : модель и технология / Д.М. Шакирова // Educational Tehnology &Sokiety. – 2006. – № 9 (4). – С. 284–292.

5. Ладягіна В.П. (викладач української мови Кременчуцького педагогічного училища ім. А.С. Макаренка) Використання інтерактивних методів навчання на практичних заняттях з педагогіки та основ психології.

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»

Фоміна Л.В., Ніколаєва А. О., Калініченко О.В., Дудка А.М.

Вища освіта для суспільства стала невід'ємною частиною життя та діяльності людини. Помітно підвищилася соціальна роль освіти: від спрямованості й ефективності сьогодні багато в чому залежать перспективи розвитку людства. Освіта, особливо вища, розглядається як головний фактор соціального та економічного прогресу. Причина такої уваги полягає в розумінні того, що найважливішою цінністю й основним капіталом сучасного суспільства є фахівець, здатний до пошуку й засвоєння нових знань і прийняття нестандартних рішень у своїй професійній діяльності.

У професійній освіті інноваційні технології (набори методів і засобів, що підтримують етапи реалізації нововведення) підвищують ефективність навчання та виховання особистості, спрямовані на підготовку висококваліфікованих фахівців, які отримали фундаментальні та прикладні знання. Використання інноваційних технологій у навчальному процесі сприяє підвищенню якості підготовки фахівців та активізації ролі самостійної роботи студентів.

Основними інноваційними технологіями в освіті є:

• інформаційні технології, що дозволяють збільшити ефективність викладання (технології, засновані на використанні комп'ютерів, комп'ютерні навчальні та контролюючі програми);

• інтернет-ресурси;

• інформаційні методи викладання;

• інноваційні форми активізації пізнавальної діяльності студентів.

• мультимедійні засоби, що надають можливість ефективно презентувати матеріал;

• інтерактивні навчальні завдання (існують найчастіше в тестовій формі;

• доступ до величезної кількості електронних ресурсів (зокрема, і соцмереж) та ін.

При вивченні курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» питання впровадження інтерактивних засобів навчання залишається актуальним, особливо в аспекті розробки інноваційних завдань для іноземних студентів, оскільки головною метою таких завдань є активізація регулярної мисленнєвої діяльності студента на стадії ініціації.

У статті подано матеріал щодо використання інтенсивних технологій навчання на практичних заняттях з курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» на просунутому етапі навчання (на прикладі презентацій та рольових ділових ігор).

Акцентуючи увагу на використанні сучасних технологій навчання через інформаційні технології організації освітнього процесу, необхідно пам'ятати, що в якості провідного компонента змісту навчання при використанні комп'ютера і його технологій виступають різні види мовленнєвої діяльності – говоріння, аудіювання, читання та письмо.

1. Презентація навчального матеріалу в модульних слайдах.

У модулях подається самостійний блок навчальної інформації, що включає в себе цілі та навчальну задачу. Навчальний матеріал компактно сформований у певну систему. Наприклад, модулі за граматичними темами з тренувальними тестами; тексти наукового та публіцистичного стилів з дисциплін подані в форматі презентації PowerPoint.

Характерною особливістю активних технологій навчання є те, що вони спонукають студентів до спільної діяльності. Структура презентаційного модуля може бути різною, вона залежить від специфіки аспекту, на якому акцентує викладач. Найбільш поширені такі напрямки презентації:

1. Інформаційний блок, що містить лексичний і граматичний матеріали, правила, коментар викладача, вказівки з виконання, моделі вправ.

2. Виконавчий блок: типові завдання з аспекту «Лексика. Граматика»; ситуаційні завдання з говоріння й аудіювання; тексти різних стилів мовлення; мікротексти з комунікативними завданнями; відео-, аудіоматеріали з лексико-граматичними та комунікативними завданнями;

3. Контролюючий блок поданий самостійними роботами за темами; тестами й завданнями різних рівнів, які відповідають рівню компетенції студентів.

Для мови спеціальності використовується блок навчальної інформації професійно орієнтованої лексики.

В умовах розвитку нових технологій навчання комунікативна компетенція дозволяє здійснювати міжкультурне професійне спілкування, виступати засобом отримання необхідної інформації, здійснювати комунікації для вирішення ситуаційних завдань у професійній сфері. Одним з ефективних шляхів формування комунікативної компетенції за допомогою активізації навчання є технологія рольових і ділових ігор, що дозволяє безпосередньо включити процес навчання іноземної мови в модель майбутньої професійної діяльності студентів. «Гра – це форма діяльності в умовних ситуаціях, спрямована на відтворення та засвоєння суспільного досвіду» [4, 111]. У своїй практичній діяльності викладачі часто використовують рольову гру, включаючи студентів у змодельовану мовну ситуацію, яка вимагає від них прийняття рішення. Наприклад, при вивченні теми «Мовленнєвий етикет лікаря» рольова гра «Діалог лікаря з пацієнтом». Для реалізації ігрового методу попередньо опрацьовуються моделі запитань та відповідей, створюється сценарій рольової гри, розподіляються мовні ролі серед учасників.

Гра «Телефонна розмова» за заздалегідь змодельованою ситуацією (дзвінок до приймального відділення лікарні, дзвінок пацієнта до лікаря).

Приблизний план рольової гри:

1) привітання;

2) пояснення мети Вашого дзвінка;

3) запит інформації (основні питання щодо оголошення);

4) запит роз'яснення (додаткові питання);

5) висловлення вдячності. Прощання.

Підвищення оптимізації процесу навчання української мови для іноземних студентів можливе при активному використанні інтенсивних технологій навчання. «Найважливішим методологічним чинником інтенсивності навчання справедливо вважається щільність спілкування на заняттях, насиченість видами й формами роботи …» [4, 9]. До таких можна віднести ряд вправ, які тренують мовну активність іноземних студентів: вправи типу «кошик керівника». Специфіка вправ даного типу: робота з документами, з бланками документів. Такий вид роботи можна використовувати при вивченні теми «Довідково-інформаційні документи», зокрема, офіційно-діловий лист. Наприклад, до «кошика» кладуть варіанти деяких заяв студентів деканові факультету з помилками, які необхідно знайти, виправити відповідно до норм офіційно-ділової письмової мови.

Для формування мовленнєвих умінь в іноземних студентів використовуються вправи типу «кейс study». Студенти, працюючи в групі або індивідуально, повинні самостійно знайти вирішення своєї мовної поведінки в конкретній ситуації. Для цього вони повинні її проаналізувати, розібратися в суті проблеми, запропонувати всі можливі варіанти рішення, але вибрати з них правильний. Кейси базуються на реальному фактичному матеріалі або ж наближені до реальної ситуації. Наприклад, презентувати інформацію про приватні поліклініки свого міста. Студенти, перебуваючи в рамках умовно-комунікативної рольової діяльності, аналізують рекламний матеріал і презентують інформацію (Я хочу порекомендувати вам лікувальний заклад / Мені хочеться запропонувати вам лікування в санаторії). При організації таких занять можна використовувати презентаційні модулі, на яких розміщуються лексика, граматика й мовні конструкції, що необхідні студентам для роботи над завданнями кейсів.

Використання подібних ігрових технологій дозволяє вивчити особливості українського фахового мовного етикету, правила укладання ділового листа. Це має практичне застосування у вигляді моделювання варіантів мовної комунікації та виконання різноманітних завдань, пов'язаних з основною темою заняття.

Таким чином, при використанні інтенсивних технологій навчання найбільша увага повинна приділятися внутрішній мотивації студенів. Найважливішими ознаками сучасних інтенсивних методик та технологій навчання є результативність (високий рівень досягнення цілей кожним учасником освітнього процесу), економічність (за одиницю часу засвоюється більший обсяг навчального матеріалу при найменшій витраті зусиль на оволодіння ним), ергономічність (навчання відбувається в обстановці співробітництва), висока мотивація студентів у вивченні предмета.

Літератури
1. Соколова С.В. Методика формування граматичної компетенції з української мови як іноземної : навч.-метод. посіб. / С.В. Соколова; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Ін-т укр. філол. – К., 2011. – 122 с. – (Укр. мова для іноземців).
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник / І.М. Дичківська. - 2-ге вид., доповн. – К. : Академвидав, 2012. – 349 с. (Альма-матер).
3. Дороз В.Ф. Методика викладання української мови у вищій школі [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.Ф. Дороз. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 174 с.
4. Щукин А.Н. Современные интенсивные методы и технологии обучения иностранным языкам. – М., 2008.
5. Лазарева О.А. Я сдаю тест ТРКИ-TOREL. Практические рекомендации для подготовки к сдаче теста по русскому языку как иностранному / О.А. Лазарева. – СПб. : МИРС, 2009.
6. Битехтина Н.Б. Игровые задания на занятиях по русскому языку как иностранному / Н.Б. Битехтина. – М, 2009.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ПРИ ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЛІКАРЯ

Фоміна Л.В., Скорбач Т.В., Кулікова І.І.

Підготовка професійних фахівців на сучасному етапі визначається кардинальними змінами, що відбуваються в українському освітньому просторі, появою нових суспільних орієнтацій та цінностей, пов'язаних із саморозвитком, само проектуванням і самореалізацією особистості.

Сьогодні вищий навчальний заклад – це самодостатня, культуроємна, науково-освітня організація, що покликана створювати умови для становлення та розвитку особистості – професіонала як суб'єкта праці, пізнання, спілкування.

Поняття «інтерпретація» (процес розпізнавання змісту) є ключовим для лінгвістів, філософів, але менш знайоме для лікарів. Клінічна медицина розподіляє свої методи пізнання з історією та іншими гуманітарними дисциплінами, але на відміну від інших, вона, певно, не усвідомлює інтерпретуючий характер і більш зорієнтована на дотриманні стандарту науковості. Спрямованість наративного пізнання на індивідуальне можна зафіксувати у функціях наративу, які ми виокремлюємо, спираючись на праці Т. Гринхальта, Б. Хурвіца, Т. Уілкса, С. Уотсона.

У США в 60-ті роки минулого століття з метою гуманітаризації медицини виникла міждисциплінарна інтелектуальна течія **literature and medicine**, ідеологи якої стверджували, що суспільству необхідний всебічно освічений лікар, який сприймає кожного пацієнта як особистість зі своїми думками та почуттями. На наш погляд, майбутнім лікарям життєво необхідно оволодіти наративною компетенцією, навичками роботи з наративами як специфічними методами, які дозволяють досягти співпереживання. Знання, яке передається в такий спосіб, пов'язане не лише з функцією мовлення (нарації), але і з функціями слухання (наратації) і дії (акції): воно визначає також і те, що саме потрібно сказати, щоб тебе почули й те, що саме

потрібно чути, щоб потім мати можливість говорити. Отже, мовні акти в цьому різновиді знань реалізуються не лише тими, хто говорить, а й тими, хто слухає та діє. Розповідь набуває функції певної моделі суспільства, у якій закладаються прагматичні правила, що констатують соціальну дійсність і її зв'язки.

Спрямованість наративного пізнання на індивідуальне можна зафіксувати у функціях наративу пацієнта, які мають місце в діалогічному спілкуванні, допомагаючи пацієнтам: а) висловлювати свої проблеми, переживання, свій внутрішній стан; б) дозволяє лікарю звернутися до екзистенціальних переживань типу страху, відчаю, надії та морального болю, які супроводжують і складають сутність хвороби людини; в) забезпечують лікарю точку відліку, яка допомагає наблизитися до проблеми пацієнта цілісно й розкрити діагностичні варіанти; г) заохочує виявити співпереживання й сприяє взаєморозумінню між лікарем і пацієнтом, ураховуючи значення та зміст конструювання.

Лікар, який спілкується з хворим, повинен сам дотримуватися етикетних форм поведінки, виконувати закони професійної етики, жити за законами моралі.

Думки й поведінка пацієнта тісно пов'язана з їх мовою, проте зв'язок цей є зворотнім. Думки, що ми їх обираємо, подібні фарбам, якими ми пишемо на полотні свого життя. Щодо сучасних наукових поглядів, думки й почуття є матеріальними, енергетичними. Слова, які ми вимовляємо, мають велику силу, вони є основою усього, що ми регулярно відтворюємо у своєму житті. Тобто ми самі створюємо постійно наше життя і, на превеликий жаль, використовуємо при цьому більшою мірою негативні образи, думки, словоформи.

Ми розділяємо проблему спілкування лікаря та пацієнта в єдності етичних і психологічних підходів, оскільки вони дають змогу адекватно зрозуміти реальність, обрати такі способи та засоби спілкування, що якнайбільше сприятимуть успіхів у лікуванні хворого.

Отже, наратив є важливою формою самопізнання, самовираження пацієнта. У наративу пацієнт обґрунтовує свої права й межі втручання у своє здоров'я.

КОМПЕТЕНТНІСНО-ЗОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ПРОПЕДЕВТИЧНОЇ ПЕДІАТРІЇ

Фролова Т.В., Терещенкова І.І., Охапкіна О.В., Сіняєва І.Р.,
Стенкова Н.Ф., Атаманова О.В., Барчан Г.С.

Вступ. Сучасний рівень освіти та медицини в добу глобалізації потребує підготовки конкурентоспроможних фахівців, зокрема лікарів. Реформа медичної галузі та вихід вітчизняної медицини на сучасний рівень потребує впровадження нетрадиційних технологій навчання, переорієнтацію навчання з накопичення знань (предметне навчання) на підвищення рівня фахової компетентності, як основи розвитку здібностей, ефективних дій в умовах конкретних ситуацій (проблемне навчання), перегляду змісту й форм навчального процесу [1].

Виховання досвідчених фахівців можливо з урахуванням багатьох аспектів, а саме переорієнтувати цілі медичної освіти на формування високого рівня правової культури; готовність до співпраці, розвиток здатності до творчої діяльності; розвиток у студентів самостійності й самоорганізації; вміння відстоювати свої права та вести діалог, шукати і знаходити змістовні компроміси.

Наступним важливим аспектом навчання та виховання майбутніх лікарів являється компетентнісно-зорієнтований підхід [2, 3]. Під цим поняттям розуміється спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток базових і предметних компетентностей особистості та пов'язано з орієнтованим і дійовим підходами до навчання, оскільки стосується особистості студента й може бути реалізованим і перевіреним тільки в процесі виконання конкретним студентом певного комплексу дій. Саме набуття життєво важливих компетентностей може дати людині можливість орієнтуватись у сучасному суспільстві, сприяє формуванню в особистості здатності швидко реагувати на запити часу.

Формування компетентностей студентів-медиків зумовлене не тільки реалізацією відповідного оновленого змісту освіти, але й адекватних методів і технологій навчання [4]. Перелік цих методів є досить широким, їх можливості різнопланові, тому доцільно окреслити провідні стратегічні напрями, визначивши, що єдиного рецепту на всі випадки життя, звісно, не існує.

Досвід викладання пропедевтики педіатрії у ХНМУ переконливо доводить, що формування предметних компетентностей із вказаної дисципліни відбувається лише при створенні та дотриманні певних педагогічних умов і потребує перегляду форм їх організації та проведення.

Мета: впровадження інноваційних технологій та інтерактивних методів при вивченні дисципліни «Пропедевтика педіатрії» студентами 3-го курсу зі спеціальностей «Загальна практика – сімейна медицина» та «Педіатрія».

Протягом двох років підчас аудиторних занять викладачами кафедри запроваджується метод кейсів – метод активного проблемно-ситуативного аналізу. Кейс це конкретна ситуація, опис дійсних подій, що мали місце в процесі професійної діяльності. Під методом кейсів (Case-method) розуміється вивчення предмету студентами шляхом розгляду ситуацій або завдань в певних комбінаціях [1, 5, 6]. Таке навчання розвиває у майбутніх лікарів розуміння структури професійної медичної діяльності, дозволяє накопичити ціннісно-смисловий досвід рішення проблем, з якими вони будуть стикатися у сфері професійної діяльності. Метод кейсів сприяє розвитку уміння аналізувати різні ситуації, оцінювати альтернативи, вибирати оптимальний варіант і складати план його вирішення. І якщо впродовж навчального циклу цей підхід застосовується багаторазово, то у майбутніх лікарів виробляється досвід рішення професійних завдань. При цьому важливою особливістю методу являється те, що він сприяє розвитку у студентів здібності до обґрунтованого і аргументованого вибору різних варіантів рішення тієї або іншої проблеми, що, у свою чергу, створює передумови для формування професійних цінностей та переконання.

Для забезпечення умов виконання цієї методики викладач формує кейс, визначає матеріали, необхідні для підготовки студента, розробляє сценарій

заняття. Потім організує попереднє обговорення кейсу, ставить запитання, що поглиблюють розуміння відповідної ситуації. Координує обговорення, забезпечує студентів додатковими даними, оцінює роботу студентів відповідно до прийнятих рішень і запитань, що виникли в ході дискусії.

Дії студентів полягають в ознайомленні зі змістом кейсу та рекомендаціями щодо його виконання, здійсненні самостійної підготовки, розробці варіантів рішень, аналізу досвіду при вирішенні заданої проблеми. Студенти беруть участь в розробці і ухваленні рішень, накопичують і узагальнюють свій досвід. Наприкінці – складають звіт про виконання завдання кейсу із вказівкою свого індивідуального вкладу у вирішенні конкретних завдань кейсу.

Найважливішим етапом навчання за методом кейсів є адекватне оцінювання викладачем учасників дискусії. Зазвичай воно проводилося відповідно до дидактичних принципів. При цьому особлива увага зверталася на об'єктивність, систематичність, оптимальність, обґрунтованість оцінок та їх аргументацію.

Висновки.

1. Впровадження компетентнісно-зорієнтованого підходу у викладанні клінічних дисциплін сприятиме підвищенню якості освіти майбутніх лікарів.

2. Навчання за допомогою кейсів допомагає студентам придбати широкий набір різноманітних навичок. Кейси мають багато рішень і безліч альтернативних шляхів, що приводять до них.

3. Розбираючи кейс, студенти фактично отримують готове рішення, яке можна застосувати в майбутньому за аналогічних обставин, формують навички вирішення більш серйозних проблем.

Література

1. Використання інтерактивних методів навчання при вивченні основ внутрішньої медицини / О.С. Хухліна, Л.В. Каньовська, О.С. Воєвідка [та ін.]: матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції, присвяченої 55-річчю Тернопільського державного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України (м. Тернопіль, 26–27 квітня 2012 р.). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2012. – С. 415–416.

2. Вороненко Ю.В. Розвиток нових технологій у післядипломній освіті лікарів і провізорів: тенденції,експертні висновки та реальні оцінки ефективності навчання / Ю.В. Вороненко, О.П. Мінцер // Мед. освіта. – 2013. – № 2. – С. 19–23.

3. Зайцева Ж.Н. Перспективы информатизации образования / Ж. Н. Зайцева, В.И. Солдаткин // Проф. образование. – 2004. – № 4. – С. 4–5.

4. Удосконалення засвоєння практичних навичок і методик студентами та лікарями-інтернами - важлива складова кадрової перебудови первинної ланки медичної допомоги населенню України / О.П. Волосовець, Ю.С. П'ятницький, І.С. Вітенко [та ін.] // Мед. освіта. – 2012. – № 3. – С. 3–7.

5. Aronson L. Twelve tips for teaching reflection at all level of medical education / L. Aronson // Med. Teacher. – 2011. – Vol. 33 (3). – P. 200–205.

6. Susan S. The case study as a research method / S. Susan //University of Texas at Austin. – 1997. – 54 p.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВНЗ

Чернякова Г.М., Косілова О.Ю.

Перші дослідження із застосуванням комп'ютерів належать до початку 60-х років минулого століття. У той час з'явилися перші програмні навчальні засоби у вигляді автоматизованих навчальних курсів. Динаміка розвитку програмного забезпечення, поява персональних комп'ютерів третього покоління, розвиток телекомунікаційних технологій активують процеси впровадження і використання нових інформаційних технологій в освіті.

На даний час вивчення більшості дисциплін у вищих навчальних закладах України проводиться за допомогою комп'ютерної техніки. У сучасному світі робота з комп'ютером посідає чільне місце не тільки в повсякденному житті, але й у сфері професійної діяльності спеціалістів різних профілів. Інформаційна культура є важливим фактором розвитку особистості, частиною загальної культури людини. Саме тому організація навчального процесу з використанням комп'ютерних технологій є вельми важливим і першорядним фактором зародження справжнього професіонала.

З огляду на це на перше місце виходить питання: як організувати навчальний процес так, щоб сформувати у студентів активне ставлення до навчально-пізнавальної та навчально-професійної діяльності. Які методи та прийоми навчання можуть виявитися найефективнішими?

Застосування сучасних інформаційних технологій дозволяє реалізувати диференційований підхід до студентів з різним рівнем готовності до навчання. Поєднання коментарів викладача з відеоінформацією або анімацією значно активізує увагу студентів до змісту матеріалу, що викладається, і підвищує інтерес до нової теми. Навчання стає цікавим і емоційним, приносячи естетичне задоволення студентам і підвищуючи якість засвоєння інформації. Викладач ефективніше використовує навчальний час лекції, зосередивши увагу на обговоренні найбільш складних фрагментів навчального матеріалу.

Впровадження комп'ютерних технологій в процес навчання студентів має низку переваг. Інформаційні навчальні системи містять у собі роль тренажера, дозволяючи багаторазово повторювати матеріал, що вивчається в разі його недостатнього засвоєння при первинному ознайомленні. Особливо ефективно такі програми як тренажери використовуються під час навчання іноземних студентів, що погано володіють російською чи українською мовами. Крім того, технологія оновлення наукової та навчальної інформації в електронних засобах навчання, в порівнянні з друкованими виданнями, виграє у часі та у фінансовому плані.

З іншого боку, використання комп'ютера без урахування особливостей дидактичних процесів, недотримання режиму роботи учнів за персональним комп'ютером чинять негативний вплив на здоров'я студентів і на навчальний процес в цілому, оскільки робота з комп'ютером пов'язана зі значними розумовими, зоровими і нервово-емоційними навантаженнями.

Комп'ютер не може повністю замінити викладача в навчанні. Сучасний педагог має відповідати не тільки обов'язковим вимогам професіоналізму й компетентності, а й мати здатність формувати комфортний психологічний клімат на занятті, відчувати настрій студента, вміти вчасно підтримати його, використовувати творчі методи у своїй роботі. Лише участь в про-

цесі навчання одночасно педагога і комп'ютера значно покращує якість освіти. Навчання, організоване у такий спосіб, активізує процес викладання, підвищує інтерес студентів до досліджуваної дисципліни, дозволяє досягти більшої глибини розуміння навчального матеріалу. Співпраця викладача і комп'ютера робить навчальну дисципліну більш доступною для розуміння різними категоріями студентів, покращує якість її засвоєння. Також вона висуває більш високі вимоги до кваліфікації та рівня підготовки викладача, який повинен вже не тільки володіти традиційними методиками викладання, а й вміти модернізувати їх відповідно до специфіки різних груп студентів, використовуючи сучасні досягнення науки і техніки.

Отже, використання інноваційних технологій передбачає впровадження нових форм роботи, сприяє подоланню стереотипів у навчанні, виробленню нових підходів до розвитку творчих здібностей студентів, а також передбачає нову роль викладача як консультанта, а студента як активного дослідника, який творчо працює над навчальним завданням і широко використовує інформаційні технології для отримання знань.

Література

1. Евдокимова И.А. Использование современных информационных технологий и методов в процессе обучения студентов / [Электронный ресурс] / И.А. Евдокимова. – Режим доступа :
http://festival.1september.ru/articles/585473/

2. Кукушин В.С. Педагогические технологии / В.С. Кукушин // Методика проведения интерактивных лекций с применением мультимедиа-технологии обучения // [Электронный ресурс]. – Режим доступу:
http://www.univer5.ru/pedagogika/pedagogicheskie-tehnologii-kukushin-v.s.html.

3. Скакун Л.В. Использование информационно-коммуникационных техологий в образовательном процессе студентов высших учебных заведений /Одесский национальный политехнический университет / Л.В. Скакун // [Электронный ресурс]. – Режим доступа :
http://www.confcontact.com/2013_04_11/40_Skakyn.htm

4. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / под ред. Е.С. Полат. – М., 2000.,8

ДІЛОВА ГРА ЯК МЕТОД ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ЕПІДЕМІОЛОГІЇ

Чумаченко Т.О., Романенко Т.А.

Удосконалення професійної підготовки студентів у сучасному виші безпосередньо залежить від удосконалення технологій навчання. Технологія навчання – це поняття, яке відображає шляхи і методи засвоєння конкретного навчального матеріалу в межах конкретного предмету. Існує три основних моделі навчання: пасивна (монолог), активна (діалог) та інтерактивна (полілог) [1]. Кожна модель має свої позитивні і негативні характеристики. Вибір методів навчання зумовлений цілями навчання, змістом учбового матеріалу та специфікою предмету, темпом і терміном процесу

навчання, стилем навчання та рівнем педагогічної майстерності викладача, дидактичним і матеріально-технічним забезпеченням навчального процесу, рівнем підготовки студентів.

Основні методичні інновації в системі професійної підготовки студентів-медиків пов'язані на сьогодні із застосуванням інтерактивних методів навчання, впровадження яких в навчально-педагогічний процес є одним з найважливіших напрямів удосконалення підготовки студентів у сучасному виші [2]. Інтерактивні технології навчання – це технології, які здійснюються шляхом активної взаємодії викладача зі студентами та студентів між собою у процесі навчання. Вони дають можливість на основі внеску в загальну справу кожного з учасників процесу навчання отримати нові знання й організувати спільну діяльність. Завдяки цьому можуть розширятися пізнавальні можливості (отримання, аналіз, використання інформації з різних джерел), викладач легко може проконтролювати рівень засвоєння знань студентів. Виникає партнерство між педагогом і студентами, а також всередині студентського колективу. Цим, як правило, забезпечується високий рівень засвоєння знань.

Доволі ефективним інтерактивним методом навчання при освоєнні епідеміології є ділова і рольова навчальна гра. Вона є формою діяльності студентів в певних умовних ситуаціях [3].

Метою даної роботи є узагальнення досвіду використання одного з інтерактивних методів навчання (ділова рольова гра) при вивченні епідеміології.

Ділова гра спрямована на відтворення і засвоєння суспільного досвіду, фіксованого в соціально закріплених способах спілкування. Вона дає змогу відтворити для студентів атмосферу інтелектуальної діяльності, що досить близька до професійної практичної роботи лікаря, створити динамічно мінливу картину залежно від правильних і помилкових дій і рішень, виробити вміння вибирати оптимальну тактику найбільш простими і доступними способами, формувати оптимальний психологічний клімат спілкування. В процесі ділової гри у студентів відпрацьовується вміння ефективно взаємодіяти з хворими, з різними підрозділами та структурами системи охорони здоров'я в процесі професійної діяльності.

Приклад ділової гри при вивченні епідеміології студентами 5-го курсу.

Тема: «Організація та проведення профілактичних щеплень. Оцінка ефективності імунопрофілактики. Термінова імунопрофілактика правця і сказу. Протиепідемічні заходи в осередках інфекцій з аерозольним механізмом передачі».

Мета навчання: вміти організувати і провести планові та термінові профілактичні щеплення, оцінити їх ефективність. Вміти організувати протиепідемічні заходи в епідемічному осередку інфекцій дихальних шляхів.

Ситуаційна задача для перевірки досягнення цілей навчання:

У школі-інтернаті, де навчається і живе 500 дітей, виник випадок дифтерії у дитини 11 років. В цей час стався нещасний випадок з петардами, в якому троє дітей 7, 9, і 10 років отримали вогнепальні поранення. При епідеміологічному розслідуванні випадку і наданні медичної допомоги постраждалим проведена перевірка якості імунопрофілактики дифтерії та правця в школі-інтернаті. Виявлено, що показник охоплення щепленнями дітей становить 95%. Вибіркове серологічне обстеження, проведене в кла-

сах, де навчаються ці діти, показало, що питома вага незахищених від правця становить 40%, а від дифтерії 10%.

Завдання:

1. Проведіть первинні протиепідемічні заходи в осередку.

2. Здійсніть екстрену профілактику правця постраждалим дітям.

3. Оцініть якість організації та ефективність імунопрофілактики.

4. Дайте рекомендації щодо поліпшення імунного прошарку до дифтерії та правцю в колективі.

Ролі учасників гри:

– Хвора на дифтерію дитина.

– Лікар школи-інтернату, який виявив хворого і проводить первинні протиепідемічні заходи в колективі.

– Лікар інфекційного відділення, який розміщує хворого у відповідну палату, обстежує, лікує, виписує хворого зі стаціонару.

– Діти 7, 9, 10 років з пораненнями від вибуху петарди, які мають різний щепний статус.

– Лікар-хірург, який проводить первинну обробку рани і призначає препарати для термінової профілактики правця.

– Лікар-епідеміолог, який оцінює якість планової вакцинопрофілактики дифтерії та правця в колективі.

– Лікар-лаборант, який проводить згідно призначень лікарів лабораторні дослідження для виявлення збудника дифтерії, визначення рівня імунітету до дифтерії та правцю, а також інтерпретує результати.

– Завідувач поліклініки, де розташована школа-інтернат, який розробляє план заходів щодо поліпшення імунопрофілактики та контролює їх виконання.

Етапи гри: 1. Підготовчий: ознайомлення з ситуацією; визначення посадових осіб (лікарів за фахом), які приймають участь у вирішенні задачі; розподіл функцій (ролей) між лікарями в конкретній наданій ситуації. 2. Ігровий – проведення ділової гри. 3. Заключний – розбір і аналіз ділової гри, в процесі якого викладач вказує на помилки і робить висновок.

Успішне досягнення цілей навчання при використанні методу ділової гри можливо, якщо ситуації, що закладаються в основу гри, будуть актуальними, реальними, типовими, повними, здатними до росту, розвитку, динамічної зміни. До ділової гри потрібно готуватися напередодні проведення заняття. Підготовчий етап включає ознайомлення студентів з ситуацією, розподіл ролей учасників гри, написання студентами «сценарію» гри, тобто розподіл функцій між учасниками в можливих різних конкретних ситуаціях.

Таким чином, результатом застосування ділової гри є не тільки підвищення інтересу студентів до вивчення предмету і застосування набутих знань в своїй майбутній діяльності, а й виховання молоді, формування і розвиток у них комунікативних навичок та умінь, емоційних контактів між собою, формування і розвиток відповідального ставлення до власних вчинків. То ж, підвищити ефективність вивчення епідеміології, як і будь-якого іншого предмету, можливо при застосуванні такої форми інтерактивного навчання як ділова і рольова навчальна гра.

Література
1. Ступина С.Б. Технологии интерактивного обучения в высшей школе: учеб.-метод. пособие / С.Б. Ступина. – Саратов : Издательский центр «Наука», 2009. – 52 с.
2. Романенко Т.А. Особенности применения интерактивных методов обучения в процессе изучения эпидемиологии / Т.А. Романенко // Университетская клиника. – 2014. – Т. 10, № 1. – С. 119–122.
3. Кучеренко В.З. Деловые игры для студентов медицинских вузов: учеб. пособие для практических занятий / В.З. Кучеренко. – М. : ИД «Мысль», 2008. – 230 с.

МУЛЬТИМЕДИЙНЫЕ СРЕДСТВА ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ РКИ

Шафоростова С.Г., Ткаченко О.В.

Вопросы оптимизации и интенсификации обучения русскому языку как иностранному остаются важнейшими с момента возникновения РКИ по настоящее время. Одним из путей повышения наглядности обучения, активизации процесса овладения знаниями и формирования речевых навыков и умений, обеспечения индивидуализации обучения является внедрение на уроках новейших средств обучения. Наш век стремительного развития информационных технологий и постоянно расширяющихся международных контактов диктует использование глобальной сети Интернет во всех сферах человеческой жизни и, в первую очередь, в образовательной сфере. Вопрос внедрения новых средств обучения русскому языку иностранных студентов – предмет исследования многих ученых, в частности, А.А. Акишиной, С.Н. Михайлова, О.Е. Каган, О.И. Руденко-Моргун, Э.Г. Азимова и др. [2].

Среди новейших образовательных технологий следует выделить библиотечно-информационные, гипер- и мультимедийные средства обучения [2].

Остановимся на работе с мультимедийными средствами обучения на занятиях, способствующих достижению целей обучения при меньшей затрате усилий со стороны преподавателя и учащихся [1:162].

Основная цель работы с фильмом – комплексное развитие речевых навыков и умений на материале зрительно-слуховых образов, составляющих содержание фильма. Методика работы с фильмом включает следующие этапы.

Подготовительный. Учащимся сообщается цель демонстрации, вводятся опорные слова и модели. Проводится лингвострановедческая работа, направленная на подготовку к восприятию содержания фильма.

Первичный просмотр – следующий этап работы с фильмом. Основная установка данного этапа – понимание общего содержания. Беседа после просмотра фильма помогает определить степень понимания увиденного, а выполнение специально составленных упражнений позволяет закрепить материал.

Второй просмотр дает возможность полностью усвоить содержание картины. Домашним заданием может быть чтение текста к фильму, вы-

полнение упражнений, направленных на закрепление его содержания и формирование речевых навыков и умений.

На следующем занятии фильм показывается в третий раз, но без звукового сопровождения. Учащиеся по очереди озвучивают фильм. Эта форма работы является эффективным средством развития неподготовленной речи.

Беседа по фильму завершает работу. Учащимся предлагаются задания творческого характера, побуждающие к выражению личностного отношения к содержанию фильма. Например: «Сформулируйте тему фильма». «Дайте оценку его содержания», «Расскажите сюжет фильма», «Оцените игру актеров» и т. д. [1:168].

Следует отметить, что описанная методика работы предназначена для занятий с небольшим по объему фильмом (15–20 минут демонстрации). Работу с полнометражным фильмом целесообразно проводить во внеаудиторное время. После беседы в качестве проверочного задания предлагается изложение или сочинение по теме фильма.

Использование мультимедийных средств обучения дает возможность учащимся самим сделать вывод, увидеть какую-либо закономерность, определить значение слова по картинке, что позволяет «активизировать процесс овладения знаниями и формирования речевых навыков и умений, обеспечить индивидуализацию обучения» [1:161].

Литература

1. Методика / под ред. А.А. Леонтьева. – М. : Рус. яз., 1988.

2. Щукин А.Н. Методика использования аудиовизуальных средств (при обучении русскому языку как иностранному в вузе) / А.Н. Щукин. – М., 1981.

ОПТИМАЛЬНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ДЛЯ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Шевченко О.С., Шевченко Р.С., Пашков Ю.М.

Ефективність викладання дисципліни в сучасних умовах залежить не лише від опанування базисними основами методології викладання предмету викладачем. Вона є результатом поєднання класичної організації системи навчання та інноваційних технологій, що динамічно розвиваються в умовах сучасності. Основне завдання вищої освіти на сучасному етапі полягає у формуванні творчої особистості фахівця, здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності. Вирішення цього завдання навряд чи можливо лише шляхом передачі знань у готовому вигляді від викладача до студента. Необхідно перевести студента з ролі пасивного споживача знань в активного їх творця, що вміє сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її вирішення, знайти оптимальний результат і довести його правильність [1].

Нові умови породжують і нові вимоги до процесу навчання і, звичайно, до педагога. Сутність питання полягає не в підвищенні рівня знань спеціаліста, а в розвитку здатностей знаходити потрібну інформацію, аналізувати її та впроваджувати у практичну діяльність, оперативно реагувати на

інноваційний досвід, а також проектувати, створювати, експериментально апробувати інновації, уміти їх цілеспрямовано розповсюджувати [2].

Викладачеві важливо знати новітні методи викладання, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод викладання відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів. Адже методи навчання не є якимись простими «алгоритмізованими одиницями», їх раціональне та вмотивоване використання вимагає креативного підходу з боку викладача, бо «педагогіка є наукою і мистецтвом одночасно, тому і підхід до вибору методів навчання має ґрунтуватися на творчості педагога».

З традиційних форм навчання, як правило, пріоритет віддається лекціям, проте ефект їх використання виявляється незначним. Тому, окрім використання традиційних, звернемося до нетрадиційних форм побудови освітнього процесу, де той, хто навчається, виступає його безпосереднім ініціатором і учасником. Це, передусім, тренінги, що дозволяють найближче підійти до вирішення питань, пов'язаних з навчанням дорослих. Тренінг (англ. To train – навчати, виховувати) – це груповий освітній захід, спрямований на вдосконалення умінь учасників і змінення їх ставлення до чого-небудь. Він побудований на методах інтерактивного навчання і навчання через досвід. Тренінг як вид інтерактивного навчання включає усю різноманітність аспектів навчання дорослих і залучає кожного з них до процесу отримання і активного засвоєння навчальної інформації. Для слухачів мають величезне значення такі аспекти: бути в центрі навчальної діяльності, застосовувати власні правила і життєві установки і розвивати нові; покладатися на професійний досвід і орієнтуватися на головні моменти навчальної діяльності для того, щоб проаналізувати наявні професійні проблеми, власні сили, переваги і недоліки. Іншими словами, проявляти зовнішню і внутрішню активність. Методи, які сприяють прояву такої активності, в педагогічних дослідженнях називають «активними» [1, 3]. Сучасний етап розвитку підвищення кваліфікації характеризується інтеграцією в навчальний процес багатьох «активних» методів навчання [4], таких, як евристична бесіда, проблемне навчання, аналіз конкретних ситуацій, ділова і рольова гра.

У евристичній бесіді викладач, покладаючись на наявні у слухача теоретичні і практичні знання і, використовуючи питання і логічні міркування, підводить тих, хто навчається, до певних висновків, що становлять суть даних фактів, явищ, процесів, правил і тому подібне. Іншими словами вона зумовлює виведення якого-небудь правила або методу самостійно під наглядом викладача. Суть проблемного навчання полягає в зіткненні студентів з навчальними, життєвими і виробничими ситуаціями і відведенням їм ролі «дослідника». Такого роду ситуації є в достатній кількості в професійному, соціальному і побутовому досвіді слухачів. У основі аналізу конкретних ситуацій лежить колективне вирішення проблемного завдання тими, хто навчається. Воно може вимагати знаходження конкретного вирішення або визначення сукупності дій, які приведуть до виходу з критичної ситуації. Зміст, як правило, включає реальний матеріал, що несе проблемний характер. Ділова гра – виставлення оцінок результатів діяльності в штучно створених (або взятих з реальної практики) ситуаціях за заданими учасни-

ками гри правилами. Рольова гра – вид діяльності, при якому ті, хто навчається, для вирішення проблем виконують дії, дублюючі і/або моделюючі їх практичну діяльність, а соціальні ролі зумовлюють соціальні контакти, які в свою чергу теж є штучно створеними.

Курс фтизіатрії в медичному вузі виконує цілий ряд завдань: фундаментальна підготовка студентів з фтизіатрії, формування у них базових знань з діагностики, диференційної діагностики та лікування туберкульозу; подальший розвиток у студентів логіки, клінічного мислення та навичок роботи з медичною документацією; формування цілісного уявлення про найбільш часті симптоми в клініці пульмонології та принципи диференційно-діагностичних підходів до них (цикл фтизіатрії на 6 курсі). У сучасній системі освіти студентів медичних університетів до питань самостійної підготовки спрямована значно більша увага, ніж раніше, оскільки розподіл тематичних блоків програм декілька разів трансформувався. При цьому особливо важливою вимогою є постійний контроль засвоєння інформації та її практичного застосування. У групах студентів-іноземців з англомовною формою навчання використовуються: проблемно-орієнтоване навчання; навчання, засноване на випадку (клінічний розбір); командно-орієнтоване навчання (з розподілом групи на команди та постановкою мети кожній з команд); інформаційно-комунікаційні та комп'ютерні технології – відеофільми, відеолекції. Задля поставленої мети на кафедрі фтизіатрії та пульмонології були розроблені тестові завдання, презентації лекцій та клінічних випадків, відеофільми та методичні розробки англійською мовою.

Отже, на нашу думку, в сучасному ВНЗ не має бути місця для таких процесів, як зазубрювання матеріалів, що не мають практичної цінності для майбутньої життєдіяльності майбутніх спеціалістів. Адже якісні знання і вміння їх практично застосовувати в реальних обставинах залишаться надалі однією з провідних вимог роботодавців. Саме тому вказані методи навчання поєднуються між собою і доповнюють один одного, оскільки сприяють досягненню однієї і тієї ж мети – вирішенню проблеми або пошуку виходу з неї, відповідають завданням навчання, найбільш цілісно розкривають зміст навчання і розвивають когнітивні здібності слухачів і підвищують їх професійний рівень.

Література

1. Гин А.А. Проблемы педагогической техники: Свобода выбора. Открытость. Деятельность. Обратная связь. Идеальность: пособие для учителя / А.А. Гин. – 5-е изд. – М. : Вита-Пресс, 2004. – 88 с.

2. Федорчук О.С. Використання можливостей мережі Інтернет у діяльності закладів освіти / О.С. Федорчук, Ю.О. Дорошенко // Інформатизація середньої освіти: програмні засоби, технології, досвід, перспективи: навч.-метод. посіб. / за ред. В.М. Мадзігона та Ю.О. Дорошенка. – К. : Педагогічна думка, 2003. – С. 250–272.

3. Волкова Н.П. Педагогіка: навч . посіб ./ Н.П. Волкова. – К. : Академвидав , 2007. – 616 с.

4. Педагогическая психология в схемах и комментариях: учебное пособие / И.Н. Логинов, С.В. Сарычев, А.С. Силаков. – СПб., 2005. – 221 с.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ № 1

Щербина М.О., Кузьміна О.О.

Вступ. Передові інноваційні технології являються одними з основних істотних компонентів освітньої діяльності вищого медичного закладу та повинні забезпечити поступовий розвиток, удосконалення системи освіти, перехід її на якісно новий рівень розвитку підготовки майбутніх лікарів [1].

Сучасний темп розвитку медицини веде до того, що для надання допомоги хворому на високому рівні, лікар повинен відповідати певним вимогам, мати достатній рівень знань та практичних навичок [2].

Новітні технології навчання – це використання сучасного інформаційного середовища, програмного забезпечення і комп'ютерних технологій, що впливають на процеси освіти, методики навчання, виховання, викладання і організації учбово-виховного процесу [3].

Основна частина. Метою інноваційної діяльності кафедри акушерства і гінекології № 1 Харківського національного медичного університету (ХНМУ) є якісне навчання та виховання студента, формування його творчого мислення, самостійного орієнтування в отримуваній інформації, що визначає основний вклад у виборі майбутньої спеціальності.

Сучасний темп розвитку медицини веде до того, що для надання допомоги хворому на високому рівні, лікар повинен відповідати певним вимогам, мати достатній рівень знань та практичних навичок.

Навчання майбутніх лікарів на кафедрі організовується з використанням традиційних і сучасних учбово-інформаційних ресурсів (комп'ютерних презентацій лекцій і практичних занять, показу учбових фільмів), інтерактивних ресурсів в мережі Інтернет.

Співробітниками кафедри розроблена система підготовки студентів, в тому числі і англомовних, за вимогами нової методології організації навчального процесу в рамках кредитно-модульної системи. Вона включає вивчення питань з акушерства та гінекології, як задокументовану, логічно завершену частину навчальної програми, практики, яка реалізується відповідними формами організації навчального процесу і закінчується підсумковим модульним контролем.

Вирішення завдань, поставлених перед кафедрою в підготовці майбутніх лікарів, вимагає від викладача високої професійної майстерності, досконалого володіння сучасною методологію проведення навчального процесу, а також творчого підходу до викладання матеріалу, контролю за рівнем засвоєння теоретичних знань та практичних навичок студентами.

Вирішальним фактором, який може позитивно вплинути на якість знань студентів є інтерактивне навчання - навчання в процесі оволодіння практикою. При такому підході отримання знань та практичних навичок проходить через осмислення власних вмінь та дій. Коли ту або іншу маніпуляцію студент доводить до рівня автоматизму, то часто навіть сам не замислюється над тим, як він це виконує. Це важливо для надання акушерсько-гінекологічної допомоги при ургентних ситуаціях. У той же час, при проведенні аналізу своїх дій, студент повинен оцінювати власні можливості та відчувати брак тих чи інших знань та навичок.

Під час навчання на кафедрі акушерства та гінекології № 1 студенти мають унікальну можливість ознайомитися та проаналізувати досвід фахівців, отримати додаткову інформацію від лікарів, навчитися аналізу та моделюванню клінічної ситуації з прийняттям способу її вирішення. Велику роль у цьому відіграють викладачі кафедри, які завдяки впровадженню інтерактивних методик в педагогічний процес, дають змогу задіяти не тільки розум студентів, а й спонукати їх до творчого підходу при вирішенні фахових завдань. З урахуванням цього, особливістю навчання студентів на кафедрі є досить високі вимоги до викладачів. Викладання акушерства та гінекології повинно проводитися спеціалістами, які самі є фахівцями високого класу та можуть проводити заняття на достатньо високому професійному рівні, які спираються на останні розробки у своїй галузі та здатні використовувати усі сучасні професійні та дидактичні прийоми .

Навчання з акушерства та гінекології має певні особливості. Найкращі результати досягаються тоді, коли студенти мають достатню мотивацію і навчаються за власним бажанням. У тих випадках, якщо сподівання студентів щодо отримання знань, або засвоєння навичок через якісь причини не здійснюється, якість навчання є гіршою. Як вказує педагогічна практика, найкраща якість передачі знань спостерігається за умови активного залучення студентів до процесу навчання [4]. Особливістю якісного навчання є наявність певного досвіду, яким студенти можуть ділитися та допомагати один одному. Тому на кожному практичному занятті проводиться обговорення ситуаційних завдань, по той чи інший темі, з участю усіх студентів групи за дискусійним типом, де можна задавати питання кожному і відстоювати власну думку.

Для повноцінного процесу навчання, необхідне комплексне використання конкретного досвіду, спостережень, теоретичних знань та вміння їх практичного застосування. Концентрація тільки на одному, «улюбленому» стилі навчання може загрожувати так званим «паралічем навчання». Тому кожний викладач кафедри розуміє, що сам він віддає перевагу своєму власному, даному йому від природи, стилю навчання і що у виборі техніки викладання він має враховувати цілі навчання та стиль викладання матеріалу. Крім цього, викладач повинен навчати студентів не тільки лікарським знанням, але й керуватися нормами деонтології й етики, для того щоб знайти підхід до кожної пацієнтки.

Процес навчання на кафедрі проводиться при активному залученні студентів до засвоєння практичних навичок з акушерсько-гінекологічної допомоги на фантомах або анатомічних муляжах. Це дає змогу відпрацювання практичних навичок щодо надання допомоги у тих випадках, коли це важко реалізувати в клінічних умовах. Студенти вивчають на фантомах особливості біомеханізмів пологів при різноманітних варіантах передлежанні плоду (потиличних та тазових), операції накладання акушерських щипців, плідоруйнівних операцій, корекції невірних положень та передлежань плоду, діагностика аномалій кісного тазу, тощо. У разі допущення помилки, або неправильної дії, студенти не травмують пацієнтів, в будь-який момент можливо зупинити демонстрацію для пояснення або виправлення помилок. У виконанні навички одночасно можуть практикуватися

кілька учасників, що скорочує тривалість часу тренінгів. Складні етапи можна неодноразово повторити на фантомі без проведення всієї операції. Місце проведення тієї чи іншої маніпуляції не обмежується тільки клінікою чи операційною, студенти можуть практикуватися в послідовному і правильному виконанні етапів маніпуляції у будь-який час і стільки разів, скільки необхідно для її засвоєння. При застосуванні фантомів у процесі підготовки студентів дуже важливо пам'ятати, що умови виконання маніпуляції, інструменти для проведення процедури та рекомендовані заходи з профілактики інфекцій повинні максимально відповідати реальній ситуації.

Новітні технології навчального процесу вимагають впровадження сучасних засобів викладання та використання форм контролю знань [5]. При належному організаційно-методичному забезпеченні, тестування є одним з найбільш ефективних і гнучких методів контролю знань студентів.

Велике значення для підсумованого контролю отриманих знань студентів має робота над типовими ситуаційними завданнями з акушерства та гінекології на кожному практичному занятті. Тестовий контроль відрізняється від інших методів контролю тим, що передбачає наявність спеціально підготовленого набору завдань, які дають змогу надійно і повно оцінити знання студентів.

Самостійна робота студентів на кафедрі проводиться за спеціальним індивідуальним навчальним планом, складеним на основі врахування індивідуальних особливостей і пізнавальних можливостей студентів.

Позааудиторна самостійна робота на кафедрі складається з підготовки студента до заняття за наданою темою, а також виконання індивідуально-навчально-дослідного завдання: пошук та вивчення додаткової літератури, створення алгоритмів та структурно-логічних схем, написання рефератів, доповідей для виступу з повідомленням на практичному занятті. До самостійної позааудиторної роботи студентів належить написання історій пологів та історій хвороби.

Вивчення студентами циклу акушерства та гінекології подовжується на протязі трьох років і завершується ліцензійним тестуванням «Крок 2» та державним іспитом з дисципліни. Тестовий контроль забезпечує одночасну перевірку знань і формує мотивацію до самопідготовки, свідомого навчання та дисциплінує їх.

Велику увагу на кафедрі приділяється читанню лекцій. Викладання лекційного матеріалу здійснюється згідно з сучасними вимогами вищої школи: передові наукові дослідження тісно взаємодіють з класичними постулатами акушерства та гінекології. При читанні лекцій широко застосовуються наочні засоби: відео- та кіноматеріали, мультимедійні засоби, демонстрація вагітних та гінекологічних хворих, тощо.

На кафедрі продовжується робота щодо видання підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій українською, англійською та російською мовами.

Кінцеві цілі з дисципліни передбачають набуття знань в плані вирішення професійних задач і вміння надавати невідкладну медичну допомогу студентами при екстремальних станах в акушерстві і гінекології.

Використанні новітніх технологій навчання на кафедрі акушерства та гінекології № 1 ХНМУ дозволить удосконалити знання, кваліфікаційну підготовку студентів та наблизити її до європейської системи навчання.

Висновки. Таким чином, підготовка майбутніх лікарів повинна бути спрямована на подальше удосконалення знань та клінічної майстерності, під керівництвом досвідченого викладача, з використанням сучасних технологій навчання. Перспективи подальшого удосконалення підготовки студентів з акушерства та гінекології полягають в необхідності розуміння постійного фахового зростання.

Література

1. Алексеева М.Н. Инновационные технологии в системе высшего медицинского образования / М.Н. Алексеева и [др.] // Информационные технологии в науке, образовании и экономике: материалы III Всероссийской научной конференции, Якутск, 10-14 нояб. 2008 г. – С. 6–7.

2. Романцов М.Г. Основы педагогической грамотности преподавателя медицинского вуза / М.Г. Романцов, Т.В. Сологуб. – СПб., 2009. – 71 с.

3. Макаров, А.В. Стандарты высшего образования нового поколения и обновление моделей социально-гуманитарной подготовки выпускника вуза / А.В. Макаров // Высшая школа. – 2007. – № 6. – С. 44–49.

4. Жук О.Л. Медична підготовка студентів: новітній підхід / О.Л. Жук. – К. : УВВШ, 2009. – 336 с.

5. Кузнєцов І.М. Активні форми та методи навчання в учбовому процесі медичного вуза / І.М. Кузнєцов. – К., 2013. – 96 с.

ЗМІСТ

Лісовий В.М., Марковський В.Д., Завгородній І.В.,
Тітова Н.С., Логвінова Ж.І.
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ 3

Капустник В.А., Коробчанський В.О., Воронцов М.П., Дяченко І.О.
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ НА ДОДИПЛОМНОМУ ЕТАПІ 6

Алексеєнко А.П.
СУПЕРЕЧЛИВИЙ ХАРАКТЕР ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ У ВИКЛАДАННІ ФІЛОСОФІЇ 9

Алексеєнко Р.В., Рисована Л.М.
МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ У МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ... 11

Амбросова Т.М., Ащеулова Т.В., Смирнова В.І.
ВИКЛАДАННЯ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ДОКАЗОВОЇ МЕДИЦИНИ В КОНТЕКСТІ ОТРИМАННЯ ДОСТОВІРНОЇ НАУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ПОШУК ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ 13

Астап'єва О.М., Вікман Я.Е., Слабодчиков М.Є.
ЕЛЕКТРОННІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ 16

Бабак О.Я., Гопцій О.В., Зелена І.І., Железнякова Н.М., Степанова О.В.
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ВУЗІВ 18

Бабак О.Я., Панченко Г.Ю., Масляєва Л.В., Нестерцова І.А.,
Зайченко О.Є., Кліменко М.І., Фролова-Романюк Є.Ю.
ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ № 1 ХНМУ НА ОСНОВІ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ 20

Бабак О.Я., Панченко Г.Ю., Кліменко М.І., Масляєва Л.В.,
Фролова-Романюк Є.Ю., Зайченко О.Є., Нестерцова І.А.
СУЧАСНІ МЕТОДИ ТЕСТУВАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ ... 23

Бабак О.Я., Панченко Г.Ю., Масляєва Л.В., Нестерцова І.А.,
Зайченко О.Є., КліменкоМ.І., Фролова-Романюк Є.Ю.
ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ІНОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ 26

Бабак О.Я., Панченко Г.Ю., Масляєва Л.В., Нестерцова І.А.,
Зайченко О.Є., Кліменко М.І., Фролова-Романюк Є.Ю., Просоленко К.О.
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ № 1 28

Бабак О.Я., Степанова О.В., Зелена І.І., Железнякова Н.М., Гопцій О.В.
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У МЕДИЧНОМУ ВНЗ 32

Біловол А.М., Ткаченко С.Г.
ІМІДЖ ВИКЛАДАЧА У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЛІКАРІВ 34

Біловол О.М., Бобронніков Л.Р., Ільченко І.А., Немцова В.Д., Шапошнікова Ю.М.
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ МЕДИЧНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ 38

Бойко В.В., В'юн В.В., Макаров В.В., Гончаренко Л.Й., Григоров Ю.Б.
СУЧАСНІ КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОПТИМІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА ПОЛІПШЕННІ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ ТА ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ХІРУРГІЯ» 40

Ганзій Т.В.
ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЛЕКЦІЙНІЙ ФОРМІ ВИКЛАДАННЯ ФАРМАКОЛОГІЇ 44

Голка Г.Г., Олійник А.О., Рябов О.В., Істомін Д.А., Фадєєв О.Г.
ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ДОСЯГНЕНЬ В ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ З ОРТОПЕДІЇ ТА ТРАВМАТОЛОГІЇ 46

Гончаренко Л.О.
ОСВІТА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ 49

Гречко Н.Б., Кузіна В.В.
ВИВЧЕННЯ ПАТОЛОГІЇ ЩЕЛЕПНО-ЛИЦЬОВОЇ ДІЛЯНКИ З ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДОСЛІДЖЕННЯ 52

Григорова І.А., Сало В.І., Тихонова Л.В., Тесленко О.О., Куфтеріна Н.С.
ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА КАФЕДРІ НЕВРОЛОГІЇ № 1 ХНМУ 53

Громов А.А.
ЕКСТЕРНАЛІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ГУМАНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ 56

Гусак О.Г.
МОТИВАЦІЯ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 58

Дащук А.М., Пустова Н.О.
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ 61

Дащук А.М., Чернікова Л.І.
НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ ЗА ФАХОМ ДЕРМАТОВЕНЕРОЛОГІЯ 64

Демочко Г.Л.
ЕЛЕКТРОННА ХРЕСТОМАТІЯ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ЯК ПОТУЖНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ РЕСУРС 66

Дерев'янченко Н.В.
ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИКИ В ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОМУ ПІДХОДІ ДО НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ 69

Дмитриенко Н.Ф., Запорожец И.В., Красникова С.А.
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ 71

Дмитриева А.А., Польшина И.А., Резепова К.Р.
ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ И ВОСПИТАНИЯ БУДУЩЕГО ВРАЧА 74

Дуденко В.Г., Вдовіченко В.Ю., Шуба Д.Г.
НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ Й ІНФОРМАЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ 75

Єрмоленко Т.І., Кривошапка О.В., Гринь В.В.
СТРУКТУРУВАННЯ ЗМІСТУ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ФАРМАКОЛОГІЯ» ЯК ОСНОВА УСПІШНОГО ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТАМИ 78

Жданова Т.О.
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ 81

Журавльова Л.В., Александрова Н.К., Цівенко О.І., Лахно О.В., Лопіна Н.А.
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ № 3 84

Журавльова Л.В., Олійник М.О.
ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ № 3 86

Завгородня Н.І.
ГЕРМЕНЕВТИЧНИЙ ПІДХІД У ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ 89

Ільїн В., Єремєєва І.
МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ СТУДЕНТАМ НЕГУМАНІТАРНИХ ВНЗ: ДУМКИ ПОЧАТКІВЦІВ 90

Капустник В.А., Костюк І.Ф., Стебліна Н.П., Бязрова В.В.
ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ІНТЕРНЕТУ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНІХ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ХВОРОБ 92

Карамишев В.Д., Степаненко О.Ю., Масловський С.Ю., Панасенко В.О., Клочко Н.І.
НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ ХНМУ 95

Карнаух Е.В., Єрмоленко Т.І., Зарічкова М.В., Ананько С.Я.
ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТЕСТУВАННЯ І КОНТРОЛЮ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ФАРМАКОЛОГІЇ ТА МЕДИЧНОЇ РЕЦЕПТУРИ ХНМУ 98

Карпенко К.І.
ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ POWER-POINT ПРЕЗЕНТАЦІЇ 100

Киричок І.В.
РОЛЬ БІБЛІОТЕКИ УНІВЕРСИТЕТУ У СТВОРЕННІ ВІРТУАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА 102

Киричок Л.Т., Мирончeнко С.І., Єрмоленко Т.І.
НОВІТНЯ НАУКОВА ІНФОРМАЦІЯ ЯК ФОРМА УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ФАРМАКОЛОГІЇ 104

Клименко В.А., Кандиба В.П., Карпушенко Ю.В., Лупальцова О.С.
ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ПРОПЕДЕВТИКА ПЕДІАТРІЇ» 106

Кнігавко В.Г., Радзішевська Є.Б., Солодовніков О.С.
СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ МЕДИЧНОЇ І НФОРМАТИКИ В ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ 109

Коваленко О.В., Куренкова К.М.
ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ У МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ..... 112

Ковальова О.М., Сафаргаліна-Корнілова Н.А., Герасимчук Н.М., Кочубей О.А.
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ПРОПЕДЕВТИКИ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИН И № 1, ОСНОВ БІОЕТИКИ І БІОБЕЗПЕКИ 114

Кожина Г.М., Черкасова А.О., Стрельнікова І.М.
ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ 4-ГО КУРСУ ДИСЦИПЛІНІ «МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ» 119

Козько В.М., Бондаренко А.В., Соломенник Г.О., Меркулова Н.Ф., Кацапов Д.В., Граділь Г.І., Юрко К.В., Могиленець О.І.
ОПТИМІЗАЦІЯ ТА ІНТЕНСИФІКАЦІЯ НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 121

Козько В.М., Кацапов Д.В., Бондаренко А.В., Меркулова Н.Ф., Соломенник А.О.
УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯМ САМОСТІЙНОЮ ПІДГОТОВКОЮ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 123

Коробчанський В.О., Міхеєв В.В., Дяченко І.О.
ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПСИХОГІГІЄНИ НА КАФЕДРІ ГІГІЄНИ ТА ЕКОЛОГІЇ № 1 ХНМУ 125

Кравченко В.І., Мартиненко Н.М., Альков В.А.
ПРОБЛЕМНІСТЬ ПОСТАНОВКИ ПИТАНЬ ТА НАОЧНІСТЬ В ІНТЕНСИФІКАЦІЇ АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ З СУСПІЛЬНИХ НАУК 128

Красникова С.А., Дмитриенко Н.Ф., Запорожец И.В.
ИННОВАЦИОННЫЙ КОМПОНЕНТ В ОБУЧЕНИИ РКИ 131

Криворучко І.А., Тесленко С.М., Тонкоглас О.А., Прокопенко К.А.
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ СТУДЕНТІВ НА КЛІНІЧНИХ КАФЕДРАХ 132

Кучера Т.М., Сіверчук М.О.
ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН 134

Лебединець Т.М., Гуляєва І.В., Мироненко Л.В.
ТЕХНОЛОГІЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВНЗ 137

Лєбєдь Ю.Ф.
ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ 140

Летік І.В., Кацапов Д.В., Васильєва О.В., Потапов С.М., Олійник А.О., Крайненко О.В., Балюк О.Г.
АНАЛІЗ ВИХОВНОЇ РОБОТИ З АНГЛОМОВНИМИ СТУДЕНТАМИ НА VI ФАКУЛЬТЕТІ З ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ХНМУ 142

Лісовий В.М., Андон'єва Н.М., Гуц О.А., Дубовик М.Я., Колупаєв С.М., Грушка М.А., Олянич С.О.
ЕФЕКТИВНІСТЬ ТЕСТУВАННЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ НЕФРОЛОГІЇ . 146

Лозенко В.В.
ПРОБЛЕМА ВИКЛАДАННЯ МОВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ 148

Лупальцов В.І., Ягнюк А.І.
ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПІДТРИМКИ У САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ 150

Маракушин Д.І., Чернобай Л.В., Пандікідіс Н.І., Жубрікова Л.О., Алексеєнко Р.В., Ващук Н.А., Кармазіна І.С., Васильєва О.В., Сокол О.М., Ісаєва І.М., Баусова О.Б.
ОПТИМІЗАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ФІЗІОЛОГІЯ» СТУДЕНТАМ ХНМУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ 152

Марущенко О.А.
ЧИ МОЖНА НАВЧИТИ ФІЛОСОФІЇ ДИСТАНЦІЙНО? 154

Мінухін В.В., Габишева Л.С., Коваленко Н.І.
ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС ТА ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНА ОСВІТА 157

Мінухін В.В., Замазій Т.М., Габишева Л.С., Коваленко Н.І.
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ У БАКАЛАВРІВ 158

Мирошник Л.В., Макаренко Т.Н., Минакова Л.И.
ВИРТУАЛЬНАЯ ИНФОРМАЦИОННО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА УЧЕБНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ «РУССКИЙ ЯЗЫК КАК ИНОСТРАННЫЙ» .. 160

Мозгова Т.П., Лещина І.В.
ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ 161

Ніколаєва О.В., Огнєва Л.Г., Татарко С.В., Шутова Н.А.
ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА КАФЕДРІ ПАТОЛОГІЧНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ 163

Ніколаєва А.О., Федоров В.О., Стародубцев Д.С., Кривошапка О.В.
МЛІ «КРОК 1» – ПОКАЗНИК ЯКОСТІ ФАХОВОЇ КОМПОНЕНТИ БАЗОВОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ 166

Овчаренко О.Б., Лященко О.А., Олійник А.О., Паращук В.Ю.
ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ 168

Огнєв В.А., Лєрмонтова Ю.О.
ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМУ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ 170

Ольховський В.О., Губін М.В., Сокол В.К.
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ МЕДИЧНОГО ПРАВОЗНАВСТВА 172

Павленко Т.Б.
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РЕЙТИНГУ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ 174

Панченко М.В., Троценко О.В., Кузнєцова Д.О.
СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ХНМУ 176

Пасієшвілі Л.М., Шапкін В.Є., Пасічник І.П., Пасієшвілі Т.М.
ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ІЗ СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ 179

Пастухова Н.Л.
ЯКІСТЬ ОСВІТИ ВНЗ ЯК ОБ'ЄКТ МОНІТОРИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 181

Питецька Н.І.
МЕТОДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ НАОЧНОСТІ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ 184

Polyakova A.I., Babiy L.M.
FEATURES OF INDEPENDENT WORK WITH FOREIGN CITIZENS FOR THE STUDY OF HUMAN ANATOMY 186

Помазун О.В., Овчиннікова О.С.
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТОЛЕРАНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ – ОСНОВА ВИХОВАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ 187

Попова Л.Д., Наконечна О.А.
ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЛЕКЦІЙНИХ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ НА КАФЕДРІ БІОЛОГІЧНОЇ ХІМІЇ 189

Рекова Л.П.
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У ВИКЛАДАННІ ХІРУРГІЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ ТА ЩЕЛЕПНО-ЛИЦЕВОЇ ХІРУРГІЇ 190

Робак І.Ю., Чернуха О.В.
ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З МЕТОЮ ВИКРИТТЯ ІМПЕРСЬКОЇ ПОЛІТИКИ РОСІЇ ЩОДО УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ VII ТЕМИ КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ») 191

Рябоконь Є.М., Андрєєва О.В., Крючко А.І.
ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ **194**

Садовниченко Ю.О., М'ясоєдов В.В., Миронова І.І.
ОСВІТНІЙ ПРОСТІР МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ **195**

Сафаргаліна-Корнілова Н.А., Ащеулова Т.В., Герасимчук Н.Н.
СТУДЕНТСЬКА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ЯК ФОРМА АКТИВНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ **197**

Селюк Є.В.
ТЕЛЕКОНФЕРЕНЦІЯ ЯК ЗАСІБ ІНФОКОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ МЕДИКІВ **199**

Сенаторова Г.С., Омельченко О.В., Іщенко Т.Б., Шипко А.Ф.
РОЗРОБКА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ПЕДІАТРІЇ № 1 ТА НЕОНАТОЛОГІЇ **201**

Сінайко В.М., Крайненко О.В., Васильєва О.В.
НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ТА ЕТНОПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДИСКУРСУ ПРИ НАВЧАННІ АРАБСЬКИХ СТУДЕНТІВ **203**

Сирова Г.О., Козуб С.М., Андрєєва С.В., Макаров В.О., Тішакова Т.С., Чаленко Н.М.
ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ З ДИСЦИПЛІНИ «МЕДИЧНА ХІМІЯ» **205**

Сирова Г.О., Шаповал Л.Г., Грабовецька Є.Р., Чаленко Н.М.
МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ – ШЛЯХ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ **208**

Смирнова В.И., Ащеулова Т.В., Амбросова Т.Н.
СОВРЕМЕННЫЕ МУЛЬТИМЕДИЙНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ИЗУЧЕНИИ ОСНОВ БИОЭТИКИ И БИОБЕЗОПАСНОСТИ **212**

Сокол О.М., Маракушин Д.І., Васільєва О.В.
ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ CASE STUDIES ПРИ ВИКЛАДАННІ ТЕОРЕТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ **215**

Супрун О.В.
ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ЗАГАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ – СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ ТА ВНУТРІШНІХ ХВОРОБ ХНМУ ЯК ПРІОРИТЕТНА ЛАНКА СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я .. **218**

Tereshchenko A.A., Sheyan D.N.
CONDITIONS TO IMPROVE TRAINING OF FOREIGN STUDENTS IN ENGLISH-LANGUAGE GROUP **220**

Унковська С.А., Шейко А.О.
ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ ЯК ПРОЦЕС УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ **221**

Фоміна Л.В., Калініченко О.В., Бакута Ю.В.
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ «ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ» 223

Фоміна Л.В., Ніколаєва А. О., Калініченко О.В., Дудка А.М.
УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)» 226

Фоміна Л.В., Скорбач Т.В., Кулікова І.І.
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ПРИ ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЛІКАРЯ 229

Фролова Т.В., Терещенкова І.І., Охапкіна О.В., Сіняєва І.Р., Стенкова Н.Ф., Атаманова О.В., Барчан Г.С.
КОМПЕТЕНТНІСНО-ЗОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ПРОПЕДЕВТИЧНОЇ ПЕДІАТРІЇ 230

Чернякова Г.М., Косілова О.Ю.
ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВНЗ 233

Чумаченко Т.О., Романенко Т.А.
ДІЛОВА ГРА ЯК МЕТОД ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ЕПІДЕМІОЛОГІЇ 234

Шафоростова С.Г., Ткаченко О.В.
МУЛЬТИМЕДИЙНЫЕ СРЕДСТВА ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ РКИ 237

Шевченко О.С., Шевченко Р.С., Пашков Ю.М.
ОПТИМАЛЬНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ДЛЯ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ 238

Щербина М.О., Кузьміна О.О.
ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ № 1 241

Формат А5. Ризографія. Ум. друк. арк.15,75.
Зам. № 14-3234.

Редакційно-видавничий відділ
ХНМУ, пр. Леніна, 4, м. Харків, 61022
izdat@knmu.kharkov.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видав-ництв, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції серії ДК № 3242 від 18.07.2008 р.